

Arhimandrit

ILIE CLEOPA

Despre
VISE și VEDENII

EDITURA BUNAVESTIRE

BACĂU 2001

Arhimandrit
ILIE CLEOPA

Despre VISE și VEDENII

© Editura **BUNAVESTIRE**

Editura **BUNAVESTIRE**

BACĂU 2001

ILIE CLEOPA

Despre via
și viața

EDITURA BURESTI
© 1988

CUVÎNT ÎNAINTE

Cu ajutorul Prea Milostivului și Prea Înduratului Dumnezeu, Celui în Treime închinat; cu ajutorul rugăciunilor Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria și cu ale tuturor Sfinților, mărturisesc că am început să încep a scrie această smerită alcătuire, fiind îndemnat mult de sfatul părintelui meu cel duhovnicesc, care întărindu-mă cu a sa blagoslovenie, am socotit că cele ce voi scrie în lucrarea de față vor fi spre folosul de obște al fraților noștri monahi și mireni. Deci începînd de aici, iată ce am a zice în cele ce urmează:

Noi aflăm din dumnezeieștile Scripturi, din istoriile bisericești și din învățăturile Sfinților Părinți, că Biserica lui Hristos, de-a lungul veacurilor, a fost aproape întotdeauna luptată și încercată de prigoane și deeretici, care au amestecat neghina ereziilor lor cu grîul cel curat, a învățăturilor celor sfinți și dreptmăritoare.

Dar acest lucru nu s-a întîmplat numai în vremile cele de demult, deoarece vedem destul de clar că și în vremile noastre lupii cei îmbrăcați în piei de oi intră și dau năvală în staulul lui Hristos, ca să rupă și să sfărîme turma cea cuvîntătoare. Și în zilele noastre vedem că teologii și filosofiî întinericului, răstălmăcesc Sfintele și dumnezeieștile Scripturi, și prin înțelegeri pârute înalte și duhovnicești, pe sine și pe mulți rătăcesc de la adevăr, și îi duc la pierzare. Acești lucrători vicleni și dascăli ai minciunii (I Tim. 4, 2; II Petru 2, 1), ca și însuși satana, căruia ei îi slujesc, se prefac – prin graiul apostolesc – în îngeri ai luminii (II Cor. 11, 14).

Unii din ei postesc mult și se roagă la arătare, ca farisei cei de pe vremea Mîntuitorului; alții umblă desculți și îmbră

în mintea și în inima omului, cum a pedepsit Dumnezeu mândria la îngeri și la oameni, de cite feluri este mândria și cum poate omul să scape de acest mare păcat.

În convorbirile III, IV și V s-a văzut, după putere, ce sînt visurile, ce sînt vedeniile, cită primejdii are cel ce se nevoiește cu scopul de a avea vedenii; apoi am arătat ce sînt nălucirile și menirea. De asemenea, despre cunoașterea de sine, despre defăimarea de sine, despre semnele adevăratelor vedenii și ale adevăratelor minuri, care sînt de la Dumnezeu și despre semnele vedeniilor și minunilor celor false; cum înșeală drăcii pe călugări și pe mireni cu visuri și cu vedenii mincinoase. Apoi, ce spune Sfînta și dumnezeiasca Scriptură despre visuri și vedenii și altele, în legătură cu vedeniile, cu visurile și minunile cele adevărate și cele false și mincinoase.

Iar în ultimele două convorbiri, am vorbit despre Sfînta și dumnezeiasca Euharistie. Cum a fost instituită această Sfîntă Taină de către Mîntuitorul, care a fost practica Bisericii în legătură cu dumnezeiasca Liturghie și Sfînta Împărtășanie în primele veacuri, din vremea persecuțiilor și pînă în zilele noastre; despre împărtășirea duhovnicească pe calea sfintei rugăciuni și prin lucrarea tuturor faptelor celor bune, despre Sfînta Anafora, originea și puterea ei sfințitoare în Biserică. S-a mai adăugat și un sfat care mi s-a părut a fi potrivit, referitor la împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine, pentru timpurile noastre.

Mila Domnului, Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, pentru rugăciunile Prea Sfintei Sale Maici și ale tuturor Sfinților Săi, să-mi ajute mie păcătosului și nemernicului pe acest pămînt și tuturor iubiților frați în Hristos Iisus, care vor citi cartea aceasta, să nu uităm învățăturile din ea și după putere să le urmăm. Amin!

Anul 1962, luna Martie în 25 zile, la Praznicul Bunei Vestiri a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria.

CONVORBIREA ÎNTÎI

Iubite Părinte Cleopa,

Am citit cu mare plăcere cartea Înalt Prea Cuvioșiei Tale. E foarte frumoasă, foarte bine întemeiată pe învățăturile Sfinților Părinți duhovnicești și foarte adevărată în tot ce cuprinde.

*Cu aleasă iubire în Hristos,
Dumitru Stăniloae*

București, 6-VI-1969

Fratele: Da, Prea Cuvioase Părinte! Și mă rog că trebuia să fac lucrul acesta mai de multă vreme, însă tare am fost stăpînit de lenevire și nu am îndrăznit ca să vin să-mi descopăr conștiința și să vă cer lămurire asupra celor ce mă tulbură.

Starețul: Dar ce gânduri te chinuiesc, frate Ioane, și ce nedumeriri ai pe suflet?

Fratele: Iată, Prea Cuvioase Părinte, ce gânduri mă chinuiesc: de o bucată de vreme, tot aud că s-au ivit prin lume oameni care s-au învrednicit de la Dumnezeu să aibă vedenii cerești și că unii ar fi primit darul proorocii și spun cele ce au să se întîmple în viitor. Ba mai aud că unii s-ar fi învrednicit să vadă pe Îngerii cei luminați, pe Maica Domnului și chiar pe Mîntuitorul nostru Iisus Hristos. Am auzit că mulți oameni au și început să se ia după dinșii și că-i socotesc pe ei Prooroci și trimiși ai lui Dumnezeu în lume ca să propovăduiască pocăința. Acestea eu auzindu-le tare mă mîhnesc, pentru că de ațîia ani, din mica mea copilărie stau și slujesc în ascultarea mînașirii și cu nimic n-am sporit în cele duhovnicești deoarece nu m-a învrednicit Dumnezeu cu nici o vedenie. Aceasta este pricina întristării mele, Prea Cuvioase Părinte, că nu m-am învrednicit să am și eu o astfel de mîngiere. Tare mă rog să mă lămuiriți și să-mi dați un sfat cum să mă izbăvesc de aceste gânduri care mă tulbură foarte mult.

Starețul: Să știi, frate Ioane, că, după învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, șapte sînt căile cele mai însemnate prin care intră în mintea și înîma omului înșelăciunea cea pierzătoare de suflete a vedeniilor și a nălucirilor drăcești.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți și mie care sînt aceste pricini.

Starețul: Frate Ioane, primul și cel mai vestit meșteșug prin care diavolul lucrează în mintea și în înîma omului înșelăciunea vedeniilor și a nălucirilor drăcești este păcatul cel mare și pierzător al mîndriei, după mărturia cea vrednică de toată crezarea a Sfințului și dumnezeiescului Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Cînd dracul trufiei s-a întărit în slujitorii

săi, atunci se arată în vis sau în vedenii în chip de înger luminat sau de mucenici și le dă lor descoperirea tainelor pentru ca aceștia ticloșindu-se, să ne lipsească cu desăvîrșire de minte” (Scara 23, 15).

Al doilea meșteșug prin care diavolul lucrează înșelăciunea vedeniilor și a nălucirilor sale, este slava deșartă, care este prima fiică și ramură din trunchiul cel blestemat al mîndriei (Mînt. Păc., cap. 7). Acest lucru îl adevărește și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, în sfîtuirea ce o face către Sfințul Simion de la Muntele Minunat, zicînd: „Cuvioșia ta, ca cel ce îți aduci aminte de aceste slăbiciuni ale vedeniilor, pîndește-ți nălucirile gândurilor celor drăcești. Căci acest obicei se face mai ales monahilor ce au isetîime și sînt iubitori de slavă deșartă” (Cuv. 4, M. Neamț 446).

A treia cale prin care intră în sufletul omului înșelăciunea vedeniilor și a viselor cele înșelătoare este mîntea cea slabă și neiscusită. Acest adevăr îl arată tot Sfințul și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, zicînd așa: „Dracii slavei deșarte, pe cei slabi la minte (neiscușiți) îi ispitește” (Scara 3, 27).

A patra pricină este rivna cea ne bună și ne chibzuită, prin care unii din cei slabi la minte se dau pe sine la post aspru și îndelungat și la alte grele nevoine, cu scopul de a lua de la Dumnezeu darul facerii de minuni sau de a li se arăta Îngerii sau vedenii și descoperiri cerești, sau să li se dea darul să fie asemenea cu vreunul dintre sfinți. Despre o rivnă ne bună ca aceasta a scris dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zicînd așa: „Cu mare boală boalește cel ce are rivnă cea rea” (Cuv. 58). Și în alt loc același Sfinț Isaac Sirul, arătînd despre cel ce se nevoiește cu rivnă și cu scop rău, zice așa: „Cel ce îndrăznește să roage pe Dumnezeu și pofteste să facă minuni și puteri prin mîrile lui, unul ca acela se află ispitindu-se în mintea lui de dracul cel batjocoritor” (Cuv. 36). O rivnă ne bună ca aceasta a avut acel călugăr despre care se spune în Pateric că se ruga lui Dumnezeu ca să-l învrednicească să fie asemenea cu Patriarhul Isaac și care, pentru această ne chibzuită cerere, a fost batjocorit de diavolul în chip jalnic (Cap. 7, 10).

A cincea pricină de cădere în cursa vedeniilor și a nălucirilor drăcești este neascultarea și îndărătnicia, după cum despre aceasta se arată la Pateric, despre acel frate Avramie, și despre ucenicul lui Avva Iraelit (Cap. 7, 8).

A șasea pricină care duce pe om să cadă în prăpastia nălucirilor și a vedeniilor drăcești și în alte înșelăciuni pierzătoare de suflet, este blestemata rinduirea de sine și nemărturisirea gândurilor la părinții cei duhovnicești (Scala 4, 46-48-53).

A șaptea și cea mai de pe urmă din pricinile care fac pe om să alunece în primejdia cea pierzătoare de suflet a vedeniilor diavolești, este necunoștința de sine și necunoștința dumnezeieștilor Scripturi. Deoarece omul care nu se cunoaște pe sine și nici dumnezeieștile Scripturi îndată aluneacă spre părerea de sine și din aceasta ușor cade în înșelare. Iar cel ce are întemeiere a ajuns la cunoașterea de sine și la adîncul nimicniciei sale, acela cu anevoie se va mai socoti vrednic de a avea vedenii cerești. De aceea și Sfîntul Isaac Sirul zice despre cel ce se cunoaște pe sine: „Cel ce s-a învrednicit a se vedea pe sine, acela este mai bun decît cel ce s-a învrednicit a vedea pe înșelător” (Cuv. 34). „În adevăr mare și puternic este ajutorul pentru om cunoașterea neputinței sale, că nu-l lasă pe el să cadă în cursa nălucirilor drăcești și în alte mari păcate. Tot Sfîntul Isaac Sirul numește cunoașterea de sine, temelie a toată fapta bună; „Fericit este omul acela care și cunoaște neputința sa și zice: căci cunoștința aceasta i se face lui ca o temelie a toată bunătatea” (Cuv. 21). Încă și dumnezeiescul Părinte Petru Damaschinul zice despre cunoașterea de sine: „Nimic nu este mai bine decît a-și cunoaște cineva neputința și cunoștința sa, și nimic nu este mai rău decît a nu le cunoaște pe acestea” (Răzb. Nev., Cuv. 2).

Iată, frate Ioane, acestea sînt cele șapte căi principale prin care diavolul strecoară în mințea și în inima omului înșelăciunea cea pierzătoare de suflet a visurilor și a vedeniilor. Frația ta bine ai făcut că ți-ai deschis inima cu sinceritate față de Dumnezeu și față de nevrednicia mea, și te-ai hotărît să vii și să-ți mărturisești aceste gânduri pierzătoare de suflet.

Făcînd aceasta, fratele meu, ai izbutit cu ajutorul lui Dumnezeu să scoți din vizuina minții pe șarpele cel gînditor, care se încuibase acolo și din adîncul inimii frației tale pe acela care te rodea mereu și-ți otrăvea sufletul tu veninul cel aducător de moarte al vicleniei și al înșelăciunii lui.

Să știi și să ții minte, frate Ioane, că sufletul nostru se aseamănă cu o corabie care înnoată pe valurile cele tulburate ale acestui veac, iar mințea, care este ochiul sufletului, este rînduită de Dumnezeu ca să fie cîrmaciul acestei corăbii. Și să mai știi că în fața corăbiei noastre se află multe și mari primejdii. Aceste primejdii se pornesc din marea cea tulburată a lumii, vînturi mari și foarte potrivnice, adică războaiele cele din partea trupului nostru, care vin din afară și intră prin poarta cea deschisă a celor cinci simțuri; se înalță valuri furioase din adîncul sufletului nostru, adică gîndurile cele rele și felurite din inimă izvorînd, precum a zis Dumnezeu: „Din inimă ies gîndurile cele rele: uciderea, desfrînările, furtuşurile, mărturiile cele mincinoase, hulele” (Mt. 15, 19); ne pîndesc jefuitoarii cei gînditori, adică drăcii cei prea vicleni; dăm peste smîrcuri și vîltori adînci, care sînt orbirea necunoștinței noastre, care fără de veste se ivesc în cale, primejdindu-ne cu spargerea corăbiei și acestea sînt nepregătirea cea duhovnicească a sufletelor noastre. Iar cînd cîrmaciul corăbiei, adică mințea, dormitează, se înmulțește apa în corabie și o amenință cu scufundarea în adînc, și aceasta este nemărturisirea păcatelor noastre.

Deci, fratele meu, dacă nu te grăbești să vii aici, în fața Domnului și a nevredniciei mele ca să scoți, prin spovedanie, din sufletul frației tale apa cea veninoasă a păcatelor, apoi socot că nu mai are multă vreme pînă să se afunde în adîncul iadului corabia cea sufletească a frației tale. Frate Ioane, ceea ce vreau să-ți spun ca să știi bine și să fii încredințat cu tot dinadînsul este că gîndurile care te-au muncit pe frația ta și pe care mi le-ai mărturisit acum, au răsărit în mințea și în inima frației tale, din rădăcina cea blestemată a păcatului celui mare al mîndriei.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, vă rog să-mi spuneți: ce este mândria și în ce fel este ea?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că mândria este începutul, rădăcina și izvorul a tot păcatul și a toată fărâdelegea. Și fiindcă ai întrebat și în ce fel este ea, află că Sfântul Grigorie Dialogul zice că: „Mândria are cinci trepte, iar ca să înțelegi aceste trepte, trebuie mai întâi să știi că bunurile cu care cel mândru se mândrește, sînt și ele de cinci feluri și anume:

Bunuri firești, adică istețimea, frumusețea, bărbăția și cele asemenea lor.

Al doilea sînt bunuri dobîndite ca: știința, înțelepciunea, meșteșugul și cele asemenea.

Al treilea sînt bunuri întîmplătoare cum sînt bogăția, slava, dregătoriile și cele asemenea.

Al patrulea sînt bunuri ale voinței.

Al cincilea sînt bunurile cele duhovnicești, adică: darul proorociei, facerii de minuni și cele asemenea.”

Deci, frate Ioane, pe cea dintîi treaptă a mîndriei este omul care, avînd oarecare din aceste bunuri, nu recunoaște că le are de la Dumnezeu, ci socotește că le are de la sine însuși, în chip firesc.

A doua treaptă a mîndriei este cînd omul recunoaște că are de la Dumnezeu aceste bunuri, însă nu primește în dar, ci pentru că i se cuvin lui, ca unul ce ar fi vrednic de ele.

A treia treaptă a mîndriei este cînd cineva cugetă că are niște daruri pe care însă nu le are.

A patra treaptă a mîndriei este cînd cineva defaimă pe alții și poartă să fie cinstit de toți, ca un vrednic mai mult decît aceia.

A cincea și cea din urmă treaptă a mîndriei este cînd omul ajunge să defaimă sfintele legi și să nu se supună lor, așa cum au leguit Sfîntii Părinți.

Să mai știi, frate Ioane, și să ți minte că mândria are 12 fiice: slava departă, iscodirea, înălțarea cu mintea, pregetarea, mîrturisirea cu fătărmie, lepădarea de credință, voia cea slobodă și deplina deprindere a păcatului.

Fratele: Dar cum se naște mîndria, Prea Cuvioase Părinte, în mintea omului?

Starețul: Mîndria, frate Ioane, are obiceiul a se naște în mintea omului mai ales din aceste pricini: iubirea de sine din slava departă, din părerea de sine, din necunoștința de sine, din postul cel fără de socoteală și fără de măsură și din viața cea osebăită, adică din rînduiala de sine, cînd omul umblă după capul său și nu cere sfatul altuia.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare mîndria este de un singur fel sau de mai multe feluri?

Starețul: Mîndria, frate Ioane, este de două feluri și anume: mîndria voii noastre și mîndria minții.

Fratele: Dar care din aceste mîndrii ar fi mai rea sau mai primejdioasă?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că mult mai rea este mîndria minții.

Fratele: Dar pentru ce oare mîndria minții este mai rea decît mîndria voinței?

Starețul: Iată de ce, frate Ioane; mîndria voinței fiind mai ușor cunoscută de minte, se va putea lesne tămădui, fiind supusă mai ușor la cele ce se cade; cînd însă mintea are mîndrie și crede cu tărie că judecata ei este mai bună decît a altora, cum se va mai putea tămădui? Neavînd cine să o supună judecării celorlalți, ea nu socotește pe alta mai bună decît pe sine. Dacă ochiul sufletului, care este mintea prin care omul recunoaște și curăță mîndria voii este neputincios, orb și plin de mîndrie, apoi cine-l va putea tămădui? Și dacă lumina este întineric și îndreptatul greșit, atunci cum va lumina și îndrepta pe celelalte? De aceea, frate Ioane, se cuvine să stăm mai cu luare-amînte și cu mai multă tărie împotriva acestei primejdioase mîndrii a minții. Și sînd cu mare tărie împotriva ei, să ne înfrîmăm iuțimea minții noastre, iar părerea noastră să o supunem părerii celorlalți și să ne facem nebuni pentru dragostea lui Hristos, ca să ne putem înțelepti precum e scris: „Deci de va parea cuiva dintre voi că este înțelept în

veacul acesta să se facă nebun, ca să fie înțelept" (I Cor. 3, 18). Așadar, frate Ioane, înțelege că mândria minții este o boală drăcească, deoarece ea face pe om să se creadă că este mare, că este mai înțelept decât alții, și că el nu mai are nevoie de sfaturi și de ajutorul altuia.

Prea Bunul Dumnezeu să ne izbăvească pe noi de această patimă și boală drăcească!

Însuși Dumnezeu prin Proorocul Isaia, ticăloșește pe cei ce au această boală, zicându-le: „Vai celor pricepuți întru sine și înaintea lor știutori” (Is. 5, 21). Încă și Marele Apostol Pavel, ne poruncește așa: „Nu fiți înțelepți întru voi înșiva” (Rom. 21, 16). Și Solomon zice de asemenea: „Nu fi înțelept întru tine singur” (Paremi 3, 6).

Socot, deci, frate Ioane, că din cele spuse și înțelese destul de limpede, te-ai lămurit de ce mândria minții este mai rea și mai primejdioasă decât mândria voirii. Știi și aceasta, că atât mândria minții cât și mândria voirii, este o răutate foarte felurită. Și această felurită răutate a păcatului mândriei, o arată minunat Sfântul și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, astfel: „Mândria este lepădarea de Dumnezeu, născocirea dracilor, puilul laudelor, semn de nerodire a sufletului, maica osîndirii, gonirea ajutorului lui Dumnezeu, înaintemergătoare a nebulniei, pricinuitoarea căderilor, pricină a înădrării, izvorul miniei, ușa fătărniceii, întăritură a dracilor, străjuirea păcatelor, pricină de neîndurare, cercetătorul cel aspru, judecător fără de omenie, potrivnicul lui Dumnezeu, rădăcina hulei” (Scara 83, 1).

Vezi, frate Ioane, cât de felurită este răutatea păcatelor mândriei? De aceea, dumnezeiasca Scriptură numește necurat înaintea Domnului pe cel mîndru zicînd: „Necurat este înaintea Domnului tot cel cu inima înaltă” (Pilde 16, 6). Ba și pe cel ce se împrietenește cu cel mîndru, tot necurat îl numește, zicînd: „Cel ce se atinge de smoolă, va fi asemenea ei” (Is. Sirah 13, 1). De aceea, frate Ioane, acest păcat este foarte urît înaintea lui Dumnezeu, Care îl pedepsește cu mare asprime.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți cum pedepsește Dumnezeu păcatul mândriei?

Starețul: Ascultă, frate Ioane! Ca să ne putem noi da seama cât de urîtă este mândria înaintea lui Dumnezeu și cum o pedepsește El, este de ajuns să ne aducem aminte că numai pentru acest păcat a căzut și a fost izgonit din cer satana cu toți îngerii lui (Apoc. 12, 8-9). Iar ca să înțelegem cât de mare este prăpastia în care cade cel stăpînit de spurcata mîndrie, să socotim din ce slavă și lumină a căzut satana și îngerii cei de un gînd cu el, în ce necinste s-au pogorit și de cîtă muncă s-au făcut vinovați.

Și ca să-ți dai seama și mai bine de acest lucru, să știi, frația ta, că satana, înainte de căderea lui din lumina și slava cea de sus, nu era o făptură oarecare neînsemnată a lui Dumnezeu, ci era una din cele mai frumoase, mai strălucitoare, mai împodobite și mai alese dintre zidirile cele mai aproape de Dumnezeu. Precum ne spune Sfînta Scriptură, el era un luceafăr luminos între cetele înțelegătoare din cer. Era un fiu al dimineții celei neînserate și un heruvim al cerului, foarte frumos, strălucind și împodobind pe Ziditorul său, Dumnezeu. Despre acest lucru vorbește dumnezeiasca Scriptură, în mod simbolic, prin gura Sfîntului Prooroc Iezechiel, care zice către împăratul Tirului, așa: „...Tu te afli în Eden, în grădina lui Dumnezeu; hainele tale erau împodobite cu tot felul de pietre scumpe: cu rubine, cu topaze și diamante, cu hrisolit, cu onix și jaspis, cu safir, smarald, carbuncul și aur; toate erau pregătite și așezate cu măiestrie în cuibulețe și puse pe tine în ziua facerii tale”; și iarăși: „...Tu ai fost un heruvim ca să umbrești și Eu te-am rînduit pentru aceasta; Tu te afli pe Muntele cel Sfînt al lui Dumnezeu și umbrai prin mijlocul pietrelor celor de foc” (Iezechiel 28, 13-14).

Tot așa și Proorocul Isaia îl numește pe satana stea strălucitoare și fiul dimineții (Is. 13, 14).

Vezi, frate Ioane, cîtă slavă, cîtă frumusețe și cîtă podoabă a avut diavolul înainte de a cădea cădere mare? Dar oare de

ce a căzut el din această mare fericire și frumusețe? Să întrebăm tot pe dumnezeiasca Scriptură, și ea ne va arăta acest lucru zicînd: „Fost-ai fără de prihană în ziua facerii tale, pînă s-a încuibat în tine nelegiuirea” (Iezechiel 28, 15). Și lămurindu-se care a fost acea nelegiuire care s-a încuibat în satana, dumnezeiasca Scriptură zice: „...Tu, care spunea în cugetul tău: «Ridica-mă-voi în ceruri și mă voi așeza pe scaunul meu mai presus de stelele Dumnezelui Celui puternic; voi pune salașul meu în Muntele cel Sfînt, în fundul latului celei din-spre miază-noapte și mă voi sui deasupra norilor și voi fi asemenea Celui Prea Înalt»” (Is. 14, 13-14). Apoi, arătînd că pentru această cugetare înaltă a căzut el din cer, zice așa: „Cum ai căzut tu din ceruri, stea strălucitoare, fiu al dimineții, cum ai fost aruncat pe pămînt, tu, îmblînzitor de neamuri” (Is. 14, 12). Apoi și mai luminat, arătînd dumnezeiasca Scriptură pricina căderii diavolului, zice: „Din pricina frumuseții tale s-a mîndrit inima ta și pentru trufia ta ți-ai pierdut înțelepciunea. De aceea te-am aruncat la pămînt și te voi da de bațocură înaintea împăraților” (Is. 28, 17). Și iarăși dumnezeiasca Scriptură, arătînd înălțarea satanei și întinderea lui cu gîndul spre cuprinderea slavei celei neajunse a lui Dumnezeu, zice: „Din pricina întinderii negoțului tău înlauntrul tău, te-ai umplut de nedreptate și ai păcătuit și Eu te-am izgonit pe tine, heruvimul cel umblător printre pietrele cele scînteietoare și te-am aruncat din Muntele cel Sfînt al lui Dumnezeu ca pe un necurat” (Iezechiel 28, 16-17). Apoi, arătînd unde a fost aruncat și izgonit satana din slava cea mare pe care o avea în cer, Sfînta Scriptură zice: „În iad s-a pogorit mărirea ta și multa veselie a ta, sub tine se vor așterne viermii și viermii vor fi acoperămîntul tău” (Is. 14, 11). Iar puțin mai departe adaugă: „Și acum, tu te pogori în iad, în cele mai de jos ale adîncului” (Is. 14, 15).

Așadar, frate Ioane, din aceste puține mărturii ale dumnezeieștii Scripturi cred că ai înțeles cum pedepsește Dumnezeu mîndria și ce pagubă aduce ea celui ce o are.

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles destul de limpede, dar cred că Dumnezeu a dat această pedeapsă mîndriei numai satanei și îngerilor lui, fiindcă ei, ca îngeri, puteau să nu greșească atît de ușor ca noi; ci v-aș ruga să-mi spuneți cum pedepsește Dumnezeu mîndria la neamul omenesc?

Starețul: Să știi, frăția ta, că la această întrebare ar fi multe de spus. Dar ca să vorbesc mai pe scurt, ca să ne dam seama cit de aspru pedepsește Dumnezeu mîndria la oameni, voi aduce înaintea ta dumnezeieștile Scripturi, din care vedem cum a pedepsit Dumnezeu pentru mîndrie pe strămoșii noștri Adam și Eva.

Fratele: Dar ce mîndrie să fi avut strămoșii noștri Adam și Eva, Prea Cuvioase Părinte, căci eu știu că ei au fost pedepsiți de către Dumnezeu nu pentru mîndrie, ci pentru neascultare, fiindcă ei au călcat porunca lui Dumnezeu și au mîncat din pomul oprit!

Starețul: Să știi, frăția ta, frate Ioane, că strămoșii noștri Adam și Eva tot de mîndrie au bolit și au fost înșelați înainte de neascultare și călcarea poruncii, fiindcă primul semn al mîndriei este nesocotirea ascultării (Scara 23, 6-7).

Aceasta s-a văzut și la strămoșii noștri, cînd au defăimat ascultarea lui Dumnezeu și au călcat porunca Lui cea sfîntă. Pentru a le încerca ascultarea Dumnezeu le poruncise: „Din toți pomii raiului puteți mîncă, numai din pomul cunoștinței binelui și al răului să nu mîncăți, căci în ziua în care veți mîncă din el, cu moarte veți muri” (Gen. 2, 17). Diavolul însă i-a îndemnat să mînce din acest pom, zicînd, nu numai că nu vor muri, ci ca niște dumnezei se vor face ei, cunoscînd binele și răul (Gen. 3, 5). Iar ei, ascultînd de șarpe, au îndrăznit să calce porunca lui Dumnezeu și să mînce din pomul oprit, închipuindu-și astfel, că și ei se vor face dumnezei! De aceea și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice: „Precum diavolul a căzut din pricina nălucirii, tot așa a făcut și pe Adam și pe Eva să-și nălucescă mîntea că vor fi în-

tocmai ca Dumnezeu, și din pricina acestei naluciri să cadă" (Cuv. 65).

Vezi, deci, frate Ioane, că numai după ce au căzut strămoșii noștri și și-au închipuit în mintea lor că vor fi asemenea cu Dumnezeu, numai atunci au defăimat ascultarea Ziditorului lor, și au calcat porunca Lui. Deci, să fim bine lămurii în această privință. Iar cum a pedepsit Dumnezeu mândria și călcarea lor de poruncă, ascultă frate Ioane: mai întâi, ei au moștenit îndoită moarte: moartea trupului și moartea sufletului, adică mergerea sufletelor lor în iad. Al doilea, au fost izgoniți din Raiul lui Dumnezeu. Al treilea, și pământul a fost blestemat de Dumnezeu pentru greșala lor. Și al patrulea, au fost pedepsiți de Dumnezeu și Ziditorul lor, ca prin oste-neală și prin sudoarea frunții să se hrănească pe pământ, în toate zilele vieții lor. Pământul să le rodească spinii, la urmă să se întoarcă în pământul din care fuseseră făcuți (Gen. 3, 18-19). Evei i-a dat apoi și o îndoită pedeapsă, ca în dureri să nască fii și întoarcerea ei să fie către bărbat, adică să fie supusă lui în toată vremea. Dar pedeapsa și canonul cel mai mare a fost moartea cea duhovnicească, adică să stea în iad și să se muncească timp de 5508 ani, adică pînă la venirea Răscum-păratului și învierea din morți a Noului Adam, HRISTOS.

Iată, frate Ioane, cît de aspră a fost pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcatul mîndriei la neamul omenească. Prin greșala protopărinților noștri Adam și Eva, întreg neamul omenească a fost sub canon, pînă la venirea Domnului nostru Iisus Hristos, Care cu smerenie Lui cea nemăsurată și cu ascultarea Lui pînă la moartea pe cruce, a tămăduit mîndria și neascultarea lor și a ridicat osînda morții de la tot neamul omenească.

Acestea să fie zise numai pentru pedeapsa păcatului mîndriei la strămoșii noștri Adam și Eva, iar dacă vorești să știi despre pedeapsa acestui păcat și la alți oameni, citește în Sfînta Scriptură. Acolo vei vedea cum a pedepsit Dumnezeu pe fiii lui Israel (Deut. 1, 43-44), cum a pedepsit mîndria celor ce începuseră să zidească Turnul Babel (Gen. 11, 4), cum a pedepsit mîndria lui Nabucodonosor, împăratul Babilonului

(Daniil 4, 22), precum și despre pedeapsa lui Manase împăratul (II Par. 25, 19). Și încă în alte multe locuri din Sfînta Scriptură cea veche și cea nouă vei afla cît de mult urăște Dumnezeu pe oamenii care sînt mîndri.

Fratele: Am înțeles deplin, Prea Cuvioase Părinte, cît de vătămător este păcatul mîndriei. De aceea, vă rog să-mi spuneți: cum putem scăpa noi de primejdia cea mare a păcatului mîndriei?

Starețul: Frate Ioane, cea mai mare faptă bună, care ne scapă pe noi de păcatul mîndriei, este smerenia!

Fratele: Dar ce este smerenia, Prea Cuvioase Părinte Stareț?

Starețul: De data aceasta, frate Ioane, mi-ai pus o întrebare foarte grea.

Fratele: Dar de ce este așa de grea această întrebare, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Iată de ce, frate Ioane, fiindcă pe această prea înaltă virtute nu poate s-o arate luminat decît numai acel fericit om care a sporit mult în calea lui după Dumnezeu, și care a terminat prin lucrare toată fapta bună. Căci această prea înaltă bunătate, adică smerenia, este o putere tainică pe care Dumnezeu o dă omului ca o încununare a tuturor faptelor celor bune, deci numai celor desăvîrșiți! Ci eu, păcătosul și molaticul, care nici nu am început vreo faptă bună pînă acum, cum să vorbesc și să arăt ce este smerenia de care Dumnezeu învrednicește numai pe cei desăvîrșiți?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dacă din lucrare ziceți că nu puteți să-mi spuneți ce este smerenia, vă rog să-mi spuneți măcar ceea ce știți despre ea, din învățăturile Sfîntilor Părinți și din dumnezeieștile Scripturi.

Starețul: Dacă frăția ta m-ai întrebat așa, adică să spun ce știu despre smerenie de la Sfîntii Părinți, în felul acesta mi-ai dat mie păcătosului o oarecare îndrăzneală ca să vorbesc măcar cît de puțin despre minunata și prea înaltă virtute a smereniei. Ascultă dar, frate Ioane, cîteva mărturii de la Sfîntii Părinți despre fericita smerenie:

Sfântul Isaac Sirul numește smerenia haină a dumnezeirii fiindcă Cuvîntul, cînd S-a întrupat, cu aceasta S-a îmbrăcat (Cuv. 20). Același lucru îl spune și dumnezeiescul Părinte Eftrem Sirul despre smerenie, zicînd: „Smerita cugetare este îmbrăcăminte a lui Dumnezeu” (Cuv. 8). Sfîntul Ioan Scărarul numește smerenia comoară în vase de lut, și zice că nici un cuvînt nu poate lămurii pe deplin însușirile acestei comori duhovnicești (Scara 2, 25). Tot acest Sfînt și dumnezeiesc Părinte zice că smerita cugetare este un har fără de nume al sufletului, și că numai aceia care au cunoscut-o, din lucrare proprie, adică din trăire, aceia știu numele ei (Scara 4); că ea este o învățatură duhovnicească a lui Dumnezeu, și pe care cei cu vrednicie o primesc în cămara sufletului lor pe calea minții, iar în cuvinte, lucrul acesta este cu neputință de lămurit (Scara 41).

La aminte deci, frate Ioane, că dacă un așa de mare și dumnezeiesc Părinte ca Sfîntul Ioan Scărarul zice că smerenia nu poate fi lămurită prin cuvinte, atunci cum să fi putut eu, păcătosul și nepriciputul să-ți spun frăției tale ce este smerenia? Totuși, din mărturiile acestor dumnezeiești Părinți, noi ne putem da seama într-o oarecare măsură cît de mare și neprețuită este virtutea cea prea înaltă și prea cinstită a smeritei cugetări. Și este bine să ne mulțumim cu înțelesul pe care Bunul Dumnezeu ni l-a descoperit prin sfinții Lui, despre bunătatea cea negrăită a smereniei și să nu iscodim cele ce sînt mai presus de noi, ca să nu ne alegem cu paguba în loc de folos, după cuvîntul dumnezeiescului Grigorie Teologul, care zice: „Că privirea la cele înalte fără de frîu, poate și în prăpastie să ne arunce pe noi” (Exaimeron).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, eu fiind om simplu și scurt la înțelegere, mi se pare că acești Sfinți Părinți vorbesc prea înalt și prea subțire despre smerenie. De aceea, Prea Cuvioase Părinte, vă rog, dacă se poate, să-mi spuneți despre smerenie cîteva învățături mai simple și mai aproape de înțelegerea mea.

Starețul: Frate Ioane, dacă mărturiile despre smerenie, de la acești trei Sfinți Părinți ți s-au părut prea grele și prea sub-

țiri și dacă dorești învățături mai ușoare și mai pe înțeles despre smerenie, apoi citește în Pateric, îndeosebi capitolele 4 și 10, unde vei găsi între altele și acestea: Un frate a întrebat pe un bătrîn, zicînd: „Părinte, ce este smerenia?”. Și a răspuns bătrînul, zicînd: „Smerenia este a se socoti omul pe sine mai nevrednic și mai păcătos decît toți și a fi supus tuturor”. Și a întrebat fratele: „Cum este aceea a fi supus tuturor?”. Zis-a bătrînul: „Să nu cauți să vezi păcatele străine, ci să-ți vezi păcatele și răutățile tale și neîncetat să te rogi lui Dumnezeu pentru iertarea ta” (Cap. 10, 13).

Iată, frate Ioane, o învățatură despre smerenie, destul de simplă și ușoară. Numai să ne ajute Dumnezeu să nu o uităm și să facem cum ne învață acest fericit bătrîn, adică să avem înaintea ochilor minții noastre, totdeauna, greutatea păcatelor noastre, să le plîngem pe ele și pe nimenea să nu osîndim.

Fratele: V-aș mai întreba ceva, Cuvioase Părinte, dacă nu vă suparați.

Starețul: Nu mă supăr, frate Ioane, întrebă tot ceea ce dorești.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar oare sfinții au avut smerenie?

Starețul: Acest lucru, frate Ioane, cred că este de prisos să-l mai întreb. Dar fiindcă te-ai gîndit la ei, de la începutul lumii și pînă acum, pe lîngă celelalte fapte bune ale lor, au avut și smerenie. Fiindcă fără această mare virtute nimeni nu a putut dobîndi mîntuirea și nici nu este altă ușă, afară de cea a smereniei, prin care ar putea intra cineva în Împărăția Cerurilor. De aceea și Sfîntul Ioan Scărarul a numit smerenia: „Ușă a Împărăției Cerurilor” (Scara 25-23). Iar pentru întărirea celor spuse aici, voi aduce cîteva mărturii din Sfînta și dumnezeiasca Scriptură.

Să începem cu Sfîntul și Fericitul Patriarh Avraam: Aceasta a fost un mare sfinț și un mare prieten al lui Dumnezeu, pentru credința sa (15, 16). Căci așa de ascultător de Dumnezeu era el, încît la porunca Lui s-a grăbit să aducă jertfă pe singurul său fiu, pe Isaac (Gen. 22, 1-10). De aceea, pentru

credința sa cea dreaptă și pentru desăvârșita ascultare, Dumnezeu l-a binecuvântat ca neamul lui să se înmulțească pe pământ ca stelele cerului și ca nisipul mării și printr-insul să se binecuvinteze toate popoarele pământului (Gen. 15, 5; 22, 16). Și de multe ori s-a învrednicit el să vorbească cu Dumnezeu și să-L întrebe despre pierzarea Sodomei și a Gomorei (Gen. 18, 23). Deci, învrednicindu-se de atita har și binecuvântări dumnezeiești, Prea Fericitul Patriarh Avraam nu s-a înălțat cu inima și la ci mare smerenie se mărturisește înaintea lui Dumnezeu și se socotea că el este praf și cenușă (Gen. 18, 27).

Dar nu numai la Prea Fericitul Avraam vedem noi smerenie, ci și la urmașii lui. De pilda Isaac, fiul sau, care arată multă smerenie și ascultare, ducind pe umerii săi lemnele pe care trebuia să fie adus jertfa lui Dumnezeu (Gen. 7, 9). Și prin ascultare și smerenie a fost iconăa a Fiului lui Dumnezeu, care a dus pe umeri lemnul Crucii cu care s-a adus jertfa de răscumpărare pentru tot neamul omenesc.

Multă smerenie vedem și la nepotul lui Avraam, la Fericitul Patriarh Iacob, văzătorul de taine dumnezeiești, care s-a numit și Israel, adică alesul lui Dumnezeu (Gen. 32, 24); căci și pe acesta îl auzim zicind și smerindu-se că este nevrednic de îndurările și de binefacerile lui Dumnezeu (Gen. 32, 10). Smerenie mare vedem și la Iosif, cel prea frumos și prea înțelept. Căci fiind el vîndut rob de frații săi (Gen. 37, 27), nu li s-a împotrivit. Iar mai apoi, cînd a tîlcuit visul lui Faraon, nu s-a laudat cu înțelepciunea și cu harul cel dat lui de la Dumnezeu, ci și-a zis: „Nu eu, ci Dumnezeu va da răspuns pentru liniștea lui Faraon” (Gen. 41, 16). Iar cînd Dumnezeu l-a ridicat pe el la mare slavă și l-a pus mai mare peste toată țara Egiptului și cînd frații lui, cei ce-l vînduseră au venit să cumpere grâu, el nu numai că nu s-a mîndrit și nici nu s-a răzbușat cu răutate împotriva lor, ci i-a primit cu mare dragoste și cu mari daruri i-a bucurat (Gen. 35, 1-18). Mare smerenie a avut și mult minunatul și încercatul Iov, care vîzînd pe Dumnezeu, se numește pe sine pămînt și cenușă (Iov 42, 5-6). Smerenie mai vedem și la Moisi, care s-a învrednicit să-L vadă

pe Dumnezeu în pară de foc, cum ardea rugul și nu se mistuia și care a fost trimis să scoată din robia lui Faraon pe poporul lui Israel, iar el, pentru vederea lui Dumnezeu și pentru chemarea și alegerea sa, nu s-a înălțat cu mîntea, ci socotindu-se cu totul nevrednic de o chemare ca aceasta, zice cu smerenie: „Cine sînt eu, ca să mă duc la Faraon, regele Egiptului și să scot din robie pe fiii lui Israel?”. Ba își spune și neputința sa înaintea lui Dumnezeu, zicînd că el este gîngav și neîndemnat pentru o slujbă așa de mare (Ex. 3, 11; 4, 10), și se roagă lui Dumnezeu ca să trimită pe altul în locul lui. Mare smerenie vedem și la cei trei tineri care au fost robiți la Babilon împreună cu Proorocul Daniil și cu poporul lui Israel. Aceștia, deși erau din neam împărătesc, petreceau în înfrînare și feciorie și se hrăneau numai cu semințe (Daniil 1, 16). Iar cînd au văzut prea slăvita minune făcută de Dumnezeu cu ei, păzindu-i nevătămați de foc, în mijlocul cuptorului ars de șapte ori (Daniil 1, 19), nu s-au înălțat cu mîntea pentru această prea slăvita minune și izbăvire, ci cu mare smerenie se socoteau de rușine și de ocară și nevrednici a-și deschide gura și a lauda pe Dumnezeu, precum este scris: „Și acum, nu este nouă a deschide gura; rușine și ocară ne-am făcut robilor Tăi și celor ce Te cinstesc pe Tine”; apoi, rugîndu-se, zic: „Cu umilință și cu duh plecat să fim primiți” (Cîntarea celor trei tineri 1, 9-15). Tot așa vedem mare smerenie și la Sfîntul și dreptul Ghedeon, care fiind trimis de către Dumnezeu, prin înger, să izbăvească pe Israel din mîinile Madianiților, zice către înger: „Doamne, cum să mîntuiesc eu pe Israel? Iată, neamul meu este cel mai sărac din neamul lui Manase, iară eu sînt cel mai mic în casa tatălui meu” (Jud. 6, 15). De asemenea, Sfîntul și dumnezeiescul împărat și Prooroc David, cu mare smerenie se defăima pe sine, numîndu-se dobitoc și vierme, zicînd: „Iar eu sînt dobitoc înaintea Ta” (Ps. 72, 22); iar în alt loc: „Eu sînt vierme, și nu om, ocară oamenilor și defaimarea norodului” (Ps. 21, 6). Tot așa și fiul lui David, vestitul și înțeleptul Solomon, se smerește pe sine în fața lui Dumnezeu, zicînd: „Copil mic și prost, numîndu-se

pe sine" (Împ. 3, 7). Așa, marele Prooroc și rîvnitor al lui Dumnezeu, Ilie Tezvitianul, cel care sufla cu foc, cel care prin rugăciunea lui fierbinte a încuiat cerul ca să nu dea ploaie timp de trei ani și jumătate (Lc. 4, 85) și tot prin rugăciune și jertfa a descuiat cerul și a căzut ploaie pe pămînt (III Împ. 18, 41-46); care de trei ori a coborît foc din cer (III Împ. 5, 18, 38); care cu rugăciune a înviat morții (III Împ. 17, 19); care a despărțit apa Iordanului cu cojocul său (IV Împ. 2, 8) și care s-a ridicat spre cer cu căruța și cu cai de foc; acesta, după atitea isprăvi, cu mare smerenie se ruga lui Dumnezeu, și zicea: „Destul îmi este mie Doamne, acum! Ia sufletul meu de la mine, că eu nu sint mai bun decît părinții mei" (III Împ. 19, 4). Tot așa, Iosie, împăratul lui Israel, despre care dumnezeiasca Scriptură spune că a făcut fapte bune și plăcute lui Dumnezeu și că în toate a umblat pe calea lui David, tatăl său, neabatîndu-se nici la dreapta, nici la stînga (IV Împ. 1, 2), și acesta vedem că s-a smerit foarte înaintea lui Dumnezeu pentru care a și primit făgăduința de pace și blagoslovenie de la Domnul (IV Împ. 22, 29). Smerenia mare a avut și Sfîntul Prooroc Isaia, acesta învrednicindu-se a vedea slava lui Dumnezeu și pe Serafimii care stăteau înaintea Lui, nu s-a înălțat cu inima, pentru aceste mari și prea slăvite descoperiri, ci foarte s-a smerit pe sine și cu multă spaimîntare, a zis: „Vai mie, că sint pierdut! Că eu am fiind și buze spurcate avînd și locuind în mijlocul unui popor cu buze necurate, am văzut pe Domnul Savaot!" (Is. 6, 5).

Și Proorocul Ieremia, cel ales de Dumnezeu și sfințit Prooroc din pîntecele maicii sale, a arătat mare smerenie cînd a zis către Dumnezeu: „O, Doamne, Dumnezeul meu, eu nu știu să vorbesc pentru că sint tînăr" (Ier. 1, 6). Cu mare smerenie a fost împodobit și Daniil Proorocul, bărbatul dorilor, cel plin de darul lui Dumnezeu. Căci fiind întrebare de Nabucodonosor, împăratul Babilonului, dacă este în stare să facă cunoscut visul pe care-l visase și totodată să-i spună și tilcuirea lui, el, după ce a spus împăratului visul și tilcuirea lui, a zis cu mare smerenie: „Și mie nu prin înțelepciunea care este

întru mine mai mult decît la toți cei vii, mi s-a descoperit taina aceasta, ci ca să fie dat pe față împăratului tilcuirea și să poți cunoaște gîndurile inimii tale" (Daniil 2, 30). Iarăși cu covîrsire vedem mare smerenie la cel ce a fost virful Proorocilor, Marele Mergător Înainte și Botezătorul lui Hristos care, după însăși mărturia Domnului, este cel mai mare om născut din femeie și mai mult decît Prooroc (Mt. 11, 9-11). Acesta, pe cît a covîrsit cu darul lui Dumnezeu și cu sfințenia vieții sale pe ceilalți Prooroci și drepti, pe atît mai mare smerenie a arătat în fața oamenilor și a lui Dumnezeu. Căci celor ce veneau la el să se boteze, le spune, micșorîndu-se: „Eu vă botez pe voi cu apă, spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai mare decît mine și eu nu sint vrednic să-l dezleg cureaua încălțămîntei Lui" (Mt. 3, 11).

Vezi cît de mare este smerenia Sfîntului și dumnezeiescui Înaintemergător și Botezător al Domnului Hristos? Nici o slugă, oricît de netrebnică ar fi ea și oricît de neabăgată în seamă ar fi de stăpînului ei, tot se va socoti pe sine că va putea face măcar atîta lucru, adică să dezlege cureaua încălțămîntei lui, adică să slujească stăpînului său, cînd ar vrea el să se descalte de încălțămîntele sale. Dar dumnezeiescul și marele acesta Prooroc Ioan, nici pe această smerită slujbă nu se socotea vrednic să o facă stăpînului său, Hristos. Cu adevărat, unde darul a prisosit, acolo și smerenia mai tare s-a înmulțit.

În legea darului, cine nu se va minuna de smerenia prea mare a fericitului și prea lăudatului Apostol Pavel, vasul alegerii (Fapte 9, 15), care s-a ostenit mai mult decît toți Apostolii și a fost răpit pînă la al treilea Cer? (II Cor. 12, 32). Căci după atitea mari vedenii, îl vedem pe el smerindu-se și zicînd: „Eu sint mai-micul Apostolilor și nu sint vrednic de a mă chema Apostol" (I Cor. 15, 9). Altdată se numește pe sine gunoi netrebnic: „...ca niște gunoi m-am făcut lumii" (I Cor. 4, 13); iar altdată a zis: „Hristos Iisus a venit în lume să mintuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintîi sint eu" (I Tim. 1, 15).

Vezi, frate Ioane, pe cît a fost marele Pavel mai înalt cu înțelepciunea și cu ostenelele decît ceilalți Apostoli, pe atît a

fost și mai adînc cu smerenia minții sale. Dar, frate Ioane, după ce am adus aceste mărturii ale Scripturii despre smerenia unor sfinți, cred că e bine și de mare folos să îndrăznim a zice ceva și despre smerenia cea prea înaltă a împărătesei tuturor sfinților, adică despre smerenia Prea Curatei și Puroreia Fecioarei Maria. Dar mai întîi cred că este bine a cugeta dacă mai este cineva între zidirile cele cuvîntătoare ale oamenilor și ale îngerilor, care să se fi învrednicit cu atîtea daruri mari și duhovnicești ca Prea Curata și Prea Sfînta Fecioară Maria. Cu adevărat, nici una din zidirile lui Dumnezeu cele pămîntești și cele cerești nu a ajuns la atîta slavă și dar ca Prea Sfînta și Prea Curata Maica Domnului. Despre dînsa Dumnezeu mai înainte a vestit strămoșilor noștri Adam și Eva și umbros le-a arătat lor că prin ea va veni mîntuirea și se va zdrobi capul șarpelui (Gen. 3, 15). Duhul Sfînt, prin gura marelui Prooroc Isaia, a arătat pe ea că va fi Fecioară care va naște pe Emanuil (Is. 7, 14); pe ea a arătat-o Duhul Sfînt că sade ca o Împărăteasă prea înfrumusețată și prea împodobită cu daruri de-a dreapta lui Dumnezeu (Ps. 45, 10). Ei i s-a închinat și pe ea a heretisit-o Elisaveta, maica dumnezeiescului Ioan Proorocul, înaintemergătorul și Botezătorul Domnului nostru Iisus Hristos, numind-o Maică a Domnului (Lc. 1, 28; 1, 40).

Ea este Maică și Fecioara cea cu totul fără prihană, pe care o vor ferici toate neamurile (Lc. 1, 48-49); ea este aceea care a aflat har de la Dumnezeu (Lc. 1, 30). Despre ea s-a proorocit că va rămîne și după naștere Fecioară (Iez. 44, 12). Ea s-a învrednicit de cea mai mare cinste dintre toate zidirile lui Dumnezeu, fiind numită de către Biserica cea dreptmăritoare: „Născătoare de Dumnezeu”, fiindcă Cel ce S-a născut din ea a fost chiar cu adevărat și Dumnezeu și Om. Pe dînsa o laudă toată Biserica lui Dumnezeu și o numește: „Mai cinstită decît Heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decît Serafimii”. Această prea slăvită cinste a primit-o Prea Curata și Prea Sfînta Fecioară Maria, căci prin ea a lucrat Dumnezeu Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută a mîntuirii ne-

mului omenesc și prin ea s-a făcut cea mai strînsă unire a lui Dumnezeu cu oamenii. Nu unirea cea după har, nici cea după voie, ci unirea cea mai înaltă și mai desăvîrsită, adică unirea cea după Ipostasul Cuvîntului lui Dumnezeu cu Ipostasul firii omenestii.

Deci vezi, fratele meu, de cite daruri și de cită cinste s-a învrednicit de la Dumnezeu Prea Sfînta și Prea Curata Fecioară Maria. Și acum se naște întrebarea: „Care a fost pricina acestei slave și vrednicii?”. Oare fecioria ei cea prea curată? Oare bunul neam împărătesc al lui David din care se trăgea ea? Oare sfințenia vieții ei, căci petrecea pururea în rugăciuni și în înfrînare și în cugetarea dumnezeiestilor Scripturi? Oare petrecerea ei cea îngerească pe care a avut-o în Sfînta Sfințelor timp de 12 ani? Oare numai pentru aceste virtuți a fost ea aleasă de Dumnezeu dintre toate neamurile? NU! Cu adevărat nu! Bune au fost toate aceste virtuți ale Prea Curatei Fecioare și vrednice de laudă la Dumnezeu și la oameni. Dar să știi și bine să fii încredințat că cea mai mare și cea mai sfințită virtute pe care o purta Prea Curata Fecioară în inima sa a fost piatra cea scumpă și neprețuită a smeritei cugetări. Că smerenia ei a fost mai mult decît toate celelalte virtuți, pricina alegerii și chemării ei. Și o putem înțelege din însăși proorocia Prea Sfîntei Fecioare, care a zis prin Duhul Sfînt: „...că a căutat Dumnezeu spre smerenia roabei Sale, și iată de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mie mîrire Cel Puternic și Sfînt fie numele Lui” (Lc. 1, 48-49).

Această mare smerenie a Sfîntei și Prea Curatei Fecioare Maria o vedem și în fața Arhanghelului Gavriil, unde ea se numește pe sine „roabă”, cu toate că înțelesese din cele ce i se binevestiseră, că a aflat har de la Dumnezeu, că este binecuvîntată între femei și plină de harul lui Dumnezeu, și că Pruncul ce se va naște dintr-însa se va chema Fiul lui Dumnezeu (Lc. 28, 35).

Cu toate aceste înalte binevestiri și heretisiri ale Arhanghelului, ea nu s-a înălțat cu inima, ci cu smerenie a zis către înger: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvîntul Tău” (Lc. 1, 38).

Așadar, frate Ioane, încă odată îți fac aducere aminte ca să înțelegi și să știi bine că cea mai înaltă virtute care a împodobit viața Prea Sfintei și Prea Curatei Fecioarei Maria, a fost smerenia. Pentru smerenia ei cea prea mare, a căutat spre ea Bunul Dumnezeu și a ales-o să fie Maica Fiului Său Celui de o Ființă și o Slavă cu El. Cu adevărat, unde a fost adincime mare și smerenie, acolo a prisosit și înălțimea prea slăvită de Har. Căci pe cât inima Prea Curatei Sfintei Fecioare a fost mai adincă cu smerenia, pe atât mai mult s-a înălțat în ea harul lui Dumnezeu, ca să plinească cuvântul, care zice: „În inima adincă se va înălța Dumnezeu” (Ps. 63, 7).

Iată, frate Ioane, că din cele de pînă aici ți-am arătat cîteva mărturii, la întrebarea frației tale, ca să știi că toți sfinții și dreptii lui Dumnezeu, precum și împărăteasa tuturor sfinților, Prea Sfînta și Prea Curată Maica Domnului, pe lîngă toate celelalte fapte bune ale lor, s-au împodobit precum cu o cunună neprefăcută cu smerenia cea prea înaltă și prea cinstită, și prin ea au dobîndit de la Dumnezeu harul și mila, în viața cea de aici și în cea fără margini.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar despre smerenia Domnului nostru Iisus Hristos nu vrei să-mi spunei nimic?

Starețul: Despre smerenia Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos cea nemăsurată, frate Ioane, nimenca nu poate avea îndeajuns cuvînt spre a vorbi, fiindcă smerenia Lui a întrecut cu covîrsire pe a tuturor sfinților. Însă cu toate că noi, păcătoșii, nu putem socoti adîncimea acestei smerenii, deoarece ea covîrșește toată mintea, totuși, voi aduce cîteva mărturii din dumnezeiasca Scriptură despre aceasta și voi spune cît de puțin, în loc de cît ar trebui să spun.

Mai întîi să auzim ce spune marele Apostol Pavel despre pogorîrea lui Dumnezeu pînă la firea omenească: „La plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său Unul Născut, Carele S-a născut din femeie Fecioară și a fost supus sub lege” (Gal. 4, 4). Tot despre smerenia Domnului, zice Scriptura: „Că a luat asupra Sa neputințele noastre cele firești și neprihanite, precum sînt: foamea, setea, osteneala, durerea, lacrima, stri-

căciunea, teama de moarte, frica, înfrînarea, sudoarea, picăturile de singe, ajutorul de la îngeri pentru neputințele firii”. Apoi El S-a născut în mare smerenie (2, 46-47); a fost supus părinților Sai (Lc. 2, 31); a fost sărăc de cele materiale pe pămînt, precum singur zice: „Vulpile au vizuiri și păsările cerului cuiburi, dar Fiul Omului nu are unde să-Și plece capul” (Mt. 8, 20; Lc. 8, 3). Din smerenia Sa nemăsurată, El a spălat picioarele ucenicilor Sai (In. 5, 41; 6, 15), apoi S-a supus rînduieilor religioase ale legii vechi și neavînd trebuință de pocăință a primit botezul pocăinței de la Ioan, în Iordan; S-a supus legilor celor omenești, plătinîd dajdie și S-a supus lui Dumnezeu, făcînd întru toate voia Lui. S-a dat de bunăvoie la suferință (In. 5, 30; 6, 38; 8, 27; 14, 51). S-a lăsat defăimat (Ps. 21, 6); a murit cu moarte de ocară (Mt. 27, 38), a fost disprețuit de oameni din cauza smereniei Sale (Mt. 13, 54); S-a smerit pe Sine pînă la moarte, iar moartea l-a fost pe Cruce (Filip. 2, 8).

Iată, frate Ioane, că ți-am adus înaintea cîteva din multele mărturii ale dumnezeieștii Scripturi, despre smerenia cea prea înaltă și nemăsurată a Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Deci dacă Stăpînul și Ziditorul nostru S-a smerit așa de mult pentru noi și pentru a noastră mîntuire, oare cîtă smerenie ne trebuie nouă, păcătoșilor, care sîntem praf și cenușă și care în toată vremea supărăm pe Prea Bunul Dumnezeu cu păcatele și răutățile noastre? Și cîtă nebulie este în mintea noastră cînd noi, viermi împuțiți, ne socotim că sîntem ceva și umblăm cu capul în nori, necugetînd la nimicnicia firii noastre cea schimbăcioasă și cea stricăcioasă, care trece ca iarba și ca umbra și se risipește ca fumul, și puțină vreme a veacului de acum!

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, cu toată recunoștința că ați avut marea bunăvoință să-mi aduceți atîtea mărturii despre smerenia cea prea înaltă a Prea Curatei și Prea Sfintei Fecioare Maria, precum și despre smerenia cea mare a sfinților și aleșilor lui Dumnezeu. Dar să mă iertați dacă vă mai întreb ceva.

Starețul: Întreabă, frate Ioane, și-ți voi spune ce-mi va da-
rui Bunul Dumnezeu prin minte.

Fratele: Aș vrea să știu, Prea Cuvioase Părinte, cum se
naște smerenia în sufletul omului și care sînt pricinile care
ne duc pe noi la smerenie?

Starețul: După mărturia Sfinților Părinți, frate Ioane, smer-
enia are mai multe mame: unii din ei au înțeles că smerenia
se naște din adevărată cunoștință de sine, altul a zis că smer-
enia se naște din cugetarea la moarte și la înfricoșata Jude-
cată. Sfîntul Ioan Scărarul spune că drumul spre smerenie
este osteneala trupească, ascultarea și dreptatea inimii (Scara
25, 62), iar Sfîntul Isaac Sirul zice că smerenia se naște din
scribe și din întristare (Cuv. 58). Tot Sfîntul Isaac Sirul zice
că smerenia se naște din frica lui Dumnezeu (Cuv. 58) sau
din ispite, din părăsirea lui Dumnezeu, din războaiele cele iuți
ale firii și ale dracilor și din rugăciunea cea multă (Cuv. 21).

Așadar, frate Ioane, precum vezi din mărturiile acestor
Sfinți și dumnezeiești Părinți, pricinile din care se naște smer-
enia sînt mai multe. De aceea am zis mai sus, că smerenia
are mai multe mame. Iar dacă vei întreba și despre tatăl smer-
eniei, ea îți va răspunde că nu-l vei cunoaște, pînă ce nu vei
agonisi pe Dumnezeu întru tine (Scara 25, 69).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, am înțeles că smerenia se
naște din cunoașterea de sine, din ascultare, din frica lui
Dumnezeu, din războaiele cele iuți ale firii, din ispite, din
scribe, din întristare, din războaiele cele de la draci, și din
multa rugăciune, dar fiindcă ai spus că nimeni nu va ajunge
la fericirea de a agonisi pe Dumnezeu în sufletul său, eu am
rămas tot nedumerit și tot nu știu cine este adevăratul născă-
tor al smereniei?

Starețul: Cînd Sfinții Părinți, frate Ioane, ne-au spus că
numai cel ce are pe Dumnezeu în sufletul său, poate cunoaște
pe adevăratul născător al smereniei, au vrut să ne arate că
numai cei desăvîșiți pot ajunge la lucrul acesta de a cunoaște
pe adevăratul născător al smereniei și nu noi care avem dinți
de lapte în cele duhovnicești. Nouă ne este de ajuns să ascu-

tăm învățăturile Sfinților Părinți și să ne silim a lucra cu multa
răbdare virtuțile care, precum am văzut, ne duc pe noi la
virtutea cea înaltă a smeritei cugetări, iar pe cele mai înalte decît
noi să le lăsam celor mai înalți cu vîrsta în cele duhovnicești.

Fratele: Mi-ai spus mai înainte, Prea Cuvioase Părinte, și
am înțeles din cele de pînă acum, că smerenia este cea mai
mare faptă bună care ne scapă pe noi de păcatul mîndriei.
Dar, oare smerenia mai aduce și alte foloase omului?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că așa de multe sînt foloasele
smereniei, că este cu neputință a vorbi de ele în puține cuvî-
nte. Totuși, din cele ce-mi aduc amînte, voi încerca măcar în
parte să răspund la întrebarea frăției tale.

Smerenia este așa de mare, încît singură numai, și fără altă
virtute, ne poate deschide porțile Împărăției Cerurilor, pre-
cum este scris: „Pocăința ridică pe cel căzut, plînsul lovește
în Porțile Cerului, iar sfînta smerenie le deschide” (Scara 25,
16). Smerenia este singura faptă bună care nu poate fi imitată
de draci (Scara 17). Ea este izvorul defăimării de sine, care
păzește pe om să nu cadă (Scara 17). Smerenia, frate Ioane,
are puterea să izbăvească pe om de urgia cea dreaptă a lui
Dumnezeu, căci este scris: „Inima înfrînată și smerită
Dumnezeu nu o va urgisi” (Ps. 50, 18). Smerenia are putere
să adune inima noastră în frica de Dumnezeu și să nu o lase
să zboare cu trufia cea pierzătoare (Sf. Isaac Sirul, Cuv. 31).

Să mai știi, frate Ioane, că din toate faptele minuitoare pe
care le lucrează omul, smerenia și dragostea sînt cele mai plă-
cute jertfe înaintea lui Dumnezeu. Lucrul acesta îl înțelegem și
mai limpede din dumnezeiasca Scriptură, care zice: „Omule,
ți-am arătat ce este bun și ceea ce cere Dumnezeu de la tine:
dreptate, iubire și milostivire și cu smerenie să mergi înaintea
Domnului Dumnezeu! Tău” (Miheia 6, 8). De asemenea, să
nu uităm că smerenia și lacrimile cele multe sînt de mare tre-
buiță celui ce se află în slujba lui Dumnezeu, precum ne învață
marele Apostol Pavel, că el însuși a slujit Domnului cu toată
smerenia, cu multe lacrimi și ispite care i-au venit lui din pricina
uneltirilor iudeilor (Fapte 20, 19). De asemenea, să mai știi, frate

Ioane, că smerenia este haina cea prea aleasă și scumpă cu care trebuiau să se îmbrace sfinții și aleșii lui Dumnezeu (Col. 3, 12).

Smerenia este scara sfântă și dumnezeiască pe care se pogoară privirea lui Dumnezeu spre om, precum este scris: „Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit și blînd, care se cutremură de cuvintele Mele?”. Smerenia are putere să ducă la Dumnezeu cuvintele noastre și să pogoare de la El iertarea păcatelor noastre. Vedem aceasta la toți cei ce au greșit lui Dumnezeu și apoi cu smerenie s-au pocăit, dar cea mai grăitoare mărturie ne-o dă împăratul Manase, care păcătuse mai mult decît mulți oameni din acea vreme și spurcase toată Biserica lui Dumnezeu, iar slujbele cele sfînte ce se făceau spre slava lui Dumnezeu le batjocorise cu închinarea la idoli! De ar fi postit toată lumea pentru el, și tot nu ar fi putut ispăși fărădelegile lui. Dar fiindcă el s-a smerit foarte tare înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu l-a auzit și i-a ascultat rugăciunea, aducîndu-l iarăși din robie la Ierusalim (Paralip. II. 33, 12-13).

Smerenia a slobozit pe Roboam de minia Domnului, care venea peste sine și peste tot poporul (III Împ. 21, 10). Tot așa împăratul Ahav, care minia pe Dumnezeu cu nelegiuirile sale, numai prin smerenie a scăpat de urgia Domnului. Pentru că zice Dumnezeu către Ilie Tezvitaneul: „Vezi cum s-a smerit Ahav înaintea Mea? De aceea nu voi mai aduce necazuri în vremea lui, ci în zilele fiului său, voi aduce necazurile peste casa lui” (III Împ. 21, 29).

Așadar, cei ce au smerenie, sînt izbăviți de multe primejdii. Aceasta o putem înțelege din cuvintele: „Dumnezeu smereste pe cei mîndri și mîndria lor îi mintuiește pe cei ce pleacă ochii lor la pămînt” (În. 22, 29). Cei ce au smerenie se înalță în Dumnezeu, căci este scris: „Smeriți-vă sub mîna cea tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalțe la vreme” (I Petru 1, 5-6). Smerenia este învățătura de la Dumnezeu, deoarece este scris că „...oriunde intră mîndria, intră și ocara, iar gura smeritului cugetă înțelepciune” (Prov. 11, 12). Cei smeriți sînt moștenitorii Împărăției Cerurilor, căci zice Domnul: „Fericiți cei

săraci cu duhul, că a acelora este Împărăția Cerurilor” (Mt. 5, 3). Celor smeriți le dă Dumnezeu dar, precum scrie: „Dumnezeu mîndrilor le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă dar” (Isaac 4, 6).

Smerenia în vremea sfîrșitului nostru, poate înlocui toată fapta bună și singură poate să mintuiască pe om! Acest lucru îl arată și un sfinț în Filocalia, cînd zice: „Îți spun un cuvînt străin și să nu te minunezi. Chiar dacă nu ai dobîndit lipsa de patimi, pentru obișnuința care te stăpînește, dacă te afli în vremea ieșirii întru adîncul smereniei, te vei înalța nu mai puțin ca cel fără de patimi, mai presus de nori. Căci deși comorara celor nepătîmitori s-a adunat din toate virtuțile, picătura prețioasă a smereniei este mai de preț decît toate. Ea nu prilejuiește numai împăcarea cu Dumnezeu celui ce o are, ci și intrarea împreună cu cei aleși în lăcașurile cele de nuntă ale Împărăției Sale” (Teogn. 62).

Acest lucru îl întărește și un Cuvios Părinte al Patericului, zicînd: „Fiilor, să știți că smerenia pe mulți, fără de nici o ostenală, i-a mîntuit” (Cuv. 4). Smerenia a îndreptat pe vameșul numai prin cîteva cuvinte (Lc. 18, 14), pe fiul cel risipitor l-a îmbrăcat cu haina cea dinții (Lc. 15, 22), pe tîlharul cel de pe cruce l-a bagat în Rai mai înainte de toți dreptii și sfinții (Lc. 23, 42). Smereniei îi urmează de-a pururi mila lui Dumnezeu, după cum arată aceasta dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Precum umbra urmează trupului, așa smeritei cugetări, mila lui Dumnezeu” (Cuv. 19). Același Sfinț Părinte zice: „Mulți au căpătat mîntuirea sufletului fără să aibă darul prorociei, fără să aibă semne și minuni, fără să aibă vedenii și fără să vadă îngeri. Dar fără smerenie, nimenea nu va intra în camera cea cerească” (Cuv. 25).

Să mai știți și aceasta, frate Ioane, că cei smeriți cugetători, fiindcă sînt prieteni ai lui Dumnezeu, nu îngăduie Dumnezeu ca ei să fie ispitiți peste puterile lor. Despre acest lucru ne învață același Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Ispitele cele de toiașul cel duhovnicesc se fac spre sporirea și creșterea sufletului, iar ispitele cele prin care se cearcă și se iscușește sufletul

celor smeriți sînt acestea: lenevirea, tulburarea minții, părerea neputinței trupesti, împuținarea nădejdi, întunecarea gândurilor, lipsirea ajutorului celui omenesc, lipsirea celor de trebuință trupesti și cele asemenea acestora. Din ispitele acestea cîștigă omul suflet părăsit și neajutorat și inimă zdrobită întru smerenie multă. Și dacă din acestea se ispășește cineva, a venit spre dorința Celui ce l-a zidit. Ci acestea sînt amestecate, îngîmbera și nădejdie, lumina și întunericul, războaiele și sprijinirile și în scurt a zice, strîmtoarea și răsfățarea. Și acesta este semnul sporirii omului, prin ajutorul lui Dumnezeu" (Cuv. 46).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar peste care dintre cei mîndri nu vin ispitele?

Starețul: Ispitele pe care le îngăduie Dumnezeu, frate Ioane, s-a vie peste cei mîndri sînt mult mai multe și mai grele decît ispitele care vin peste cei smeriți. Și ca să cunoști acestea, ascultă pe același Părinte Isaac Sirul, care zice așa: „Iar ispitele cele ce se fac din slobozenia lui Dumnezeu asupra celor ce sînt fără rușine și care se înalță întru cugetele lor sînt: ispitele cele arătate ale dracilor și care sînt mai presus de hotarele sufletului: lipsirea puterii, a înțelepciunii care este întru dinșii, simțirea iute a cugetării curviei care este slobozită asupra lor spre smerenia înălțării lor, mînierea degrabă, dorința de a-și împlini voia proprie, mustarea în cuvinte, cearta, desprețuirea, desăvîrșita rătăcire a minții, hula împotriva numelui lui Dumnezeu, gânduri nebune care te fac să rizi cînd ar trebui să plîngi, defăimarea din partea oamenilor, pierzarea cinstei lor, a fi rușinat și batjocorit de draci în multe feluri, pe față și în ascuns; dorul de a se amesteca cu lumea și de a se întoarce la ea; vorbitul și birfrea ne bunăscă la fiecare pas; a găsi întru sine mereu prooroci mincinoși, a făgădui multe peste puterile sale.

Acestea sînt ispitele cele sufletesti. Iar întru cele trupesti, li se întîmplă acestea: întîmplări dureroase de care nu mai pot scăpa; împletiri și întîmplări de-a pururi cu oamenii răi și fără de Dumnezeu; cad în mîinile oamenilor răi, care li chinuiesc; inima lor se pornește adesea să bată din frica lui Dumnezeu

fără pricină și neașteptat; adeseori cade năpraznica frică peste ei; cad, de asemenea, de pe stînci și de pe locuri înalte spre zdrobirea trupului lor, sînt lipsiți de orice sprijin al inimii prin puterea dumnezeiască și prin nădejdea credinței lor. Și ca să zic în scurt, toate cîte sînt cu neputință și mai presus de putere, toate acestea vin asupra lor, și toate cîte s-au înșirat aici, sînt felurile ispitelor mîndriei" (Cuv. 46).

Iată, frate Ioane, cu mila și ajutorul lui Dumnezeu ți-am adus aici puține mărturii din dumnezeiasca Scriptură și de la Sfinții Părinți, despre foloasele cele mari ale smereniei, din care se vede că cei care își petrec viața în smerenie nu au nici ispite așa de mari și de grele ca vrăjmașii lui Dumnezeu, ce sînt mîndri și trufași. De aceea, fratele meu, noi păcătoșii sîntem datori să rugăm neîncetat pe Bunul Dumnezeu să ne învrednicească și pe noi cu darul smereniei, ca pînă la cea de pe urmă suflare să pășim pe calea celor smeriți cugetători. Căci numai calea smereniei este lină și liniștită și cu odihnă sufletească în veacul cel de acum. Acest lucru ne învață pe noi Domnul Dumnezeu și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, zicînd: „Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre" (Mt. 11, 29).

Fratele: Vă mai rog, Prea Cuvioase Părinte, încă un lucru, dacă nu vă fac prea mult necaz.

Starețul: Spune, frate Ioane, ceea ce ai de gînd să spui.

Fratele: Mi-aduc aminte, Prea Cuvioase Părinte, că v-am auzit cîndva spunînd că alt lucru este smerenia și altul cunoștința de sine. De aceea, tare mult v-aș ruga să-mi spuneți, dacă mai aveți vreme, ce deosebire este între cunoștința de sine și smerenie, deoarece mie mi se pare că ele sînt același lucru.

Starețul: Fiindcă ți-ai adus aminte și de acest lucru, apoi să știi că nu este același lucru cunoștința de sine cu smerenia, ci ea este numai o treaptă a smereniei. Ca să înțelegi acest lucru și mai bine ascultă-l pe Sfințul Isaac Sirul, care zice: „Nu tot cel domol din fire sau înțelegător sau blînd, a și ajuns la treapta smeritei cugetări. Dar nici cel ce se află în pomenirea

căderilor sale și a greșelilor sale și se crede smerit cu cugetul și își aduce aminte de ele, pînă ce nu își zdrobește inima și nu-și pogoară inima și mintea din cugetările mîndriei, nu-l vom socoti smerit cugetător, măcar că și lucrul acesta este vrednic de laudă. Căci încă are gîndul mîndriei și nu a cîștigat smerenia, ci prin meșteșugire se apropie de ea. Ci smerit cugetător într-adevăr este acela care are întru sine ascuns ceva vrednic de mîndrie și totuși nu se mîndrește, ci se socoate pe sine pămînt și țărînă și cenușă”.

Așadar, frate Ioane, precum vezi, alta este smerenia și alta cunoștința de sine. Cel ce a ajuns să-și cunoască păcatele sale și neputințele sale, acela se smereste întru păcatele și neputințele sale. Iar aceasta nu este smerenie, ci cunoștința de sine! Pe cînd cel cu adevărat smerit, acela se smereste cu dreptate. Adică, avînd toată fapta bună, se socotește pe sine ca un nimic.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să mă lămuriți, cum se smereste cineva întru păcat și cum întru dreptate?

Starețul: Dar tot n-ai înțeles, frate Ioane, că doar despre aceasta am vorbit?

Fratele: Am înțeles, Prea Cuvioase Părinte, dar nu tocmai așa bine. De aceea, vă rog să-mi mai spuneți încă o dată acest lucru.

Starețul: Iată, frate Ioane, cum se smereste cineva întru păcat: cînd omul își aduce aminte de păcatele sale cu care a supărat pe Dumnezeu, și în această aducere aminte îi vine lui cîntă și mare mîhnire și începe a suspina și a plînge cu durere de inimă înaintea lui Dumnezeu și din această mare cîntă și plîngere i se smereste mintea și inima lui. Așa s-a smerit vameșul din Evanghelie, aducîndu-și aminte de păcatele sale; stătea departe de Biserică, adică mai la urmă decît toți, nu îndrăznea nici ochii să-i ridice către cer, și bătîndu-și pieptul său zicea: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” (Lc. 18, 13).

Așadar, precum vezi, fratele meu, nu prin smerenia cea desăvîrșită a plăcut vameșul lui Dumnezeu, ci el s-a îndreptat înaintea Lui, prin cunoștința de sine (Tom. III, p. 89). Însă cum

am zis și mai sus, această cunoștință de sine nu este adevărata smerenie, ci numai una din treptele ei. Iar adevărata smerenie o au numai acei ce se smeresc întru dreptate, adică numai acei care au împlinit poruncile lui Dumnezeu și toate faptele cele bune și totuși ei se socotesc pe sine a fi niște slugi netrebnice, precum a zis Domnul (Mt. 10). Așa a fost Marele Apostol Pavel, care a fost răpit pînă la al treilea cer, și se socotește pe sine mai mic decît toți sfinții (Efes. 3, 8). Așa a fost Prea Fericitul Patriarh Avraam, care după atîtea fapte bune se socotea pe sine că este pămînt și cenușă (Gen. 18, 27). La fel, mulți alții dintre sfinții și dreptii lui Dumnezeu. Deci, acum cred că ai înțeles, frate Ioane, cum se smereste cineva întru dreptate și cum este cel ce se smereste întru păcat.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, v-aș ruga să-mi spuneți care sînt semnele după care s-ar cunoaște un om care are adevărata smerenie?

Starețul: La această întrebare a frăției tale, ascultă nu răspunsul meu, ci pe al Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Efreim Sirul, care grăiește așa despre semnele omului care are adevărata smerenie: „Se socotește pe sine mai țîcalos decît toți păcătoșii și că el nici un bine nu a făcut înaintea lui Dumnezeu; se prihănește pe sine în toată vremea și în tot locul și lucrul; nu osîndește pe nimenea și nici nu crede că este pe pămînt cineva mai păcătos și mai lenes decît dînsul; de-a pururea laudă și slăvește pe toți; el nu judecă, nu defaimă și nu grăiește de rău pe nimeni vreodată; fără de trebuință, fără de poruncă sau de nevoie nu grăiește ceva și tac de-a pururea; iar cînd este întrebat de vrea să grăiască sau să răspundă ceva, o face cu liniște și rar ca și cum ar fi silit și rușinîndu-se grăiește; nu se ceartă cu nimenea, nici pentru credință, nici pentru altceva și dacă bine zice cineva, zise și el așa, iar dacă rău zice cineva, zice și el așa, apoi zice: tu știi; are de-a pururea privirea n-jos; are înaintea ochilor moartea; nu cugetă în desert sau în desertațiuni și nici nu minte vreodată; nu vorbește împotriva celui mai mare; suferă cu bucurie ocările și defaimările și pagubele; urăște odihna și iubește osteneala,

nu întărită pe cineva și nu urâște știința nimănui. Acestea sînt semnele și cunoștințele smereniei celei adevărate. Și fericit este acela care le are pe dinsele, căci s-a făcut casă și Biserica a lui Dumnezeu, și Dumnezeu S-a sălășluit în dinsul și oștean s-a făcut al Împărăției Cerurilor. Amin" (Tom. III, 216).

Deci, frate Ioane, din aceste mărturii vrednice de toată crezarea ale Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Efreim Sirul, noi putem cunoaște cu tot amănuntul care sînt semnele celui care are adevărata smerenie. Și fericit este acela care are Bunul Dumnezeu îl va învrednici în viața de acum la această fericită așezare duhovnicească, că unul ca acesta încă de pe acum a trecut din moarte la viață.

Fratele: Vă mărturisesc sincer, Prea Cuvioase Părinte, că mult m-am folosit de toate învățăturile pe care eu, păcătosul, am avut fericirea să le ascult de la Prea Cuvioșia Voastră, și am înțeles multe învățături de mare trebuință pentru mîntuirea și spre luminarea ticălosului și nelămuritului meu suflet.

Starețul: Iată, frate Ioane, că prin mila și ajutorul Prea Bunului Dumnezeu, de cînd vorbim noi au trecut aproape patru ceasuri. Și eu, pe cît mi-a ajutat Dumnezeu, am căutat să răspund la întrebările frației tale și mai pe scurt, după a mea slabă și puțină înțelegere. Poate că aș mai avea încă să-ți spun ceva, dar iată că vine Părintele paracliser să ia blagoslovenie pentru a toca de vecernie și trebuie să merg la Pravila Bisericii. Fii cu luare-aminte, pentru că o să mai fii încercat la ispite.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să mă iertați pe mine păcătosul că v-am pricînit atîta supărare și osteneală cu ispitele și nedumeririle mele și că v-am răpit atîta vreme. Mă duc și eu la chilia să-mi iau rasa și să vin la biserică, la slujba vecerniei. Blagosloviți și vă rog să mă iertați pe mine păcătosul.

Starețul: Dumnezeu să te ierte, frate Ioane, și nu uita cele ce am vorbit. Înseamnă-ți undeva cele ce ți-au mai rămas în minte, că odată am să te întreb de ele.

CONVORBIREA A DOUA

DESPRE SLAVA DEȘARTĂ

Ce este slava deșartă • Semnele după care se cunoaște • Cum scăpăm de ea • Faptele bune și slava deșartă • Slava deșartă și mîndria • Ce este rînduiala de sine la monahi • Milostenia monahului • Propovăduirea în lume a monahului.

*„Cei ce n-au cîrmaci (povățuitori) cad ca frunzele, iar mîntuirea stă într-un mult sfat”
(Pilde 11, 14).*

Starețul: Iarăși te văd tulburat, frate Ioane, acum ce mai ai pe suflet, de ești atît de trist? Și de ce n-ai mai dat pe la mine atîta vreme?

Fratele: Vă rog să mă iertați, Prea Cuvioase Părinte Stareț, văd că și acum mi-ați cunoscut așezarea mea cea vrednică de plîns. Aș fi venit acum la Prea Cuvioșia Voastră, dar tocmai m-a trimis Părintele Econom să duc mîncare la frații care sînt la lucru în pădure.

Starețul: Du-te în pace, frate Ioane, la ascultarea rînduială, ca să nu mîhnști pe Părintele Econom și pe frații care așteaptă hrana, dar îndată ce ai vreme, vino pînă la mine și nu uita că mîntuirea stă într-un mult sfat și că cei ce nu se sfătuesc, cad ca frunzele (Pilde 11, 14).

Fratele: Dacă-mi dați blagoslovenie, Prea Cuvioase Părinte, vin deseară la Prea Cuvioșia Voastră.

Starețul: Vino, frate Ioane, numai dacă nu vei fi prea ostenit de la ascultare.

Starețul: Ia vezi, frate Nicolae, cine bate la ușă?

Fratele Nicolae: Prea Cuvioase Părinte, a venit un frate și a zis că i-ați dat blagoslovenie să vină în seara aceasta la Prea Cuvioșia Voastră ca să se spovedească. Să-l primesc sau să-i spun să vină altădată, că acum sunteți prea obosit?

Starețul: Ba nu, frate Nicolae, să vină acum, că are și el saracul, necazurile și ispitele lui și vrea să-și ușureze cugetul și să se liniștească.

Fratele Nicolae: Vino, frate Ioane!

Fratele: Blagosloviți și mă iertați, Prea Cuvioase Părinte, că vă fac necaz tocmai acum când sunteți ostenit de treburile zilei și când este vreme de odihnă.

Starețul: Nici un necaz, frate Ioane, aceasta este slujirea mea, ca să stau la îndemîna fiecăruia în toată vremea, cu timp și fără timp, și să mă griesc, cu ajutorul lui Dumnezeu de cele trupesti și de cele duhovnicești ale tuturor celor ce s-au adunat aici în numele Domnului. Pe frația ta, frate Ioane, eu te-am așteptat de multă vreme să mai vii pe aici. Dar sînt bucuros că ai venit și acum, să-mi spui ce mai ai pe suflet și cum te mai afli în cele duhovnicești spre mîntuire?

Fratele: Așa cum mi-ai spus data trecută, Prea Cuvioase Părinte, că o să mai fiu încercat de ispite, văd că larăși au început să mă tulbure o mulțime de gînduri și de ispite, care nu-mi dau răgaz, nici zi, nici noapte!

Starețul: Ei, și care sînt ispitele care te tulbură acum pe frația ta?

Fratele: Iată, Prea Cuvioase Părinte, de cînd n-am mai venit pe la Prea Cuvioșia Voastră, au trecut aproape trei luni de zile. O bucată de vreme, după spovedania pe care o făcusem atunci și cu sfaturile primite, am fost liniștit. Dar de vreo două sau trei săptămîni au năvălit asupra mea o mulțime de gînduri, unele mai ciudate decît altele. Mai tare decît toate

însă mă tulbură mereu gîndul să ies din Sfînta Mănăstire și să mă duc prin sate și prin orașe ca să propovăduiesc cuvîntul lui Dumnezeu, și să întorc la calea mîntuirii pe cei ce pier în păcate. Și îmi spune gîndul că de voi face așa, o să am o mare plată de la Dumnezeu, căci este scris: „Cine va scoate vrednic din nevrednic, ca gura Mea va fi” (Ier. 15, 19). Și larăși: „Cine va întoarce pe un păcătos de la rătăcirea căii lui a mîntuit sufletul său din moarte și a acoperit mulțime de păcate” (Iacov 5, 19).

Mă tot gîndesc apoi că așa voi putea și eu, păcătosul, să-mi înmulțesc talantul; dar stînd așa închis în mănăstire, numai făcînd ascultare, ce folos va fi de capul meu, că nu voi putea aduce nici un suflet pe calea mîntuirii? Eu, precum v-am mai spus mereu, auz că în vremea noastră mulți s-ar fi învrednicit să aibă vedenii și dacă s-au învrednicit de acest dar, ei nu au pus lumina lor sub obroc, ci în sfîșie, ca să lumineze, după cum a poruncit Domnul (Mt. 5, 15). Că au lăsat mănăstirile și au ieșit prin sate și orașe, unde propovăduiesc cuvîntul lui Dumnezeu și multă lume îi ascultă pe ei, mai ales cînd află că ei au vedenii, că li se arată îngerii și sfinții, Maica Domnului și chiar Domnul Iisus Hristos.

Acestea sînt, Prea Cuvioase Părinte, gîndurile care mă chinuiesc de o bucată de vreme. Eu nu m-am învoit desăvîrșit cu ele pînă acum, ci pe cît îmi ajută Dumnezeu, mă lupt împotriva lor, dar văd că nu mă lasă deloc în pace și mereu îmi zic că stau degeaba în mănăstire și-mi pierd vremea care este așa de scumpă pentru mîntuire. Vă mai mărturisesc și aceasta: într-o vreme chiar mă hotărisem să plec pe ascuns din mănăstire, fără să mai iau de la cineva blagoslovenie: „Nu te mai duce degeaba la Stareț sau la duhovnic să iei blagoslovenie, îmi șopteau gîndurile, deoarece ei sînt niste oameni materialisti, le place numai să le faci treabă și iar treabă, iar de mîntuirea ta și a celor ce pier prin lume nici o grija nu au. Că dacă o să te duci, în loc de blagoslovenie o să te alegi cu ocară și cu canon, ci mai bine taci și fugi de aici, fiindcă pentru a face un lucru bun nici nu-i nevoie de blagoslovenia cuiva”.

Iată, așa am pățit, Prea Cuvioase Părinte, cu ispitele mele și tare puțin a fost de nu am plecat. Am auzit într-o zi din cuvântul care se citea la trapeză, că tot ceea ce face monahul fără blagoslovenie este de la draci, și aceasta m-a pus pe gânduri și m-a împiedicat oarecum de la scopul meu. De aceea, vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să mă lămuriti, cum de au năvălit asupra mea aceste gânduri și ce să fac spre a scăpa de ele?

Starețul: Așa cum ți-am atras atenția, frate Ioane, data trecută, iată că ispitele din nou au năvălit asupra frăției tale, însă acum sub o altă formă. Vezi, frate Ioane, că dracul nu doarme, ci neconterit se silește să ne piardă pe noi? Vezi cum a încercat el să vîneze sufletul frăției tale și cu ce meșteșug a vrut să te scoată din ascultarea mănăstirii? Și te mai întreb de unde au venit aceste gânduri? Iată ce trebuie să știi și să ții minte frăția ta: gândurile care tulburau data trecută pe frăția ta, că nu te-a invrednicit Dumnezeu să ai vedenii, erau, precum ți-am spus și atunci, venite de la dracul mîndriei, iar acestea de acum, care te îndeamnă să părăsești mănăstirea și ascultarea și să ieși în lume, la propovăduire, ca să întorci pe păcătoși la pocăință, acestea sînt uneltrile cele viclene ale dracului slavei deșarte.

Fratele: Dar ce este slava deșartă, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Frate Ioane, iarăși mi-ai pus o întrebare care co-vîrșește cu totul neputința priceperii mele. Căci a spune eu deslușit frăției tale ce este slava deșartă și cît de felurite sînt uneltrile acestui drac, este un lucru care întrece puterile mele.

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, nu este nimeni care să poată spune lămurit ce este slava deșartă și cite sînt chipurile ei?

Starețul: Eu, frate Ioane, ți-am spus neputința și nepriceperea mea și nu știu de este cineva care să poată spune pe larg ce mă întrebă frăția ta. Știu însă că marele filosof duhovnicesc, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice despre acest lucru așa: „Cine ar începe să vorbească cu de-amănuntul despre slava deșartă, acela ar fi un om care se silește în

zadar să afle și să măsoare greutatea vînturilor” (Scara 22, 1). Și dacă acest dumnezeiesc și luminător Părinte al monahilor zice aceste cuvinte despre slava deșartă, apoi cine sînt eu, ticalosul și întunecatul la minte, ca să-ți spun frăției tale ce este slava deșartă?

Fratele: Dar poate că îmi puteți spune despre slava deșartă din cuvintele Sfinților Părinți, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Voi încerca, frate Ioane, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, să-ți aduc așa puține mărturii de la Sfinții Părinți, despre păcatul cel mare și pestriț al slavei deșarte. Căci poate spunîndu-ți frăției tale, să mă trezesc și eu din somnul acestui păcat aducător de moarte.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să aveți toată buna voință să-mi spuneți tot ce știți despre această patimă, pentru a mă folosi și eu, păcătosul.

Starețul: Ascultă, frate Ioane, după mărturia dumnezeiescului Părinte Ioan Scărarul, slava deșartă este răutatea mult felurită, cum zice: „Această patimă, după chipul ei, este schimbarea firii, răzvrătirea năravurilor, pindirea ocărilor. Iar după calitatea ei este: risipirea ostanelilor, pierderea sudo-rilor, răpirea comorilor sufletești, puilul necredinței, înaintemergătoarea truției, scufundarea în liman, o furnică în arie care, deși este mică, risipește toată osteneala și tot rodul îi strică” (Scara 22, 2).

Același Sfințit Ioan Scărarul zice mai departe, că slava deșartă se aseamănă cu tricolorul (ciulina) care totdeauna stă ca un ghimpe în sus și că omul cel cu slava deșartă este un închinător la idoli, chiar dacă el se socotește că este credincios și că cinstește pe Dumnezeu, însă de fapt nu este pe placul Lui (Scara 22, 5).

Marele Dascăl al lumii întregi, Sfințitul Ioan Gură de Aur, zice despre slava deșartă: „Cumplit lucru este fapta slavei deșarte!, cumplit lucru și plin de răutate, spin cu anevioi de smuls și fiară neimblinzită cu multe capete, care se întramează împotriva celor ce o răpesc pe ea, și precum viermele

ce se numește cariu roade lemnele din care se naște, rugina mănincă fierul din care se face și moliiile lina, tot așa slava deșartă pierde sufletul ce o hrănește pe ea. Pentru aceasta, de multă osîrdie este nouă trebuință ca să stingem această patimă... Deci, să fugim de slava deșartă, căci patima aceasta este cea mai cumplită și de ajuns de a orbi ochii celor înțelepți, cînd nu sînt treji". Slava deșartă este cea dîntii fiică a mîndriei și ea însăși are șapte odrasle:

Prima este lauda, a doua lauda de sine pentru bunul neam, pentru conștiință, pentru averi și pentru altele ca acestea.

A doua odraslă este fătărnica, adică prefăcătoria spre a se arăta omul că este mai îmbunătățit decît alții și care este vinovată chiar dacă s-ar face pentru folosul cuiva.

A treia odraslă, aflarea de lucruri noi, adică a vreunui meșteșug și a altor lucruri care fac pe oameni să se mire de iscusința ta.

A patra odraslă este pizma.

A cincea odraslă este neînvoirea.

A șasea odraslă este iubirea de pîcîre (ceartă).

A șaptea odraslă este neascultarea.

Să mai știi, frate Ioane, că slava deșartă este patima care se arată cel mai de timpuriu dintre toate patimile. De pildă, la un copil mic nu vei vedea nici o patimă de voință, dar slava deșartă se află în el. Căci dacă-l cinstești pe el, se veselește, iar dacă îi vei zice ceva împotriva, vreun cuvînt aspru, se mîhneste și începe a plînge. Astfel patima iubirii de slavă deșartă calătorește cu noi din prima copilărie, toată viața, și se amestecă în toate faptele cele bune ale noastre, tot așa cum se amestecă neghina prin griu. Și precum iedera și hameiul se agată de arbori și de alte plante sau lucruri, tot așa și această patimă blestemată se împletește pe lîngă toată lucrarea faptei bune.

Dacă vom căuta, o vom găsi agățată și de post și de înfrî-nare, și la bucate multe și la bogăție și la sărăcie, și la hainele cele scumpe și la cele vechi și rupte, și la cel slab și la cel

puternic, și la cel prost și la cel învățat, și la vorbire multă și la tăcere (Scara 22, 5). Căci multa vorbărie este scaun al slavei deșarte, tot așa și cel ce tace pentru slava deșartă (Scara 11, 2).

Astfel slava deșartă se ascunde și la cel frumos cu chipul, și la cel urît, și la cel milostiv, și la cel aspru cu inima, și la cel povățuitor, și la cel supus, și la cel din viața de obște și la cel din pustie (Scara 22, 21). Și cu toate că nu lucrează în același chip la toți, pe toți îi înșeală și îi rănește. Pe unul îl sfătuieste să postească și să se roage mult, dar spre a fi văzut și laudat de oameni; altul se silește la mari nevoințe cu scopul de a întrece pe cei mai leneși; altul se silește să învețe mult din Sfintele Scripturi și de la Sfinții Părinți spre a-și ascuți mintea și înțelegerea și ca să devină povățuitor (învățător) altora și ca să fie vestit și laudat de ei; altul se silește să alcătuiască stihuri și poezii cu meșteșug spre a-i ieși vestea că este poet; altul se silește zeci de ani să învețe în școli înalte filosofia și alte științe cu scopul de a ajunge om mare și învățat și să fie mai înalt decît alții cu știința; iar altul se străduiește să învețe mulți ani să cerceteze și să descopere ceva din tainele și puterile cele fără număr pe care le-a pus Dumnezeu în zidirile Sale, și dacă afla o prea mică și neînsemnată parte din ele, apoi își închipuie că a devenit mare savant și că știe totul.

Așa lucrează, frate Ioane, slava deșartă, atît cu noi care ne aflăm în Biserică, precum și cu cei din afară de ea, în multe și felurite chipuri. Și de nu ne vom trezi noi păcătoșii, nici unul din noi nu va scăpa din mrejele ei cele cu meșteșug tesute și încalcite. Și nu numai că vom pierde ostenelele pe care le-am făcut cu săvîrșirea faptelor bune, ci și în muncile cele vesnice vom merge. Ba această blestemată răutate a slavei deșarte nu se arată la om numai cînd este el în viață, ci de multe ori și la trecerea lui de pe pămînt.

Fratele: Vă rog să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte, cum se arată slava deșartă la om și după moartea lui?

Starțul: Ca să înțelegi acest lucru, frate Ioane, ascultă mai întîi pe Sfințul și dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, care în

această privință, vorbește: „Cei cu slava deșartă și după moarte se măresc în deșert”. De pildă cutare murind, a poruncit ca să fie minunat, să se facă după dînsul cutare și cutare lucru. Și care sînt oare acestea și acestea, pe care cel cu slava deșartă lasă poruncă să se facă după moartea lui? Acestea sînt cheltuielile mari și de prisos pe care le fac urmașii lor și rubedeniile spre a-l îmbrăca pe el cu haine noi și de mult preț, spre a-i pune în deget și la mîni inel și brățări de aur, încălțăminte din cele mai scumpe în picioare, spre a-l înfășura cu mătăsuri și spre a-i acoperi fața cu maramă din fir de aur. Apoi, să-i facă lui sicriu din lemn bine mirositor și care nu putrezește curînd și să-l vopsească cu felurite culori și să-l îmbrace cu argint și cu alte metale scumpe. Apoi, să-i facă lui cavou scump, din marmură și granit, unde să-i așeze trupul cel mort; împrejurul cavoului să-i facă grilaj de fier sau de bronz, iar alături sau în lăuntru cavoului să-i facă statuie, așa cum era el în floarea vîrstei și a fericirii aici pe pămînt. Și statuia să fie de marmură sau de bronz sau din alte materiale de preț și să fie sculptată de cei mai buni sculptori. Pe fronthispiciul cavoului, la intrare, să fie scrise cu slove de aur, numele și gradul dregătorilor pe care le-a avut el în lume, ca să vadă toți cîți vor trece pe acolo, că mare și minunat a fost acesta ce este îngropat aici.

Acestea și multe altele de acest fel sînt cele ce a rînduit să i se facă după moarte, omul iubitor de slava veacului de acum. De vrei să cunoști acest adevăr, frate Ioane, du-te la cimitirele din marile orașe și acolo vei vedea sute și mii de mînturi de acest fel, care toate arată că bietul om nici în mormînt nu poate scăpa de patima slavei deșarte și a iubirii de arătare. Cîte fapte bune nu ar fi putut face rudenii unui asemenea om cu banii cheltuiți pentru aceste lucruri deșarte? Cîți săraci și goi n-ar fi îmbrăcați și cîți flămînzi n-ar fi ajutați? Și cît de mare folos n-ar fi adus cu această milostenie celui trecut prin această lume, la cele veșnice? Mai ales dacă acela a trăit în dreapta credință și s-a spovedit la duhovnic de toate păcatele sale.

Este adevărat că sînt unii dintre aceștia care au făcut în viață și la moartea lor multe milostenii la săraci și la sfințele lui Dumnezeu biserici, dar nici aceste lucruri deșarte nu le-a trecut cu vederea. Aceștia poate nu vor lua grea osîndă, fiindcă ei nici de milostenie nu au uitat, dar mult mai grea le va fi osînda celor ce nici în viața aceasta nu s-au îngrijit de mîntuirea lor, iar la moarte, s-au închinat la aceste deșertăciuni și umbre.

Bine a zis dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul: „Omul cel cu slava deșartă este închinător la idoli, chiar dacă se numește credincios” (Scara 22, 6). Cum să nu fie închinător la idoli un asemenea om, dacă ține cu atîta tărie ca aceste podoabe deșarte să-l însoțească și după moarte? Iar de milostenie, care poate într-adevăr să-i ajute sufletului său după moarte, nu se grijește. Se povestește că Alexandru cel Mare – Macedon –, care a simțit că slăbește și că are să moară, a chemat la sine pe cei mai mari generali și filosofi ai săi și le-a zis: „După cum vedeți, eu voi muri curînd și v-am chemat pe toți care mi-ați fost iubiți și de mare ajutor în viață ca să ne luăm rămas bun și să vă mai vad puțin înainte de a închide ochii”.

Atunci unul din cei mai iubiți ai săi, a zis către dînsul: „Măria ta, care, precum zici, te simți tare slăbit, noi te rugăm să lași testament cum să facem după moartea ta și cum dorești să-ți facem pregătirile cele de îngropare, din ce să-ți facem sicriul, mormîntul și celelalte, căci atîtea vîstierii au rămas de la măria ta, încît pe toate am putea să le facem numai din aur și pietre scumpe!”.

La care Alexandru cel Mare tăcînd puțin, a răspuns, zîcînd: „Ascultă, omule! Dacă vrei testament de la mine, apoi să faceți așa precum rînduiesc eu: mormîntul să-l faceți nu din aur, nici din pietre scumpe, ci din piatră și sicriul să fie tot din piatră. Pentru ca numele meu să fie scris pe piatră tare, căci tot ce este pe piatră, greu se șterge! Pe mine să nu puneți podoabe scumpe și nici să faceți cheltuiala cu lucruri de prisos! Aveți mare grijă ca în ziua înmormîntării mele să

faceți mult bine celor lipsiți și săraci. În sicriu, de o parte și de alta, să faceți două găuri și să scoateți afară minile mele, iar în palme să nu puneți bani sau lucruri scumpe, cum obișnuiesc unii să facă, ci cu minile goale să mă înmormântați. Aceasta este hotărârea mea și așa să faceți dacă mă iubiți și voiți să-mi respectați ultimul meu cuvânt!”.

Auzind acestea, filosoful și prietenul împăratului a întrebat: „Dar de ce așa de simplu voiești să te îngropăm, Măria Ta?”. La care împăratul Alexandru Macedon a răspuns: „Să știți, prietene, că eu filosof am fost în viață și filosof vreau să fiu și după moarte. Vreau să fiu înmormântat așa simplu și cu minile goale, ca să le arăt la toți cei puternici și bogați că nimic nu poate lua omul când pleacă din această lume”.

Din această scurtă istorisire, frate Ioane, vedem că oamenii înțelepți, chiar dacă nu se aflau în dreapta credință, totuși au gândit mult și minunat despre putregaiul slavei deșarte și au arătat că toate cele ce se fac de prisos la înmormântări nu au nici o valoare, ci mai degrabă aduc pagubă sufletului. Bine a zis Sfântul Teodor Studitul într-un cuvânt al său că de multe ori ne folosesc nouă și spuselor elinilor.

Așa împăratul Alexandru Macedon, cu toate că a fost elin, totuși pilda cea bună lăsată de el ne este de mult folos.

Deci, frate Ioane, să ne rugăm Prea Milostivului Dumnezeu, să ne acopere și să ne izbăvească pe noi de această vicleană și mult înșelătoare patimă a slavei deșarte. Fericit și de trei ori fericit, este acel om care a ajuns să defaima aceste umbre și visuri ale slavei deșarte. De această fericire s-a învrednicit Îngerul cel tăcut, marele Părinte Arsenie care, părăsind slava acestei lumi și palatele cele împărătești, a fugit de oameni în pustie și a sihăstrit în liniște, plângându-se pe sine timp de 57 de ani, el pururea plângând și pururea tăcând și fugind de slava lumii.

Aceasta ajutându-i la marea desăvârșire duhovnicească, a ieșit la munte, urînd slava omenească și a legat cu jurământ pe ucenicii săi ca după moarte să nu-l îngroape, ci să-l lege

de picioare cu o funie și așa să-l tragă și să-l arunce într-o prăpastie a muntelui (Pateric, cap. 40).

Vezi, frate Ioane, cât de mult au urît sfinții lui Dumnezeu slava omenească? Vezi cât de mult s-au păzit cei ce au acum cerul de această fiară cu multe capete? Dar oare de ce au urît așa de mult aleșii lui Dumnezeu slava deșartă?

Nu pentru altceva, ci numai pentru că această patimă vicleană jefuiește pe om de plata ostenețelor la toată fapta bună.

De aceea, cu dreptate, dumnezeiescul Părinte Ioan cel cu gura și cuvintele de aur, numește slava deșartă: „Molie a comorilor de dincolo de mormânt” și „furul bogățiilor celor din ceruri”. Și cu mare spaimă și mirare arată răutatea ei, zicînd: „O, nevoie nouă! O, patimă ciudată! Unde molia nu strică, nici furul nu sapă, slava deșartă risipește!”. Și iarăși: „Aceasta este molia comorilor celor de acolo, aceasta este furul îndestulării celor din ceruri; aceasta pradă bogăția cea neșefuită” (Împ. de griu, Cuv. 27). Și mai înainte mergînd cu cuvîntul, „maică a gheenei” numește slava cea deșartă (Împ. de griu, Cuv. 27).

Așadar, frate Ioane, vezi cât de vicleană, cât de răpitoare și pierzătoare este această blestemată patimă a slavei deșarte.

De aceea, frațele meu, trebuie a scăpa de această felurită răutate și vătămare.

Frațele: Vă mărturisesc adevărul, Prea Cuvioase Părinte, că m-am înspăimîntat și m-am îngrozit auzind atîtea mărturii de la Sfinții Părinți, despre răutatea și vicleania cea felurită a slavei deșarte, care se amestecă cu toată fapta cea bună ca o neghină și ca hameiul se împletește cu toată fapta cea minuitoare, la tot omul.

Dacă este așa, atunci ce este de făcut? Oare e bine ca oamenii, de frica slavei deșarte, să înceteze a mai lucra fapta cea bună? Oare e bine ca oamenii, de frica acestei patimi, să nu mai învețe carte și meșteșuguri spre folosul altora?

Starețul: Ba nu, frate Ioane, niciodată nu trebuie făcut acest lucru. Sfinții și dumnezeieștii Părinți ne-au arătat cât

de răpitoare și pierzătoare este această patimă, nu ca să încetăm noi a mai lucra faptele cele bune, ci ca să știm noi a păzi cele lucrate de noi ca să nu fie răpite de această fiară cu multe capete.

Dacă ar fi după cum gîndești frația ta, apoi ar însemna ca de frica neghinei, oamenii să nu mai semene grîu, sau de frica moliiilor să nu mai facă haine, sau de frica uliului să nu mai țină găini și oi. Lucrurile nu se petrec așa, căci omul pentru neghină a aflat ciurul, pentru molii naftalina și alte prafuri pentru uliu s-a aflat cursa, iar pentru lup, diferite mijloace de pază.

Așa să cugești și cu privire la cele sufletești.

Prea Bunul Dumnezeu ne-a pus la îndemînă multe mijloace duhovnicești, prin care ne putem izbăvi de fiarele cele din gînd!

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, cum ar putea cineva să lăcreze toată fapta bună și să poată scăpa de paguba cea mare și de jefuirea cea vicleană a slavei deșarte?

Starețul: Bine ai făcut, frate Ioane, că ai pus această întrebare, ca să-ți lămuresc măcar cit de puțin această nedumerire.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți cit se poate mai pe larg și mai cu temei, cum ar putea cineva a lucra faptele bune și să nu fie primejduit de viclenia slavei deșarte? Că pe cit înțeleg eu, nu este lucru ușor a scăpa nerănit și nejeftuit de această felurită răutate.

Starețul: Cu adevărat, frate Ioane, nu este ușor. Dar nouă Mîntuitorul nostru și Dumnezeuul nostru ne-a lăsat atîtea învățături împotriva acestei patimi! Încă și dumnezeieștii Sai ucenici și Apostoli ne-au învățat cele împotriva acestei patimi, precum și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii celei drept-măritoare. Dar fiindcă acum nu este vremea, nici locul ca să aduc din toate aceste mărturii, îți voi spune puține din cele prea multe, pentru că frația ta, din cele puține, să înțeleagă pe cele multe. Mai întîi, frate Ioane, să-ți pomenesc de mîntuitoarea învățatură a Domnului Dumnezeuului și Mîntuito-

rului nostru Iisus Hristos, Care, spre a nu cădea noi în mrejele slavei deșarte, ne-a învățat, zicînd: „Luați aminte ca milostenia voastră să nu o faceți înaintea oamenilor, spre a fi văzuți de dinșii. Iar de nu, plată nu veți avea de la Tatăl vostru Cel din ceruri”. Și iarăși: „Cînd faci milostenie, nu trîmbia înaintea ta, precum fac fățarnicii pe drumuri și pe ulițe, ca să-i laude oamenii. Adevărul vă spun, că-și iau plata lor. Tu, însă, cînd faci milostenie, să nu știe stînga ce face dreapta ta, așa că milostenia ta să fie intru ascuns, ca și Tatăl tău, Cel ce vede cele ascunse, îți va răsplăti ție la arătare”.

Tot așa învăță și despre rugăciune, zicînd: „Iar tu, cînd te rogi, să nu fii ca fățarnicii cărora le place să se oprească și să se roage la adunări și pe la răspîntiile ulițelor, ca să se arate oamenilor; adevărul vă spun, că își iau plata lor. Ci tu, cînd te rogi, intră în camera ta, închide ușa și te roagă Tatălui tău intru ascuns, și Tatăl tău, Cel ce vede cele ascunse, va răsplăti ție la arătare” (Mt. 6, 1-7).

De asemenea, despre felul cum trebuie să postim noi spre a nu cădea în fățarnicie și în slava deșartă, ne-a învățat Mîntuitorul nostru, zicînd: „Cînd postești, nu fii trist și ca fățarnicii, căci aceștia își smolesc fețele lor ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărul vă spun, că prin aceasta își iau plata lor. Tu, însă, cînd postești, unge-ți capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci numai Tatălui tău Care este intru ascuns și Tatăl tău, Care vede cele ascunse, va răsplăti ție cele arătate la arătare” (Mt. 6, 16-18).

Vezi, frate Ioane, cit de luminată și de clară este învățatura Mîntuitorului nostru, prin care ne învăță cum să lucrăm faptele cele bune spre a nu cădea în mrejele cele vicleane ale slavei deșarte?

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, prea luminată și prea bună este învățatura Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, dar vă rog să adăugați și de la Sfinții Părinți vreun cuvînt de învățatură, ca să știu cum învăța ei ca să scapăm de jefuirea cea vicleană a slavei deșarte.

Starețul: Nu-i rău dacă dorești acest lucru, frate Ioane. Dar să știi că și Sfinții Părinți au urmat întru totul învățătura Mîntuitorului postru, și așa au alcătuit și ei învățătura și cuvinte de folos, învățîndu-ne cele mai bune mijloace spre a ne feri de primejdia cea mare a deșartei slave. Iată de pildă ce ne spune în această privință Sfințul și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul: „Meșesugul de a goni slava deșartă, este de a lucra noi faptă cea bună în ascuns” (Filoc., vol. II, cap. 43). Tot așa ne învăța și Sfințul Efreim Sirul, care zice: „Slava deșartă o izgonim de la noi prin lucrarea întru ascuns a faptei celei bune și prin necurmăte rugăciuni întru zdrobirea inimii” (Cuv. III, p. 218). Iar dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătînd în chip minunat care sînt pricinile care alungă de la om slava deșartă, zice: „Începutul spre pierzarea slavei deșarte este tăcerea și a iubi necinstea; mijlocul, este curmarea tuturor vicislegurilor celor gîndite ale slavei deșarte; iar sfîrșitul, dacă mai are sfîrșit această beznă, este a face înaintea oamenilor numai ceea ce te umilește și a nu simți nici o îndurerare” (Scala 22, 29).

Iată, frate Ioane, că prin scurtime, ți-am adus mărturie de la acești mari Sfinți și dumnezeiești Părinți ai Bisericii, cu înseși cuvintele lor și ți-am arătat meșesugul prin care omul poate izgoni de la sine patima cea felurită în viclenie și răutate a slavei celei deșarte. De aceea, silește-te să nu uiți că prima treaptă pe care pășește omul împotriva slavei deșarte, este tăcerea și dorința de a fi necinstit de alții. Deci, să rugăm mila lui Dumnezeu să ne ajute să ajungem și noi măcar aici și tot vom avea nădejde că ne aflăm afară de primejdia slavei deșarte și aproape de mila lui Dumnezeu.

Fratele: Din mărturiile pe care le-ai adus, Prea Cuvioase Părinte, din dumnezeiasca Evanghelie și de la Sfinții Părinți, eu am înțeles că pentru a putea cineva scăpa de primejdia slavei deșarte, trebuie cu orice preț ca toată fapta bună să o facă întru ascuns și să dorească pururea să fie necinstit de către oameni.

Și dacă adevărul este așa, precum cred că și este, apoi cum ar trebui să procedez dacă se întîmplă vreodată în viață să fac fapte bune la arătare, ca de pildă: dacă un sărac îmi cere milostenie și se întîmplă tocmai atunci să fie pe acolo oameni de care nu mă pot feri, și dacă eu dau ceva săracului, oare pentru aceasta voi avea osîndă de la Dumnezeu? Alteori se întîmplă să postim cu toții împreună la Biserică, așa cum este și la mănăstire, în viața de obște. Oare pentru că facem aceste lucruri la arătare, unii față de alții, ne osîndește Dumnezeu și pierdem plata pentru aceste fapte bune? Deci, fiind eu păcătosul nedumerit în această privință, vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți ce meșesug duhovnicesc ar trebui să folosim în aceste cazuri, spre a nu fi jefuiți noi de patima cea răpitoare a slavei deșarte.

Starețul: Bine ai făcut, frate Ioane, că te-ai gîndit la aceste lucruri și mi-ai pus această întrebare. Și cu ajutorul lui Dumnezeu, voi încerca să te lămuresc. Dar mai întîi de toate trebuie să știi frăția ta că toată fapta are trup și suflet: sufletul ei este scopul pentru care se face ea, iar trupul este însăși lucrarea faptei bune...

Deci, dacă cineva va lucra fapta cea bună, fie la arătare, fie în ascuns, cu scop bun, acea faptă bună nu-și pierde plata ei de la Dumnezeu; iar dacă cineva va lucra fapta bună, fie la arătare, fie în ascuns, dar scopul este rău, toată osteneala lui se va pierde și în loc de plată, are osîndă. Căci zic purtătorii de Dumnezeu Părinți: „Cînd mintea va uita scopul blagocestiei, atunci lucrul cel arătat al faptei bune se face nefolositor. Pentru că cele ce se fac fără de socoteală și fără de scop bun, nu numai că nu folosesc nimic, chiar de ar fi și bune, ci vatămă”.

Fratele: Dar cum lucrează cineva, Prea Cuvioase Părinte, fapta cea bună cu scop bun?

Starețul: Frate Ioane, atunci lucrează omul fapta bună cu scop bun, cînd la tot binele pe care-l face se silește ca să-l lucreze numai pentru ca să-i placă lui Dumnezeu și nu oamenilor.

De aceea și marele Apostol Pavel învață pe Corințeni așa: „Deci, ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu” (I Cor. 10, 31). Așadar, dacă scopul faptei bune nu este altul decît slava și plăcerea lui Dumnezeu, acea faptă bună are temelie sănătoasă și nu-și pierde valoarea și plata înaintea lui Dumnezeu. Ba să știi și aceasta, frate Ioane, că dacă cineva lucrează fapta bună la arătare și dacă face acest lucru cu scop bun, acela nu numai că nu-și pierde plata osteneții sale, ci are și mai mare plată, deoarece, prin lucrarea faptei bune cu scop bun, se proslăvește Dumnezeu.

De aceea, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne-a învățat în dumnezeiasca Sa Evanghelie să facem fapte bune nu numai în ascuns, ci și la arătare, spre slava lui Dumnezeu, căci zice El către dumnezeieștii Săi ucenici: „Voi sînteți lumina lumii”, și iarăși: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Mt. 5, 16).

Deci înțelege, frate Ioane, că nu întotdeauna sîntem obligați să facem fapte bune în ascuns. Însă întotdeauna trebuie să cercăm scopul cu care lucrăm faptele cele bune. Și de este scopul spre slava lui Dumnezeu și spre mîntuirea sufletului nostru, atunci să îndrăznim a face fapta bună chiar și la arătare și nu vom păgubi. Aceasta o putem înțelege și din cuvîntul Sfîntului Ioan Gură de Aur, care vorbind despre răutatea slavei deșarte și prin meșteșugul duhovnicesc prin care ne putem izbăvi de ea, zice: „Cumplită este boala slavei deșarte! Dar cum vom putea scăpa de ea?”. Apoi, arătînd cum, adaugă: „Caută la Dumnezeu totdeauna și îndestulează-te de slava cea de la Dînsul”. Iar în alt loc zice: „Dacă poțesti slăvi, apoi oare nu-ți ajunge slava cea de la El, aceea de la Iubitorul de oameni Dumnezeu, și o poțesti pe cea de la oameni?”. Și iarăși zice: „Toți hotărâse că patima slavei deșarte este cumplită. Dar cum o vom birui pe ea?”. Și, răspunzînd, zice: „De vom pune slava împotriva slavei, căci precum defălmăm

bogăția pămîntească atunci cînd căutăm o altă bogăție și precum trecem cu vederea viața aceasta, cînd socotim pe cea viitoare cu mult mai bună decît aceasta, tot așa și slava lumii acesteia o vom putea scuipa, dacă ne vom gîndi la cea cu mult mai cinstită decît aceasta, adică la aceea care este cu adevărat slavă”.

Iată, frate Ioane, învățătura luminată și clară despre cum poate cineva să biruiască și să scape de slava deșartă. Vom căuta totdeauna numai la Dumnezeu cînd săvîrșim fapta bună și vom pune slava împotriva slavei, adică vom pune slava lui Dumnezeu împotriva slavei deșarte. Și aceasta o putem face numai de vom lucra faptele cele bune cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu și spre slava Lui.

Acum, frate Ioane, cred că ai înțeles bine cum poate cineva lucra fapta bună cu scop bun.

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles destul de limpede și foarte mă bucur de această luminare. Pentru că de multe ori eram mîhnit și nedumerit și adeseori mă întrebam cum ar putea lucra cineva fapta bună la arătare și totuși să scape de mrejele felurite ale slavei deșarte. Iar din mărturiile pe care le-ați adus, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles că sufletul faptei bune este scopul cel bun și că orice faptă bună dacă se face spre slava lui Dumnezeu, atunci ea a făcut cu scop bun și va avea plată de la Dumnezeu.

Starețul: Bine că ai înțeles, frate Ioane, acest meșteșug duhovnicesc împotriva slavei celei deșarte și dacă te vei sili să nu-l uiți, el te va păzi de toată primejdia slavei deșarte. Bunul Dumnezeu și Prea Curata Maica Lui să ne ajute nouă și la toți cei ce caută mîntuirea să nu uităm niciodată această sîntă învățătură a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, a Sfîntilor Apostoli și a dumnezeieștilor Părinți. Căci cine le uită pe acestea, pe lîngă toată osteneala ce o depune la lucrarea faptei bune, poate să-și piardă și sufletul.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare v-aș face supărare dacă v-aș mai întreba ceva?

Starețul: Întreabă, frate Ioane, că nu mă supăr.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar dacă este cineva care se ostenește și se silește la toată fapta bună și spre slava lui Dumnezeu, dar cu toate acestea îi place puțin și lauda cea de la oameni, unul ca acesta se mai poate mîntui? Și nu-și pierde el, din această puțină laudă de la oameni, toate ostenețile lui?

Starețul: Frate Ioane, un astfel de om, dacă vrea să se îndrepte, atunci nu-și pierde plata ostenețelor sale și se poate mîntui. Adică de auri slava cea de la oameni și va încape să lucreze fapta cea bună cu scopul sfînt, adică de a plăcea numai lui Dumnezeu și spre mîntuirea sufletului său. Să știi, frate Ioane, și aceasta, că mulți dintre cei ce au avut frică de Dumnezeu și au înțeles din vreme paguba cea mare ce le venea lor de la slava deșartă au început să o urască din toată inima, hotărîndu-se să lupte împotriva ei pînă la moarte, și atunci au ajuns să scape de primejdia slavei deșarte.

Așa găsim în Viețile Sfinților, că au fost mulți oameni în mari dregătorii bisericești și politicești, de ale căror inimi atingîndu-se darul lui Dumnezeu, au început a cunoaște deșertăciunea acestui veac și fumul cel lesne risipit al slavei deșarte. Atunci și-au părăsit scaunele de Patriarhi și de Episcopi, de împărați și voievozi și de alte dregătorii mari, retrăgîndu-se prin munți și prin alte locuri depărtate de prieteni și de rudeni, petrecînd în sărăcie și singurătate și-n străînătate, slujind numai lui Dumnezeu pînă la sfîrșitul vieții cu umilință și smerenie, defăimînd și urînd din toată inima slava cea rea de umbră a acestui veac.

Iarăși să mai știi, frate Ioane, că deseori se mai întîmplă și astfel: unii încep a lucra faptele cele bune cu scopul de a fi văzuți și laudați de oameni, dar venind darul lui Dumnezeu, le schimbă această așezare sufletească și ei lasă temelia cea subredă pe care zidesc și încep a zidi casă pe temeliea cea de neclintit a smereniei, spre slava lui Dumnezeu. Ceea ce ne arată și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Ade- seori se întîmplă că fiind noi purtați de slava deșartă, iar mai

pe urmă întorcîndu-ne noi cu iseteime o jefuim pe dînsa”. Și adaugă: „Eu am văzut pe unii care din slava deșartă au început lucrarea cea duhovnicească, însă sfîrșitul l-au ajuns de laudă, pentru că s-a schimbat gîndul lor” (Scara 22, 30).

O mărturie asemănătoare găsim și în Pateric, unde scrie că un bătrîn a zis: „Eu urăsc slava cea deșartă a celor tineri, de vreme ce se ostenesc iar plată nu au, căutînd spre slava cea omenească”. Iar un alt bătrîn mai iscusit i-a zis lui: „Ba eu foarte o iubesc, că este bine și de folos celor tineri să fie slăvit și să nu se lenevească. Căci am văzut mărîndu-se și înfrînîndu-se și priveghînd și gol umblind și dragoste cîștigînd și necazuri suferînd pentru laudele omenești. Iar viețuînd el așa, îi vine darul lui Dumnezeu și îi zice: «De ce nu te ostenești pentru tine, ci pentru oameni?». Atunci nu mai poartă să caute spre slava omenească, ci spre slava lui Dumnezeu. Auzînd aceasta, bătrînul cel dintîi a zis: «Cu adevărat așa este»” (Scara 25, 42).

Fratele: Aș mai avea ceva de întrebat, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Întreabă, frate Ioane.

Fratele: Vă rog să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte, ce deosebire este între slava deșartă și mîndrie?

Starețul: Frate Ioane, deosebirea dintre slava cea deșartă și mîndrie, aceasta este: cîtă deosebire este între un tînăr și un bătrîn, sau cîtă deosebire este între grîu și pîine. Căci precum tînărul, trăind, crește cu vîrsta și ajunge bătrîn, și precum grîul, trecînd prin moară ajunge pîine, și iarăși precum viermele de omîdă se face fluture, tot așa și slava cea deșartă crescînd în sufletul cuiva, se prefăce în mîndrie! Sau cu alte cuvinte, putem zice că slava deșartă este începutul, iar mîndria este sfîrșitul (Scara 22, 1).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, vă rog să-mi dați o lămurire. După cum știți, la început eu v-am spus gîndurile acelea care mă sfătuiău să las mănăstirea și să plec în lume ca să propovăduiesc cuvîntul lui Dumnezeu, iar Prea Cuvioșii

Voastră ni-ați spus că acele gânduri mi-au venit de la dracul slavei deșarte.

În urma celor ce mi-ați spus, vă mărturisesc că eu am rămas cu o mîhnire în suflet și cu o nedumerire, deoarece nu mi-ați dat blagoslăverie să fac acest lucru bun. Căci eu mă gîndeam că prin această slujire a Cuvîntului să fiu de ajutor la o mulțime de suflete care merg la pieire, nevînd cine să le arate calea cea bună care duce la mîntuire. Eu, Prea Cuvioase Părinte, nu am avut scop rău în ceea ce voiam să fac, de aceea mă mir: pentru ce am fost oprit eu păcătosul de la un lucru așa de bun și prea folositor pentru mîntuirea oamenilor?

Starețul: Ascultă, frate Ioane, ți se pare numai că nu ai avut scop rău, dar nu este deloc așa cum socotești frăția ta. Eu ți-am spus frăției tale că slava deșartă este o patimă foarte vicleană, foarte înșelătoare și foarte subțire; pentru că ea lucrează foarte felurit, amestecîndu-se și împletindu-se cu toată fapta bună și cu toată lucrarea cea duhovnicească. Ei, să știi, că prin scopul cel părut frăției tale bun, slava cea deșartă s-a furisat în sufletul frăției tale și prin masca faptei celei bune voiește să te scoată de sub scutul sfintei ascultări și să te duci în lume, ca să faci pe predicatorul, să petreci fără povățuitor și fără supunere, și cu vremea să ajungi de sminteala lumii și de risul și bațjocora dracilor!

Fratele: Cum așa, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Așa, frate Ioane! Căci neascultarea și rînduiala de sine la călugăr este pierzarea lui (Scara 27, 62).

Fratele: Dar ce este această rînduială de sine, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Rînduiala de sine, frate Ioane, aceasta este: „A umbla monahul cu capul lui, fără să fie sub povățuitor (învățător), fără supunere și fără ascultare”. Pe această rînduială de sine, Sfinții și dumnezeieștii Părinți o numesc cărare care duce la rătăcire și izvorul tuturor răutăților.

Să știi, frate Ioane, că cei ce merg pe calea călugăriei de capul lor, pier chiar dacă ar avea toate științele lumii (Scara 26, 273).

Această rînduială de sine se vindecă prin smerenie, prin cercetarea Sfințelor Scripturi, prin ascultarea și sfatul duhovnicului.

Fratele: Dar oare eu, Prea Cuvioase Părinte, după atîția ani de sedere în mănăstire, dacă mă voi duce în lume să predic cuvîntul Domnului, nu am să fiu în stare să mă conduc singur și să mă stăpînesc pe sine-mi?

Starețul: Frate Ioane, nu te încrede în frăția ta, că zic dumnezeieștii Părinți: „Că cel ce se încrede în sine, va cădea cădere jalnică”. Frăția ta n-ai auzit că monahul în lume este ca peștele pe uscat? (Pateric, Cuv. Antonie 12).

Dacă frăția ta, însă, stai la îndoaială și încă tot nu crezi că gîndul acela care te sfătua să lași mănăstirea și să mergi la propovăduit în lume a fost de la dracul slavei deșarte, și dacă pe mine nu vrei să mă ascuți, ascultă măcar cuvîntul Părintelui nostru Ioan Scărarul, care-ți arată acest adevăr, zicînd: „Cînd dracul vede că cineva și-a agonisit o oarecare liniște și așezare pașnică, apoi îndată îl îndeamnă să lase pustia și să iasă în lume, și i-zice: «Du-te, spre mîntuirea celor ce pier»” (Scara 22, 20). Și iarăși zice: „Să nu fie ascunsă de tine nici următoarea viclenie și înșelăciune a vrăjmașilor celor nevăzuți. Ei ne îndeamnă să ne desparțim de lucrurile cele lumesti, spunîndu-ne că vom primi mare răsplătă dacă privind partea femeiască, ne vom înfrîna. Dar nu trebuie să-i ascultăm ci să lucrăm împotriva spuselor lor. Cînd noi, desparțindu-ne de rudenile noastre unul sau mai mulți ani și vom agonisi o oarecare mică evlavie, umilîntă sau înfrînare, atunci gîndurile cele deșarte apropiindu-se, ne îndeamnă să mergem iarăși în lume, spre povățuire, zic ele, și spre pildă și folos altora, care au văzut cîndva faptele noastre cele fără de lege. Iar dacă mai sîntem înzeștrați și cu darul cuvîntului și mai avem și ceva pricepere duhovnicească, atunci ele ne sfătuiesc chiar ca pe niște învățători și mîntuitori de suflete, să ne întoarcem în lume, pentru ca ceea ce am agonisit cu bine în liman, să pierdem în chip jalnic în adînc. Să ne sirguim deci a urma lui Lot,

iar nu femeii lui, căci sufletul, întorcându-se acolo de unde a ieșit, va fi asemenea cu Sara care și-a pierdut puterea și va rămâne nemîșcat!

Să fugim din Egipt totdeauna, căci inimile noastre care s-au întors spre el, n-au văzut Ierusalimul, adică pămîntul neputămîirii. Deși aceia care părăsind pe ai lor s-au curățit cu desăvîrșire, pot să se întorcă la ei, pentru a le fi de folos; deoarece așa cum ei singuri s-au mîntuit, vor putea mîntui și pe alții? Totuși, Moisi, vazătorul dumnezeu, fiind trimis chiar de Dumnezeu, pentru mîntuirea celui de un neam cu dînsul, a suferit multe necazuri în Egipt, adică a avut aluncări în lume. E mai bine să mîhnești pe părinți decît pe Domnul, pentru că Acesta ne-a zidit și ne-a mîntuit pe noi, iar aceia, adesea pe cei iubiți ai lor i-au pierdut, aruncându-i în muncile cele veșnice" (Scara 3, 11).

Fratele: Așa este, Prea Cuvioase Părinte, dar eu totuși mă gîndesc că mare plată au de la Dumnezeu cei ce se ostenesc și propovăduiesc cuvîntul Domnului și întorc la pocăință multe suflete! Căci zice la Sfînta Scriptură: „Că cei ce vor fi îndrumat pe mulți pe calea dreptății, vor fi ca stelele cerului, în vecii vecilor”.

Starețul: Frate Ioane, vād că ai început să zbori în cer! Însă Sfîntii Părinți ne învață, cînd vom vedea pe cel tînăr de via sa suindu-se la ceruri, să-l apucăm de picior și să-l tragem jos.

Fratele: Eu drept să vă spun, Prea Cuvioase Părinte, în lume sînt mulți care covîrșesc cu faptele bune pe calugări și care au să aibă mare plată, chiar și decît noi, calugării, în ziua cea mare a Judecării de Apoi!

Starețul: Ei! Și care sînt aceia din lume la care frația ta ai atîta evlavie?

Fratele: Iată care, Prea Cuvioase Părinte; eu vād în lume mulți oameni care fac multă milostenie la săraci, alții se silesc cu toată puterea să fie făcatori de pace, liniștind pe cei învrăjbiți, alții îmbracă pe cei goi, hrănesc pe cei flămînzi, și cercetează cu regularitate Sfînta Biserică a lui Dumnezeu. Sînt

unii primitori de străini, unii au darul cuvîntului și cu mare îndrăzneală propovăduiesc și întorc pe mulți la calea mîntuirii, alții s-au iscusit și au învățat bine dogmele Dreptei Credințe, și astfel pot lămuri și întoarce la Dreapta Credință chiar și pe cei mai învățați din lume, care merg pe calea pierzării. Și mulți din mireni se ostenesc la faptele cele bune, spre folosul lor și spre folosul cel de obște al Bisericii lui Hristos.

Pe cînd eu, păcătoșul, nici un bine din acesta n-am făcut și nici nu pot face deoarece stau aici în mînăstire și mi s-a închis ogorul meu de sporire în lucrarea Domnului, fiindcă stau aici, în supunere, și îmi trec zilele degeaba în pustia aceasta, iar pînă acum nici un suflet la calea cea sfîntă a mîntuirii n-am adus. Și mi se pare că pentru această viață steapă și trăită în zadar, voi moșteni de la Dumnezeu blestemul smochinului celui neroditor (Mt. 21, 18), precum și osînda celui ce a ascuns în pămînt talantul stăpînului său (Mt. 25, 28).

Starețul: Bagă de seamă, frate Ioane, că ești mult înșelat de draci! Fiindcă ai început acum să te clătini cu mintea și să te îndoiești de așezarea cea bună a supunerii și ascultării la care ai fost chemat prin darul lui Dumnezeu! Te vād că începi a-i fericii pe cei din lume pentru bunătățile pe care le au ei: că predică cuvîntul lui Dumnezeu și povățuiesc pe alții la calea mîntuirii, că fac mulostenii, că sînt primitori de străini, că hrănesc pe cei flămînzi, că unii au darul cuvîntului și sînt mari vorbitori și foarte iscușiți la înțelepciunile cele dogmaticești, și prin aceasta au putere de a converti la adevăr chiar și pe cei învățați și pe necredincioși și multe altele.

În adevăr, frate Ioane, bune sînt toate acestea, dar aceste bunătăți se cade la cei din lume să le lucreze și de la aceștia cere mai mult Dumnezeu aceste lucruri și nu de la calugări, care s-au lepădat de toate cele din lume și au ales să ducă o viață în supunere, în sărăcie, în feciorie, în liniște și rugăciune.

Să auzim cele spuse de dumnezeiescul și Sfîntul Ioan Scărarul, care zice în aceeași privință așa: „După ce ne-am lepădat de lume dracii ne îndeamnă să fericim pe mireni cei

milostivi și cu îndurare, iar pe noi să ne ticaloșim, ca pe unii ce ne-am lipsit de astfel de fapte bune! Iar planul acestor vrăjmași ai noștri este ca prin mincinoasă smerenie să ne întoarcă în lume, sau de mai rămânem în mănăstire, să ne arunce în deznădejde!

Una este ca din mândrie să disprețuiești pe cei ce viețuiesc în lume și alta ca după ce te-ai îndepărtat de ei să-i defaimi, ca să scapi de deznădejde și să ai nădejde de mîntuire" (Scara 2).

Să auzim ce a spus Domnul stăruitorului care împlinise toate poruncile: „Una îți lipsește: să-ți vinzi averea ta și să o împarți săracilor!” (Lc. 18, 22).

Toți cei ce dorim cu înflăcărată stăruință să petrecem această nevointă a depărtării de lume, să cercetăm cu luare-aminte cum Domnul, pe toți cei ce petrec în lume i-a numit morți! Chiar vii, fiind ei, zicînd fiecăruia: „Lasă pe morți” – adică mîrenilor – „să-și îngroape pe cei morți cu trupul”.

Auzi ce zice Sfîntul Isaac Sirul despre acest lucru: „Nu este rînduiala vieții tale să sature pe cei flămînzi și să-ți faci chilia casă de primire a străinilor. Ca viețuirea aceasta este a mîrenilor, și mai virtos lor li se cuvine o bunătațe ca aceasta și nu sihaștrilor și celor slobozi de grijile acestea cele văzute, și celor ce-și păzesc mintea într-o rugăciune” (Cuv. 33).

Și în alt loc, același dumnezeiesc Părinte zice: „Arătat este că, dacă monahul nu a agonisit ceva, atunci nu i s-a poruncit să dea în griji, în tulburări pentru săraci! Că de nu avem nimic, atunci nici nu ri se cere ceva!”. Și iarăși: „Dacă sîntem cu viețuirea noastră departe de sederea împreună și de amestecarea cu oamenii, nu este de trebuință a părăsi chilia noastră și așezarea cea monahicească și pusnicească și a ne duce să înconjurăm lumea, ca să cercetăm pe cei bolnavi și să ne înoletrîm cu niște lucruri ca acestea!

Că de vom face acestea, arătat este că de cele mai mari la cele mai mici, unele ca acestea vin” (Trim. IV către Sfîntul Simeon). Încă și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice că: „Este un drac al iubirii de argint, care adesea în chipul fătăr-

nic al smereniei și este un drac al slavei deșarte, care îndeamnă pe monah să facă milostenie. Același lucru îl face și dracul iubirii de plăcere” (Scara 26, 84).

Și marele Dascăl al lumii, dumnezeiescul Părinte Vasile cel Mare, zice: „Cel ce nu are cu prisosință cele de nevoie, nu este dator a face milostenie”, căci de va zice – nu am – el atunci nu a mințit. Deci, precum vezi, frate Ioane, datoria de a face milostenie nu e a calugarilor, care de bună voie au depus votul fecioriei și al sărăciei. Căci dacă monahul s-a lepădat de toată lumea, de toată averea și de însuși trupul său și de voia sa, atunci de unde îi va mai cere Dumnezeu milostenie trupească? Și dacă el este sub ascultare și supunere, și s-a făcut ca un mort pentru lume, atunci cum mai poate părăsi el sfînta ascultare, care este mucenicie, să îngrijască de bolnavi, sau să primească pe străini? (Scara 4, 8).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dacă, precum ziceți: calugării cei săraci, cei sub ascultare și cei din liniște sînt scuțiți de a face milostenie, de a îngriji pe bolnavi și de celelalte, oare în ziua Judecării nu vor păți ei ca și fecioarele cele nebune, care nu au avut undelelm în candelile lor, adică au fost luate de candelile mulei și ale dragostei?

Starețul: Nicidecum, frate Ioane, deoarece calugării cei săraci și cei de sub ascultare și supunere, precum și cei ce s-au depărtat de zgomotul lumii în pustie, altfel își arată ei dragostea și mila față de aproapele. Lor li se cere numai milostenia sufletească, adică să ajute pe fratele cu cuvînt la vreme de nevoie, să mîngîie pe cel în scribe, cu sfătuire duhovnicească de a răbda scribele, strîmtoările, nedreptățile, să se roage lui Dumnezeu pentru toți oamenii (Efes. 6, 18). Și această milostenie a lor sufletească este mai mare și mai presus decît milostenia cea trupească pe care o fac mîrenii cu bucate, cu haine și cu alte lucruri de nevoie. Și precum sufletul este mai presus de trup, tot pe afit și milostenia sufletească este mai presus decît cea trupească, precum zice despre aceasta Sfîntul Dorotei, Cuviosul Nil de la Soroca și alți mulți dumnezeiești Părinți.

Așadar, frate Ioane, încetează a mai fericii pe cei ce fac bine în lume și de a osîndi pe călugării cei săraci sau pe cei din supunere, care nu au cu ce face milostenia trupezască. Căci să știi, frăția ta, și bine să fii încredințat că mirenii care fac milostenie și alte fapte bune, chiar de ar face minuni și ar vorbi cu îngerii, tot nu pot ajunge la înălțimea călugărilor ce duc o viață de liniște, de ascultare și de sărăcie pentru dragostea lui Iisus Hristos.

Mirenii aduc jertfă lui Dumnezeu, hrană trupezască: haine, bani și alte lucruri pe care le dau bisericilor sau săracilor, pe cînd adevărații monahi aduc lui Dumnezeu jertfe de laudă din gurile lor, în toată vremea. Și această jertfă de laudă o cere Dumnezeu de la noi mai mult decît jertfele cele trupesti. Că auzi ce zice: „De voi flămînzii, nu voi cere ție, că a Mea este lumea și plînia ei. Au doară voi mîncă carne de tauri sau voi bea sînge de țapi?”. Și apoi arătînd ce jertfă cere El mai mult de la noi, zice: „Jertfește lui Dumnezeu jertfă de laudă și dă lui Dumnezeu rugăciunile tale” (Ps. 41, 14). Iar călugării cei adevărați aduc jertfă bine plăcută lui Dumnezeu, nu numai slavosloviea cea cu buzele și cu limba, ci și rugăciunea cea mai înaltă a minții și a inimii lor smerite și înfrînte, pe care Dumnezeu nu o va urgisi (Ps. 50, 18). Dar și mai mult decît ațita, monahii, prin lepădarea de sine și prin lepădarea de voile lor se aduc pe sine jertfă întreagă cu toată ființa lor, adică cu trupul și cu sufletul lor, în slujba lui Dumnezeu, silindu-se de bunăvoie să ducă Crucea lui Hristos și să-I urmeze Lui, precum ne-a învățat Domnul (Mt. 16, 24).

Vezi, frate Ioane, cu cît sînt mai mari bunătățile monahilor decît ale mirenilor. De aceea cred că și a zis Sfîntul Isaac Sirul: „Să nu asemeni pe cei ce minuni în lume fac, cu cei ce se liniștesc cu înțelegere”.

Și în alt loc: „Jubește nelucrarea liniștii mai mult decît a sătura pe cei flămînzii în lume și decît a întoarce multe neamuri la închinăciunea lui Dumnezeu. Că mai bine este ție a te dezlega de legătura păcatului decît a slobozi robii din ro-

bie. Mai bine este ție a te împăca cu cugetul tău în lumea Treimii ce este într-o ține, adică a trupului, a sufletului și a duhului, decît a împăca cu învățătura ta pe cei dezbrinați. Bine este a teologhisi pentru Dumnezeu, dar mai bine a se curăți cineva pe sine lui Dumnezeu.

Mai bine îți este a fi scurt cu limba – înțelept fiind și iscusit – decît a izvorî învățătura din ascuțimea minții tale, asemenea rîurilor. De folos este ție a te îngriji să-ți ridici sufletul tău cel căzut în patimi, prin mișcarea cugetelor tale întru cele dumnezeiești, decît a învia pe morți” (Cuv. 23).

Ei, acum ce mai zici, frate Ioane, oare ai să mai ferecești pe mirenii cei milostivi mai mult decît pe călugării cei săraci și liniștiți? Oare ai să mai ferecești pe cei ce predică în lume cuvîntul lui Dumnezeu și pe cei ce împacă pe cei dezbrinați, mai mult decît pe călugării cei ce petrec în tăcere și supunere și se silesc a se dezlega prin sfințenia vieții de legătura cea grea a păcatului? Ai înțeles oare, frate Ioane, măcar din cuvîntul acestui sfînt, că mai mare este tăcerea cea înțelegătoare decît a izvorî rîuri de învățături prin iscusința minții tale? Oare ai luat aminte frăția ta că mai mare este cel ce-și ridică sufletul său din căderea păcatului, decît cel ce învie morții cu rugăciunea sa?

Fratele: Toate acestea, Prea Cuvioase Părinte, le-am înțeles din povățuirea acestui Sfînt și dumnezeiesc Părinte. Dar eu foarte mă minunez și mă întreb: cum pot fi mai mari aceste nevoințe călugărești, adică lucrarea liniștii, decît a sătura pe cei flămînzii? Și cum poate fi mai mare cel ce se silește să se dezlege pe sine de legătura păcatului, decît cel ce slobozește multime de robi din robie? Și cum poate cineva prin tăcere și prin scurtimea limbii, să întreață pe cei ce se ostenește în slujba cuvîntului și care, prin predicile lui, aduce la Dumnezeu multime de suflete? Oare este mai mare lucru a se mintui pe sine numai, decît a-și pune sufletul pentru alții, și a mintui pe mulți cu învățătura? Oare de ce învață așa acest Sfînt Părinte?

Starețul: Iată de ce, frate Ioane: fiindcă au fost mulți care au avut mari dureri de la Dumnezeu, precum și darul cuvîntului, adică al propovăduirii, apoi darul facerii de minuni, darul tămăduirii de tot felul de boale, ba chiar și darul de a învia morții; dar ei nu s-au vindecat cu desăvîrșire de neputințele lor și de patimi și au uitat cuvîntul lui Dumnezeu, care zice: „Doctore, vindecă-te mai întîi pe tine” (Lc. 4, 23).

Din aceste pricini zic, au avut mare încredere în puterea lor duhovnicească și au îndrăznit să zăbovească prea multă vreme printre oameni și luînd aminte la laudele lor au uitat de neputințele proprii și au căzut mai întîi în părerea de sine și de aici în mîndrie.

Apoi, nemaivînd liniștea cuvenită, spre a lua putere asupra patimilor și neputințelor lor cele dinlăuntru și din afară și a-și smeri inima prin zdrobire de lacrimi, încetul cu încetul a început a slăbi puterea lor cea duhovnicească, a amorțit și a adormit întru ei trezvia minții, de curvie sau chiar și în eresuri și în alte patimi grele și u. în căderea lor au devenit de mare sminteală, chiar și aceia pe care ei mai înainte îi folosiseră cu învățătura, și așa au moștenit vaiul acela pe care îl rostește Scriptura asupra celor care se smintesc pe alții (Ier. 34, 2; Iez. 44, 12).

Fratele: Oare chiar așa să se fi întîmplat, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Ca să înțelegi mai bine și mai limpede și mai adevărat acest lucru, frate Ioane, ascultă mai departe pe Sfîntul Isaac Sirul, care a adevărat acest lucru, zicînd: „Mulți au săvîrșit puteri, au înviat morții, s-au trudit a întoarce pe cei rătăciți, au făcut minuni mari și pe mulți i-au povătuat la Dumnezeu cu cuvîntul lor. Iar după aceasta, înșiși cei ce făcuseră pe alții vii, au căzut ei în patimi urite și pîngărite și pe sîr: s-au omorît, pricinuind sminteala celor ce văzuseră fapta lor cea bună. Fiindcă erau în boala sufletului și nu au grijă de sănătatea sufletelor lor, ci s-au dat pe sine la marea acestei lumi ca să vindece sufletele celorlalți, dar ei înșiși erau bolnavi

și aia și-au pierdut sufletele lor, din nădejdea lui Dumnezeu. Ca încă se cuvenea, zice, să nu vadă femei niciodată, nicidecum, să nu se odihnească, să nu cîștige argint și lucruri, și în sfîrșit să nu stăpînească pe alții” (Cuv. 23).

Fratele: V-aș mai întreba ceva, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Întreabă-mă, frate Ioane.

Fratele: V-aș ruga să-mi spuneți: oare niciodată, nimeni din cei ce viețuiesc în mănăstiri, nu au voie să plece prin lume, spre a predica cuvîntul lui Dumnezeu, sau a face alte slujbe pentru folosul obșteșc al credincioșilor?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că Sfîntii Apostoli și dumnezeieștii Părinți au așezat în Biserica lui Hristos bună și cinstită rînduială.

Marele Apostol Pavel ne învață că toți creștinii alcătuiesc Trupul lui Hristos, care este Biserica, și fiecare creștin în parte este un mădular al acestui Trup al lui Hristos (I Cor. 12, 27). Dar după cum în trupul nostru, fiecare mădular are lucrarea sa deosebită și precum toate măduarele slujesc unele altora spre trebuința cea de nevoie, tot așa și creștinii, care formează Trupul lui Hristos, adică Biserica Lui, sînt așezați de Dumnezeu într-o mare și minunată rînduială. Și mai întîi a pus în Biserica Sa pe Apostoli, apoi Proorocii, al treilea pe învățători sau Dascăli, unora li s-a dat puterea facerii de minuni, altora darul tămăduirilor, darul cîrmuirii, darul grăirii în limbi, darul tîlmăcirii și celelalte (I Cor. 12, 28).

Deci, înțelege, frate Ioane, că în Biserica, fiecare are darul său precum i s-a dat de sus.

Deci cel ce a primit darul de a învăța pe altul cuvîntul Domnului, unul ca acela nu se va osîndi dacă va învăța pe alții.

Dar ia seama bine, frate Ioane, că mai întîi a pus Dumnezeu în Biserica Sa pe Apostoli, apoi pe Prooroci și tocmai în al treilea rînd pe Dascăli. Deci, cel din rîndul al treilea nu poate să fie întîi, ci trebuie să asculte de cel rînduit de Dumnezeu în Biserica. Și dacă cel ce este întîi, va găsi de cuvîntă să trimită pe cel ce are darul de dascăl ca să învețe, adică să

predice cuvîntul lui Dumnezeu, apoi el se poate duce, iar de nu, apoi el rămîne sub ascultare. Căci nici în trupul nostru nu mîna conduce capul, ci capul pe mîna și pe toate celelalte mădulare.

Fratele: Dar, Prea Cuvioase Părinte, cine sînt în Biserică acum Apostolii, căci doară Apostolii au fost numai atunci la început, iar acum nu mai sînt, căci și ei au fost oameni și au murit demult?

Starețul: Da, frate Ioane, ei au murit cu trupul, ca toți oamenii, dar darul de Apostoli nu a murit, și nici nu poate muri cîndva, căci darul este viu și nemuritor. Deci darul și dregătoria duhovnicească a Apostolilor lui Hristos le-au moștenit urmașii Sfinților Apostoli, adică Episcopii. Aceștia prin succesiune; și prin punerea mîinilor unii de la alții, au moștenit acest dar pînă în ziua de astăzi.

Așadar, dacă vreun Episcop va avea în eparhia sa pe cineva cu darul cuvîntului, îl poate trimite cu a sa blagoslovenie la slujba cuvîntului. Iar de nu va voi să-l trimită, unul ca acela nu va putea cu de la sine putere.

Căci zice dumnezeiasca Scriptură: „Și cum vor predica, dacă nu vor fi trimiși?” (Rom. 10, 15). Tot așa urmează și cu cei ce sînt în mănăstiri. Dacă în vreo mănăstire sînt monahi care mai înainte de toate au o viață cînstită, și pe lîngă curăția vieții mai au și darul cuvîntului și sînt mai bine orientați în dumnezeieștile Scripturi și în învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, și dacă Episcopul locului unde se află mănăstirea va găsi cu cale să trimită pe acei monahi în altă mănăstire sau chiar și în lume spre a învăța pe creștini și a-i povățui la mîntuire, numai așa acei monahi, cu voia și blagoslovenia Episcopului, pot merge la propovăduire sau oriunde vor fi trimiși, spre folosul cel obștesc al Bisericii. Despre acest lucru Sfinșii Canoane n-învăță pe noi așa: „Dacă Episcopul locului, pentru folos, va voi să mute pe monahii cei dovediți a fi evlavioși și cu viață cînstită pentru bunul mers al mănăstirii, sau de va socoti să-i mute într-o casă lu-

mească pentru mîntuirea celor ce locuiesc într-însa, sau în altă parte i-ar pune să administreze, aceasta nu face vinovați pe monahi și nici pe cei ce-i primesc pe ei”.

Iar dacă cineva obrăznicindu-se, ar pleca din mănăstire fără voia Starețului său, mai ales, și fără de a Episcopului sau – cum ai avut de gînd să faci frăția ta – unul ca acela să știe sigur că este înșelat de dracul mîndriei și al slavei desarte și nu se duce să folosească pe alții, ci să se piardă pe sine și pe alții, pe care-i va minți cu nesupunerea și cu neputințele sale.

Frăția ta de abla ești mirean, că încă nici calugăr nu te-ai făcut, și apoi îți dai diavolul prin mînte că ai ajuns la măsura de a învăța pe cei din lume!

Nu auzi ce spune Sfîntul Grigorie de Nyssa, că: „Nimeni să nu aibă trufia și îngîmfarea de a îndrăzni să înceapă a propovădui mulțimilor mai înainte de a avea el îndelungată cercare și petrecere în viața cea duhovnicească”? Încă și dumnezeieștile canoane hotărăsc zicînd: „Nu se cuvine mireanului să predice sau să învețe în public, însușindu-și prin aceasta dregătorie duhovnicească. Ci să urmeze așezămîntului celui predanșit de Domnul și să deschidă urechea sa la cel ce a luat darul cuvîntului în învățătoresc și de la acela să învețe cele duhovnicești, căci în Biserica unică, Dumnezeu a făcut mădulare diferite, după cuvîntul Apostolului” (I Cor. 12, 27).

Sfîntul Grigorie Bogoslovul, tîlmăcind acestea, arată lămurit că: „Această rînduială se cade să o cîntîm, fraților, și să o păzim; unul să fie urechea, unul limba, altul altceva”.

Și îndată, adaugă zicînd: „Cel ce învață să fie într-o supunere și cel ce împărtășește învățătura, să facă aceasta cu bucurie, și cel ce slujește să facă cu osîdie”.

Să nu fiți cu toții limbă, aceasta este destul de lămurit; și nici să fiți toți Apostoli, nici toți Prooroci, nici toți tîlmăcitori”.

Și iarăși zice: „De ce te faci pe tine păstor, oaie fiind? De ce te faci cap, picior fiind? De ce te apuci a conduce oști, fiind pus între soldați?” Și în alt loc, zice: „Înțelepciunea poruncește: nu fi grabnic în cuvinte, nu te întinde cu cel bogat, sărac

fiind, nici nu căuta să fii mai înțelept decât cel înțelept". Apoi adaugă: „Iar de se va găsi cineva și va calca acest canon, să se afurisească timp de 40 de zile”.

Așadar, frate Ioane, din cuprinsul acestui canon și din cele zise mai înainte, cred că te-ai lămurit când și cine poate ieși din mănăstire spre a merge la predicarea cuvîntului lui Dumnezeu în lume, și care este buna rînduială în Biserica lui Hristos în privința celor ce trebuie să învețe pe alții.

Fratele: Vă rog, Prea Cuvioase Părinte, aș mai avea o întrebare.

Starețul: După cum singur vezi, frate Ioane, vorba noastră s-a întins mai mult de patru ceasuri, în curînd trebuie să vină paracliserul să ia blagoslovenie să toace de utrenie. Așa că de data aceasta rămînem cu atîta, nemaifiind vreme pentru altele. De va binevoi Domnul să ne țină cu liniște și cu sănătate vom vorbi altă dată. Acum, ține minte cele ce ai auzit și ai grijă să treci pe la mine de cîte ori ai vreo nedumerire sau te tulbură vreo ispită și cu ce mă va lumina Prea Bunul Dumnezeu, te voi sfătui.

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte Stareț, din tot sufletul și cu toată smerenia și recunoștința, că ați avut dragoste și răbdare cu mine, păcătosul, să mă lămuiriți cu sfaturile de care am avut nevoie.

Blagosloviți și mă iertați pe mine, păcătosul. Mă duc și eu la chilie și îndată voi veni la slujba utreniei.

Starețul: Dumnezeu să te ierte și să te blagoslovească, frate Ioane, mergi în pace!

CONVORBIREA A TREIA

DESPRE VISURI

Ce sînt visurile • Ispitirea prin visuri • Nevoința călugărului • Cunoașterea de sine și cum se ajunge la ea • Patimile sînt draci • Armele cu care îi izgonim • Virtuțile și lucrarea lor.

„Sfatul bun te va păzi și cugetul drept te va apăra” (Pilde 2, 11)

Starețul: Unde mergi, frate Ioane?

Fratele: Chiar la Prea Cuvioșia Voastră, Părinte Stareț, și vă rog, dacă aveți vreme, să mă spovediți, că am mai multe să vă întreb.

Starețul: Vino, frate Ioane, că acumă după utrenie, sînt și eu mai liber și mai liniștit.

Fratele: Mai întîi de toate, Prea Cuvioase Părinte, vă rog să mă iertați pe mine păcătosul că așa de rar vin ca să mă mărturisesc, pentru că au trecut mai bine de trei luni de cînd nu am mai fost pe la Prea Cuvioșia Voastră. E drept că între timp am fost trimis la metocul duhovnic Chesarie. Acum însă, am mai multe nedumeriri care mă neliniștesc și de aceea am venit la Prea Cuvioșia Voastră să mă lămuiriți, că data trecută tare mulțumit am fost cu lămuririle ce mi-ați dat.

Starețul: Spune, frate Ioane, acum ce nedumeriri și ce suferări mai ai pe suflet?

Fratele: De data aceasta, Prea Cuvioase Părinte, niște visuri mă necăjesc. De la o vreme au început să mă tulbure noaptea și eu le-am cam dat atenție, fiindcă unele din ele se adevăresc.

Starețul: Ce fel de visuri ai, frate Ioane, cărora zici că ai început să le dai atenție și să le socotești adevărate?

Fratele: Iată, Prea Cuvioase Părinte, de multe ori eu visez noaptea că are să vină cineva și văd că a doua zi sau după câteva zile, cu adevărat vine, acel cineva. Uneori visez cîni mulți, care se reped cu vrajbă asupra mea. Alteori visez că parcă cineva trage cu pușca asupra mea și chiar aud sunetul armei și numaidecît, a doua zi, trebuie să aud o veste bună sau rea! Și fiindcă se adevărește oarecum, am început să cred că acestea sînt visuri adevărate, trimise de Dumnezeu. De aceea vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să mă lămuriri, ce să cred eu despre aceste visuri?

Starețul: Vezi, frate Ioane, că dracii cei vechi iar te tulbură și nu dorm? Vezi cum au schimbat ei meșteșugul spre ispirtirea frăției tale?

Cînd ai venit întîi la mine, mi-ai spus că ești mîhnit că nu te-a învrednicit Dumnezeu să ai vedenii, să vezi îngeri și altele asemenea; rîndul trecut îmi spuneai că gîndurile te sfătuiesc să ieși pe ascuns din mănăstire, fără blagoslovenie, ca să mergi în lume s-o faci pe predicatorul să întorci lumea la pocăință, iar acum îmi spui că ai început să visezi visuri bune, trimise de către Dumnezeu!

Să știi însă, frate Ioane, că toți acei draci de mai înainte te ispitesc pe frăția Ță și acum, numai că ei își schimbă mereu viclenia, cînd într-un fel, cînd într-altul, cu scopul că doar vor izbăvi să te înșele cu înșelare desăvîrșită și să te ducă la pierzare!

Fratele: Și care sînt acei draci, Prea Cuvioase Părinte, despre care ziceți că mă ispitesc pe mine?

Starețul: Frate Ioane, dracii care te ispitesc pe frăția ta, sînt dracii mîndriei și ai slavei deșarte.

Fratele: Dar oare din ce pricină, Prea Cuvioase Părinte, se tin de mine acești draci cu ispitele lor?

Starețul: Frate Ioane, una din pricinile pentru care te ispitesc pe frăția ta aceste duhuri rele este că frăția ta ai o minte slabă și neiscusită. Și să știi că mulți dintre oamenii care au mintea slabă și neiscusită cad ușor în prăpastia părerii lor; atunci încep să le arate vedenii și visuri, care par adevărate, spre a-i înșela și a-i face să gîndească înalt despre sine, cum că s-au învrednicit de mari daruri de la Dumnezeu, deoarece ei au devenit oameni cu vedenii și visuri, prin care li se desoperează cele viitoare.

Despre acestea ne învață și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Dracii slavei deșarte, pe cei slabi la minte, îi fac Prooroci în vedenii și visuri” (Scara 3, 27).

Fratele: Dar oare eu, Prea Cuvioase Părinte, am minte slabă, fiindcă am atîtea visuri în timpul nopții?

Starețul: Ascultă, frate Ioane, mintea frăției tale nu este slabă pentru că are visuri noaptea, deoarece toți oamenii au visuri, și mai ales în timpul nopții.

Că mintea frăției tale se arată slabă, pentru că ea a început să se clatine, să dea atenție visurilor și să le socotească adevărate și venite chiar de la Dumnezeu, după cum singur ai spus. Oare cine nu va socoti slab la minte pe un om, dacă l-ar vedea fugind să prindă umbra sau alergînd după vînt?

Fratele: Dar oare așa este cel ce crede în visuri?

Starețul: Adevărat, așa este, frate Ioane, precum luminat arată și Sfînta Scriptură, cînd zice: „Cel ce crede visurilor, acela este ca cel ce vrea să prindă umbra și ca cel ce aleargă după vînt” (Is. Sirah 34, 2). Frăția ta, nu pricepi că, prin aceste vise, dracii slavei deșarte vor să te facă să crezi lucruri mari despre frăția ta, și așa să te arunce în păcatul cel mare al mîndriei?

Tocmai din aceasta să înțelegi frăția ta, că ai minte slabă, fiindcă ai început să crezi că ai ajuns vrednic a avea vise de la Dumnezeu și că din aceste vise poți cunoaște tainele viitorului. Dar la seamă, frate Ioane, că gîndurile te fac să zbori

pe șus, iar Sfînta și dumnezeiasca Scriptură numește nebuni, pe cei ce înalță cu mintea pentru visele lor: „Visele fac pe cei nebuni să zboare!”.

Fratele: După cite înțeleg eu, Prea Cuvioase Părinte, Sfîntia Voastră mă socotești ca pe un nebun cu mintea slabă?

Starețul: Vezi, frate Ioane, că eu nu te socotesc pe frăția ta nebun și cu mintea slabă, ci dumnezeiasca Scriptură te arată că ești așa, dacă vei mai stărui a crede în visuri.

Fratele: Mai am și altceva de mărturisit, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Spune, frate Ioane, și nu te rușina, că și eu sînt om păcătos, și apoi să crezi că nu mie mi le spui, ci lui Dumnezeu, Care este de față aici între noi și de Care nimeni nu poate să ascundă ceva, fiindcă nu este loc unde să nu cerceze atotștiința Lui, după cum ne spune Sfînta Scriptură: „Au doară poate omul să facă ceva, fără să-l văd Eu? Sau este loc unde nu sînt Eu de față? Au nu umplu Eu cerul și pămîntul?”. Încă să fii încredințat, frate Ioane, că Dumnezeu știe nu numai lucrurile și cuvintele noastre, ci și cele ce-gîndim noi sau pe cele ce le vom gîndi, după cum ne adeverează pe noi Duhul Sfînt, zicînd: „Tu ai cunoscut de departe gîndurile mele” (Ps. 138, 8). Deci, frate Ioane, spune toate cele ce ai de spus, că lui Dumnezeu le spui!

Fratele: Iată ce am de spus, Prea Cuvioase Părinte: eu de trei ani de zile fac o nevointă despre care nu am spus la nimeni pînă acum. Și anume: postesc în toate zilele pînă la apusul soarelui, afară de sîmbăta și duminica și de praznicele cele mari, citesc toată Psaltirea într-o zi și o noapte și mă silesc pe cît pot să nu lipsesc nici de la Pravila Bisericii și îndeosebi de la utrenie și de la Sfînta Liturghie. Mai fac cite o mie de metanii mari, într-o zi și o noapte, afară de sîmbăta și duminica, iar atunci fac îndoiti închinăciuni la o metanie mare. Noaptea mă silesc să priveghez cît mai mult, mulțumindu-mă numai cu cîteva ore de somn și mă silesc să nu lipsesc nici de la ascultările obștei. Iar sărbătorile și în timpul liber

citesc în dumnezeiasca Scriptură, în Viețile Sfinților și în învățăturile Sfinților Părinți.

Deci vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți, oare este bună această rînduială de nevointă pe care o fac eu?

Starețul: Îți voi spune, frate Ioane, dacă este bună sau nu această nevointă a frăției tale, numai dacă-mi vei spune cu toată sinceritatea și cu frică de Dumnezeu, cu ce scop ai făcut această nevointă, și dacă la începutul ei ai cerut sfatul și blagoslovenia duhovnicului?

Fratele: Fiindcă îmi dau seama, Prea Cuvioase Părinte, că în fața lui Dumnezeu mă aflu, voi spune numai adevărul. Eu, cînd am început această nevointă, nu am cerut nici un sfat de la nimeni și nici blagoslovenie, căci am socotit că pentru a face o faptă bună nu-i nevoie să cer sfat și blagoslovenie. Iar fiindcă mă întrebați și care mi-a fost scopul nevoinei, vă mărturisesc că toată această nevointă, de la început pînă acum, am făcut-o cu scopul ca prin această Dumnezeu să mă învrednicească și pe mine păcătosul să am vreo vedenie din Rai sau din cer, sau măcar să văd vreun înger, căci pe Maica Domnului sau pe Domnul sînt cu totul nevrednic a-l vedea! Ba, drept să spun, acest lucru l-am cerut de la Dumnezeu în toate rugăciunile mele de pînă acum.

Starețul: Ei, și după atita nevointă încă nu te-ai învrednicit de vreo vedenie și nici un înger nu ți s-a arătat pînă acum, frate Ioane?

Fratele: Nu, Prea Cuvioase Părinte, nimic nu am văzut pînă acum și tare sînt mîhnit pe acest lucru. Se vede că Bunul Dumnezeu nu voiește să-mi asculte rugăciunea mea.

Starețul: Să știi, frate Ioane, că tare ești înșelat și batjocorit de draci și că toată nevointa pe care ai făcut-o fără blagoslovenie și fără sfat și cu scopul de a vedea îngeri ai făcut-o spre osîndă și ai clădit-o pe temelie de umbră (Scara 22, 23).

Fratele: Cum spre osîndă, Prea Cuvioase Părinte, că doară am postit și m-am rugat cu sudori atita vreme! Oare Bunul Dumnezeu va trece cu vederea această mare rîvnă și nevointă a mea?

Starețul: Rîvnă frației tale, frate Ioane, a fost o rîvnă ne bună și nehibzuită, care avea să te ducă la pieirea sigură, dacă nu o descopereai acum! Frația ta zici că citești Sfintele Cărți, apoi de ce nu le înțelegi dacă le citești? N-ai auzit frația ta de Sfîntul Antonie cel Mare, care zice: „Mulți și-au topit trupurile lor cu nevoiță, dar pentru că nu au avut dreapta socoteală, departe de Dumnezeu s-au făcut” (Pateric, Cuv. Antonie 10). Tu te-ai apucat să faci mare nevoiță fără sfatul și blagoslovenia duhovnicului, dar n-ai auzit pe același mare Sfînt Antonie, care zice: „Că de este cu puțință, și pașii pe care-i face calugărul, și picăturile de apă pe care le bea în chilie să le vestească bătrînilor cu îndrăzneală, ca nu cumva să greșească întru ele” (Pateric, cap. 40).

Îmi spui că ai avut mare rîvnă și silință spre această nevoiță, dar să știi că această rîvnă a frației tale a fost ne bună și drăcească. Dracii te-au sfătuit să începi această nevoiță și tot ei îți dădeau rîvnă ca să o lucrezi, spre pierzarea frației tale. Despre o astfel de rîvnă ne bună, Sfîntul și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zice că: „Cu boală mare bolește cel ce are rîvnă rea” (Cuv. 58).

O astfel de rîvnă nu răsare din inima omului, decît din mîndrie și slavă deșartă și toată osteneala omului făcută cu această rîvnă este zadarnică și pierzătoare, după cum învață dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul (Scara 32, 12).

Să ții minte și aceasta, frate Ioane, că mulți, luîndu-se după o rîvnă nesocotită și întrecînd cu multe ostenele însăși măsura faptei bune, au pierit în aflările lor și s-au făcut batjocura viclenilor draci (Razb. Nev., cap. 43).

Sfînții și dumnezeieștii Părinți numesc rîvnă cea ne bună și plină de nesocoteală: „Îndrăzneală plină de trufie și înfierbîntare fără de minte”.

O astfel de rîvnă a avut acel calugăr din Pateric care se ruga lui Dumnezeu cu să-l învrednicească pe el să fie asemenea cu Isaac Patriarhul.

Din această rîvnă plină de mîndrie și cu scop rău a fost batjocorit de către diavolul în chip jalnic, încît a ajuns călău ucigător de oameni și a murit cu moarte de spînzurătoare!

De vrei să știi mai pe larg despre aceasta, citești în Pateric, la capitolul 7.10.

Tot așa o rîvnă ne bună și plină de mîndrie a stăpînit inima și muntea lui Malpas din Edesa. Acesta a petrecut în mare viețuire, dîndu-se pe sine și la lucruri prea silnice, cu scopul de a ajunge la măsurile cele înalte și de a se învrednici de vederea tainelor Duhului Sfînt! Și așa, silindu-se el foarte tare cu aceste nevoițe, l-a aflat pe satana lipsit de arma cea nebiruită a smeritei cugetări și arătîndu-i-se în lumină strălucitoare, i-a zis: „Eu sînt Mîngietorul și sînt trimis de Tatăl ca să te învrednicesc să vezi vedenia pe care o poțesti, să-ți dau neapătîmirea și să te odihnesc despre lucrurile de acum înainte”. Iar pentru acestea, răul monstru a cerut lui Malpas să i se închine! Iar nebulul, nesimțînd războiul vrăjmașului, îndată cu bucurie l-a primit și i s-a închinat lui. Dar în locul vedeniilor dumnezeiești l-a umplut pe el de nalucirile sale și l-a făcut deșert de faptele cele bune pentru adevăr și l-a înaltat și l-a batjocorit cu nădejdea cea deșartă a neapătîmirii, zicîndu-i: „Acum nu ai trebuință de lucruri și de chinurile trupului și a lupta împotriva patimilor și a poftelor”, și așa l-a făcut pe el începător al eresurilor rugătorilor. Iar cînd s-a făcut arătată învățătura lui cea spurcată și mîncinoasă, a fost izgonit de către Episcopul din vremea aceea (Sfîntul Isaac Sirul, Scris. IV către Sf. Simeon cel de pe Muntele cel Minunat).

Un altul de asemenea, cu numele de Asinas, din aceeași cetate a Edesei, alcătuiind multe stihuri care se cîntă pînă azi, viețuia viață înaltă și cu lucruri și mai aspre s-a legat pe sine pînă ce se va proslăvi. Pe acesta diavolul l-a amăgît și l-a scos din chilie sa, ducîndu-l deasupra unui munte ce se chema Stroil, și i-a arătat închipuiri de căruțe și de călărași, apoi i-a zis lui: „Dumnezeu m-a trimis ca să te iau în Rai ca pe Ilie”, și după ce l-a înșelat și l-a făcut să se sule și să se așeze în

căruță, s-a risipit toată acea nalucire și s-a surpat de la mare înălțime și a murit cu moarte de rușine (Sf. Isaac Sirul, Scris. IV către Sf. Simeon cel din Muntele Minunat).

Încă și Sfântul Simeon Stîlnicul, marele nevoitor și luminaător al Antiohiei, puțin a lipsit de nu a căzut într-o primejdie și pierzare ca aceasta, de nu-i dădea Bunul Dumnezeu prin minte să facă semnul Crucii, cînd au venit dracii cu căruța și cu cai de foc, ca să-l ia la cer, ca pe Ilie (Vezi Viețile Sfinților, 1 sept.).

Să mai știi și aceasta, frate Ioane: că deseori se întîmplă ca oamenii cei cu rîvnă ne bună, care încep să facă mari nevoițe fără chibzuință și fără sfatul și fără blagoslovenia duhovnicului, ajung la nebulie și la ieșirea din minți.

Despre aceasta ne învață marele Părinte al Părinților, Sfântul Antonie cel Mare, zicînd: „Știu călugări care după multe ostereli, au căzut și au ajuns la ieșirea din minți pentru că au nădărdit spre lucrurile lor și amăgindu-se, n-au înțeles porunca celui ce zice: «Întreabă pe tatăl tău și îți va arăta ție»» (Pateric).

Același lucru îl adevărește și Sfântul Ioan Scăranul, zicînd: „Că sint inimi trușafe, care se încumetă să înceapă nevoița peste puterea lor, și ajung de bațocura dracilor”.

Iar în alt loc, Sfântul Antonie cel Mare zice: „Pedepsirea celui mîndru este căderea lui și îmbolditor îl este dracul. Iar semnul părăsirii lui de către Domnul este ieșirea lui din minte” (Scara 23, 10).

Deci, frate Ioane, înțelege că rîvna cea ne bună îi vine omului din mîndrie și-l îndeamnă să facă nevoițe mai presus de puterile sale, fără a-și cunoaște măsura nevoițelor lui!

Iar cel ce nu-și cunoaște neputința, este totdeauna lîngă prăpastia căderii. Acest lucru îl arată și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Dreptul, necunoscîndu-și neputința sa, pe ascuțitul bricului își are lucrurile sale și nicidecum nu este departe de cădere” (Cuv. 21).

Așadar, frate Ioane, precum vezi, nebulia, căderea și ieșirea din minte îl așteaptă pe cel cu rîvna ne bună, care necu-

nosîndu-și neputința sa, începe fără de sfat și fără de blagoslovenie, să facă nevoițe mari și mai presus de puterea lui, cu scopuri înalte și ne bune.

Pe lîngă toate aceste mărturii pe care le-ai auzit de la Sfinții și dumnezeieștii Părinți, ascultă frate Ioane, și o întîmplare pe care eu singur am văzut-o cu ochii mei: Prin anul 1930, în această mănăstire erau doi frați, în vîrstă de 25 de ani. Numele nu-l spun pentru că unul dintre ei mai este încă în viață, iar celălalt a murit cu moarte de primejdie! La început acești doi frați erau buni și ascultători, și de aceea bătrînul Stareț Ioanichie se gîndea să-i recomande pentru preoție, fiindcă ei aveau viața curată. Erau buni, bisericoși, tipicari și cîntăreți și erau de multă nădejde în multe privințe. Dar dracul care nu doarme, a început a șopti cîte puțin în inima lor: că de acum sint în stare să se conducă singuri în cele duhovnicești.

Astfel, începînd ei a se încrede în sine și a asculta de mintea lor, s-au răzvrătit din buna lor așezare, și nu mai voiau să iasă din chiliile lor la ascultările de obște, se rugau și făceau pravila multă și mul de metanii în chiliile lor. Iar cînd Părintele Econom mergea să-i cheme la ascultarea de obște, ei încuiau ușa chiliei și răspundeau dinlauntru, zicînd: „Noi avem pravila de făcut, și nu partea Martei, că ne-a chemat aici nu ca să muncim ca mirenii”, și altele de acest fel. Bătrînul Econom, Părintele Ilarion, Dumnezeu să-l ierte, le zicea cu blîndete: „Dragii tatii, haideți la ascultare, măcar așa cîteva ceasuri, ca să nu cîrtească ceilalți frați și apoi veți veni la chilie, la pravila voastră”.

Ei însă nu voiau să audă, la ascultare nu veneau și nici la Biserica, zicînd: „...facem noi destulă pravila în chilie”. Și Părintele Econom se ducea mîhnit de la ușa lor și spunea Părintelui Stareț despre răzvrătirea celor doi frați.

Părintele Stareț, fiind și el foarte răbdător și socotînd că se vor îndrepta, nu a luat prea degrabă măsuri asupra lor. Iar odată, întrebîndu-l Părintele Econom ce ar fi de făcut spre îndreptarea acestor frați, Părintele Stareț i-a răspuns: „Părinte

Ilarioane, vei vedea ce are să se întâmple cu ei dacă nu ascultă și dacă s-ar apuca de nevointă aspră fără sfatul și fără blagoslovenia noastră!".

Trecînd așa o vreme, unul dintre ei a început să iasă din chilie, mai ales sîmbăta, venea la masă și cerea mîncare de la chelar și pentru celălalt. Iar uneori venea și pe la ascultare unde eram cu toții, dar nu lucra, ci stătea un ceas, două și se lăuda mereu cu postul și cu pravila lui. Ba a început să ne spună că i s-a arătat Maica Domnului și că Mîntuitorul chiar a venit într-o noapte în chilie la el, înconjurat de îngeri care aveau cădelnițe de aur și i-au cădît chilia lui cu miresme minunate, pe care le-a simțit multe zile după plecarea lor.

Auzind eu cele ce povestea acel frate, mult mă minunam și ziceam în mintea mea: „Vezi ce mare dar a luat acest frate de la Dumnezeu, fiindcă se roagă el neconținut?”. Și toți frații se minunau auzind aceste lucruri minunate de la fratele și ziceau: „Vezi, dacă acesta mîncă numai sîmbăta și duminica și se nevoiește cu pravila multă zi și noapte, Dumnezeu a început să-i arate vedenii”.

Dar un Părinte bătrîn, cu numele Iona, Dumnezeu-l sălătește, ne-a zis: „Da, a văzut pe dracul fratele acela, fiindcă el nu ascultă pe nimeni și că a vorbit de rău pe fratele pustnic”.

Dar iată ce s-a întâmplat!

După o astfel de nevointă, vreme de cîteva luni de zile, ascultînd tot numai de mintea lor și necerînd de la nimeni sfat, au început un fel de nevointă: și-au procurat luminări în deajuns, și-au luat Psaltirile și s-au închis într-un beci pustiu unde au poscit fără să mîncească nimic, mai bine de o săptămînă.

Auzind Starețul că cei doi frați nu se află în chiliile lor, a început a se mîhni, socotînd că au plecat din mănăstire pe ascuns.

Într-o zi însă, îi vedem venind la biserică istoviți de foame și slabi la față, de ne-am speriat cu toții de dinșii. Atunci Starețul i-a întrebat cu blîndețe: unde au fost, de sînt așa de slabi? Dar ei nu au răspuns nimic! Starețul i-a lăsat în pace

și numai atîta le-a zis: „Luați aminte ce faceți, că vă nenorociți pe voi și vă faceți de risul dracilor!”.

Mai trecînd apoi trei zile după aceasta, iată că vedem pe cei doi frați cu capetele goale, cu părul în dezordine, desculți și cu niște cîmege mari în mîini, strigînd și alergînd pe coasta muntelui, lovind cu cîmegele în copaci, fugîrînd vitele și oamenii pe care îi întîlneau!

Atunci un frate a alergat și a vestit Părintelui Stareț, zicînd: „Părinte Stareț, fratele Alecu și fratele Toader au înnebunit! Veniți să vedeți cum aleargă dezbrăcați pe munte”; iar Părintele Stareț auzind a poruncit, zicînd: „Duceți-vă cu toții și prindeți-i ca să nu-și piardă și viața pe lîngă minte”.

La poruncă au plecat zece frați din cei mai voinici, care cu mare greutate au prins întîi pe unul, apoi pe celălalt, căci acum se despărțiseră; unul fugise în pădure, iar unul o luase spre mănăstirea Secu. I-au legat de mîini și așa i-au adus.

Și era jalnic la vedere chipul lor, plini de noroi, cu ochii tulburați și scâlțați în sînge, cu picioarele înșingurate de pietre și de lemne, cu hainele sfîșiate, se uitau speriați în toate părțile, fără să ne cunoască și se smuceau să scape din mîinile ce-i țineau. La porunca Starețului cei doi frați au fost duși în chiliile lor, așa legați cu funii și cîteva frați au fost rînduiți să-i păzească. Apoi, Părintele Stareț a dat poruncă să ne adunăm cu toții la biserică și a început Sfîntul Maslu, după care a poruncit ca toată obștea să postească pînă după apusul soarelui și fiecare să citească pentru dinșii cîte o Psaltire, iar în biserică se pomenea numele lor la toate ecteniile. Așa ajutînd Bunul Dumnezeu, după cîteva zile cei doi frați s-au liniștit la minte și recunoscîndu-și înșelarea și primejdia în care au fost ei, s-au dus la Stareț și și-au cerut iertare. Iar Părintele Stareț, mult sfătuiindu-i, le-a zis: „Toate acestea vi s-au întîmplat pentru că ați început să vă nevoiți după capul vostru, fără sfat și blagoslovenie. Și să știți, că de nu vă sprijinea harul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Părinților și ale fraților, era să mergeți cu totul la pieire!”.

Ascultă, frate Ioane, altă întâmplare pe care am văzut-o cu ochii mei: prin anul 1932 eram în această Sfântă Mănăstire și stăteam într-o chilie cu un frate mai mare de ani decât mine, care se eliberase din serviciul militar. Îl chema Vasile Maxim și era de prin părțile Vasluiului. El începuse așa, fără blagoslovenie și fără de sfat, o nevoită foarte mare: dormea foarte puțin pe un scaun, mîncă o dată pe zi și citea mereu Psaltirea, făcea mii de metanii și la Pravila Bisericii era nelipsit și la început era foarte singur și ascultarea obștei, dar de la o vreme a început a se răzvrăti, a fi nesupus și a cîrți împotriva Starețului, că de ce nu-l face pe el călugăr mai degrabă și zicea: „Eu am făcut armata și am o oarecare vechime și de ce pe alții i-a făcut și pe mine nu vrea să mă facă ?!”

Starețul nostru Ioanichie, Dumnezeu să-l ierte, fiind om tare, răbdător și iscusit, căci fusese și el pe la Ierusalim și la Sfîntul Munte al Athosului unde a stat un timp, de unde își avea și metania sa de călugăr, pînă nu cunoaștea la frați multă smerenie, statornicie și hotărîre de a rămîne ei în supunere și ascultare, el nu făcea repede călugări. Așadar, fratele Vasile venise prea îndrăzneț și nerăbdător și îi spunea Starețului chiar în fața: că de ce nu-l face călugăr ? Iar Starețul îi spunea: „Frate Vasile, ai răbdare și nu te griji frația ta de acest lucru. Învață-te cu supunere, tăierea voci și ascultarea, căci cînd va veni ceasul de la Domnul, te voi face și pe frația ta călugăr”. Dar fratele Vasile nu lua în seamă nici sfătuirea bătrînului Stareț și mereu cîrtea că el este trecut cu vederea și nu-l face călugăr, și căuta cu orice chip să-l facă călugăr cît mai curînd. Era prin a doua săptămînă a Sfîntului și Marelui Post, și Starețul Ioanichie slujea dumnezeiasca Liturghie a celor mai înainte sfinți. Că mai bine de douăzeci de ani a slujit aproape singur Sfînta Liturghie, din cauză că nu era alt preot în Sfînta Mănăstire. Și era rînduiala lui ca în toate cele patru posturi de peste an să vie numai sîmbăta și duminica la masă, iar în zilele de rînd primea numai Sfînta Împărtășanie și nimic mai mult.

Fratele Vasile mai sus amîntit, fiind luptat mereu de gîndul călugăriei, s-a dus la cancelaria Sfîntei Mănăstiri, unde era secretar unul din ucenicii Starețului, și a stăruit mereu pe lingă el ca să-i facă cererea la călugărie la Sfînta Mitropolie și să o înainteze cît mai degrabă.

Părintele secretar de acolo, neavînd blagoslovenie de la Starețul său pentru acest lucru, a zis: „Frate Vasile, ți-ăș face, dar n-am blagoslovenie și nu am nici timbre de pus pe cere-re”, dar el a zis: „Mă duc eu pînă la Tirgu Neamț, să aduc timbre”, la care Părintele secretar l-a sfătuit să nu se mai ducă acum pe drum că este Postul Mare și să aibă răbdare și să-și caute de pravila și de ascultare.

Dar fratele Vasile, văzînd că secretarul îl oprește să se ducă la Tirgu Neamț, s-a dus la biserica la Părintele Stareț, care era tocmai în vremea Sfîntei Liturghii și i-a cerut blagoslovenie să se ducă la Tirgu Neamț, să cumpere timbre pentru cererea de călugărie a lui. Starețul i-a zis cu blîndețe: „Frate Vasile, să nu pleci, că ai să dai de mare primejdie!”. Dar fratele Vasile, întristat și mînios a ieșit din biserică și fără să la blagoslovenie de la numerii, a pornit la drum.

Cînd a ajuns la locul numit Pîrîul Alb și voia să intre în pădurea dinspre Mănăstirea Agapia pe unde era cărarea peste munte, deodată au ieșit înaintea lui șapte draci în chip de călugări, foarte groaznici la vedere, avînd pe cap culioane roșii ca protoiereii și purtînd în mîini niște bastoane de foc, și văzînd pe fratele Vasile, unul din ei a zis: „Haidem, măi, să-l prindem pe acesta care a plecat la drum fără blagoslovenia Starețului său”, iar fratele Vasile auzînd, cu mare groază a început a fugi prin pădure, iar acei șapte călugări, draci, fugeau după el! Și atît de mult l-au fugărit pe bietul frate Vasile, încît aproape de asfințitul soarelui a ajuns în mănăstire și era fără de căciulă pe cap, cu un picior desculț înșingărat tot, cît se lovise de lemnele și de pietrele de prin pădure, și unul încălțat, hainele rupte pe el toate, ochii în cap îi erau roșii ca singele, pe față era tot numai noroi și în brațele sale ținea

niște lemne și mereu arunca cu ele după cei șapte draci, ca după niște ciini răi!

Eu, din întâmplare, eram în ograda mănăstirii, când el a intrat pe sub poarta de sub clopotniță, și când m-a văzut, m-a recunoscut și a început să strige: „Frate Costică – că așa îmi ziceau pe atunci călugării – nu mă lăsa, șapte după mine, șapte după mine!”. Și apoi iar se smucea și arunca cu lemnele din brațele lui ca și cum s-ar apăra de ciini.

A aruncat și spre mine și m-a lovit rău, dar eu m-am ferit dinaintea lui. Iar un frate mai puternic cu trupul, anume Nestor s-a repezit la el și l-a prins în brațele lui, și cu mare greutate l-a ținut până ce au venit și alți frați legându-l cu funii. Apoi, cu mare greutate l-au dus în chilie și l-au pus pe un pat. Iar el săracul, cu ochii înșingerați se zvîrcolea și striga: „Nu mă lăsați frații mei, șapte după mine!”.

Părintele Stareț Ioanichie terminase Pavcernița mare și se dusesse pe muntele Taciunele, unde cu niște Părinți puneau un buduroi de fag la un izvor din apropierea stinei. Eu, cu mare grabă și frică am fugit până acolo și i-am spus: „Părinte Stareț, hai degrabă la vale, că a venit fratele Vasile Maxim de la drum și este nebul și strigă mereu: «șapte după mine», și l-au legat frații și l-au dus la chilia mea și ei m-au trimis la Prea Cuviosia Voastră să vă chem să-l dezlegați, că a plecat fără blagoslovenie”. „Du-te, frația ta, că vin și eu curînd”.

Și așa, cam după un ceas a sosit și Părintele Stareț, care mai întîi s-a dus la Sfînta Biserică, a luat epitrahilul, Molitfelnicul și Sfînta Cruce și a venit la chilia unde era fratele Vasile Maxim cel legat, împreună cu alți Părinți și frați. Iar după ce a intrat Părintele Stareț înăuntru, a zis: „Stați cu toții în genunchi”, și a început a citi dezlegarea de blestem și alte sfînte rugăciuni. După aceea a zis: „Dați-i drumul, dezlegați-l acum”. Iar frații ziceau: „Părinte Stareț, are să fugă!”. Iar el a zis: „Nu vă temeți, dacă l-a dezlegat Dumnezeu, nu-l mai țineți voi legat”, și îndată l-au dezlegat frații, iar el a stat liniștit și se uita uimit la toți, după aceea a pus capul jos și a adormit.

Iar Părintele Stareț a zis: „Lăsați-l să se odihnească, că este foarte obosit și zdruncinat”, și așa a dormit pînă a doua zi dimineața, și cînd s-a trezit, ținea minte tot ce pătise, și ne spunea nouă, dar noi pentru scurtime am însemnat numai acestea puțin.

După această întâmplare a intrat mare frică în toți Părinții și frații și cu toții luam aminte de sine, ca să nu facem nimic fără blagoslovenie și fără sfătuire.

Așadar, frate Ioane, după mărturiile pe care ți le-am adus de la Sfîntii Părinți ți-am spus și aceste întâmplări, care, dacă vei avea frică de Dumnezeu, pot să-ți fie de folos, să te trezească și să te facă să înțelegi că în mare primejdie duhovnicească se află cei ce trăiesc după capul lor și se apucă de nevinție, fără sfat și fără blagoslovenia Starețului și a Părinților duhovnici.

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, minunată este această povestire și de mare folos, fiindcă am înțeles și eu cum batjocoresc dracii pe cei ce se apucă fără blagoslovenie de fapte bune, urmînd scoteliile lor. Nu mă dumiresc însă: cum poate Dumnezeu să treacă faptele cele bune ale omului cu vederea, precum postul, privegherea, rugăciunea, osteneala și altele ca acestea? Că doară El ne-a poruncit nouă să le facem.

Starețul: Da, frate Ioane, El ne-a poruncit nouă să le facem, dar tot El ne-a învățat și ne-a arătat cum să lucrăm noi faptele cele bune, ca să-l fie Lui bine primite (plăcute), iar noi să nu ne pierdem în zadar osteneala. Oare fariseul acela, nu a avut și el post, milostenie, rugăciune și alte ostenele pentru fapta bună și totuși vezi că s-a pogorît de la templu neîndreptat înaintea Domnului (Lc. 18, 4). Oare fecioarele cele nebul, nu au avut și ele feciorie, ca și cele înțelepte, și cu toate acestea, au auzit de la Mirele cuvîntul care zice: „Nu vă știu pe voi” (Mt. 25, 12).

Adu-ți aminte, frația ta, de cele ce am vorbit noi rîndul trecut că Dumnezeu nu caută la cele făcute de noi, ci la scopul cu care le facem.

Ascultă și pe Sfântul Ioan Damaschinul, care zice: „Binele nu este bine când nu se face bine” (Dogmatica, p. 301). La fel, și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice: „Cînd auzi Scriptura zicînd: «Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui», să știi că Dumnezeu nu ne va răsplăti cu bine cele făcute fără scop drept! Căci Dumnezeu nu privește la cele făcute, ci la scopul celor făcute” (Filoc., vol. II, cap. 37).

Așadar, frate Ioane, ascultă și înțelege că toate ostenele pe care le-ai făcut frăția ta fără sfatul și blagoslovenia duhovnicului și cu scopul de a vedea îngeri, acestea au fost făcute cu scop rău și cu rîvnă nebură și diavolească. Și dacă mergeai mai departe și nu veneai să le mărturisești aveau să te ducă la neburie și pierzare și la cădere jalnică, fiindcă toate aceste nevointe ale frăției tale au fost roade ale mîndriei și ale slavei deșarte și ale rînduiei de sine, de care să rugăm mila și îndurarea Domnului să ne păzească.

Datoria noastră sfîntă este de a ne ruga lui Dumnezeu, nu ca să ne învrednicească să vedem îngeri sau vedenii cerești, că această rugăciune este îndrăzneală plină de trufie și de înșelăciune drăcească, pe care o urăște Dumnezeu, ci să ne rugăm Prea Milostivului și Prea Bunului Dumnezeu să ne ajute să ajungem să ne cunoaștem păcatele noastre și să le plîngem pînă la cea din urmă suflare, dacă vrem să dobîndim mila și iertarea în ziua cea mare a Judecării.

Fratele: După cite înțeleg eu, Prea Cuvioase Părinte, mare lucru este cunoștința de sine. De aceea, va rog să-mi spunei ce este cunoștința de sine și ce folos aduce ea celui ce o are?

Starțul: Dacă ții minte, frate Ioane, despre cunoștința de sine de care întrebăm mai vorbit noi și altădată, dar fiindcă m-ai întrebat acum îndeosebi, voi mai adăuga aici cele ce au lipsit atunci.

Frate Ioane, ascultă pe Sfântul Ioan Scărarul, care spune așa despre cunoștința de sine: „Cunoștința de sine este o înțelegere tainică a măsurilor tale, chiar a celor mai ușoare” (Scara 25, 40). Să mai știi, frate Ioane, și acestea: că omul care

a ajuns la cunoașterea neputințelor și a păcatelor sale, e asemenea celui ce seamănă sămînța sa pe pămîntul cel bun. Iar cel ce nu are cunoștința de sine, acela se aseamănă cu cel ce seamănă în mare, adică pune sămînța în apă, adică el nu are nici un folos din ostenele lui. În sufletul unui astfel de om poate înflori floarea cea aleasă și frumoasă a smeritei cugetări. Tot dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul ne spune nouă și acest lucru, zicînd: „Cine se cunoaște pe sine, în orice simțire a sufletului său, acela semănă pe pămînt, iar cine nu a semănat astfel, în acela nu poate înflori smerita cugetare” (Scara 25, 40). Iar cine a ajuns la fericirea de a se cunoaște pe sine, acela s-a apropiat de cele două capete ale înțelepciunii.

Fratele: Dar care sint, Prea Cuvioase Părinte, cele două capete ale înțelepciunii de care ziceți că se apropie cel ce se cunoaște pe sine?

Starțul: După mărturia Sfinților Părinți, frate Ioane, cele două capete ale înțelepciunii la care ajunge omul ce se cunoaște pe sine sint cele două virtuți mari: frica de Dumnezeu și dragostea de Dumnezeu, după cuvîntul care zice: „Începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu, iar sfîrșitul este dragostea de Dumnezeu – dragostea Lui”.

Deci, cel ce s-a învrednicit a ajunge la cunoștința de sine, de va petrece toată vremea în ea, acela a ajuns la începutul și la sfîrșitul înțelepciunii și s-a apropiat de dragostea lui Dumnezeu cea nemărginită. Acest adevăr îl întărește dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zicînd: „Cine s-a cunoscut pe sine, acela a ajuns la priceperea fricii de Dumnezeu și petrecînd în ea, ajunge la porțile dragostei” (Scara).

Așadar, frate Ioane, din aceste mărturii poți înțelege cît de folositor este omului a se cunoaște pe sine. De aceea și Sfîntul Petru Damaschinul a zis: „Nimic nu este omului mai bine decît a-și cunoaște omul neputința sa, și nimic mai rău decît a nu le cunoaște pe acestea” (Răzb. nev.). Aceasta a spus-o dumnezeiescul Părinte, fiindcă a înțeles că cunoașterea de sine este temelie nezdruclinată, pentru cel ce-și clă-

dește casă sufletului său și rădăcină a toată lucrarea duhovnicească și fericire întru Domnul. Acest lucru l-a arătat dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, care zice: „Fericit este omul care-și cunoaște neputința sa, deoarece aceasta se face lui temelie, rădăcină și începutură la toată bunătatea” (Cuv. 21).

Fratele: Dar cum poate omul, Prea Cuvioase Părinte, a ajunge la cunoștința de sine și a neputințelor sale?

Starețul: Primul lucru, frate Ioane, pentru a ajunge la cunoștința de sine și a neputințelor sale, este ca el să cugete în toată vremea la nimicnicia sa.

Fratele: Dar ce înseamnă a cugeta la nimicnicia sa?

Starețul: Iată ce, frate Ioane: mai întâi, trebuie să-și aducă aminte omul de vremea mai dinainte de a fi venit el pe pământ, că în acel noian de veșnicie, el era un curat nimic și nimeni nu putea face ca el să existe și dacă există, aceasta este numai din bunătatea cea mare a lui Dumnezeu.

Al doilea, să socotească că Dumnezeu l-a făcut pe el din nimic și că ceea ce este, apoi numai pentru Dinsul este; și că El vrea ca noi să întemeiem pe această cunoștință a noastră toată duhovnicească zidire și că de la noi înșine nimic nu putem da.

Al treilea, să-și aducă aminte că s-a născut întru păcate (Ps. 50, 6).

Al patrulea, să cugete la începutul cel materialnic al ființei sale și să socotească că ființa sa nu este altceva decât o urită amestecare a seminței bărbatului cu singuriile cele după nouă luni ale femeii, care sînt atît de puturoase și urite, încît omul nu poate suferi duhnia lor.

Al cincilea, să cugete întru sine că nici o clipă de vreme nu este el înaintea lui Dumnezeu fără păcat și că niciodată nu va putea să priceapă greșalele sale cu de-amarul, oricît de iscusit ar fi el, precum scrie: „Greșalele cine le va putea pricepe?” (Ps. 18, 13).

Al șaselea, pricina care prea lesne poate duce om la cunoștința de sine, sînt ispitele care vin asupra omului prin

îngăduința lui Dumnezeu, ceea ce adeverează și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zicînd: „Nimeni nu-și poate cunoaște neputința sa dacă nu este el puțin ispitit întru cele ce chinuiesc trupul sau sufletul” (Cuv. 21).

Al șaptelea, să cugete omul la moarte și să-și aducă aminte că după moarte trupul pe care îl iubeste atîta va deveni mîncarea viermilor și va ieși din el putoare mai rea decît toate ieșitorile lumii.

Al optulea, să-și aducă aminte omul, că în cele din urmă, trupul lui se va preface în pămînt, după cuvîntul Scripturii, care zice: „Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce” (Gen. 3, 19).

Al nouălea, să cugete omul nu multă vreme, ci numai o zi, la lucrurile pe care le-a grăit și le-a făcut, și va afla că cele mai multe dintre ele au fost sucite, nebune, nestatornice și rele. Și va înțelege din această cercetare, cît de neputincios, cît de schimbător și nestatornic este el întru buna așezare și poate se va smeri și nu va mai nădăjdui întru sine.

Și în sfîrșit poate omul ajunge la cunoștința de sine, dacă își cunoaște mulțimea cea felurită a patimilor sale a celor firești și neprihănite, precum și mulțimea cea felurită a patimilor sale trupesti și sufletești.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, care sînt patimile firești și neprihănite?

Starețul: Patimi firești și neprihănite, frate Ioane, se numesc acestea: foamea, setea, durerea, stricăciunea, osteneala, întristarea, frica și cele asemenea.

Fratele: Dar cum poate cineva ajunge, Prea Cuvioase Părinte, la cunoașterea neputinței sale din aceste patimi firești și neprihănite?

Starețul: Foarte ușor, frate Ioane, poate omul ajunge la cunoașterea neputinței sale de va cugeta cu atenție la aceste patimi firești și neprihănite, deoarece cînd flămînzește își dă seama că este neputincios și nu poate viețui fără ajutorul hranei, cînd insetează vede că fără apă, îndată moare. Tot așa de se va înmulți osteneala, durerea, frica și celelalte, nu le

poate suferi, căci nu poate răbda o scînteie a focului și un mic gînd îl înfricoșează. Și așa, din toate acestea, omul își dă seama ușor de neputința sa.

Fratele: Dar patimile cele trupești, Prea Cuvioase Părinte, care sînt și de cîte feluri?

Starețul: Patimile cele trupești, frate Ioane, acestea sînt: lăcomia pîntecului, nesăturarea, desfatarea, beția, mîncarea pe ascuns, iubirea de plăceri felurite, curvia, preacurvia, desfrîul, necurăția, amestecarea singelui, stricarea pruncilor, împreunarea cu dobitoace, poftele cele potrivnice firii: furtul, jefuirea de cele sfinte, hoția,uciderea, orice moleseală trupească și bucurie de voile trupului, mai ales cînd trupul este sănătos. Apoi ghicirile, descîntecele, farmecele, prezicerile, iubirea de podoabe, ușurătatea, moliciunile, înfrumusețarea, jocurile cele de noroc, reaua și pătimașa întrebuintare a lucrurilor celor dulci ale lumii, viața cea iubitoare de trup, care îngroșînd mîntea o face pe ea pămîntească și dobitocească și nu o lasă niciodată să tindă spre Dumnezeu, sau spre lucrarea virtuților. Iar rădăcina tuturor patimilor, sau cum a zis cineva: cele dintîi ale lor, sînt acestea: iubirea de plăceri, iubirea de argint și iubirea de slavă, din care se naște tot răul. Apoi împrăștierea minții, alunecarea la glume și la vorbe de rușine, îndrăzneala și risul. Și ca urmare este bine a cunoaște și aceste patimi subțiri, precum: iubirea de sine, iubirea de arătare, moleseala voinței, împietirea inimii, părerea de sine, prețuirea de sine, închipuirea de sine, cruțarea de sine, trimbițarea de sine, plăcerea de sine, mulțumirea de sine, nădăjduirea de sine, îndreptățirea de sine, simțirea de sine și nesimțirea de sine, care este moartea minții și omorirea sufletului, mai înainte de moartea trupului.

Fratele: Dar prin cunoașterea acestor patimi, cum ajunge omul la cunoștința de sine, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Iată cum, frate Ioane: omul înțelept și cu frică de Dumnezeu în inima sa, dîndu-și seama cît de multe păcate pot să-l stăpînească și să-l robească, ajunge la convingerea că

este foarte greu a scăpa de aceste multe răutăți și că nu este clipa în care să nu săvîrșească el vreun păcat. Și din această cugetare vine întru smerenie și la cunoașterea neputințelor sale.

Acest lucru ne învață pe noi și dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur zicînd: „Să punem în minte firea noastră, să socotim păcatele noastre, să cunoaștem cine sîntem și ne este de ajuns spre a ne smeri”.

Fratele: Dar patimile sufletești care sînt, Prea Cuvioase Părinte, și de cîte feluri sînt?

Starețul: Dacă vrei să știi și acestea, frate Ioane, apoi ascultă: patimile cele sufletești pe care le roade firea noastră cea stricăcioasă și schimbătoare sînt: uitarea, nepăsarea și neștiința. Iar cînd ochiul sufletului, adică mintea, este întunecată de acestea, atunci este luat în stăpînire de toate celelalte patimi, care sînt: neevlavia, credința strîmbă – adică tot eresul – blasfemia, iuțimea, minia, amărăciunea, înfumurarea năprasnică, ura de oameni, pomenirea de rău, vorbirea de rău, osîndirea, întristarea fără temei, frica, lașitatea, cearta, rivalitatea, pisma, slava desartă, mîndria, fațarnicia, minciuna, necredința, zgîrcenia, iubirea materialistă, împătîmirea, afecțiuni pentru cele pămîntești, trîndăvia, micimea de suflet, nemulțumirea, cîrtirea, înfumurarea, părerea de sine, trufia, îngîmfarea, iubirea de stăpînire, dorința de a plăcea oamenilor, vicienia, nerușinarea, nesimțirea, linguşirea, înşelăciunea, ironia, duplicitatea, învoirea de la păcatele cele patimitoare ale sufletului și gîndirea deasupra ale, rătăcirea gîndurilor și iubirea de sine, despre care am zis mai sus că este mîca și rădăcina tuturor răutăților. Apoi iubirea de argint, reaua nărvire și răutate.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar din cunoașterea acestora, poate omul ajunge la cunoașterea neputințelor sale?

Starețul: Frate Ioane, atît din cunoașterea acestora, cît și a celor de mai înainte, omul înțelept și temător de Dumnezeu ajunge la cunoașterea de sine, dîndu-și seama că este cu ne-

putință cuiva să scape nesăvârșit de rănirea și robirea altor patimi, care izvorăsc din firea cea stricată și schimbătoare a omului.

Și din această cunoștință, omul începe să se umilească și să se smerească, și cunoștința de sine i se face lui pricină de toată fapta bună.

De aceea, frate Ioane, se cade să cinștim și să prețuim mai mult decât înălțimea tuturor științelor, cunoștința de sine.

Dar cel ce voiește să-și mîntuiască sufletul, se cade, pe lângă cunoștința de sine, să mai agonisească și defăimarea de sine.

Fratele: Dar ce este defăimarea de sine, Prea Cuvioase Părinte, și ce folos aduce ea celui ce o are?

Starțul: Defăimarea de sine, frate Ioane, aceasta este: a se defăima cineva și a se ocări întru toată vremea vieții, socotindu-se că nu a făcut nimic și niciodată vreun lucru bun în viața lui (Pateric, cap. 10). Însă să știi și aceasta, frate Ioane, că defăimarea de sine nu este adevărată și nici nu aduce vreun folos, dacă se face numai cu mîntea și cu limba, fiindcă Dumnezeu cere de la noi să fim convinși cu toată inima și înțelepciunea că sîntem cu adevărat păcătoși, plini de păcate și de neputințe.

Dumnezeiescul și marele Dascăl al lumii, Sfîntul Ioan Gură de Aur zice așa: „Nu numai cu limba să zicem că sîntem păcătoși, ci și cu mîntea, și nu numai să ne numim păcătoși, ci și să păcătem să le culegem fiecare după fel”.

Așadar, frate Ioane, aceea este adevărata defăimare de sine, cînd omul are convingerea că el este cu adevărat păcătos și cu această convingere se defăimă el, căindu-se din inimă înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

O astfel de defăimare, dacă se unește cu smerenia inimii, are atîta putere încît biruiește pe cele două păcate: mîndria și slava deșartă și le rupe ca pe niște slabe mreje de păianjeni.

Sfîntul Ioan Scărarul spune: „Mîndria se aseamănă cu un călăreț, iar slava deșartă cu calul pe care stă mîndria” și apoi

adaugă: „Dacă cineva se va defăima și se va ocări pe sine sincer în fața lui Dumnezeu, omul acela va disprețui mîndria și slava deșartă, ca pe niște păianjeni, și împreună cu calul va arunca și pe călăreț în munca (adică în adîncul smereniei), și așa va putea să cînte lui Dumnezeu cîntare de biruință: «Pe cal și pe călăreț i-am aruncat în mare»” (Scara 23, 28).

Iată, frate Ioane, că ți-am arătat după slaba mea putere, ce este defăimarea de sine, și ce folos aduce ea omului. Deci, frate Ioane, te sfătuiesc cu toată grija cea din dragoste, deprinde-te să cugeți la cele ce ți-am arătat. Și de vei ajunge, cu darul lui Dumnezeu, la adevărata cunoaștere de sine și la sincera defăimare de sine, nu vei mai dori niciodată să ai vedenii cerești sau să vezi îngeri. Acestea le adeverează și Sfîntul Isaac Sirul, care zice: „Cel ce s-a învrednicit a se vedea pe sine, acela este mai bun decît cel ce s-a învrednicit să vadă îngeri” (Cuv. 34).

Fratele: Mult m-am folosit, Prea Cuvioase Părinte, din toate cele ce mi-ai spus și m-am lămurit în cele ce doream să le cunosc. Dar aș mai avea încă ceva de întrebare.

Starțul: Întreabă, frate Ioane, și ce-nu va da Bunul Dumnezeu prin minte, îți voi răspunde.

Fratele: Cum se face, Prea Cuvioase Părinte, că unii dintre sfinți au primit darul de la Dumnezeu de a face minuni și de a izgoni dracii din oameni, iar unii au avut și darul de a învia morții? Oare dacă cineva s-ar ruga lui Dumnezeu să-i dea lui darul facerii de minuni, oare aceasta ar fi păcat?

Starțul: Noi, frate Ioane, sîntem datori să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute cu harul Său să putem scoate și izgoni demonii din noi și nu din alții! Și iarăși sîntem datori să ne rugăm stăruitor și cu evlavie și cu umilință Prea Bunului Dumnezeu, să ne ajute să înviiem prin pocăință adevărata sufletul nostru cel mort prin păcate și nu să ne îndrîjim cu drăcească obraznicie a cere lui Dumnezeu darul de a învia morții și de a face minuni.

Fratele: Cum adică, Prea Cuvioase Părinte, cum să scoatem dracii din noi, au doară noi sîntem îndrăciți?

Starețul: Oare îți vine greu, frate Ioane, să crezi că noi simțem înfrăcți? Oare nu ai auzit frăția ta la biserică, ori de câte ori se citește Acatistul Mîntuitorului, cum zicem: „Iisuse, miluiește-mă, că nu frică de trup, care cumplit se îndrăcește cu patimile și cu urgie este aprins”? (Condacul 11).

Ce crezi, frăția ta, că cel ce a alcătuit acest Acatist, nu a știut ce vorbește? Iar dacă totuși nu crezi, ascultă-l și pe Sfîntul Diadoh al Foticeii, care zice despre acest lucru așa: „Mai înainte de botez, dumnezeul harului ne îndeamnă pe om la cele bune din afară, iar satana este încuiat în adîncurile sufletului și al inimii; iar după ce se botează omul, dracul stă afară din inimă, iar harul lui Dumnezeu înăuntrul. Însă și după botez, dracii rămîn înăuntrul, nu în inimă ci în adîncul trupului său, cum ar zice cineva, în fața inimii, și de acolo afumă mintea cu umezala dulcețelor truștii”. Că dracii se află înăuntrul nostru, aceasta o mărturisește și cuvîntătorul de Dumnezeu, Sfîntul Grigorie, care zice: „Ia cu sine alte șapte duhuri și iarăși intră și locuiește în el”, aceasta se întîmplă după botez. Dumnezeu slobozește pe draci să intre în cel botezat, din pricina gîndurilor viclene, a cuvîntelor și a lucrurilor pe care le-a făcut omul după botez. Și măcar că vrăjmașii noștri draci se află ascunși înăuntrul inimii noastre cu lucrarea și nu cu ființa, precum învață marele Grigorie al Tesalonicului, totuși, de acolo ne războiesc pe noi prin patimile lor, și de nu ne vom sili să-i scoatem afară, prin chemarea deasă și din inimă a numelui lui Hristos Iisus, apoi ei ne vor stăpîni pe noi și în veacul de acum și în cel viitor!

Fratele: Dar oare sînt, Prea Cuvioase Părinte, draci care ne dau război nouă din lăuntru nostru?

Starețul: Patimile noastre cele de multe feluri de care am vorbit mai înainte, frate Ioane, aceștia sînt draci care ne războiesc pe noi dinlăuntru și din afară.

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, patimile și păcatele noastre se pot numi și draci?

Starețul: Sfinții și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii au înțeles, frate Ioane, că orice patimă care ne luptă pe noi, este un

drac! De aceea, dumnezeiescul și Sfîntul Părinte ~~în~~ izgoni și zice: „Că omul are atîția draci, tot atîția, cite patimi are și prin tot așa spun și alți mulți Sfinți Părinți.

De aceea, adeseori găsim în sfințele lor învățături, că patimile le numesc draci, și cînd voiesc să spună pentru cineva că este luptat de vreo patimă, nu numesc patima, ci pe dracul acelei patimi, zicînd: „Pe cutare l-a luptat dracul curviei” (Pateric, cap. 6, 5); pe cutare dracul mîndriei (Scara 23, 19); în alt loc vorbește de dracul trîndăviei (Scara 22, 27); și că dracul hulei năvălește asupra celor simpli cu inima (Scara). Și marele Apostol Pavel ne arată că lupta pe care o ducem cu patimile, nu este împotriva duhurilor răutății din văzduh (Efes. 6, 12). Iar Cuviosul Părinte Nicodim Aghioritul, zice așa: „Înarmați-vă cu armele cu care vă învâță pe voi, ca să omoriți cu ele pe vrăjmașii cei gîndiți și nevăzuți, care sînt patimile cele stricăcioase de suflet și pe ziditorii acestor patimi, care sînt dracii”.

Deci, precum vede, frate Ioane, patimile noastre nu sînt altceva, decît niște draci răi, care ne dau război în toată vremea, dinlăuntru și din afară.

Fratele: Dar care sînt, Prea Cuvioase Părinte, armele cele mai puternice cu care putem noi izgoni dracii din sufletul nostru?

Starețul: Ascultă, frate Ioane: arma cea mai puternică și mai înfricoșată prin care omul poate scoate și izgoni din inimă pe draci este numele cel prea înfricoșat al Domnului Dumnezeuului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, pe care dacă îl va chema cineva din inimă și cu smerenție și cît mai des, unul ca acela, cu darul lui Hristos, va scoate și va izgoni de la sine pe dracii care îi dau război și îi va risipi pe ei ca praful spulberat de vînt și se vor stinge ca fumul. Ceea ce adeverește și Sfîntul Isihie Sinaitul, zicînd: „Cela ce se luptă înăuntrul trebuie să aibă în acea clipă, aceste patru virtuți: smerenia, atenția deplină, împotrivirea, rugăciunea.

Smerenia, fiindcă lupta lui este față de dracii cei mîndri, potrivnici smereniei, și ca să aibă ajutorul lui Hristos, Care urăște pe cei mîndri.

Atenție, ca să se facă inima pururea fără de nici un gând, chiar dacă ar părea că este bun.

Împotrivire, pentru ca atunci când va cunoaște cu agerime pe cel ce vine, să se împotrivească cu mînie asupra celui viclean.

Rugăciune, ca îndată după împotrivire, să strige către Hristos cu suspine negrăite. Și atunci cel ce se luptă, va vedea pe vrăjmașii săi risipindu-se – prin numele cel sfînt al lui Iisus Hristos – ca praful în vînt, sau ca fumul care se mistuie cu nălucirile lui¹⁴.

Să mai știi și aceasta frate Ioane, că pe lîngă chemarea neîncetată a numelui lui Iisus Hristos, mai este nevoie și de a ne înarma cu cele împotrivate patimilor.

Fratele: Dar care sînt, Prea Cuvioase Părinte, cele împotrivate patimilor drăcești?

Starețul: Cele împotrivate patimilor, frate Ioane, sînt vîrtoajile, adică toate faptele bune.

Fratele: Dar cum să lucreze cineva vîrtoajile, Prea Cuvioase Părinte, spre a putea izgoni din sufletul său dracii și patimile?

Starețul: Iată cum, frate Ioane: prin smerenie, prin cunoașterea de sine, prin defăimarea de sine, prin răbdarea necazurilor și a scribelor și prin a pune pe seama lui Dumnezeu toate faptele cele bune, prin aceasta se izgonește dracul mîndriei; prin lucrarea faptelor bune în ascuns, prin deasa rugăciune și ocărirea de sine se scoate și se izgonește dracul slavei deșarte; prin strădanie este izgonit dracul leneviei și al trîndăviei; prin aducerea aminte de moarte, prin pomenirea gheenei, prin post și prin smerenie se scoate și se izgonește dracul îmbuibării pîntecelui; prin dragostea de Dumnezeu și de aproapele, se scoate și se izgonește dracul mîniei și al iuimei și cel al iubirii de plăceri; prin rugăciunea pentru cel ce te-a supărat, se scoate și se izgonește dracul zavistiei și al pomenirii de rău; prin cugetarea la moarte, prin post și prin rugăciune, se scoate de la sine dracul nesimțirii și al împietririi inimii; prin dragostea de Dumnezeu, prin smerenie, prin înfrînare și prin paza ochilor și a minții, se izgo-

nește dracul curviei; același drac al curviei se poate izgoni și prin fuga de prietenie de femeie, prin paza de lenevie, prin post și rugăciune, și prin nejudicarea vreodată a cuiva care a căzut în această patimă sau în alta; prin frica de Dumnezeu, prin trezirea minții și prin rugăciune este izgonit dracul uitării; prin luare-amînte, prin atenție, prin frica de Dumnezeu și prin trezirea minții se izgonește dracii cei mulți și prea feluriți care luptă pe om și-i duc război, tulburare și multă răspîndire în vremea rugăciunii; prin răbdare în necazuri și în scîrbe și prin mulțumire lui Dumnezeu pentru toate cele ce ne aduc întristare și durere, se izgonește dracii hulei, ai cîrtirii și ai nemulțumirii; prin plîngere și săracie, de bună voie, se izgonește dracul cel rău al iubirii de argint; prin tăcerea cu chibzuință și înțelegere, prin plîns și prin cugetare la moarte, se izgonește dracii vorbirii de rău și ai vorbirii deșarte; prin credință și nădejde tare în Dumnezeu, prin pomenirea morții, prin gustarea bunătăților celor de sus, se izgonește dracul iubirii de averi și cel al adunării de prisos; prin cîntarea de psalmi, prin rugăciune, prin citirea cărților sfînte și prin vorbirea cu Părinții cei iscusiți în cele duhovnicești, se scoate și se izgonește de la sine dracul mîhnirii și al întristării; prin cunoștința nimniciei sale, prin frica de neputințele sale și prin pocăință curată, se izgonește duhul încrederii în sine și cel al nădăjduirii de sine; prin dragoste și prin rugăciune sinceră pentru cel ce ți-a făcut rău, se scoate și se izgonește de la sine dracul urii și al pomenirii de rău.

Să mai știi, frate Ioane, că sufletul omenesc are trei părți: cea socotitoare, cea poftitoare și cea minioasă; și din acestea se nasc trei feluri de cugete.

– Din partea socotitoare se nasc cugetele necredinței, ale nemulțumirii, ale cîrtirii împotriva lui Dumnezeu, ale nedelusării, ale necunoștinței, și în scurt toate cugetele cele hulitoare.

– Din partea cea poftitoare, se nasc cugetele iubirii de dulceață și iubirii de slavă și în scurt, toate cugetele ce se cheamă urite.

- Iar din partea cea minioasă, se nasc cugetele uciderii, ale izbîndirii, ale zavistiei, ale tulburărilor și în scurt toate cugetele ce se cheamă rele.

De aceea, cine voințe a scoate și a izgoni de la sine aceste patimi și pe dracii lor, se cade a-i socoti și a-i birui, cum am zis mai sus, cu faptele cele bune, cele împotriva lor. De pildă: necredința, s-o scoată cu credința neîndoielnică în Dumnezeu; nemulțumirea și cîrtirea, cu buna mulțumire; nedeslășirea, cu deslășirea binelui și a răului; necunoștința, cu cunoștința adevărului celor ce sînt; hulirea cu slavoslovie; iubirea de dulceți, cu înfrinarea și cu postul; iubirea de slavă, cu smerenia; iubirea de argint, cu îndestularea cu pușin; zavistia și uriciunea, cu dragostea; izbîndirea, cu blîndețea și cu răbdarea, cu pacea inimii. Și ca să zic cuprinzător cu Maxim Mărturisitorul: partea cea socotitoare a sufletului să o împodobim cu fapta cea bună a rugăciunii și a dumnezeiesților cunoștințe; pe cea poftitoare cu fapta cea bună a rugăciunii și a dumnezeiestii cunoștințe, a înfrînării; iar pe cea minioasă, cu fapta cea bună a dragostei și negreșit, lumina minții noastre nu se va întuneca vreodată, nici cugetele cele mai sus zise nu vor putea cu lesnire naște dintr-însele patimi.

Astfel ajutînd darul Prea Milostivului Dumnezeu, noi vom putea scoate și izgoni din sufletele noastre pe toți dracii cu patimile lor.

Iată, frate Ioane, prin puținele mărturii aduse aici de la Sfinții Părinți, ți-am arătat cum poate cineva să scoată și să izgonească din sufletul său dracii și patimile. Și fiindcă frația ta ai mai întrebă și dacă este păcat ca omul să ceară de la Dumnezeu darul facerii de minuni, la această întrebare, pe lîngă toate cîte ți-am spus pînă acum, mai adaug și aceasta: să știi și să fii încredințat, frate Ioane, ca monahii care duc viață curată și petrec în supunere și curăție (sărăcie) de bună voie, nu se deosebesc cu nimic de cei ce fac semne și minuni mari. Lucrul acesta îl învață și îl arată Sfîntul și dumnezeiescul Părinte Teodor Studitul și Mărturisitorul, zicînd către

ucenicii săi așa: „Așadar și cea noastră este mare și vrednică de asemănat cu minunile cele mari, că avem de ce să ne mirăm întru faptele noastre, numai de vom vrea să petrecem viață curată”. Apoi adaugă: „Oare nu se izgonec dracii dintr-o viață curată”? Au nu izgonim noi prin luptă contra poftelor pe dracul curviei, prin strădanie pe al lenevirii, prin blîndețe pe al mîndriei, prin răbdare pe al pizmei, prin tăcere pe al vorbirii de rău și al multor altor patimi?” (Cuv. 5).

Vezi frate Ioane, că patimile noastre sînt niște draci răi? Vezi că cine izgonește aceste patimi din sufletul său, prin lucrarea faptelor bune, acela izgonește dracii de la sine? Și ca să înțelegi și mai bine, să știi că acei ce se luptă și izgonec patimile de la sine, acela sînt și făcatori de minuni. Ascultă mai departe pe același dumnezeiesc Părinte Teodor Studitul, care zice: „Să știi, că acest război al vostru pe care îl purtați împotriva patimilor îl primește Dumnezeu întocmai ca pe osteneala stîlpnicilor, și al pustricilor care au săvîrșit minuni, fără de nici o scădere sau deosebire” (Cuv. 5).

Iată, frate Ioane, că prin ajutorul Bunului Dumnezeu, ai auzit atîtea mărturii de la Sfinții și dumnezeiești Părinți, prin care ai învățat cum poate cineva să scoată dracii de la sine, și că adevărații calugări care petrec viață curată în supunere și smerenie și se luptă pentru izbăvirea de patimi, se aseamănă fără deosebire, cu pustricii cei mari și cu stîlpnicii, care au făcut semne și minuni!

Deci, și frația ta, dacă vrei să ajungi la această fericită măsură de a izgoni dracii și de a face minuni, silește-te cu osîrdie să duci viață curată, în supunere, ascultare și în sărăcie de patimi, și atunci vei ajunge la nepătîmire, vei ajunge mare făcător de minuni, asemenea cu cei ce izgonec dracii.

Dacă însă, înainte de a scoate dracii din sine-ți și a te curăța de patimi, vei avea obraznicia și nebuna îndrăzneală să te rogi lui Dumnezeu ca să-ți dea darul de a scoate dracii din alții și de a face minuni, apoi, prin această mîndrie, vei fi batjocorit de dracul. După cum adeverește Sfîntul și dum-

nezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Cine se roagă lui Dumnezeu să-i dea har și dar să facă minuni sau să izgonească dracii, unul ca acela este ispitit de dracul cel batjocoritor” (Cuv. 36). Tot acest mare Părinte arată că adevărații robi ai lui Dumnezeu nu numai că nu îndrăznesc să ceară de la Dumnezeu darul facerii de minuni, ci chiar de li s-ar da acest dar, din multa lor smerenie, ei s-ar socoti nevrednici de un dar ca acesta, și ar cere de la Dumnezeu să li ia darul de la ei, cu stăruință! Căci zice Sfîntul Isaac Sirul: „Drepții cei adevărați, nu numai că nu poftesc acestea, ci chiar de li s-au dat, se întorc de la ele și fac acestea nu numai de ochii oamenilor, ci și în ascuns, în sinea lor. Că iată un oarecare dintre Părinții cei Sfinți, pentru curățirea sa, a luat dar de la Dumnezeu, dar el s-a rugat stăruitor la Creatorul ca să-i ia darul de la dînsul. Ba a mai pus și pe alți sfinți să se roage pentru dînsul lui Dumnezeu, ca să-i ia darul de la el” (Cuv. 36).

Așadar ascultă și înțelege ca adevărații robi ai lui Dumnezeu, care au avut smerenia ca temelie a vieții lor, nu numai că nu au îndrăznit să ceară de la Dumnezeu darul facerii de minuni, ci chiar și atunci cînd li s-a dat un dar ca acesta, ei s-au întors dînspre el și au rugat pe Dumnezeu ca să li ia darul de la ei. Și aceasta o făceau acei fericiți, de a pururea pomeniți drept oamenii lui Dumnezeu, ca nu cumva din pricina unui dar ca acesta să alunece în prăpastia cea fără de fund a mîndriei și din sfinți să se facă draci! Ba au fost unii sfinți, care, avînd darul facerii de minuni, se prefăceau că sînt nebuni, cum au fost Sfinții Simeon, Andrei și alții, care s-au făcut nebuni pentru Hristos, spre a batjocori pe dracul mîndriei și al slavei deșarte.

Alții fugeau și se ascundeau de oameni și se luptau cu sine ca să nu iasă prin lume și să nu fie cunoscuți de către oameni, ca să nu dădă slava cea de la Dumnezeu, pentru slava cea de la oameni; unul dintre aceștia a fost și Sfîntul Macarie Alexandrinul (cetățeanul), căruia Dumnezeu, pentru viața sa curată și sfință și pentru marile nevoințe pust-

nicești, i-a dat darul facerii de minuni. El însă mereu fugea și se ascundea de oameni. Odată au tăbărit asupra lui dracii slavei deșarte, zicîndu-i: „Macarie, dar oare de aceea ți-a dat Dumnezeu darul de a face minuni, ca să stai în pustiu degeaba? Ce folos vei avea tu și ce plată de la Dumnezeu, dacă după ce ai luat darul de a gonii dracii și de a tămădui tot felul de boli și de neputințe, tu stai aici și-ți petreci talentul în pustia aceasta? Au nu te temi că vei fi pedepsit de Dumnezeu, pentru că ai ascuns lumina sub obroc, și nu vrei s-o pui în sfeșnic ca să lumineze toată casa, precum a poruncit Hristos? (Mt. 5, 14). Au fi-ai auzit de porunca lui Hristos care zice: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă ei faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri” (Mt. 5, 16).

Acestea și multe altele îi ziceau lui prin mînte dracii mîndriei și ai slavei deșarte, vrînd să-l scoată pe el din limanul cel liniștit al pustiei, și să-l arunce în marea cea tulburată și plină de valurile răutăților lumii celei deșarte și înțelegătoare. Dar sfîntul bătrîn, vîzîndu-se tulburat de droaia cea mare a gîndurilor, se lupta cu ele și foarte se împotriva cu smerenia minții, cu cugetarea la moarte și cu rugăciune.

Văzînd însă că dracii mereu îl tulburau cu aceste gînduri, a început apoi a vorbi cu ei și a le zice: „Aici, în acest pustiu, mi-a dat Dumnezeu darul acesta și aici vreau să mor cu el, căci nu am porunca Domnului să ies de aici”. Dar vîzînd ca nici așa dracii nu-l lasă în pace cu gîndurile, ca să-l scoată în lume, a deschis ușa chiliei, s-a culcat jos cu capul în chilie și cu picioarele afară de prag, și a început a striga către draci: „Dacă aveți vreo putere și slobozerie de la Dumnezeu, apoi luați-mă voi de picioare, trageți-mă și mă duceți în lume, că Macarie singur, ajutîndu-i Dumnezeu, niciodată nu se va duce din această pustie!”. Văzînd dracii slavei deșarte hotărîrea cea tare și smerenia bătrînului, s-au dus rușinați și batjocoriți (vezi viața Sfîntului Macarie).

Ascultă, frate Ioane, și despre desăvîrșita smerenie a Sfîntului Sisoc cel Mare, care, după ce a ajuns la mare desăvîrșire

și s-a învrednicit de mari daruri de la Dumnezeu, nu cugeta nimic înalt despre sine! Ceea ce foarte luminat s-a arătat la sfârșitul său, atunci când a sosit vremea să treacă el către Domnul; deci șezînd lîngă el mulți din Părinții pustiei, îndată a strălucit fața lui ca soarele, iar el le-a zis lor: „Iată, a venit Avva Antonie”, apoi după puțin a adăugat: „Iată, a venit ceata Proorocilor!”. Atunci fața lui a strălucit și mai tare, și iar le-a zis: „Iată, a venit ceata Apostolilor!”. Și fața lui s-a făcut albă și parcă vorbea cu cineva. Atunci l-au întrebat bătrînii: „Cu cine vorbești, Părinte?”. Iar el le-a zis: „Iată, îngerii au venit să mă ia și mă rog ca să fiu lăsat puțin ca să mă pocăiesc!”. Zisu-i-au lui bătrînii: „Dar tu nu ai trebuință de pocăință, Părinte!”. La care a răspuns bătrînul: „Cu adevărat, nu mă știu pe mine de a fi pus început bun!”. Și au cunoscut cu toții că este desăvîrșit. Și iarăși de năprasnă a strălucit fața lui ca soarele și toți s-au temut, iar el le-a zis: „Vedeți a venit Domnul și zice: „Aduceți-Mi pe vasul alegerii din pustie!”. Și îndată și-a dat duhul și s-a făcut ca un fulger și s-a umplut casa de bună mireasmă” (Pateric, Avva Siseo).

Vezi, frate Ioane, cit de minunată este așezarea cea duhovnicească a sfinților lui Dumnezeu? Vezi smerenia desăvîrșită a sufletului desăvîrșit? Sosise sfîrșitul lui. Toate cetele cele sfințe și Prea Fericite ale Cerului: Proorocii, Apostolii și Îngerii veniseră împreună cu Domnul și Ziditorul lor ca să ia cu ei pe cel ce era pe pămînt, vas al alegerii și înger în trup, iar el, prea fericitul om al lui Dumnezeu, nu cugeta nimic bun despre sine, se socotea cu totul nevrednic de a se duce cu cei cerești, și se ruga îngerilor lui Dumnezeu să-l lase puțin ca să se pocăiască. Și fiindcă bătrînii pustiei, cei adunați de fața la proslăvirea lui, i-au spus că nu are trebuință de pocăință, le răspundea că nu se știe pe sine să fi pus început bun!

O! Mare este comuna cea neprețuită a smereniei sfinților! Bine a zis dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, că: „Smerenia este acoperămint dumnezeiesc, care nu îngăduie omului să-și vadă isprăvile sale” (Scara 25, 27). Viețuise Prea Feri-

citul Părinte peste 70 de ani în pustie; primise de la Dumnezeu mare dar de a face minuni și de a învia morții cu cuvîntul; avusese mare fericire ca la moartea lui să vie Însuși Domnul nostru Iisus Hristos cu toate cetele cerești, iar el, Prea Fericitul om al lui Dumnezeu se ruga către îngerii să-l mai lase puțin ca să se pocăiască, fiindcă se socotea pe sine că încă nu pusese început bun!

Fratele: Prea Cuvioase Părinte Staret, dar mai sînt și alte minuni afară de acelea de la Dumnezeu?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că adevăratele minuni nu sînt decît de la Dumnezeu, iar minuni false și mincinoase sînt de multe feluri și chipuri, care s-au făcut și se fac de către oamenii cei fermecători și răi, spre a lor veșnică osîndă și pieire.

Frăția ta n-ai citit în dumnezeiasca Scriptură despre minunile cele drăcești pe care le-a făcut vrăjitorul lui Faraon? N-ai văzut acolo cum aceia au prefăcut toiegele lor în balauri? Cum au prefăcut apele rîului în sînge? Cum au scos broaște în pămîntul Egiptului (Iesirea 7, 22; 8, 7)? Dar aceste năluciri drăcești s-au stins și au pierit în fața adevăratelor minuni pe care le-a făcut Dumnezeu prin mîna robilor Săi: Moisi și Aaron (Iesirea 8, 18). Apoi, n-ai citit despre vrăjitoarea cea din Endor, care la rugăciunea lui Saul, împăratul lui Israel, a chemat din iad un drac în chipul Proorocului Samuil, spre a înșela pe Saul și a-i aduce pierzarea lui? (I Sam. 2, 8; 7, 19). Apoi n-ai citit în Cronici, că Saul, pentru că a cerut ajutorul dracilor și al vrăjitoriei pentru a afla de soarta împărăției lui, a fost pedepsit de Dumnezeu cu moartea sa și a celor trei fii ai săi? (I Cronici 10, 13). Apoi în Faptele Sfinților Apostoli, n-ai citit despre minunile cele drăcești pe care le făcea Simon Vrăjitorul (Fapte 8, 9)? N-ai citit cuvintele Sfințului Apostol Petru, unde arată că acest Simon Vrăjitorul atîtea minuni drăcești făcea în Roma, încît împăratul Claudie și toți cetățenii Romei îl aveau ca pe un dumnezeu? Căci acest fiu al diavolului făcea cu nălucirile sale de mergea după el o mulțime de draci în chipul unor oameni care muriseră de

demult, și el zicea că prin a sa putere i-a înviat pe aceștia din morți, și tot prin nălucirile drăcești, făcea pe oamenii cei șchiopi să umble, pe muți să vorbească, uneori se făceau cu două fețe, alteleori se prefăcea în capră, în șarpe, în pasăre, se asemena focului și în toate chipurile se schimba.

Apoi în fața Sfântului Apostol Petru și a mulțimii de norod a făcut cu nălucire, de a înviat pe fiul unei văduve care murise de curînd. A spus la oameni să-l taie pe el, că a treia zi va învia. Și a orbit cu nălucirile sale pe oameni, care în loc de a-l tăia pe el, au tăiat un berbec, pe care Simon, cu vrăjile sale, îl prefăcuse în om. Apoi s-a făgăduit la toți cetățenii Romei, că el se va înălța la cer și plesnind din mîini a început a zbura prin văzduh la mare înălțime, purtat fiind de necuratele duhuri care slujeau lui.

Și apoi, în cele din urmă, a fost biruit și rușinat în fața tuturor cetățenilor Romei, de Marele Apostol Petru, care rugîndu-se Domnului nostru Iisus Hristos, l-a pogorît pe acest vrăjitor vrăjmas al adevărului și fiu al diavolului din văzduh, la pămînt, și rău a pierit (Viața Sfântului Ap. Petru, București, 1905, p. 1233).

Apoi, frate Ioane, n-ai citit în viața Sfântului și întru tot laudatului Ioan Evanghelistul, despre minunile cele mari pe care le făcea acel pierzător de suflete, marele fermecător Chinops, care petrecea în pustie și-i slujea lui o mulțime de draci, timp de mulți ani, și care atîtea semne și minuni drăcești făcea, încît toți îl socoteau ca pe un dumnezeu?

Căci auzind că dumnezeiescul Ioan Evanghelistul predica Evanghelia lui Hristos în părțile acelea, a îndrăznit prea spurcatul, de a poruncii cu mare mîndrie unui drac slujitor al său să se ducă să omoare pe Sfîntul Ioan, și să-i ducă sufletul la el, pe care drac Sfîntul Ioan Evanghelistul l-a legat și l-a trimis la gheena; și ca adaos, vrăjitorul a mai trimis și pe altul, care la fel a pățit. Apoi a trimis doi din cei mai vicleni și a spus ca unul să intre în Sfîntul Ioan, iar altul să rămîna afară să vadă ce va păți acela și să vină să-i spună, și văzînd

că dumnezeiescul Evanghelist pe toți trimișii lui i-a trimis în gheena, a adunat pe toți dracii săi, și pe norii cerului l-au adus în cetate unde predica Sfîntului Ioan, și acolo a început cu nălucirile sale a face fel de fel de minuni drăcești, și a se lăuda că va pierde rău pe Ioan. Și a scos din mare trei draci în chipul unor oameni, care muriseră înecați de multă vreme, fiind ei corabieri și toată lumea uitîndu-se la ei îi cunoscuseră și îi socotiră drept oameni, iar nu draci, căci aveau chipuri exact ca ale celor ce muriseră. Apoi s-au afundat în mare să mai scoată și alți draci, în chipul altor oameni înecați; atunci dumnezeiescul Ioan Evanghelistul a pecetluit marea cu semnul Sfîntei Cruci. Pe vrăjitor l-a părăsit puterea drăcească, care îi slujea, nu a mai ieșit din mare, și acolo rău s-a afundat și a pierit, împreună cu toți slujitorii lui draci. Iar pe cei trei draci pe care îi scosese din mare în chip de oameni, Sfîntul Ioan Evanghelistul i-a trimis în gheena, după stăpînul lor Chinops (Viața Sfântului Ioan Evanghelistul, Viețile Sfîntilor, sept. 26 de zile, București, 1901).

Apoi frate Ioane, n-ai citit frăția ta despre Ciprian, filosoful acela din Antiohia Siriei, de pe vremea împăratului Decie, care mai înainte de a crede în Hristos, era mare vrăjitor și fermecător, prin care a ajuns să fie mare prieten al satanei? Și care după ce s-a creștinat, singur mărturisisea despre el, că a vorbit cu satana față către față, și că de mare cinste s-a învrednicit de el. Iată cuvintele lui: „Să mă credeți pe mine fraților, că eu pe diavolul l-am văzut și prin jertfa l-am rugat pe el și l-am sărutat și am grăit cu dînsul și cu cei care sînt împreună cu el mai mari, și m-a iubit și mi-a laudat înțelepciunea mea, și un pîlc de draci mi-a dat spre slujirea mea. Chipul lui era ca o floare de iarbă și capul lui era încununat, iar cînd se întorcea înapoi și încolo se cutremura locul acela și mulți lingă scaunul lui erau și stăteau cu felurile rînduieli”. Iar meșteșugurile lui Ciprian cele vrăjitoarești erau mai presus de orice închipuire. Căci și văzduhul se deprinsese a-l schimba, și vînturi mari a pornit și tunete mari și ploii mari aducea

și valurile mării turbura. Vătămări și rane asupra oamenilor aducea și spre învățătură drăcească foarte se nevoia și cite 40 de zile postea, după apusul soarelui minca, dar nu pîine, nici altă hrană nu primea, ci numai ghindă de stejar. Cu puterea drăcească, și cu morții din mormînturi vorbea. Pe mulți la fermecătoriile sale învăța; pe unii a zbura prin văzduh, pe alții de a înota în luntri, pe norii cerului, pe alții îi învăța să umble pe apă și mulți la dînsul alergau în nevoile lor, fiindcă le ajuta cu drăcească lui putere, de care era plin. Prin farmecele lui, diavolul s-a prefăcut în chipul fecioarei Iustina și așa a mers la Aglaid, în chipul ei. Iar Aglaid văzînd-o, a sărit de negrăită bucurie și alergînd la ea a cuprins-o și a sărutat-o, zicînd: „Bine ai venit la mine, prea frumoasă Iustină!”. Și apoi Ciprian a pus pe Aglaid chip de pasăre, făcîndu-l să zboare prin văzduh, l-a trimis la casa Iustinei, să zboare prin fereastră în camera ei! Și chiar Ciprian se făcea de multe ori în chip de femeie și de pasăre și prin farmecele sale a adus mari și grele ispite peste casa Iustinei și asupra casei tuturor rudeniilor și vecinilor și cunoștințelor ei, precum atunci cînd diavolul a adus ispite mari și necazuri asupra lui Iov. Căci le omora dobitoacele lor, pe slugile lor le lovea cu vătămări și pe dînsii în necaz nemăsurat îi arunca. Apoi a lovit pe Iustina cu boală grea, încît zăcea la pat, și plîngea mama ei foarte pentru dînsa, și erau rani în dobitoacele ei și printre slugile ei, încît străbătuse vestea în toată cetatea despre primejdiile care se abătuseră asupra Iustinei. Și aceasta pentru că Iustina era fecioară creștină, cu mare frică de Dumnezeu și se împotriva lui Ciprian (Viețile Sfinților, luna oct., 2 zile).

Apoi, frate Ioane, adu-ți aminte și de cele din viața Sfințului Leon, Episcopul Cataniei, făcătorul de minuni. Multe se scriu despre acel fermecător cu numele Iliodor, care a întrecut cu minunile cele drăcești și pe Ianis și pe Iamvri, pe Simeon Vrăjitorul și pe toți fermecătorii de pînă la el. Fiindcă acesta avea în el mare putere drăcească și era plin de mesteșugul cel vrăjitoresc și fermecătoresc pe care îl învățase de la

un jidov fermecător. A fost trimis la el în miezul nopții să stea la mormîntul boierilor și i-a spus să se suie acolo pe un stîlp și să aștepte pînă ce va veni cineva înfricoșat la vedere, dar să nu se teamă de el, și să ceară orice va voi. Și așa, ducîndu-se el după sfatul celui jidov fermecător, și stînd acolo pe un stîlp în cimitir, a venit la el diavolul călare pe un cerb și l-a întrebat pe el ce voiești și ce-i trebuie de la el? Iar blestematul Iliodor a zis: „Voiesc să-mi dai orice voi pofti”. Iar diavolul i-a zis: „De voiești a te lepăda de Hristos al tău, apoi orice vei cere de la mine îți voi da!”. Iar ticalosul și prea nebulul Iliodor, foarte s-a bucurat de ajutorul primit de la satana, și din acel ceas a început a face mare rău credincioșilor creștini. El îndată s-a lepădat, prin viu grai de Hristos, și atunci satana, cel ce se arătase călare pe cerb, i-a dat lui spre slujire un drac dintre cei mai puternici lîngă el, să i se supună și să-l ajute să-și îndeplinească toate cele dorite de el. Iliodor foarte s-a bucurat de ajutorul primit de la satana și făcea rău creștinilor nu numai din cetatea și Mitropolia Cataniei, ci și prin toate orașele și satele din ostrovul Siciliei, multe răutăți și mari fermecătorii făcea, dintre care sînt și acestea: Odată, aflîndu-se în tîrgul cetății niște femei care mergeau la treburile lor, acest blestemat Iliodor le-a făcut de toată bațocura lumii, căci nălcirile sale drăcești au făcut să curgă rîu mare de apă prin cetate, iar femeile, ca să nu li se ude hainele, își ridicau cît puteau veșmintele în sus, încît li se vedea toată goličunea lor și așa toată lumea ridea de ele. Apoi pietrele și lemnele se prefăceau în aur și le vindea altora cu mare preț, și după ce aceia cumpărau, iarăși le prefăcea în pietre și lemne, și așa le făcea mare pagubă celor ce cumpărau. Pe fiecele cele de boier și neam mare și cinstit, le fermeca și se împreuna cu ele, și apoi el pe fereastră ieșea și pleca de la ele. Și pentru multe răutățile sale, fiind urmărit de Ieracld, voievodul cel trimis de Constantin, împăratul grecilor, cînd acela a venit în Sicilia și a voit să-l lege și să-l ducă în Vizanția spre judecată înaintea împăratului, el cu farmecele sale a dus pe voievod

și pe însoțitorii săi într-o baie și le-a spus să se spele, iar când aceia au lepădat hainele lor, el într-o clipă de ochi i-a dus la Tarigrad goi, înaintea împăratului, iar împăratul, văzând această batjocură, a dat ordin ca îndată să i se taie capul! Dar el, cerind un pahar de apă să bea, a intrat în pahar ca o muscă și într-o clipă s-a întors în cetatea Cataniei din Sicilia Italiei. Și a doua oară fiind prins și legat, când a voit să-i taie capul, s-au arătat pe urmelor lui două sfere care zburau în sus pe acoperișul casei și l-au desfacut și de acolo a zburat blestematul Iliodor și s-a făcut nevăzut și așa într-o clipă de vreme, iar s-a aflat în Sicilia și făcea mai departe semnele și minunile sale drăcești. Apoi a îndrăznit prea spurcatul să intre în Biserica lui Hristos, să facă mare sminteală creștinilor din biserică cu farmecele sale și să batjocorească Prea Curatele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos. Dar prinzându-l Sfântul Leon, Episcopul Cataniei, care sluja atunci Sfânta și dumnezeiasca Liturghie, l-a legat pe el cu omoforul său și a poruncit oamenilor care erau acolo în biserică să adune lemne multe și să facă un foc mare; iar după ce focul s-a aprins cu toată puterea lui, Sfântul Leon, de față cu mulțimea cea multă a credincioșilor care priveau, a intrat cu el în văpaia focului și nu a ieșit de acolo până ce fermecătorul cel blestemat nu s-a făcut praf și cenușă. Iar fierbințeala focului nici de veșmintele Sfântului Leon nu s-a atins (Viațele Sfinților, 20 februarie).

Aceștea îi le-am adus aminte, frate Ioane, de prin Vechiul Testament, de prin faptele Sfinților Părinți, ale Sfinților Apostoli; dar să nu crezi frăția ta că numai atunci se făceau minuni drăcești și fermecătorii. Căci după cum ți-am spus la început, până la sfârșitul lumii satana și îngerii lui nu vor înceta de a amăgi și de a înșela lumea cu minunile cele drăcești, care nu sînt minuni, ci năluciri și înșelăciuni de ale satanei.

Despre acest lucru, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne-a înștiințat pe noi, zicînd: „În vremile cele de apoi, se vor scula hristoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni mari ca să amăgească de ar putea și pe cei aleși” (Mt. 24, 24).

Încă și Marele Apostol Pavel, ne arată nouă, că înainte de sfîrșitul lumii va veni Antihrist – omul păcatului și fiul pierzării, care se va împotrivi lui Dumnezeu și se va înalta mai presus de ce este și își va zice sfînt și dumnezeiesc și care prin lucrarea satanei va veni cu tot felul de puteri și de semne și de minuni mincinoase (II Tes. 2, 3-9).

Și Sfîntul Andrei al Cezareiei, în Tîlcuirea Apocalipsului, zice: „Antihrist va îngrozi lumea cu minunile sale blestematate și drăcești” (Tîlc. Ap. cap. 10).

Așadar, frate Ioane, înțelege și ține minte cele ce auzi, că atît Antihrist cît și înaintemergătorii lui: prooroci mincinoși și hristoși cei mincinoși, prin lucrarea și puterea satanei, au să facă minuni și semne mari, încît de ar fi cu putință; să înșele chiar și pe cei aleși. Apoi să mai știi frate Ioane, că prin aceeași putere drăcească și vrăjitoarească yoghii indienii fac astăzi multe semne și minuni diavolești, prin care uimesc și amăgesc pe cei neîntemeiați în adevărată credință ortodoxă. Că acești yoghi, prin inspirația duhurilor celor viclene, ghicesc faptele oamenilor, pot face descoperiri de la distanță, mută obiectele de la locurile lor, provoacă fenomene de „materializare”, merg prin foc și nu se ard, se înalță în văzduh, stîrnesc creșterea unui pom în cîteva ore, fac să inverzească un pom uscat, și cîte și mai cîte semne nelămurite, care propriu-zis, nu sînt minuni, ci lucruri de vrajitorie satanicească, despre care Hristos ne-a prevenit pe noi cu destulă grijă, ca să ne ferim (Mihail Urzică, „Minuni și false minuni”, București 1940, p. 54, reeditare Ed. Anastasia, București, 1993 – n. red.). Încă să mai știi, frate Ioane, și despre mincinoasele și falsele minuni pe care le fac spiritiști prin lucrarea și prin mijlocirea necuratelor duhuri. Căci aceștia, depărtîndu-se de la darul lui Dumnezeu și de la adevărurile de credință cele dreptmăritoare, iau aminte la duhurile cele înșelătoare, după cum despre aceștia au proorocit Apostolii, zicînd: „În vremile cele de apoi se vor îndepărta unii de la credință, luînd aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile drăcești” (I Tim. 4, 1).

Prin ajutorul și înșelăciunea dracilor cărora le slujesc, spiritiști au ajuns să facă o mulțime de minuni și de năluciri satanicești, dintre care sînt și acestea:

1. Fac să se miște corpurile grele prin contact direct, fără de nici o sforțare omenească; de exemplu: paharul, ușa se mișcă singure;

2. Fenomenele de presiune, adică producerea de lovituri sau simple atingeri de corpul nostru sau în genere, orice fel de lovituri pe cale nevăzută, precum și produceri de sunete în aceeași măsură;

3. Alterarea greutateii corpului: prin anumite procedee psihice, diferite corpuri pot deveni ușoare sau mai grele; în anumite împrejurări, greutatea lor devine atît de mare încît nu pot să fie urnite din loc. Asemenea cazuri se pot întîmpla și cu anumiți oameni cu înclinări mediumnice;

4. Mișcări de obiecte grele, așezate la o oarecare distanță de medium, și deci, produse fără nici un contact asupra lor;

5. Ridicarea de obiecte grele deasupra pămîntului, prin puteri nevăzute;

6. Ridicarea de la pămînt a unor corpuri omenești, cu plutirea lor în văzduh. W. Crookes a menționat că a constatat personal trei asemenea cazuri de înălțare în aer;

7. Mișcări independente de mici obiecte, fără contactul nimănui. Apariții luminoase;

8. Apariții de mîini luminoase printr-o proprie luminozitate sau vizibilitate la lumina obișnuită;

10. Scrierea directă și fără intervenția nimănui, în unele sedințe. Comunicările ce se transmit de spirite sînt scrise direct, fără ca nimeni să atîngă condeiul;

11. Forme și figuri de vedenii;

12. Cazuri particulare de fenomene, din care se deduce acțiunea unei inteligențe exterioare;

13. Manifestări diferite într-un caracter mai complex de semne (Mihai Urzică, op. cit., p. 29).

Iată, frate Ioane, cîte minuni fac dracii spiritiștilor care le slujesc. Dacă diavolul, cu îngăduința lui Dumnezeu, numai

cu unghia poate să întoarcă pămîntul pe cealaltă parte (Viața Sfîntului Serafim de Sarov), și toate averile dreptului Iov și toți copiii într-un ceas i-a pierdut și cu foc din cer a ars turnele lui, apoi de greutate este la el să mute obiectele și lucrurile mai grele de la un loc la altul, spre mirarea spiritiștilor, care cască gura la Ciprian, că și sunetele le făcea el cu putere drăcească, cînd era el fermecător, înainte de a crede el în Domnul Hristos, apoi ce greu îi este diavolului să producă sunete și lovituri în fața spiritiștilor celor înșelați de el? Dacă Sfîntul Averchie, Episcopul Terapoliei, mare făcător de minuni, a pus pe niște draci să ducă o capîște idolească din Ieropolis, pînă în Italia, peste mări și țări, apoi ce greutate este dracilor să mute din loc în loc diferite obiecte și să le facă mai grele sau mai ușoare cu nălucirile lor ca să înșele pe cei neînțemeiați în dreapta credință?

Dacă ai văzut în cele de mai sus istorisite că marii fermecători: Simon, Chinops și Iliodor zburau prin văzduh și într-o clipă de vreme veneau peste mări și țări, prin slujirea necuratelor duhuri, apoi, ce greutate este unui drac să ridice obiectele spiritiștilor și pe unii oameni prin văzduh, la înălțime? Dacă după mărturia marelui Apostol Pavel, care zice: „Înșăși satana se prefacă în înger de lumină” (II Cor. 11, 14-15), apoi ce greutate este dracilor, celor ce slujesc spiritiștilor de a se prefacă în apariții luminoase, de a le arăta mîini luminoase și alte năluciri în chip de lumină?

Dacă după cum ți-am arătat în cele despre vedeniile de la draci, aceștia se prefacă în chipul lui Hristos, al Maicii Domnului, al îngerilor, al sfinților și în orice alt chip, apoi ce greutate au dracii de a se prefacă la mediumul spiritiștilor în aceste fete cerești spre a-i înșela și a-i duce la pierzare? Și dacă după mărturisirea dumnezeieștii Scripturi și a învățăturii Sfinților Părinți, Antihrist cu slujitorii lui, la sfîrșitul lumii va face semne mari și minuni cu puterea satanei care va fi în el, încît va izgoni toată lumea cu puterile sale drăcești; și dacă după cum arată Sfîntul Efreim Sirul și Sfîntul Ipolit al Romei

și alți Sfinți Părinți, Antihrist va muta munții din loc și ostroavele mărilor, va merge pe deasupra apelor ca pe uscat, va vindeca multe feluri de boale, va lumina orbii, va învia morții și alte mari semne va face cu nălucirile sale (Sfîrșitul Omului, Ed. Schitul Darvari, București, pp. 123-149), apoi cită copilarie și cită nebunie și neîncredere în dreapta credință arată cei care cred în jucăriile dracilor și nălucirile care se arată spirițiștilor și le socotesc pe ele minuni adevărate? Și dacă acum cred în aceste năluciri, cum au să stea atunci întemeiați în adevăr, cînd însuși balaurul cel mare va îngrozi toată lumea cu nălucirile sale?

Dar, frate Ioane, nouă nu ne este vorba nici de spirițiști și de yoghii indieni care slujesc dracilor, ci și de toți aceia care se ocupă cu așa-zise științe oculte, precum sînt spiritualiști, hipnotiști, magnetiști, teozofii și cei ce se ocupă cu magia albă și cu magia neagră, cu autosugestia, chiromanția și cu toți cei de acest fel, căci și aceștia toți o soartă vor avea cu fermecătorii și cu mincinoșii proroci în Ziua Judecării de Apoi, fiindcă toți aceștia s-au abătut de la calea adevăratelor minuni, cele făcute de către Dumnezeu Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos și de toți sfinții lui Dumnezeu și prin false mijloace și prin nălucirile sale dracești se prefac a fi făcători de minuni, spre a înșela pe cei nelămuriți și neîntemeiați în adevărul Evangheliei lui Hristos. Căci nu prin ispitirea lui Dumnezeu și prin iscodirea puterii puse de Dumnezeu în om se poate provoca producerea minunilor, ci prin rugăciunea cea cu credință neîndoind către Dumnezeu, și prin ajutorul și lucrarea Sfîntului Duh, se pot face ADEVĂRATE MINUNI (M. Urzică, op. cit., p. 75).

Fratele. Prea Cuvioase Părinte Stareț, din cele ce mi-ai spus pînă aici, eu am înțeles că sînt mai multe feluri de minuni false și mincinoase. Pe unele le fac vrăjitorii, fermecătorii și descîntătorii și yoghii indieni prin mijlocirea și ajutorul dracilor, pe altele le fac cei cu științe oculte, precum sînt spirițiști, spiritualiști, teozofii, hipnotiști, cei cu magia neagră sau albă, și alții de acest fel, și minunile acestora sînt false,

pentru că nu se fac după rînduiala adevăratelor minuni, ci prin mijlocirea necuratelor duhuri, sau prin ispitirea lui Dumnezeu și prin ispitirea și folosirea puterilor celor puse de Dumnezeu în om. Dar eu, pentru a mă putea lămuri și pentru ca să pot lămuri și să deosebesc adevărul de minciună, aș vrea să știu care este semnul adevăratelor minuni de la Dumnezeu?

Starețul. Frate Ioane, să știi frăția ta că minunile cele adevărate se deosebesc de cele mincinoase printr-o seamă de condiții, dintre care sînt:

1. Să fie vrednice de numele lui Dumnezeu și să fie cuprinse în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție.
 2. Să se producă cu mijloacele cu care s-au produs minunile Mîntuitorului și ale sfinților Lui.
 3. Să nu se tăgăduiască unele pe altele și să nu se opună unele altora.
 4. Să nu se contrazică cu Sfînta Scriptură sau cu Sfînta Tradiție.
 5. Să se urmărească mîntuirea sufletului omenesc.
 6. Să aducă folos și spor vieții sufletești, nu morții și păcatului.
 7. Săvîrșitorul minunii să grăiască numai adevărul, să ducă o viață fără de pată și să nu urmărească interese personale cu scopuri egoiste.
 8. Să îndrepte moravurile la cei ce vād minunea.
 9. Să poarte în ele siguranța și puterea duhului lui Dumnezeu.
 10. Să dovedească lucrarea proniei lui Dumnezeu (Învăț. de Cred. Ort., București, 1952).
- Toate minunile cele adevărate se pot face numai în numele lui Iisus Hristos și prin Biserica lui Hristos, căci Biserica, după mărturia Marelui Apostol Pavel, este: „Stîlp și temelie a adevărului” (I. Tim. 3, 15). Ea ține canonul neclătinat al adevărului (Sf. Irineu, Contra tuturor ereziilor). „Unde este Biserica, zice Sfîntul Irineu, acolo este Duhul lui Dumnezeu, acolo este și Biserica cu tot Harul, iar Duhul este adevărul” (I. Tim. 3, 15).

Iată, frate Ioane, acestea sînt cele adevărate și principale semne pentru a cunoaște cineva deosebirea dintre minunile cele adevărate și minunile cele false și mincinoase.

Deci, ține minte bine aceste lucruri, că de mare nevoie este a le cunoaște pe acestea nu numai Preoții și călugării, ci și toți bunii creștini, spre a nu se rătăci ei de la adevăr, mai ales acum, cînd se apropie vremea mincinosilor prooroci și a minunilor făcute de ei cu nălucirile de la draci.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, vă mulțumesc din suflet că m-ați lămurit și în această privință. Cu mila Domnului, darul Prea Curatei Sale Maici și rugăciunile Prea Cuvioșiei Voastre mă voi sili eu, păcătosul și nemernicul, să nu uit cele ce am învățat și voi căuta și să le urmez după slaba mea putere.

Starețul: Dumnezeu să-ți ajute, frate Ioane, la tot ce gîndești spre bine, dar să fii cu luare-aminte și cu trezvie în toată vremea, că potrivnicul nostru, diavolul, ca un leu umblă căutînd pe cine să înghită (1 Petru 5, 8). Stăruie cît mai des în sfînta rugăciune, nu părăsi citirea cărților sfînte, ci ai grija de priveghere, de înfrînare și ori de cîte ori vei simți că vrăjmașul începe să te tulbure cu gînduri și nedumeriri, vino și te spovedește, ca să te sfătui cele spre zidire.

Nu uita Sfînta Scriptură, care zice: „Frate pe frate ajutîndu-se și sfătîndu-se, sînt ca o cetate întărită și ca o împărăție nebiruită” (Pilde 18, 19).

Cu aceste spuse, frate Ioane, să încheiem vorbirea noastră cu ajutorul lui Dumnezeu. Iată că la biserică s-a terminat Acatistul și toacă pentru Sfînta Liturghie. Vorba noastră de după utrenie și de pînă acum s-a întins peste cinci ceasuri, numai de ar da Domnul să-ți fie de folos. Să mergem și noi la Sfînta Biserică.

Fratele: Blagosloviți și mă iertați, Prea Cuvioase Părinte, pe mine păcătosul, că v-am făcut atît de mare osteneală cu întrebările mele. Vin și eu îndată la Biserică.

Starețul: Dumnezeu să te ierte, frate Ioane, și să te mulțumească! Mergi în pace!

CONVORBIREA A PATRA

DESPRE VISE MAI PE LARG

Ce sînt visele, vedeniile, nălucirile, descoperirile dumnezeiești, străvederea și menirea • Visurile și așezarea omului • Cum scăpăm de înșelăciunea visurilor • Ce spun canoanele despre visuri • Cine are vedenii și descoperiri • Despre semnele darului și semnele înșelăciunii • Cum se cunosc vedeniile și descoperirile dumnezeiești.

„Cine crede în visuri, acela este cu totul neiscusit, iar cine nu le dă nici o crezare, acela este filosof” (Scara 3, 28).

Fratele: Blagosloviți, Prea Cuvioase Părinte Stareț!

Starețul: Dumnezeu să te blagoslovească, frate Ioane, dar unde mergi și ce faci?

Fratele: Am venit numai pînă aici, Prea Cuvioase Părinte, căci am socotit că astăzi sînteți mai liber, fiindcă este și sărbătoare, și slujba Bisericii s-a terminat. De aceea v-aș ruga, dacă nu vă supărați, să-mi îngăduiți mie păcătosului să vă mai întreb despre multe lucruri de care am nevoie să mă lămuresc.

Starețul: Ce dorești să mai știi, frate Ioane, și care-ți mai sînt nedumeririle frăției tale?

Fratele: Mi-aduc amînte, Prea Cuvioase Părinte, că în sfaturile pe care mi le-ați dat data trecută, de multe ori m-ați făcut atent să nu cred în visuri, în vedenii și în alte năluciri

de acest fel, însă pînă acum nu m-ai lămurit și nu mi-ai spus clar ce sînt visurile și vedeniile cele buhe și cum sînt cele rele? De aceea vă rog de data aceasta, Prea Cuvioase Părinte, să mă lămurii cit de puțin asupra acestor lucruri.

Starețul: Dar pentru ce vrei să știi numaidecît aceste lucruri, frate Ioane?

Fratele: Iată pentru ce, Prea Cuvioase Părinte: de la o vreme încoace eu am început să visez visuri foarte minunate. Mi se pare că mă văd într-o biserică foarte frumoasă, împodobită cu policandre și cu sfeșnice de aur cu catapeteasmă prea minunată și cu fel de fel de picturi pe pereți. În Biserică parcă văd preoți îmbrăcați cu veșminte prea frumoase și strălucite. Uneori parcă mă văd în Sfîntul Altar și Preoții aceia mă blagoslovesc și îi aud cîntînd cîntări duhovnicești cu glasuri prea minunate. Și ceea ce este de mirare, e că și aceasta o visez nu numai cînd mă aflu în somn greu, ci și cînd ațîpesc abia și sînt aproape treaz. Oare, Prea Cuvioase Părinte, este bine să socotesc eu că aceste visuri ar fi bune și că ele ar fi de la Dumnezeu?

Starețul: Pentru a te lămurii, frate Ioane, asupra celor ce ai să mă întrebi, îți voi răspunde la întrebarea de mai înainte despre vise, vedenii și năluciri, deoarece pînă ce nu vei ști bine ce sînt acestea și care este deosebirea dintre ele, nu vei putea înțelege dacă este bine să socotești adevărate visele pe care spui că le ai.

Fratele: Vă rog să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte, în scurt, ce sînt visele?

Starețul: Visul, frate Ioane, nu este altceva decît o mișcare a minții noastre în vremea somnului (Scara 3, 22).

Fratele: Dar vedeniile ce sînt, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Vedeniile, frate Ioane, sînt niște aratări primite aievea, dar către ochiul minții, fie în stare de funcționare normală a organismului, fie în somn deplin, sau numai pe jumătate, fie în stare de răpire sau uimire.

Fratele: Dar nălucirile ce sînt, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Nălucirile, frate Ioane, nu sînt altceva decît nu-

mai o amăgire a ochilor, cînd mintea doarme, sau iarași: nălucirile sînt vederea unui lucru care nu există (Scara 3, 23).

Fratele: Eu, Prea Cuvioase Părinte, am auzit pe mulți vorbind despre descoperiri. Vă rog să-mi spuneți și mie ce sînt descoperirile și care este deosebirea între descoperiri și vedenii?

Starețul: Frate Ioane, descoperirea este ceva mai mult decît vedenia, fiindcă vedenia arată omului oarecare taină, pe cînd descoperirea arată omului lucruri mai adînci decît cele ce se văd. Astfel, vedem că Sfîntul Ioan Teologul numește minuni cele ce le vede în Apocalipsă (descoperiri) și neștiind ce sînt, i le descoperă îngerul care îi arată descoperirea: „Pentru ce te-ai mirat? Eu îți voi spune taina femeii și a fiarei care o ține pe dînsa și care are șapte capete și zece coarne” (Apoc. 12, 7). Iată ce zice și Sfîntul Macarie: „Alta este vedenia și alta luminarea și descoperirea și că este simțire și că este vedenie și este luminare și cel ce are luminarea este mai mare decît cel ce are simțirea (adică decît cel ce vede ceva în chip simțit), fiindcă i s-a luminat mintea lui și a luat ceva mai mult decît cel ce are numai simțirea, deoarece i s-a dat darul nu numai de a vedea, ci și de a înțelege cele ce a văzut”. Și iarași, arătînd că descoperirea este mai mare decît vedenia, zice: „Însă alta este descoperirea, căci prin ea se descoperă sufletului lucruri mari și taine ale lui Dumnezeu”.

Fratele: Am mai auzit, Prea Cuvioase Părinte, despre darul străvederii, deci vă rog să-mi spuneți ce este străvederea și prin ce se deosebete ea de vedenie și de descoperire?

Starețul: Străvederea, frate Ioane, este mai mare decît vedenia, dar mult mai mică decît descoperirea și proorocia. Cel ce are darul străvederii, vede ca și cum ar fi de față, lucruri care se petrec departe, adică știe ce se petrece foarte departe de el, de pildă: dacă vine cineva la dînsul sau dacă niște răufăcători omorîră pe un om undeva departe și altele asemenea. De asemenea, cel ce are darul străvederii poate cunoaște taine ascunse în adîncul inimii altuia. Deci, mai mare dar este acesta, decît cel ce are vedenia, pe care numai o vede, dar nu

o înțelege, înșă este mai mic decât cel ce are darul proorociei și al descoperirii. Căci cel ce proorocește nu știe numai cele ce se fac în acest ceas undeva departe, ci vede și pe cele ce au să se întâmple în viitor, peste sute și mii de ani. Iar cel ce are descoperirea, iarăși vede și înțelege mari taine dumnezeiești.

Fratele: Dar menirea ce este, Prea Cuvioase Părinte? Căci am auzit pe unii că și aceasta este un dar de la Dumnezeu.

Starțul: Menirea, frate Ioane, este și ea o ramură a proorociei, dar despre cele mai de aproape, ca și străvederea, deoarece cel ce are acest dar spune cele ce au să se întâmple în curând.

Fratele: Vă mulțumesc cu toată smerenia, Prea Cuvioase Părinte, că m-ați lămurit așa, pe scurt, ce sînt visele, ce sînt vedeniile, nălucirile, descoperirile, proorociile, străvederea și menirea. Despre unele din acestea, Prea Cuvioase Părinte, aș îndrăzni să vă cer lămuriri mai pe larg. În primul rînd v-aș ruga să-mi spuneți cum poate omul cunoaște dacă visul lui este de la Dumnezeu sau de la draci? Fiindcă mulți oameni au fost înșelați și duși la pieire, încrezîndu-se prea tare și prea repede în visele lor.

Starțul: Bine ai făcut, frate Ioane, că te-ai gândit să pui și această întrebare, că de mare trebuință este a cunoaște cum se deosebesc visele bune de cele rele și pierzătoare.

În primul rînd îți voi aduce mărturia Sfîntului Diadoh al Foticeii, care învăța destul de deslușit despre deosebirea vise-
lor, zicînd așa: „Visele care sînt trimise sufletului din iubirea de oameni a lui Dumnezeu sînt mărturie înșelătoare ale unui suflet sănătos. De aceea, ele nu trec de la o înfățișare la alta, nici nu îngrozesc simțirea, nici nu aduc risul sau plînsul deodată. Ci se apropie de suflet cu toată blîndețea duhovnicească. După aceea, și după ce s-a trezit trupul din somn, sufletul caută cu mult dor să se prelungească lucrarea visului. Dar în nălucirile aduse de la draci, totul se întîmplă dimpotrivă. Ele nu rămîn nici la aceeași înfățișare, nici nu se arată mai multă vreme într-o formă netulburată. Căci ceea ce nu au

dracii de voie liberă, ei împrumută numai din dorința de a amăgi și asta nu poate să-i îndestuleze pentru multă vreme. De aceea ei spun lucruri mari și amenință cuimplit, luîndu-și adesea chipuri de ostași. Iar uneori se și bucură că ai cunoscut vicisugurile lor.

De aceea, văzîndu-i adeseori chiar și în visuri, îi infuri-
grozav. Dar se întîmplă uneori că visele bune nu aduc bucu-
rie sufletului, ci așează în el o întristare dulce și lacrimi fără
durere. Iar aceasta se întîmplă celor ce au înaintat mult în
smerenia cugetării” (Filoc., vol. I., p. 350). Și după ce arată
această deosebire, Sfîntul Diadoh adaugă, zicînd: „Am arătat,
precum am auzit de la cei ce au făcut experiență, deosebirea
dintre visele cele bune și cele rele. Desigur că această deose-
bire este precisă. Dar se întîmplă ca sufletul întrunindu-se pe
nesimțire, din pricină că este furat de vreun gînd (lucru de
care cred că nimeni nu este cruțat) nu mai poate distinge
precis și crede celor care nu sînt bune” (Filoc., vol. I., p. 350).
Iar fiindcă sînt vise care vin omului nici de la Dumnezeu, nici
de la diavol, ce se nasc din reaua înșelare a sufletului și din
neînfîngerea de la mîncare și băutură, despre acest fel de vise
Sfîntul Diadoh zice: „Cînd mîntea noastră înoată în valurile
băuturii nu numai că vede în somn cu patimă chipurile cele
zugrăvite de draci, ci și plămăduiește în sine anumite vederi
frumoase și înfrîntăsează cu foc nălucirile sale ca pe niște
amante. Căci, înfierbîntîndu-se mădularele sale ce servesc la
împreunarea trușcă de căldura visului, mîntea este silită
să-și înfățișeze vreo umbră a patimii” (Filoc., vol. I., p. 350).

Fratele: Dar poate oare omul, Prea Cuvioase Părinte, să-și
cunoască așezarea sufletului său din visele care se mișcă în
sufletul lui în vremea somnului?

Starțul: Da, frate Ioane, de va fi omul înțelept și cu lău-
re-aminte, poate să-și cunoască așezarea sa sufletească din
visele pe care le are în vremea somnului.

Lucrul acesta îl arată luminat Cuviosul Părinte Nichita
Stitatul și Studitul, care în această privință zice așa: „Este cu

putință sirguitorului să priceapă din visuri mișcările și așezarea sa sufletească și să se îngrijească pentru așezarea sa pentru că mișcările trupului și nălucirile minții sînt după așezarea sa cea dinlăuntru și după grijile lui". Deci, dacă cineva își are sufletul iubitor de materie și de dulceață, mîntea lui nălucește cîștiguri de lucruri și împleticiri pătimase, din care, spurcîndu-se, vine și pîngarirea trupului. Dacă este lacom și iubitor de argint vede numai aur pe care îl încearcă și îl înmulțește cu dobinzile și îl pune în vistierii și ele îl osîndesc ca pe un nemilostiv.

Dacă este întors și pizmăreț se vede urmărit de fiare și de tiritoare veninoase și este cuprins de frică și de temere. Dacă este îngîmfat și curat de materie deșartă, năzuiește bune așezări ale norocului, scaune înalte de stăpînire și cele ce încă nu sînt le socotește ca și cum ar fi adevărate. De este mîndru și plin de fudulie se vede purtat în căruța strălucită, că are aripi și zboruri prin văzduh și că toți tremură de stăpînirea lui.

Deci tot așa și iubitorul de Dumnezeu, fiind iubitor spre săvîrșirea faptei celei bune și drept întru nevoințele blagosloveniei și curat de materie avîndu-și sufletul, vede în somnuri împlinirea lucrurilor ce vor să fie și descoperirea vederilor celor înfricoșate și pururea rugîndu-se, are pașnică așezare a sufletului și a trupului, iar deșteptîndu-se din somn, își dă seama că pe fața lui are lacrimi, iar în gură vorbirea cea către Dumnezeu.

După ce dă această lămurire, același Cuvios Părinte adaugă despre visuri, zicînd: „Din cele arătate mai sus – zice el – unele sînt ale celor materialnici și iubitori de trup, al căror dumnezeu le este pîntecele și ocara sațului, iar mîntea întuneată de viața cea lenevoasă și robită de patimile pe care le nălucesc și îi joacă dracii, iar altele sînt ale sirguitorilor și ale celor ce-și curățesc simțurile sufletului și facerile de bine pe care le văd, sînt îndemn spre lucrurile cele dumnezeiești și spre sporire, iar altele sînt ale celor desăvîrșiți pe care le lu-

crează dumnezeiescul Duh și ei s-au unit cu Dumnezeu prin sufletul cel de Dumnezeu cuvîntător”.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, ascultînd cu atenție cuvintele Prea Cuviosului Nichita Stitatul, am înțeles destul de clar că: atît cei sporiți în fapta bună, cît și cei pătimiși, de vor fi cu luare-amînte la așezarea lor trupească și sufletească, vor putea cunoaște din visurile pe care le au buna lor așezare și patimile care îi luptă și-i stăpînesc.

V-aș ruga, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți dacă sînt și alți Sfinți Părinți care vorbesc despre acest lucru.

Starețul: Un alt Părinte, frate Ioane, care, ca și Cuviosul Nichita Stitatul, vorbește despre aceasta, este dumnezeiescul și Sfîntul Părinte Mărturisitorul care, arătînd că omul poate să-și cunoască sporirea și creșterea sa în nepătimire prin mișcarea visurilor sale, zice: „Cînd sufletul începe și simte sănătatea sa proprie, începe să-și vadă și nălucirile din visuri ca pe niște lucruri deșarte, care nu-l mai tulbură”.

Apoi, arătînd și cele despre patimi și despre cunoașterea creșterii acestora prin visuri, zice: „Cînd crește pofta, mîntea își nălucește materia plăcerilor sale în vremea somnului, iar cînd crește iușimea, vede lucruri pricinuitoare de frică. Iar patimile le fac să crească dracii necurați, luînd în sprijin negrija noastră și tot ce le întărește. Le micșorează însă Sfinții Îngeri, mișcîndu-se spre lucrarea virtuților”.

Mai sînt, frate Ioane, pe la Sfinții Părinți și multe alte învățături despre visuri. Eu acum îți voi mai aduce o mărturie de la Sfîntul și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, despre visele care se întîmplă noilor începători din mănăstiri: „Cînd noi, zice, părăsim casele noastre și rudeniile pentru Domnul și începem o viață înstrăinată din dragoste pentru Dumnezeu, atunci dracii se silesc să ne tulbure pe noi prin vise, arătîndu-ne rudeniile noastre cum plîng sau se află la închisoare pentru noi sau suferă alte necazuri. De aceea, cel ce crede în visuri, este asemenea omului care aleargă după umbra sa și

se silește s-o prindă!". Apoi adaugă: „Dracii slavei deșarte sînt niște prooroci în visuri; fiind isteți, ei asemuiesc lucrurile viitoare din împrejurări și apoi ni le vestesc nouă că se vor împlini, noi să ne mirăm și să ne înălțăm cu gîndul, ca și cum am fi ajuns la darul nepătimirii și al pătrunderii în lucrurile viitoare. Cine îi crede pe draci se crede pe sine prooroc, însă cine îi disprețuiește, acela își dă seama că diavolul totdeauna este mîncinos! Ca duh, el este și vede cele ce se petrec în afara văzduhului și observă, de pildă, că cineva moare, prezice prin vis celor ușuratici lucrul acesta. Cu de la sine putere, dracii n-au nici o cunoștință pentru cele viitoare, dar se știe că uneori și dracii pot prezice moartea” (Scara 3, 23).

Fratele: Din cele ce mi-ai spus, Prea Cuvioase Părinte, în legătură cu visele, am înțeles că este foarte primejdios a se încredința omul în visele sale, de aceea dracii pe mulți îi înseală prin vise. De aceea vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți: ce trebuie să facă omul pentru a scăpa de vise?

Starețul: Frate Ioane, ca să aibă omul mintea și inima luminată și neîngelate de nălucirile visurilor celor înșelătoare, precum și de toate nălucirile aduse de draci, fie în somn, fie în stare de veghe, trebuie să se silească să-și agonisească cele două fapte mari și cuprinzătoare: Dragostea și Înfrînarea.

Acest lucru îl înțelegem noi din învățătura despre visuri a Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Maxim Mărturisitorul, care zice așa: „Unii spun că dracii atingîndu-se în somn de anumite părți ale trupului, stîrnesc dorința și așa se ivesc năluciri. Alții, iarăși, spun că patima care domnește în diavolul cel ce se apropie de noi stîrnește patima, și așa se aprinde sufletul spre gîndiri, aducînd mai înainte formele prin amintire; de asemenea, despre alte năluciri care le pătînesc, unii spun într-un fel, alții în alt fel. Dar în nici unul din modurile amintite nu pot dracii să miște nici un fel de patimă, dacă se găsește în suflet dragostea și înfrîngerea, fie că se află trupul în stare de veghe, fie în stare de somn” (Filoc., vol. II, p. 73).

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, nu este bine a crede nicidecum în visuri și ce spun Sfînții Părinți despre credința în vise?

Starețul: Ca să te lămurească despre acest lucru, frate Ioane, cred că este îndeașuns să-ți aduc una din mărturiile Sfîntului Ioan Scărarul, care în această privință, zice așa: „Cine crede în vise, acela este cu totul neiscusit, iar cine nu le dă nici o crezare, acela este filosof”.

Deci, să crezi numai în visele care îți vestesc fie muncă și judecată, iar dacă te duc la deznădăjduire, acelea sînt de la draci” (Scara 3, 24).

Iar Sfîntul Diadoh al Foticeii, în privința aceasta zice așa: „Ajunge la, sau pentru sporirea la o cit mai înaltă virtute, să nu ne încredem în nici o nălucire. Căci visele sînt de cele mai multe ori chip al gîndurilor, sau, precum am zis, batjocuri ale dracilor” (Filoc., vol. I, p. 349).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar Sfintele și dumnezeieștile Canoane, ce hotărăsc în privința viselor?

Starețul: Frate Ioane, Sfintele și dumnezeieștile Canoane, în privința viselor și a vedeniilor celor deșarte, hotărăsc același lucru ca și Sfînții Părinți, deoarece și Sfintele Canoane tot de către sfinți au fost făcute.

Să mai știi și aceasta, frate Ioane, că Sfînții și dumnezeieștii Părinți care au alcătuit Sfintele Canoane au ținut cu mare tărie la învățăturile Sfîntilor celor de mai înainte de ei, hotărînd prin Sfintele Canoane ca: toate învățăturile Părinților scrise potrivit cu învățătura Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și cu învățăturile și predaniile Sfîntilor Apostoli să aibă în Biserica lui Hristos putere de lege (Can. 87, Marele Vasile).

Și fiindcă mulți din dumnezeieștii Părinți au oprit pe creștini să creadă în vise și vedenii neverificate, Soborul Sfîntilor Părinți adunat la Cartagina la anul 418, au hotărît prin Canonul 87, ca orice Biserică ce s-ar ridica undeva în baza vreunui vis sau vedenie zadarnică, să fie distrusă! Iată cuprinsul Canonului: „Toate altarele care se vor ridica undeva în baza

viselor sau a vedeniilor zadarnice, în tot chipul să fie înălțurate" (Pidalion, Neamt, p. 532).

Și aceasta au rinduit-o Sfinții și dumnezeieștii Părinți, fiindcă credința în vise este un lucru păgănes și cei ce cred în vise sînt ca niște închinători la idoli.

Sînt însă și vise de la Dumnezeu. Dar după Sfîntul Grigorie de Nyssa, Cuvîntul despre facerea omului, capitolul 13, astfel de pricini se întîmplă foarte rar și numai pentru pricini însemnate, care privesc binele sufletesc.

Iar atunci Dumnezeu arată cu dovezi sigure că El a trimis visul. Mai sînt vise care pornesc din pricini curate firești.

Iar Mitropolitul Iacob scrie așa: „Cine crede în vise și în farmece, în vrăji și în baiere și în alte lucruri diavolești, acela este fără de lege și fără de Biserică”.

Fratele: Pînă acum, Prea Cuvioase Părinte, mi-ai spus îndejuns despre vise, de aceea vă rog să-mi spuneți mai pe larg despre vedenii și despre descoperiri.

Starețul: Și ce ai vrea să știi, frate Ioane, în această privință?

Fratele: În legătură cu vedeniile și cu descoperirile, Prea Cuvioase Părinte, aș vrea să mai știu în ce stare se află omul cînd are o vedenie sau o descoperire și cum se face răpirea și uimirea minții lui în acea vreme? Dacă în vremea răpirii și a uimirii, mintea omului mai poate lucra ceva din cele firești ale ei și dacă omul își mai dă seama, în acea vreme, că este în trup sau în afară de trup?

Starețul: De data aceasta, frate Ioane, mi-ai pus o întrebare foarte gîngășă și anevoie de priceput, care depășește cu totul slaba mea putere de înțelegere, încît mai degrabă m-aș lepăda de a răspunde la ea, fiind cu totul neiscusit în cercarea prin trăire a unor lucruri mari ca acestea.

Dar fiindcă din întîmplare, am la îndemînă unele învățături ale Sfinților Părinți, care au încercat acestea cu viața lor și au învățat despre ele prin înșirarea trăirii lor, îți voi răspunde și pentru lămurirea frăției tale, la cele ce mă întrebă.

În primul rînd, îți voi aduce mărturia Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Grigorie al Tesalonicului, marele teolog și străvăzător, care în una din combaterile lui Anchindin în privința răpirii minții și a uimirii minții din vremea vedeniilor cerești, zice: „Dumnezeiasca răpire a celor vrednici de taina aceasta, așa se face: în vremea cînd sînt răpiți se învrednicesc de o dumnezeiască și negrăită strălucire, care răpindu-le îndată mintea din toate cele simțite și gîndite, și pe ei înșii răpindându-i mai presus de sine, îi face cu totul lumină, încît cel ce pătîmește această fericită schimbare și luminare mai presus de înțelegere, fiind ieșit din toate, chiar și din sineși, nu-și mai dă seama, în acea vreme, dacă se află în trup sau în afară de trup.

Căci mintea, fiind stăpînită de acea mare și dumnezeiască strălucire care este mai bună și mai presus de fire, nu mai poate lucra cele firești ale sale, aflîndu-se atunci stăpînită de acea putere dumnezeiască.

Căci dacă ar înțelege ceva din cele ce sînt în starea sa, atunci nu mai este în Dumnezeu și nici nu este răpită în cele mai presus de minte. Iar dacă acea luminare negrăită îi lasă și se reîntoarce întru sine, atunci cunoaște că în acea vreme era în afară de sine și că pătîmea ceva străin și mai presus de firea sa, și cu adevărat nu știa de era în trup sau în afară de trup”.

Să știi și aceasta, frate Ioane, că mintea fiind răpită de dumnezeiescul dar, măcar că se face mai presus de firea sa, însă nu se tulbură, nici nu suferă vreo schimbare spre mai rău, așa cum pătîmesc proorocii cei mincinoși, vrăjitorii și cei ce se împletesc cu demonii, că rămîne curată și netulburată, schimbîndu-se în mai bine și mai presus de fire, aflîndu-se întru uimire și mirare.

După mărturia Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Grigorie Palama și după mărturiile tuturor Sfinților Părinți numiți trezviitori, de nu se va învrednici cineva de luminarea cea din inimă (care se numește și ipostatică, pentru că ea

ramîne în suflet după deprindere și nu se formează din înțelegere), mintea nu poate fi răpită către Dumnezeu, fiindcă mintea, fiind povățuită de lumina care se înmulțește în inimă și se revarsă, după cum zice Iosif Calotheti, se urcă sau se ridică spre dumnezeieștile descoperiri ale puterii lui Dumnezeu, ale înțelepciunii și bunătății Lui, și este răpită către însușirile cele pururea viețuitoare și firești ale lui Dumnezeu, cele mai înainte de facerea zidirii și cele ce vor să fie și alte lucruri tainice și negrăite, pe care va voi Duhul Sfânt să le descopere minții și sînt după curăția ei.

Și Sfîntul Simion Metafrastul, tilcuid cuvintele Sfîntului Macarie, zice: „Lumina care a strălucit asupra Fericitului Pavel Apostolul pe cale și prin care s-a suit pînă în al treilea cer, și a auzit taine negrăite, nu a fost o oarecare luminare de înțelegere și cunoștințe, ci strălucire în suflet a puterii Duhului Celui Bun după ipostas, pe a cărui covîșire a strălucirii nepuțin-d-o privi ochii cei trușești, au orbit.

Prin această lumină se descoperă toată cunoștința și însuși Dumnezeu este cunoscut de către sufletul cel vrednic și iubit de El” (Cap. 139).

Deci, dumnezeiasca iubire – ce se numește înspăimîntătoare – ce este în inimă, înspăimîntă și uimește pe cel cuprins de iubire, numai de către puterile sufletului, pe unii îi scoate din simțiri, după Sfîntul Grigorie Sinaitul (Cap. 58-59). Iar răpirea, după ce se face, din însăși simțire scoate pe mintea cea purtătoare de Dumnezeu, și numai răsufierea rămîne în om.

De aceea a zis și dumnezeiescul Nil: că rugăciunea celor desăvîrșiți are mai înainte povățuitoare o oarecare răpire a minții și ieșire din simțiri.

Pentru aceasta și marele Antonie a zis: „Știu că Apostolul Pavel a fost răpit, dar cum a fost răpit, nu știu!”. Și dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul zice: „Cînd și însuși chipul după care Dumnezeu vrînd, întrebuințează, rămîne totdeauna tuturor nespus”, iar Sfîntul Grigorie Teologul zice așa: „Lui Pavel Apostolul, i-a fost ieșirea din simțire, pe cînd

călătorea la cerul al treilea, pe cînd se înalța, altminteri poate mai mult L-am cunoaște pe Dumnezeu și taina răpirii”.

Să ții minte și acest lucru, frate Ioane, că foarte puțini Părinți au primit taina aceasta și abia din neam în neam o primește cîte cineva, cu darul lui Dumnezeu, precum adevărește Sfîntul Isaac Sirul (Cuv. 32).

Pentru aceasta și Sfîntul Grigorie al Tesalonicului, acel mare teolog al Bisericii lui Hristos, a numit această taină a răpirii, în viața Sfîntului Petru Atonitul: „Cu anevoie de găsit cîștigare și cu anevoie de grăit și cu anevoie de dobîndit”.

Fratele: De data aceasta, Prea Cuvioase Părinte, cu adevărat minunate lucruri am auzit de la Prea Cuvioșia Voastră, fiindcă mi-ai spus cu de-amănuntul cum se află mintea și sufletul, precum și trupul omului în vremea cînd acesta se invrednicește să fie răpit de Dumnezeu cu mintea și să i se descopere mari și dumnezeiești taine.

Și toate aceste învățături sînt vrednice de mirare și de toată încrederea, deoarece nu sînt cuvintele Prea Cuvioșiei Voastre, ci ale celor mai mari sfinți și teologi ai Bisericii lui Hristos, precum Grigorie Teologul, Maxim Mărturisitorul, Antonie cel Mare și alți dumnezeiești Părinți.

Starețul: Da, frate Ioane, mărturiile de mai sus fiind mărturii ale Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, care au trăit cu viața cele vorbite de ei, pot fi primite ca bune și adevărate, cu toată încrederea.

Și frăția ta, dacă vrei să nu te rătăcești în privința vedeniilor și a descoperirilor, să nu primești de la nimeri alte învățături, că pe mulți i-au înșelat dracii cu nălucirile lor și nici ei singuri nu-și cunosc înșelarea și pe alții voiesc să-i înșele și să-i tragă la pieire cu nălucirile lor.

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, în ce vreme se invrednicește cineva să aibă de la Dumnezeu vedenii și descoperiri? Și apoi așa voi să știu, dacă se poate, ce taine învață mintea omului în vremea acestor răpiri și cum le vede pe acestea?

Starețul: După mărturia Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, frate Ioane, cei ce au fericirea de a se învrednici de răpirea minții, de uimire, de vedenii cerești și de descoperiri dumnezeiești, apoi numai în vremea rugăciunii se învrednesc de unele ca acestea (Sfântul Isaac Sirul, Cuv. 32).

Sfântul Nil Sinaitul zice în această privință: „Așezarea rugăciunii este deprinderea nepătimasă căci iubirea prea mărginită răpește mintea cea iubitoare de înțelepciune la înălțimea răpiderii”.

Ascultă, frate Ioane, și pe Sfântul Maxim Capsocolivitul care, arătând că omul, în vremea rugăciunii se învrednicește de dumnezeiești răpiri ale minții și de uimire, zice așa: „Cînd vine darul lui Dumnezeu în om, atunci încetează rugăciunea, fiindcă mintea este stăpînită cu totul de darul Prea Sfîntului Duh și nu mai poate lucra cu puterile ei, ci rămîne nelucrătoare și supusă numai Sfîntului Duh. Și unde voiește Duhul Sfînt, acolo o duce pe ea, ori în cerul cel nematerialnic al dumnezeieștii luminări, ori în alta vedenie nepovestită. Și în scurt, precum voiește Duhul Sfînt, așa mîngîie pe robii Săi” (Viața Sfîntului Maxim Capsocolivitul, Ianuarie).

Și fiindcă frăția ai întrebat și ce fel de taine înțelege cel ce s-a învrednicit de Dumnezeu să vie întru aceste răpiri, acela vede în această vreme lucruri și taine înalte, pe care niciodată nu le-a mai văzut!

Acest lucru îl arată același Sfînt Maxim Capsocolivitul în răspunsul său către Sfîntul Grigorie Sinaitul, care îl întrebase despre aceste lucruri, zicînd: „Cînd darul Sfîntului Duh vine peste cineva, nu-i arată lui cele obișnuite, nici cele simțite ale acestei lumi, ci îi arată lui ceea ce niciodată nu a văzut sau a auzit”.

Atunci, mintea omului este învățată de Duhul Sfînt taine înalte și ascunse pe care, după cum zice dumnezeiescul Apostol Pavel: „Ochiul trupesc al omului nu poate să le înțeleagă de la sine vrednă”.

Și iarăși, frate Ioane, fiindcă ai întrebat frăția ta cum le vede pe acestea mintea celui ce se află în răpire și vedenie.

Apoi același Sfînt Părinte învață așa: „Ceara, cînd este departe de foc este tare și se poate prinde cu mîna omenească, iar dacă o pui pe foc se topește, se aprinde și toată se preface în lumină. Și nu poate să nu se topească în foc și să nu se facă precum apa. Tot așa și mintea omului, cînd este singură, neunită cu Dumnezeu, înțelege cele ale puterii ei, dar cînd se apropie de focul dumnezeirii și de Duhul cel Sfînt, se aprinde și se topește de dumnezeieștile vederi, și nu este chip, acolo în focul dumnezeirii, că gîndească cele trupesti și cele ce ar voi ea” (Viața Sfîntului Maxim Capsocolivitul).

Fratele: Dar care sînt, Prea Cuvioase Părinte, semnele darului lui Dumnezeu în vremea unor răpiri și vedenii ca acestea?

Starețul: Despre semnele darului lui Dumnezeu, frate Ioane, în vremea vedeniilor cerești și a răpirii minții, ne învață același Sfînt și dumnezeiesc Părinte Maxim, zicînd: „Cînd se apropie de om, Darul Duhului Sfînt îi adună mintea lui. Îl face ascultător și smerit, îi aduce aminte de pomenirea morții, a păcatelor, a Judecării ce va să fie și a muncii veșnice, face pe suflet lesne umilit, să plîngă și să se tînguie, iar ochii îi face blînzi și plini de lacrimi.

Și cu cît se apropie de om, cu atît se îmblînzește sufletul și îl mîngîie prin Sfintele Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos și prin nemărginita Lui iubire de oameni, pricinuind în mintea lui vedenii înalte și adevărate: întii despre puterea cea necuprînsă de minte a lui Dumnezeu, cum cu un Cuvînt a adus toate faptele dintru neîntîia la ființă, apoi despre necuprînderea și neînțelegerea Sfîntei Treimi și despre noiaumul cel nevăzut al dumnezeieștii Ființe și altele.

Atunci se înalță mintea omului la acea dumnezeiască lumină și inima se face blindă și izvorăște roadele Sfîntului Duh: bucuria, pacea, îndelunga răbdare, dragostea, smerenia și celelalte. Și primește sufletul bucurie nepovestită” (Viața Sfîntului Maxim Capsoc.).

Tot despre semnele darului în vremea răpirii minții, vorbește și Sfîntul Macarie cel Mare, care zice așa: „Cele ale daru-

lui în vremea răpirii minții sînt: bucurie, pace, dragoste, adevăr – și acest adevăr silește pe om să caute adevărul”.

De asemenea, dumnezeiescul Părinte Pavel, care s-a nevoit în muntele Latrului, fiind întrebat de ucenicul său despre semnele darului în vremea răpirii minții, zice: „Buna Lumina a Celui Bun, este pricinuitoare de bucurie și de bunătate și îl face pe el blînd și iubitor de oameni”.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar semnele înșelăciunii și ale rătăcirii, cum se pot cunoaște? Și ce fel de lumină vede cel ce are vedenii de la draci?

Starețul: Frate Ioane, despre semnele înșelăciunii și ale rătăcirii să ascultăm mai întîi pe Sfîntul Macarie cel Mare Egipteanul, care le arată pe acestea, zicînd: „Iar felurile înșelăciunii și ale păcatului sînt înșelătoare, nu au dragoste și bucurie către Dumnezeu, că precum pădăria și andivele sînt asemenea cu marulele, acestea însă fiind dulci, iar celelalte amare, tot așa și darul este asemenea cu adevărul, și într-însul este ipostasul adevărului”.

Și precum gustul deosebește andiva cea amară de marulele cele dulci, tot așa tulburarea sau pacea inimii, deosebesc arătarea rătăcirii celei drăcești”.

Aceste mărturii ale Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Macarie, despre semnele rătăcirii și ale darului să-ți rămîna în minte, frate Ioane, fiindcă din tulburarea sau pacea inimii vei putea cunoaște luminat și prea deslușit de te va cerca vreodată vreo înșelăciune de la draci, sau vreo cercetare adevărată de la Dumnezeu.

Fiindcă frăția ta ai întrebat și ce fel de lumină vede omul cînd are vreo vedenie de la draci, ascultă mai întîi răspunsul Cuviosului Părinte Pavel din Latru, care zice așa: „Lumina puterii celei potrivnice este în chip de foc fumegător și asemenea cu focul cel simțit. Cînd o vede pe aceasta un suflet smerit și curat o găsește fără de gust și o urăște”.

Încă și dumnezeiescul Părinte Maxim Capsocolivitul zice așa despre lumina care se arată în vedeniile cele drăcești:

„Altele sînt semnele înșelăciunii și altele ale darului. Cînd duhul cel rău al înșelăciunii se apropie de om, îi tulbură mintea și-l slăbănogeste, îi face inima aspră și o întuneacă, îi pricinuiește ochii, îi tulbură creierii, îi înfioară trupul, îi arată cu nălucire lumină, dar nu strălucită și curată, ci roșie, și îi face mintea uimită și diavolească și îl îndeamnă să rostească cuvinte necuviincioase și hulitoare.

Și duhul înșelăciunii, de se arată omului de mai multe ori, îl face pe acesta că să se iutească și îl umple de mînie și de mîndrie cu totul, nu știe ce este smerenia și plînsul cel adevărat și lacrimile: ci totdeauna se fălește cu isprăvile sale și fără de sfială și fără de Dumnezeu, este stăpînit de patimi și în scurt, își iese cu totul din minte și ajunge la pieire desăvirșită” (op. cit.).

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, că și de data aceasta mult m-am lămurit și m-am folosit de învățăturile Sfîntilor Părinți, pe care mi le-ai spus la întrebările mele. Dar, ca să fiu și mai bine întemeiat de cele ce v-am întrebat, vă rog, dacă mai știți, să-mi aduceți și alte mărturii de la Sfîntii Părinți în privința înșelăciunilor drăcești.

Starețul: Dacă mai vrei și alte mărturii, frate Ioane, pentru lămurirea și încredințarea frăției tale, atunci ascultă și pe Sfîntul Diadoh al Foticeii, care arată starea minții în vremea vedeniilor celor bune și a celor rele, zicînd așa: „Nu trebuie să ne îndoim că atunci cînd mintea începe să se afle sub lucrarea puternică a Luminii dumnezeiești, se face cu totul străvezie, incît ea își vede cu îndestulare propria-i ei lumină. Aceasta se întîmplă cînd puterea sufletului pune stăpînire asupra patimilor, dar tot ceea ce se arată într-o anumită formă, acestea se fac din unelirile dracilor!”. Iar ca o pecete a celor zise despre înșelăciunea diavolilor, voi aduce cuvintele Sfîntului și întru tot lăudatului Apostol Pavel, care zice: „Că nu este de mirare, pentru că înșuși satana se preface în înger de lumină” (II Cor. 11, 14).

Despre vedeniile cele înșelătoare, și Evagrie monahul zice așa: „Vezi să nu te amăgească dracii cei răi prin vreo vedenie.

Ci fii cu grijă, întorcându-te la rugăciune și chemind pe Domnul. Că dacă vedenia este de la El, El să te lumineze, iar de nu, să alunge în grabă pe amăgitorul, și fii cu îndrăzneală, că nu vor putea sta dinții, când tu stăru cu înfocare în convorbirea cu Dumnezeu. Căci îndată vor fi alungați departe cu ajutorul lui Dumnezeu, fiind bătuți în chip nevăzut și nearătat...

Cu dreptate este să nu-ți rămână necunoscut nici viclesugul acesta, că pentru o vreme se despart dracii între ei înșiși. Și dacă vrei să ceri ajutorul împotriva unora, vin ceilalți în chip de îngeri și îi alungă pe cei dinții, ca tu să fii înșelat de ei, părinte-ți se că sînt îngeri". Și iarăși zice: „Nu dori să vezi îngeri sau pe Hristos în chip simțit, ca să nu ieși cu totul din minți, luînd lupul drept păstor și închinîndu-te dracilor vrăjmași”.

Fratele: Din cele de pînă aici, Prea Cuvioase Părinte, m-am lămurit foarte bine asupra visurilor celor bune și a celor rele și asupra vedeniilor celor înșelătoare și a celor de la Dumnezeu. De aceea, vă rog să mă lămuiriți și asupra descoperirilor celor de la Dumnezeu, prin ce semne se pot cunoaște?

Starețul: Dacă vrei să știi și acest lucru, frate Ioane, apoi să-ți mînte: semnele principale după care se pot cunoaște descoperirile cele de la Dumnezeu sînt în număr de trei, și anume:

1. Înălțimea învățăturilor descoperite;

2. Curăția lor dumnezeiască;

3. Puterea lor de a schimba în bine pe oameni.

Aceste semne sînt launtrice și ele se pot pricepe numai cînd descoperirea este bine cunoscută și este cercetată în duh de smerenie și de evlavie.

Acest duh face fericit pe cel ce se dedă unei asemenea cercetări. Dar despre descoperirea dumnezeiască, noi ne putem încredința și din semnele cele din afară, care sînt minunile și proorociile la care putem adăuga și calitatea morală a persoanei prin care se face descoperirea.

Să mai știi și acestea, frate Ioane, că dacă descoperirea este de la Dumnezeu, atunci ea se încadrează desăvîrșit în cuvintele dumnezeiești Scripturi și în învățăturile Bisericii.

Cu alte cuvinte, ea nu cuprinde nici o învățătură nouă, care ar putea să se împotrivescă celor vechi, cit de puțin, adică celor cuprinse în Cartile Sfinte și în Predanie. Acest adevăr se întemeiază pe înseși cuvintele Mîntuitorului, Care spune: „Dacă o împărăție este dezbînată împotriva ei însăși, atunci împărăția aceea nu poate dăinui” (Mc. 3, 24).

Pe de altă parte, avem și mărturiile dumnezeiescului Apostol Pavel, care zice: „Dar chiar dacă noi înșine sau inger din cer va veni să propovăduiască o altă Evanghelie, deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi, să fie anatema” (Gal. 1, 8).

Fratele: Vă rog să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte, oare cum se arată vedeniile și descoperirile cele de la Dumnezeu?

Starețul: Frate Ioane, vedeniile și descoperirile le arată Dumnezeu mai ales oamenilor sfinți și foarte sporțiți în smerenie, în dreapta socoteală și în cunoștința de sine. Dar câteodată Dumnezeu dă vedenii și oamenilor obișnuiți. Dar numai atunci învrednicește Dumnezeu pe cineva de vedenii, cînd voințe să lucreze faptele mîntuirii, atît pentru cel ce are vedenii, cit și pentru alți oameni.

Dumnezeu descoperă tainele Sale, uneori, și celor necredincioși, dacă sînt sinceri în viețuirea lor, ca să servească pe cei credincioși, pentru că Dumnezeu Se servește nu numai de oameni, ci și de animale, de arbori și de alte făpturi neînsușite în planul lui Dumnezeu, angajînd întreaga făptură ca să lucreze la mîntuirea oamenilor.

Și dacă auzi, frate Ioane, că uneori Dumnezeu arată vedenii și descoperiri celor necredincioși, să nu-ți închipui că face acest lucru orînd și oricui! Pentru că acest lucru se întîmplă foarte rar și după dumnezeiască alegere și iconomie către unii oameni, care sînt sinceri în a lor neștiință și mai ales cînd prin ei găsește stîtuitorul de inimi cu care își arată voia Sa, spre mîntuirea și îndreptarea multora.

Aceasta însă nu înseamnă că noi trebuie să ținem seama de visele și vedeniile oricui s-ar întâmpla. Acest lucru ne învață pe noi Cuviosul Nichita Stănilă, zicând: „Nu toate arătările cele din somn sînt adevărate și nu se arată tuturor, ci numai celor ce s-au curățit cu mintea și s-au luminat cu simțirile sufletelor și au alergat în sus, către vedenia cea firească, care nu mai are nici o grijă de lucrurile cele lumești și nici o grijă de viața aceasta de acum și care se află întru îndelungă nemîncare și înfrînare cuprinzătoare, întru sudori și întru ostenelele cele după Dumnezeu, în sufletul cărora s-a sălășluit sfințenia, cunoștința lui Dumnezeu și înțelepciunea cea bună, care au viață îngerească, iar viața cea de acum le este ascunsă de către Dumnezeu, care sporesc întru sfințită liniște și s-au suit pe scaunul Proorocilor lui Dumnezeu”. De aceea a grăit Dumnezeu către Moisi, zicînd: „Dacă va fi între voi Prooroc, în somn Mă voi arăta lui și întru vedenie voi grăi către dînsul”.

Așadar, precum vedem din mărturia acestui Prea Cuvios Părinte, nu trebuie să luăm aminte la visele și vedeniile tuturor, ci numai la ale acelor care au sporit în neagoriseală, în înfrînare și în liniște și s-au lepădat cu totul de grijile veacului de acum, și care, prin înfrînare atotcuprinzătoare, s-au curățit de patimi și s-au învrednicit să ia de la Dumnezeu darul proorociei, ca Moisi și ca ceilalți Prooroci. Iar dacă am zis mai sus că, uneori, Dumnezeu arată vedenii și unor oameni obișnuiți, apoi tot acolo am arătat că lucrul acesta se întîmplă foarte rar, iar în Biserica lui Hristos nu poate avea putere de lege, după cum ne învață pe noi Sfinții și dumnezeieștii Părinți.

Fratele: V-aș mai ruga să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte, dacă totdeauna cel ce are vreau vis sau vreau vedenie de la Dumnezeu, o poate înțelege singur, sau are nevoie de altcineva, spre a-i descoperi tâlcuirea ei?

Starețul: Să știți și să înțelegeți bine, frate Ioane, că aproape totdeauna, cel care are vreau vis sau vreau vedenie cerească sau îngerătoare, nu o poate pricepe cu ușurință, de nu va avea de la Dumnezeu darul deslușirii și al deosebirii duhurilor și

mai cu seamă de nu va întreba pe cel ce are un asemenea dar de la Dumnezeu.

Lucrul acesta îl vedem, destul de limpede, din mai multe mărturii ale Sfintei Scripturi. De pildă, citim în Vechiul Testament, că Nabucodonosor, împăratul Babilonului, nu a putut înțelege singur visele pe care i le-a arătat Dumnezeu, pînă ce nu a chemat pe Sfîntul Prooroc Daniil, care prin Duhul Sfînt se era într-insul, a spus împăratului și visul și tâlcuirea lui (Dan. 3, 29; 4, 16).

Tot așa și lui Baltazar, fiul lui Nabucodonosor, același Sfînt Prooroc Daniil îi tâlcuiește vedenia cu cele trei cuvinte pe care o mină tainică le scrisese pe peretele casei sale, în vremea ospățului, și care prevestea căderea împărăției Sale (Dan. 5, 16).

Citim, de asemenea, că Iosif tâlcuiește în temnița visele paharnicului și ale pitarului lui Faraon. Iar după ce Dumnezeu îl scoate din temnița, tot el tâlcuiește visurile lui Faraon cu cele șapte vaci grase și cele șapte vaci slabe și cel cu spicele de grâu goale și pline, care prevesteau belșugul și foametea cea de șapte ani ce avea să fie (Gen. 40, 41).

Dar, poate va zice cineva că acest lucru s-a întîmplat numai cu cei necredincioși, ca Nabucodonosor, Baltazar și Faraon, care pentru necredința lor nu au putut înțelege taina visurilor și a vedeniilor lor. Lucrurile însă nu stau așa. Pentru că dumnezeiasca Scriptură ne arată limpede că nu numai aceia nu au putut înțelege visurile și vedeniile, ci nici chiar și Daniil Proorocul, cel plin de darul Duhului Sfînt. Nici lui nu i s-au dat toate cheile spre a deschide înțelesurile și tâlcuirea tainicilor vedenii și ale descoperirilor arătate de Dumnezeu, căci și el a avut nevoie de un tâlcuitor mai înalt în cunoștință decît dînsul. Astfel, vedenia cu cele patru fiare ce ieșeau din mare (Dan. 7, 1), vedenia țapului și a berbecului (Dan. 8, 1), proorocia cu cele șaptezeci de săptămîni și de ani (Dan. 9, 1) și altele. Vedem că el neînțelegîndu-le, i-a trimis

închipuirile lucrurilor arată cele ce vor să fie, pricinuiesc folosul sufletului prin lumină, înfricoșează și cutremură pe cel ce vede, și din acestea, desăvîrșesc pe cel ce le vede.

Iar descoperirile sînt acelea care se fac mai presus de toată simțirea prea cuviosului și prea luminatului suflet, care dau putere spre cugetare și lucrarea celor străine și tainică învățatură a celor ascunse ale lui Dumnezeu, și ne aduc zicerile cele prea luminate și ne schimbă cu totul dinspre lucrurile lumesti și omenești.

Din mărturia acestui Părinte, cred că te-ai lămurit de ajuns, frate Ioane, care este deosebirea dintre vise, vedenii și descoperiri. Precum vezi, visele nu sînt altceva decît niște chipuri ale gândurilor și simple mișcări ale minții, care născosc felurit și nestatornic în vremea somnului, naluciri care se schimbă repede din una în alta, nu petrec multă vreme și aduc tulburări în minte, iar uneori și în simțuri, după ce omul se trezește din somn.

Vedeniile sînt acelea care se arată omului în vremea somnului, uneori între somn și trezie, sau în vreme de uimire.

Ele nu se schimbă prea repede, ci rămîn în memorie vreme de mai mulți ani și adesea ți arată omului închipuiri ale lucrurilor viitoare, care folosesc sufletului prin arătarea lor, aducîndu-l pe el în mare grijă pentru păcatele sale, în mare frică de Dumnezeu și umilință, în smerenie și dragoste de Dumnezeu și de aproapele.

Iar descoperirile sînt vederi pe care le arată Dumnezeu sufletului celui desăvîrșit în smerenie și în toată fapta cea bună și se fac cu totul mai presus de simțirea și înțelegerea sufletului celui curat, deoarece ele poartă întru sine străine și mari taine ale lui Dumnezeu.

Și omul, în vremea descoperirilor, nu-și dă seama de se află în trup, după cum ne mărturisește despre aceasta marele și dumnezeiescul Apostol Pavel (II Cor. 12, 4).

Fratele: Vă mulțumesc din toată inima și cu toată smerenia, Prea Cuvioase Părinte, că m-ați lămurit deplin, dar tot așa mai avea ceva de întrebat.

Starețul: Întreabă, frate Ioane.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, care dintre descoperirile ce s-au făcut și se fac pînă azi, după Domnul Hristos și Sfinții Apostoli, fac parte din dumnezeiasca descoperire și revelație care este cuprinsă în Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție? Și oare și aceste descoperiri au aceeași putere și însemnătate în planul mîntuirii neamului omenesc?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că toate descoperirile care s-au făcut după Domnul Hristos și Sfinții Apostoli, nu mai fac parte din dumnezeiasca descoperire și revelație cea cuprinsă în Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție. Și ele nu mai întregesc planul mîntuirii ca aceea, ci ele lămuresc și îndrumază numai niște chestiuni mai particulare ale unor persoane sau grupuri de persoane în cadrul dumnezeieștii revelații (Notiță dată de Prea Cuviosul Părinte Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, București, care a verificat această lucrare).

Fratele: Încă o dată vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, cu toată smerenia și recunoștința pentru osteneala ce ai făcut-o cu mine păcătosul, timp de atîtea ceasuri spre a-mi da lămuriri la toate cele ce m-ați întrebat. Blagosloviți și mă iertați pe mine păcătosul.

Starețul: Dumnezeu să te ierte și să te blagoslovească, frate Ioane, mergi în pace.

CONVORBIREA A CINCEA

DESPRE VISE ȘI VEDENII

Ce spune Sfânta Scriptură despre vise și despre vedenii • Cum înșeală diavolul pe oameni prin vise și prin vedenii • Să nu credem în vise și în vedenii • Cum se cunosc vedeniile și arătările cele adevărate și când ispitesc diavolii mai mult cu vedeniile • Cum putem scăpa de vedeniile cele înșelătoare.

*„Ca cel ce se prinde de umbră și aleargă după vânt, tot așa este cel ce crede visurile”
(Is. Sirah 34, 2).*

Starețul: Dar ce s-a întâmplat, frate Ioane, că așa de tirziu vii la mine?

Fratele: Vă rog să mă iertați, Prea Cuvioase Părinte, nu s-a întâmplat nimic, dar lenevirea mea și negrija mea m-au făcut să tot amân venirea la Prea Cuvioșia Voastră. Uneori mi s-a părut că sînteți prea ocupat cu treburile, alteleori nu am avut eu vreme și apoi am fost stăpînit de uitare și de nepăsare, și astfel, de data aceasta au trecut mai bine de trei luni de cînd nu am mai fost pe la Prea Cuvioșia Voastră.

Acum însă, de voie, de nevoie, m-am hotărît să vin, deoarece am iarăși o mulțime de nedumeriri în legătură cu cele ce am vorbit data trecută.

Starețul: Ei, și acum ce vrei să-mi spui, frate Ioane?

Fratele: În convorbirea de rîndul trecut, Prea Cuvioase Pă-

rînte, despre vise, vedenii și descoperiri, mi-ați adus mărturie și lămuriri mai mult de la Sfinții Părinți, dar eu aș vrea să știu ce zice și dumnezeiasca Scriptură despre vise și vedenii?

Starețul: Este adevărat, frate Ioane, că în convorbirea noastră de rîndul trecut, la cele ce m-ai întrebat frăția ta, ți-am adus mai multe mărturii de la Sfinții și dumnezeieștii Părinți, deșit din Sfînta Scriptură. Poate că aceasta așa a rînduit-o Pronia cea Bună a lui Dumnezeu, pentru că prin cele ce vom vorbi acum să fie mai întărite și mai bine înțelese cele din trecut, iar mîntea frăției tale de la cele mai mici spre cele mai mari să suie și să se încredințeze. Deoarece singur vei înțelege și te vei încredința că învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți sînt izvorite din Sfînta Scriptură și cu nimic nu se împotrivesc Celui veșnic din dumnezeiasca Scriptură.

Că Sfinții Părinți s-au adaptat din aceeași apă vie a Cuvîntului lui Dumnezeu, și Același Duh Sfînt, Care a grăit prin Proorocul, i-a luminat și pe ei, după măsura Darului lui Dumnezeu.

În legătură cu visele, vedeniile și descoperirile, atît Sfînta Scriptură a Vechiului Testament cît și cea a Noului Testament, ne dau o mulțime de mărturii, din care se vede că mulți oameni aleși și sfinți ai lui Dumnezeu au avut visuri, vedenii și descoperiri dumnezeiești. Astfel, citim în Sfînta și dumnezeiasca Scriptură a Vechiului Testament, că Dumnezeu S-a arătat lui Avraam în chip de trei persoane – trei îngeri – la stejarul Mavri (Gen. 18, 13), că Iacob a avut o vedenie dumnezeiască – în drum spre Mesopotamia (Gen. 21, 12), că Iosif a avut un vis de la Dumnezeu (Gen. 7, 6), că Proorocul Moisi a avut o vedenie dumnezeiască (Ieșirea 3, 11). Tot așa au avut vedenii de la Dumnezeu Sfinții Prooroci: Isaia (6, 15), Ieremia (24, 1), Iezechiel (10, 1), Ilie Tezvitianul, cel ce sufla cu foc (III Împ. 1, 15), Amos (7, 1). Mai multe vedenii a avut Proorocul Daniil (7, 11), vedenie a avut și Sfîntul Prooroc Zaharia (2, 1).

Despre visuri și vedenii de la Dumnezeu vorbește Sfîntul și dreptul Iacob, zicînd: „El, Dumnezeu, îmi vorbește prin vis și prin vedeniile nopții, cînd somnul se lasă peste oameni și

cînd ei dorm în așternuturile lor" (33, 4); în alt loc tot el zice: „Tu mă înspăimînti cu visuri și cu vedenii mă îngrozești" (Zah. 7, 14).

În altă parte, Sfînta Scriptură zice: „De va fi între voi Proorocul Domnului, Mă voi arăta lui în vedenie și în somn voi grăi lui" (Num. 12, 6).

Despre vedenii și despre vise vorbește Dumnezeu și prin gura Sfîntului Prooroc Ioil, zicînd: „Și va fi după aceasta, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul și voi prooroci fecierii voștri și fetele voastre și bătrînii voștri vise vor visa și tinerii voștri vedenii vor avea" (2, 28).

În legea Darului, a avut vedenie de la Dumnezeu Sfîntul și întru tot lăudatul Apostol Petru (Fapte 11, 5), precum și Sfîntul Apostol Pavel (Fapte 9, 3; II Cor. 12, 1).

Vedenii și mari descoperiri de la Dumnezeu a avut și întru tot lăudatul Apostol și Evanghelist Ioan Teologul (Apoc. 1, 10); vis de la Dumnezeu a avut Sfîntul și dreptul Iosif, logodnicul Prea Curatei, Prea Sfîntei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria; vedenie de la Dumnezeu a văzut Sfîntul Apostol și întru totul Mucenic și Arhidiacon Ștefan (Fapte 7, 55).

Și în multe alte locuri ale Sfînteii Scripturi găsim nenumărate mărturii despre vise, vedenii și descoperirile Proorocilor, Patriarhilor, Apostolilor și altor oameni sfinți și aleși ai Săi, de Dumnezeu, prin care El a binevoit să-Și arate slava Sa, voia și poruncile Sale, spre folosul cel de obște al neamului omenesc.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar despre visele și vedeniile cele înșelătoare, ce zice Sfînta și dumnezeiasca Scriptură?

Starețul: Învățătura Sfînteii și dumnezeiești Scripturi, frate Ioane, despre visele și vedeniile cele înșelătoare, întotdeauna este în legătură cu proorocii cei mincinoși: de aceea, nici nu se poate vorbi de cele dîntîi, fără a pomeni de mincinoșii și viclenii prooroci care le-au plămădit.

Acești prooroci mincinoși, nefiind trimiși de către Dumnezeu (Ier. 14, 14), ci fiind fii ai diavolului, plini de toată

fatărmicia și răutatea și vrăjmași a toată dreptatea (Fapte 13, 8) și ca niște uriciuni înaintea lui Dumnezeu, au îndrăznit prin viclenii și nebunii să vorbească în numele Domnului, despre vedeniile cele mincinoase care erau plămădite și născociri viclene ale inimilor lor (Ier. 18), înșelînd și ducînd în rătăcire pe poporul lui Dumnezeu. Dumnezeu Și-a vărsat minia Sa asupra acestor mincinoși și împotriva mincinoșilor lor vedenii, zicînd: „Iată, Eu, zice Domnul, sînt împotriva proorocilor celor mincinoși și a viselor lor cele mincinoase pe care ei le vestesc și duc poporul Meu în rătăcire și amăgire" (Ier. 23, 31).

Și la plîngerile lui Ieremia, citim despre vedeniile cele înșelătoare ale proorocilor celor mincinoși, așa: „Proorocii tăi au avut pentru tine vedenii mincinoase și nu ți-au dat pe față fărădelegea ta, ca să-ți schimbi calea și ți-au arătat vedenii înșelătoare și aducătoare de prăpăd" (Plîng. Ier. 2, 14).

Prin Sfîntul Prooroc Iezechiel, Dumnezeu amenință cu valui de prooroci mincinoși care rătăceau poporul cu minciunile și înșelătoarele lor vedenii, zicînd: „Vai de proorocii cei nebuni care se poartă de duhul lor și care nu văd nimic"; și apoi, arătînd norodul cel viclean, zice: „Proorocii tăi, Israele, ca vulpile prin ruine" (Ier. 13, 3-4).

Același Prooroc al lui Dumnezeu, în alt loc, arată desertăciunea vedeniilor celor mincinoase, zicînd: „Așa zice Domnul Dumnezeu: pentru ce spuneți lucruri deșarte, și pentru ce vedeniile voastre sînt minciuni? Iată, Eu vin asupra voastră, zice Domnul Dumnezeu. Mîna Mea va fi asupra acestor prooroci, care văd lucruri deșarte și povestesc minciuni" (Ier. 13, 8).

Și înțeleptul Isus, fiul lui Sirah, vorbește despre desertăciunea visurilor celor mincinoase, zicînd așa: „Deșarte nădejdi și mincinoase sînt omului celui neînțelept și visele fac pe cei neînțelepți să zboare"; apoi adaugă: „Ca cel ce se prinde de umbră și aleargă după vînt, așa este cel ce crede visurilor"; și iarăși: „Visele pe mulți au înșelat și au căzut, toți cei ce au nădăjduit în ele" (Is. Sirah 34, 1-7).

Iată, frate Ioane, dintre cele mai multe mărturii ce se găsesc în Sfânta și dumnezeiască Scriptură în legătură cu visele și vedeniile cele înșelătoare, eu ti-am adus, pentru scurtime, aceste puține prin care ți-am arătat cât de mult urăște Dumnezeu pe proorocii cei mincinoși, cât și visele și vedeniile lor cele înșelătoare.

Deci, ia aminte cu înțemeiere, frate Ioane, și păzește-te cu toată grija, ca să nu cazi, din neștiință, în vraja unor prooroci mincinoși ca aceștia, crezând în proorociile lor cele viclene și în vedeniile lor cele înșelătoare și mincinoase. Căci astăzi, mai în vedeniile lor cele deșarte și înșelătoare. Că mare nevoie am avut eu, păcătosul și nevednicul, de aceste sfaturi și lamuriri. Fiindcă am auzit și eu, precum ai spus Prea Cuvioșia Voastră, că e plină lumea de prooroci mincinoși, care predică minciuni în locul adevărului, și de vedeniști care, fiind înșelați de către draci, spun că au vedenii și visuri de la Dumnezeu, și așa pe mulți din cei neiscușiți îi duc în rătăcire și răzvrătire față de conducerea Bisericii și la pierzare, ca pe unii ce se despart de legile cele dogmatice și de rânduilele cele canonice și liturgice, și deci, se despart de Hristos, Care este Capul Bisericii.

Aș mai avea însă, Prea Cuvioase Părinte, de întrebat ceva.

Starețul: Ce anume, frate Ioane?

Fratele: Aș vrea să-mi spunei, Prea Cuvioase Părinte, dacă dracii din vedenii și din vise se pot arăta în chipul Domnului nostru sau în chipul îngerilor sau al sfinților?

Starețul: Dacă vei asculta cu atenție, frate Ioane, cele ce îți voi povesti, apoi vei înțelege limpede cele despre care mă întrebi.

Citim în Pateric că: „Un bătrîn oarecare, sezînd în chilie și nevoindu-se pentru mîntuirea sa, vedea aievea pe draci și îi ocăra pe ei. Iar diavolul, vîzînd că de multe ori este ocărit de acel bătrîn, i s-a arătat lui, zicînd: «Eu sînt Hristos», iar bătrînul, vîzîndu-l, și-a întors ochii. Zisu-i-a lui diavolul: «Pentru ce îți închizi ochii? Uita-te și mă vezi, că eu sînt Hristos». Răspunsu-i-a lui bătrînul: «Eu nu pot să văd pe Hristos în lumea aceasta». Acestea auzîndu-le diavolul, s-a făcut nevăzut” (Pateric, cap. 8).

Tot la Pateric scrie că au zis dracii unui bătrîn: „Voi ești să-L vezi pe Hristos?”, la care bătrînul a răspuns: „Anatema vouă și aceloră despre care ziceți, deoarece eu cred Hristosului meu, Care a zis: «De va zice cineva: iată aici este Hristos, iată acolo, să nu credeți», și dracii s-au făcut nevăzuți” (Pateric, cap. 8).

În Prolog se află scris că un cuvios, anume Iacov, părăsînd lumea și averea sa, s-a dus în pustie, unde își petrecea viața în privegheri, postiri și rugăciuni. Dar fiindcă s-a mîndrit cu aspra lui petrecere, a fost înșelat de diavolul în acest chip: într-o zi a venit la el un diavol în chip de înger și l-a sfătuit să-și îngrijească chilua, să aprindă luminări și să tîmîieze ca să primească pe Hristos, Care va veni la el noaptea ca să-i răsplătească cu multe daruri ostenelele lui. Monahul s-a încrezut în diavolul și a făcut așa. Pe la miezul nopții, a venit Antihrist cu slavă și multă strălucire. Iacov, deschizînd ușa chiliei s-a închinat lui, dar diavolul, lovindu-l în frunte, s-a făcut nevăzut. A doua zi Iacov a alergat la un bătrîn ca să-i spună întîmplarea, dar bătrînul, mai înainte de a-i spune el ceva, acela i-a zis: „Fugi de aici, că ai fost batjocorit de satana”, iar Iacov, plîngîndu-și multă vreme greșeala, bătrînul l-a trimis într-o mănăstire cu viața de obște, unde a făcut oste-

neală la bucătărie și la alte osteneli, îndeplinindu-și canonul cu multă credință, iar în cele din urmă i s-a dat de sus darul facerii de minuni și s-a mîntuit în Domnul (Prolog, 13 aprilie).

Avva Arsenie cel Mare și el a auzit pe diavolul zicînd: „Eu sînt Hristos”, dar sfîntul i-a răspuns: „Eu nu vreau să văd pe Hristos în lumea aceasta”. De asemenea, și Marelui Pahomie i s-a arătat diavolul în chipul lui Hristos, zicîndu-i: „Pahomie, eu sînt Hristos și am venit la tine, prietenul meu”, dar Pahomie i-a răspuns: „Hristos este pacea, iar tu m-ai umplut pe mine cu totul de tulburare”. Apoi sfîntul făcîndu-și cruce, diavolul s-a făcut nevăzut.

Tot în Pateric citim: că un frate oarecare, numit Avramie, trăia în pustie și era foarte îndărătnic, neascultător și nesupus, umblînd numai după voia gîndului și a părerii sale. Acesta cu multă dorință poftea Sfînta Preoție, iar înșelătorul îi arăta noaptea în vis multe vedenii și năluciri pe care fratele, socotîndu-le cu de-amănuntul, le credea că sînt adevărate. Și fiindcă multe din cele ce vedea în vis i se izbeau aievea, se încredea foarte mult în visele lui. Odată a venit la dînsul diavolul, în chipul lui Hristos cu îngeri și i-a zis: „Văzut-am multa și marea ta dorință pe care de mult o ai pentru Sfînta Preoție. Bun și ales lucru dorești, că în vremurile acestea cu mare nevoie se cîștigă preoția și numai cei bogați și de neam slăvit pot cîștiga preoția. Că Arhieriei toți acum s-au făcut lacomi, mîndri, marelui iubitori de cînte. Deci, pentru aceea, eu însumi am venit la tine, văzîndu-ți multa și marea ta dorință să te hirotonească ca să te fac preot”. Și acestea zicînd, au început îngerii a cînta cîntare dulce și veselă: Axion, adică vrednic este... Și așa l-au tuns pe el și l-au făcut preot, și, după ce s-a preotit, l-a lăsat pe el și s-a ridicat cu îngerii la cer.

Acestea făcîndu-se, s-a destepat fratele din somnul său și se minuna și se bucura foarte de acel vis minunat. Și mulțimea lui Hristos că l-a făcut preot și a început a-și citi pravila sa cu începere preotească. După aceea a mers unde era Biserica Părinților, ca să cînte Liturghia, fiind ziua duminicii. Și

se adunaseră Părinții de prin pustie acolo, în biserica aceea. Și a venit și el și intrînd în biserica, a mers drept la altar și cu mare îndrăzneală a luat sfintele veșminte să se îmbrace, nîntrebind pe nimenia. Iar preoții Bisericii, care erau acolo în altar, văzîndu-l pe el că ia sfintele veșminte preotești, l-au întrebat pe el, zicîndu-i: „Ce vrei să faci? Pentru ce iei veșminte?”. Iar el a răspuns: „Eu vreau să mă îmbrac ca cînt astăzi Liturghia”. Zisu-i au lui: „Dar cum vrei tu să faci aceasta, nefiind preot, și cum îndrăznești să intri în Altar, unde numai preoții cu slujitorii lor intră? Și cum îndrăznești să iei veșminte preotești, cînd nu se cade ție nici să le atingi pe dinsele? Au doar ai înnebunit?”. Răspuns-a lor, zicînd: „Ba eu nu am înnebunit, ci sînt preot ca și voi”. Iar știindu-l pe el că nu este preot, l-au scos afară din Sfîntul Altar. Iar el a început foarte a se gilcevi și a striga cu gura mare, zicînd: „Pentru ce să mă scoată pe mine din Sfîntul Altar, căci eu sînt preot și m-a preotit Însuși Domnul Hristos împreună cu sfîntul Înger”. Iar Părinții văzînd și auzind acestea de la dînsul, l-au cunoscut că el este amăgit și înșelat de către vrăjmașul diavol. Și au cunoscut Părinții că pentru îndărătnicia și neplecarea și nesupunerea lui i s-au întîmplat acestea. Și au poruncit Părinții de i-au pus lui fiare mari la picioare și l-au trimis pe el la o mănăstire, afară din pustie, să fie acolo în pază și să-l smerească pe el cu ascultări grele fără de odihnă, pînă se va smeri și își va cunoaște neputințele sale și înșelăciunea sa.

Și așa a făcut pînă ce a venit el întru cunoștință și a cunoscut înșelăciunea și s-a smerit și s-a pocăit (Pateric, p. 321).

Prin cele spuse pînă aici, frate Ioane, ți-am arătat acum că diavolul se prefacă în chipul lui Hristos; îți voi arăta acum că el se prefacă și în chipul Maicii Domnului.

Un scriitor italian, Domenico Margiati, care a trăit mai aproape de vremea noastră și a fost francmason pe treptele cele mai înalte, povestește de multe arătări și înfățișări ale diavolului. La o sedință la care luau parte oameni învățați și cu vază, venea satana în chipul Maicii Domnului și le comu-

nica lucruri curioase. Un preot, auzind de acest lucru, s-a dus și el la ședința aceea ca să vadă fantoma. A luat însă, fără să spuie nimănui despre aceasta, Sfânta Împărtășanie de pe Sfânta Masă și a ascuns-o sub haină. Spiritul (diavolul) a venit ca de obicei, sub chipul Sfintei Fecioare cu copilul în brațe.

Atunci, preotul s-a sculat în picioare și, scoțind Sfânta Împărtășanie din sin, a zis fantomei: „Spirite, dacă ai fi fost cu adevărat chipul Maicii Domnului nostru Iisus Hristos, trebuia să cădem la picioarele tale și să ne închinăm ție și copilului sfânt, dar intrucit noi creștinii nu credem lucrul acesta – că Duhul Sfintei Fecioare să vină la chemarea unor oameni păcătoși și să se distreze cu ei – în numele acestei Sfinte Împărtășanii, care este însuși Trupul și Singele Fiului ei, te jur să dispari dinaintea noastră și să nu mai rățacești lumea cu înșelăciunile tale”. La aceste cuvinte, duhul cel rău a dispărut imediat, lăsând în cameră o pară de foc care s-a stins degrabă, prefăcându-se într-o ceață și o duhoare de smoală.

Această întâmplare și altele au făcut pe autor să se lase de spiritism și de francmasonerie și să se întoarcă la religia lui Hristos, dînd la iveală toate rățacirile satanice ale francmasoneriei și ale spiritiștilor.

Din cele de pînă aici, frate Ioane, cred că te-ai încredințat că diavoli, pentru a înșela pe oameni se prefac în chipul lui Hristos și al Maicii Domnului, iar că satana se prefac în înger de lumină, aceasta ne-a spus-o Sfîntul și dumnezeiescul Apostol Pavel: „Și nu este de mirare, pentru că însuși satana ia chip de înger al luminii” (II Cor. 11, 14).

Dar ca să înțelegi și mai bine acest adevăr, frate Ioane, îți voi aduce o pildă din Pateric: „Un frate zice că i s-a întîmplat într-o noapte de i s-a arătat diavolul, în chip de înger luminat și i-a zis: „Eu sînt Gavriil și sînt trimis la tine să-ți aduc veste bună”. Iar fratele i-a răspuns: «Vezi că poate ești trimis la altul, pentru că eu sînt om păcătos și nu sînt vrednic să văd înger al luminii». Zicînd acestea, a pierit îndată vicleanul și s-a făcut nevăzut” (Pateric, p. 318).

Unui monah cu numele Valent i s-a arătat diavolul în chip de înger și văzînd că monahul îl primește cu bucurie, într-una din nopți, diavolul a luat chipul lui Hristos și venînd cu multime de draci strălucii i-a zis lui: „Valent, iată, a venit Hristos la tine”, iar ticalosul de Valent i s-a închinat lui. Mergînd apoi la biserică și sosind vremea ca Părinții să se împărtășească cu Prea Curatele lui Hristos Taine, aceștia au întrebat pe Valent dacă voieste să se împărtășească, la care Valent a răspuns: „Nu vreau să mă împărtășesc, deoarece eu am văzut pe Hristos”. Auzind aceasta, Părinții l-au legat ca pe un nebun și ieșit din mînți.

Citim de asemenea în viața Sfîntului Simeon Stilpnicul că diavolul, luînd chip de înger luminos, s-a arătat lui Simeon în căruță cu cai de foc, spunîndu-i: „Ia aminte Simeoane și ascultă ce-ți voi spune: Ai dus pînă acum o viață bine plăcută lui Dumnezeu, Care cunoaște toate înfrînrile tale. Pentru aceasta iată ce-ți voi spune. El te-a ales, Prea Fericite, să săvîrșești minuni: să vindecî pe bolnavi, să luminezi pe cei necredincioși, să mîngii pe cei înrîstați, căci strălucit ești prin fapte bune și prin cuvînt”. Sfîntul Simeon a răspuns: „Facă-se voia lui Dumnezeu”. Satana a adăugat: „Deci, socotindu-le pe toate a venit pentru tine, o, neprihănitule, ziua răsplătirii de apoi, căci Dumnezeuul cerului și al pămîntului, Căla ce a pus vremile și anii întru a Sa putere și împarte tuturor bunătățile Sale, m-a trimis la tine, precum vezi, ca să te ridic la cer ca altădată pe Ilie, fiind de o cinste ca aceasta”. Sfîntul Simeon a zis iarăși: „Facă-se voia Domnului”. „Vino deci, i-a zis satana iarăși, nepotolitul și nezăbovind, aruncă-te de sus în această caretă, ca în slavă să te închini Celui ce te-a zidit după chipul și asemănarea Sa. Să te vadă de aproape Heruvimii și Serafimii, Proorocii, Apostolii și toți Sfinții Mucenici din cer”. Iar Sfîntul Simeon, necunoscînd înșelăciunea vrăjmașului, a zis cu umilință: „Doamne, facă-se voia Ta cu mine, păcătosul” și, nădîcînd piciorul „a să păsească în caretă, cu mîna și-a făcut semnul Sfintei Cruci. Și îndată diavolul s-a stins împreună cu căruța și cu caii de foc, spulberîndu-se ca praful în vînt.

Văzînd Sfîntul Simeon drăceasca înșelăciune, s-a înspăimîntat și a plîns, socotînd că harul lui Dumnezeu s-a dus de la el. Iar piciorul cu care a vrut să pășească în carătă l-a pedepsit, stînd un an întreg numai într-însul. Diavolul, văzînd o asprime ca aceasta, l-a lovit glezna cu o rană cumplită și putrezindu-i carnea, a făcut viermi, precum scrie ucenicul său Antonie.

Și tocmai în vremea aceea a venit la el Sfîntul Vasilisc, mai-marele saracilor, care, vorbind cu Simeon mult, a crezut în Hristos. Cum sta acolo jos lîngă stîlp, a căzut un vierme pe pămînt și luîndu-l în mînă a plecat. Deci trimițînd Simeon după dînsul, l-a întrebat: „Pentru ce ai luat viermele căzut din putredul meu trup?”. Iar Vasilisc, deschizînd palma, a aflat în ea un mîrgăritar de mult preț! (Viața Sfîntului Simeon, 1 septembrie).

Din cele ce urmează, frate Ioane, vei vedea că diavolul se prefacă și în chipul Sfîntilor. Citim în viața Sfîntului Grigorie Decapolitul că, în vremea cînd Cuviosul își făcea pravila și rugăciunea sa, diavolii năvăleau asupra sa și-l mușcau de picioare, iar cînd făcea metanii se încolăceau ca șerpii de mîinile lui și se aținau de el, ca să nu se ridice în sus și-l înțepau cu limba lor, ca și cu niște ace otrăvitoare, pricinuindu-i mari dureri! Aceasta o făceau viclenii draci văzînd că cu ispitele cele de-a stînga nu-l pot birui pe el, atunci încercau cu cele de-a dreapta să-l înșele astfel!

În noaptea de 9 martie, adică de pomenirea celor 40 de Mucenici ai lui Hristos, diavolii au mers în peșteră la dînsul, pe capetele lor avînd cununii strălucind ca soarele și i-au zis: „Noi sîntem cei 40 de Mucenici ai lui Hristos și am venit să-ți dăm putere asupra dracilor” dar el, cunoscîndu-i cu darul lui Dumnezeu care locuia într-însul, i-a certat și s-au făcut nevăzuți (Viața Sfîntului, 20 noiembrie).

Și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, arătînd că dracii se prefacă în chip de îngeri luminați și în chipul slavei sfinților, zice: „Dracii adeseori se prefacă în îngeri de lumină și în chipul

Mucenicilor și se arată nouă în vis, cum că au venit la noi, iar cînd ne trezim, ne ulem de bucurie și de înaltare. Acest lucru să-ți fie drept semn că ești înșelat. Fiindcă îngerii ne arată nouă chinurile cele înfricoșate, judecata și despărțirile, iar după ce ne trezim, ne umplu de frică și de mîhnire!

Dacă ne vom supune dracilor în vis, apoi ei și în timp de veghe își vor bate joc de noi” (Scara 3).

Iată, frate Ioane, că ți-am adus puține mărturii, din cele multe care se găsesc în Pateric, Viețile Sfîntilor și în învățăturile Sfîntilor Părinți din care se vede limpede că dracii, pentru a înșela pe oameni, se prefacă în chipul lui Hristos, al Maicii Domnului, al îngerilor și al sfinților.

De aceea nu este bine a da crezare nici unui vis sau vedenie, înainte de a le descoperi pe ele unor Părinți iscușiți în viață și bine călăuziți în învățătura Sfîntilor și dumnezeieștilor Părinți.

Fratele: Bunul Dumnezeu să vă răsplătească osteneala, Prea Cuvioase Părinte, că ați avut bunăvoința să vă osteniți să-mi arătați pe larg și despre aceste viclenii ale dracilor. Vă rog să mă iertați dacă vă mai pun o întrebare, în legătură cu cele de pînă acum.

Starețul: Spune, frate Ioane!

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare dracii, prin vise și vedenii, pot să învețe pe om să facă fapte bune și să-i arate și lucruri adevărate, sau îi arată numai lucruri mincinoase și îl învață să facă numai rele?

Starețul: Au obicei viclenii draci, frate Ioane, cînd vor să înșele pe cineva în vis sau în vedenie, în stare de somn sau veghe, să nu-l îndemne de la început să facă rele, ca să nu priceapă omul înșelăciunea lor, ci mai întîi îi arată lucruri adevărate și îl învață să facă fapte bune. Iar cînd vede că omul se încrede desăvîrșit în vise sau vedenii, atunci îl duc cu ușurință la rătăcire și la pierzare!

Și fiindcă acum nu mai am vreme îndeajuns să-ți spun mai pe larg despre acest lucru, să fii îndestulat cu istorisirea care urmează:

Scrie în Pateric că un frate oarecare stătea cu multă tăcere liniștită în chilăa lui. Iar vrăjmașul diavol, vrînd să-l amăgească și să-l înșele pe el, într-o noapte, culcîndu-se fratele în chilăa lui, s-a închipuit vicleanul diavol în chip de înger luminat și mergînd la dînsul, l-a deșteptat zicînd: „Scoală-te, robule al lui Dumnezeu, la rugăciunea și pravila ta”, iar fratele, deșteptîndu-se din somn, l-a văzut pe el strălucind luminat, dar îndată s-a făcut nevăzut!

Și sculîndu-se fratele, s-a apucat de rugăciune și de obisnuita sa pravilă, socotînd că îngerul Domnului este cel ce l-a deșteptat. Iar cînd a fost a doua noapte, dacă s-a culcat fratele, a venit vicleanul și l-a deșteptat pe el și i-a zis: „Scoală-te, robule al lui Dumnezeu, la rugăciunea și pravila ta”, și așa de multe ori, în multe nopți făcîndu-i, îndată cum adormea venea și-l deștepta pe el.

Iar odată a mers fratele la un bătrîn care nu era prea departe de el și i-a spus lui, zicînd: „Părinte, pe mine acum de cîtăva vreme, în toate nopțile dacă mă culc și adorm, vine îngerul și mă deșteaptă la rugăciune”. Și l-a întrebat bătrînul: „Dar în ce chip vine el la tine și te deșteaptă?”.

Răspuns-a fratele: „După ce mă culc și adorm, îndată vine la mine și apropiîndu-se de mine, mă deșteaptă, zicînd: «Deșteaptă-te, robule al lui Dumnezeu, la rugăciunea și pravila ta», iar eu, deșteptîndu-mă și deschizînd ochii, îl văd pe dînsul strălucind luminat și îndată fuge și se face nevăzut! Și așa îmi face mie în toate nopțile, și nici cît de puțin nu mă lasă să dorm”.

Zis-a lui bătrînul: „Fiule, acela nu este îngerul Domnului, care îți dorește binele și mîntuirea ta, ci vicleanul diavol, care îți dorește pieirea ta – și vrea să te amăgească pînă ce te va pierde, precum a pierdut și pe alții. Deci tu, fiule, nu îl asculta pe el, ci cînd va veni să te deștepte, zi-i lui așa: «Eu, cînd îmi va veni vremea de sculat și îmi va fi voia să mă scol, mă voi scula și fără tine, iar pe tine nu te ascult, nici nu te voi asculta”.

Această învățătură luînd fratele de la bătrîn, a mers la chilăa lui. Iar cînd a venit noaptea, s-a culcat fratele să doarmă. Vicleanul, îndată cum a adormit fratele, a și venit la dînsul și l-a deșteptat pe el, zicîndu-i: „Scoală-te, robule al lui Dumnezeu, la rugăciunea și la pravila ta”, iar fratele îi răspunse cum îl învățase bătrînul: „Eu, cînd îmi va veni vremea să mă scol, mă voi scula și fără de deșteptarea ta, iar pe tine nu te ascult, nici nu te voi asculta”. Auzînd vicleanul această, a oftat zicînd: „Calugăr nebul și fără de minte și blestemat, ai mers la bătrînul cel rău și mincinos și te-a înșelat pe tine, că la acel bătrîn a mers ieri un frate care l-a rugat foarte mult să-i facă bine și să-i împrumute un galben, fiindu-i de mare nevoie și n-a vrut să-i împrumute, ci a mințit că nu are și totuși avea un galben. Deci, dintru aceasta să știi și să cunoști că acela este un bătrîn rău și mincinos și te-a înșelat și pe tine, fiind tu prost și fără de minte”.

Acestea zicîndu-le vicleanul, s-a făcut nevăzut, iar fratele, după ce s-a făcut ziua a mers la acel bătrîn și i-a spus lui ce i-a zis vicleanul diavol, și cum i-a spus lui despre un frate și l-a rugat să-i facă bine și să-l împrumute pe el, zicîndu-i că nu are, deși are, un galben.

Deci, a întrebat pe bătrîn: „Au așa sînt acestea, Părinte?”. Răspuns-a lui bătrînul: „Cu adevărat așa este, fiule, că a venit la mine un frate și a cerut să-i dau un galben împrumut și eu am un galben, însă am zis că nu am, știînd că nu-i este de folos acel lucru pentru care cerea galbenul, ci mai virtuos spre vătămarea sufletului lui. Pentru aceasta am socotit mai bine o minciună și să izbăvesc pe fratele meu de vătămarea sufletului și pentru aceasta n-am dat galbenul, ci am zis că nu am.

Ci tu, fiule, păzește-te și cunoaște pe vicleanul vrăjmaș, care umblă să te înșele”.

Și mult fiind învățat fratele și întărit de bătrînul, a mers la chilăa sa (Pateric, p. 319).

Din această istorie și din multe altele, care se pot citi în Pateric și în Viețile Sfinților, poți înțelege, frate Ioane, destul de limpede, că diavolul, cînd se arată cuiva în visuri sau vede-

nii, pe lângă alte viclenii ale lui, învață mai întâi pe om să facă fapte bune și să spună lucruri adevărate, precum ai auzit din istorisirea de mai sus. Dar aceasta o face nu spre folosul mîntuirii omului sau spre slava lui Dumnezeu, ci sub chipul adevărului sau al faptelor bune ascunde viclenia, cursa și înșelăciunea. Și dacă nu va fi omul cu luare-aminte, îl vinează pe el prin cele de-a dreapta și îl duce la pierzare.

Fratele: Oare Sfinții și dumnezeieștii Părinți, Prea Cuvioase Părinte, credeau lesne în visurile și vedeniile ce li se arătau?

Starețul: Acest lucru, frate Ioane, n-ar fi trebuit să-l mai întreb, după atîtea mărturii cite ai auzit pînă acum. Oare n-ai auzit că Sfinții Patericului închideau ochii ca să nu vadă vedeniile drăcești? N-a auzit cît de hotărît a respins Avva Arsenie glasul acela care îl întreba de voiește să vadă pe Hristos? N-ai văzut pe Marele Pahomie cum a izgonit pe diavolul care i se arătase în chipul lui Hristos? N-ai văzut pe Sfîntul Grigorie Decapolitul, care a izgonit cu darul lui Dumnezeu pe cei 40 de draci, care i se arătasera în chipul celor 40 de Mucenici?

Dacă pe toate acestea le-ai auzit, frate Ioane, cum de n-ai înțeles că sfinții lui Dumnezeu nu credeau lesne în visuri și vedenii? Căci dacă ar fi crezut ușor în nălucirile drăcești, apoi s-ar fi prăpădit în chip jalnic.

Așadar, frate Ioane, ține bine mîntre ceea ce îți spun: Sfinții și dumnezeieștii Părinți, nu numai că nu credeau lesne în orice vis sau vedenie, pe care le socoteau de la draci, ci ei, prea fericii, chiar și vedeniile ce le socoteau bune și de la Dumnezeu, le respingeau și nu le dădeau crezare.

Fratele: Dar oare Dumnezeu, Prea Cuvioase Părinte, nu Se supără pe cei ce nu cred în visurile și vedeniile cele bune, care sînt trimise de El?

Starețul: Frate Ioane, pentru mai mult folos și sporire în cele duhovnicești și pentru a fi mai fără primejdie în cele spre mîntuire, este mai bine să nu dea omul crezare nici unui vis sau vedenie.

Și dacă va face acest lucru de teama de a nu se înșela de la draci, să n-aibă nici o grijă, pentru că Dumnezeu nu Se va

supăra pe ei și nu-l va pedepsi din această pricină. Bunul Dumnezeu, Care cunoaște inimile tuturor oamenilor, dacă vede pe cineva că se ferește să vadă o minune îndoielnică sau vreo vedenie, de teama de a nu fi înșelat și de a nu face ceva să-l depărteze pe el de la dreapta credință, va ști să-l lumineze și să-i curețe înțelegerea, spre a cunoaște omul adevărul. În nici un caz nu-l va lăsa pînă la sfîrșit să se îndoiască de cele ce i-a arătat lui.

Acest lucru îl arată și Cuviosul Părinte Nicodim Aghioritul, care zice: „Chiar dacă vei cunoaște cu multe neîrătate pricini, că vedeniile care ți s-au arătat sînt adevărate și vin de la Dumnezeu, totuși, fugi totdeauna de ele pe cît poți, alungă-le departe de tine. Nu te teme că nu-l place lui Dumnezeu această întoarcere. Că de vor fi de la Dumnezeu aceste vedenii, atunci știe El să li le curețe și nu-l va părea rău dacă tu nu le primești. Cel ce dă har celor smeriți nu-l ia de la ei, pentru tot ce fac ei din smerenie”.

Și Sfîntul Grigorie Sinaitul, marele isihast și marele trăitor creștin al răsăritului, zice așa: „Să nu primești nicidecum, ca descoperire sau închipuire, care vine de la simțiri, sau rațiune, sau din afară, sau dinlăuntru, sau chiar chipul lui Hristos, sau al vreunui inger, sau forma vreunui sfinț, sau lumină nălucindu-ți-se în mînte și luînd înfățișare, pentru că însăși mîntea, prin natura ei proprie, are putere de imaginație și ușor poate să-și reprezinte chipurile pe care le dorește. Cei ce nu iau seama de acest lucru, se vătămă de sine. Pentru aceasta ia aminte și să nu crezi în ceva foarte degrabă, chiar dacă ar fi lucru bun, mai înainte de cercetarea celor încercați și după multă cercetare, ca să nu te păgubești, ci să fii cu multă băgare de seamă, păstrîndu-ți totdeauna mîntea limpede, și fără vreun chip sau formă. Căci adesea, ceea ce a fost trimis de la Dumnezeu spre ispitire pe mulți i-a vătămat, fiindcă Domnul voiește să încerce unde înclină libertatea noastră.

Cel ce a văzut ceva cu mîntea sau cu simțurile, chiar dacă ar fi de proveniență divină și de va primi fără de cercetarea celor încercați, lesne se înșală, sau se va înșela, ca un les-

ne-primitor! Căci Dumnezeu nu Se mînie pe cei ce i-au seama de sine cu amănunțime, de teamă să nu se rătăcească, chiar dacă nu primesc cele ce vin de la El, fără întrebare și fără multă cercetare, ci mai degrabă îi laudă, ca pe niște înțelepți, deși S-a mîniat pe unii.

De asemenea, nu trebuie să întrebi pe oricine, ci numai pe cel căruia i s-a încredințat și conducerea altora și care strălucește prin viață. Căci mulți neîncercați au vătămat pe mulți neîncercați și nepricepuți a căror osîndă o vor avea după moarte. Fiindcă nu toți pot călăuzi pe alții, fiecare a dobîndit cunoștință proprie și înțelegere naturală sau practică, dar nu toți dobîndesc pe aceea a Duhului Celui Sfînt.

De aceea a zis și înțeleptul Sirah: „Să ai mulți din cei ce trăiesc în pace cu tine, iar sfințicii tăi să fie din o mie, unul” (6, 6).

Încă și dumnezeieștii Părinți Calist și Ignatie învață în această privință astfel: „Liniștindu-te și voind să fii singur cu Dumnezeu împreună, să nu primești niciodată orice ai vedea simțit sau de gînd, sau materialnic, înlăuntrul tău, sau în afară, chiar și chipul lui Hristos, sau față de înger sau de sfinț, sau închipuire de lumină nălucindu-ți-se în minte, ci rămîi crezînd sau îngreindu-te la aceasta, chiar dacă ar fi fost bună, mai înainte de a întreba pe cei iscușiți, pentru că acest lucru este foarte de folos și prea iubit lui Dumnezeu, și prea bine primit.

Întotdeauna păzește-ți mîntea nevătămată, nevopsită, nefățuită, fără chip, fără formă, nefelurită, fără cîțime.”

Iar spre încheiere, socotesc potrivit să aduc și mărturia Sfîntului Diadoh al Foticeii, care învață așa: „Chiar dacă nu s-ar trimite vreodată din bunătatea lui Dumnezeu vreo vedenie, dacă nu o vom primi, nu se supără pe noi Prea Doritul Domnului Iisus Hristos. Că știe El că facem acest lucru pentru a nu fi înșelați de vicleșugul dracilor”. Apoi adaugă: „Să luăm următoarea pildă, spre întregirea lucrului: O slugă este chemată noaptea la poarta curții stăpînului său, după o lipsă îndelungată, dar ea, nerecunoscîndu-l precis, nu-i deschide

ușa, căci se teme ca nu cumva înșelîndu-se cu asemănarea glasului, să se facă pierzător al lucrurilor ce i s-au încredințat.

Stăpînul și domnul acestora, nu numai că nu se supără pe slugă cînd se face ziua, ci o va învrednici de multe laude, fiindcă ea a socotit că glasul stăpînului său este înșelăciune și nu a voit să-i piardă lucrurile lui” (Filoc., vol. I, p. 348).

Din mărturiile pe care le-ai auzit, frate Ioane, de la Sfinții și dumnezeieștii Părinți, cred că acum te-ai încredințat pe deplin că Dumnezeu nu se supără pe acela care din grija de a nu fi înșelat de draci, nu crede lesne în orice vis sau vedenie.

Fratele: Mai am o nedumerire, Prea Cuvioase Părinte, și anume: aș vrea să știu dacă oamenii cei răi pot vedea îngeri, sfinți sau pe draci, sau numai oamenii cei sfinți au un dar ca acesta?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că așa este vederea oamenilor celor răi și necurați și alta este puterea văzătoare a minții oamenilor curați, duhovnicești.

Este adevărat că și oamenii cei răi și necurați pot vedea îngeri, sfinți și draci, dar acest lucru îl pot face numai cu ochii cei trupești. Despre acest lucru ne încredințează pe noi Sfîntul și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Și celor necurați li se arată îngeri și draci, dar numai cu ochii cei trupești îi vad pe aceștia. Iar oamenii cei curați și duhovnicești privesc cu ochiul cel gînditor, care este mîntea, precum ne învață același Sfînt Părinte Isaac Sirul. Însă nu așa este sufletul cel curățit, ci duhovnicește vede cu ochiul firii, adică cu cel văzător, care este cel gînditor” (Cuv. 67).

Să știi acest lucru, frate Ioane, că dracii fiind întunecați și căzuți din Darul lui Dumnezeu, unii pe alții se pot vedea, dar nu pot vedea cetele cele mai presus de ei, fiindcă aceasta este vederea duhovnicească, iar dracii sînt străini de o astfel de vedere. Iar sufletele oamenilor, atîta vreme cît sînt întinate cu păcate și întunecare și nu pot vedea duhovnicește, nici pe cele mai presus de ele, nici pe cele mai prejos, nici unele pe altele, nici pe sine. Iar dacă se vor curăți și se vor întoarce la

starea cea de demult, atunci văd luminat chiar și în trup fiind: pe cele mai prejos, care sînt dracii, pe cele mai presus, care sînt îngerii și încă și unele pe altele se pot vedea. Nu cu nălcire, ci cu minunata vedere cea duhovnicească (Cuv. 67).

Iar despre faptul că sufletele se văd unele cu altele, zice același Sfînt Isaac Sirul: „Să nu te minunezi că sufletele se văd unele pe altele, chiar fiind în trup, căci îți voi arăta aceasta cu dovadă luminată, mărturia Sfîntului Atanasie cel Mare, care zice în viața Sfîntului Antonie că: „Odata, sfînd Marele Antonie la rugăciune, a văzut sufletul oarecăruia înalîndu-se cu multă cînstă și a fericit pe el că se învrednicise a primi o slavă ca aceasta! Și era acesta Fericitul Amun de la Nitria, iar Muntele Nitriei era departe de Sfîntul Antonie, cale de 13 zile. Deci s-a arătat din pilda aceasta că firile cele duhovnicești se văd unele cu altele, chiar dacă ar fi departe unele de altele și că depărtările și simțirile trupesti nu le împiedică a se vedea! Tot așa și sufletele care se curățesc, nu trupestă văd, ci duhovnicește” (Cuv. 67).

Așadar, frate Ioane, sufletele cele curate și luminate văd cu vedere duhovnicească și dinlăuntrul pe îngerii, pe sfînți și pe draci și se văd unele pe altele. Iar cei răi și necurați văd numai cu ochii trupesti și numai pe cele ce sînt înaintea lor, iar din tainele vederii celei duhovnicești nimic nu pot cuprinde, din pricina necurăteniei lor!

Fratele: Aș vrea să mai aflu un lucru, Prea Cuvioase Părinte!

Starețul: Ce anume, frate Ioane?

Fratele: Mult aș dori, Prea Cuvioase Părinte, să știu în câte feluri poate vedea firea omenească firea celor fără de trupuri?

Starețul: La această întrebare, frate Ioane, îți răspund tot cu cuvîntul Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Isaac Sirul, care arată că: „În trei feluri poate firea omenească privi ființele cele nemateriale.

În primul fel este cel trupest, cum a fost cazul Patriarhului Avraam, care a văzut în chip trupest pe cele trei Ipostasuri, la stejarul Mavri, și cazul lui Lot, care a primit pe cei trimiși

la Sodoma. La fel Patriarhul Iacov, care s-a luptat cu îngerul, precum și Ghedeon, Manoe, Tovit, Proorocul Zaharia, Prea Sfînta Fecioară Maria, Sfintele Mironosițe și Apostolul Petru, care au văzut pe îngerii, trupest.

Al doilea fel, prin care firea omenească poate simți pe cele nemateriale, este prin vederea sufletului. Așa cum a văzut Sfîntul Prooroc Isaia pe Cel ce se așeză pe Scaunul cel înalt și pe cei cu cite șase aripi ce zburau împrejur și pe Serafimi și tot așa a văzut Daniil pe Cel vechi de zile.

Iar al treilea fel este prin puterea minții. Acest chip, după părerea unora, nu este altceva, decît numai vederea cea gînditoare și cugetătoare a minții. Prin care cel ce ajunge la măsura faptei celei bune și care s-a obișnuit a-și înălța mintea de la pămînt și de la cele pămîntești, vede uneori duhurile dreptilor, iar alții ierarhiile îngerilor sau pe Însuși Împăratul Slavei: „Fie slăvit ca Dumnezeu, fie ca pe un Proniator grijindu-se, fie ca pe un Bun, făcînd bine, fie judecînd ca un judecător” (Cuv. 84).

Fratele: Dar oare și dracii pot prin aceste trei chipuri să se apropie de firea omenească, spre a o înșela, Prea Cuvioase Părinte?

Starețul: Frate Ioane, dracii numai prin chipul cel dintîi și cel de-al doilea se pot apropia de noi spre a ne înșela și a ne duce la pierzare, dar prin puterea cea gînditoare și cugetătoare a minții nu pot.

Acest lucru îl arată nouă același Sfînt Părinte Isaac Sirul, care zice: „Însă dracii cei necurați nu pot porni întru noi, fără numai prin cele două chipuri care se apropie spre noi, ca să ne înșele. Căci dracii nu au niciodată putere să pornească întru noi gîndurile cele firești în minte, căci cu neputință este fiilor întinericului să se apropie de lumină; iar Sfînții Îngerii au aceasta: și a mișca și a lumina. Căci dracii sînt stăpînitori și ziditori de mincinoase înțelegeri ale nasterii întinericului.

Așa că de la cei luminători primim lumină, iar de la cei întunecați, întineric” (Cuv. 84).

Fratele: Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, aceste trei feluri de simțire și de primire a vedeniilor stau în puterea omului?

Starețul: Întîiul chip nu stă în puterea omului, fiindcă prin voia lui Dumnezeu se săvîrșește vreo vedenie la arătare, iar al doilea și al treilea chip stau în puterea omului, deoarece vederea sufletului și puterea cea gînditoare se află într-o voi-
rea și stăpînirea omului (Sf. Isaac Sirul, Cuv. 84).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare în ce vreme a vieții noastre ne ispitesc diavolii prin vedeniile cele viclene și înșelătoare?

Starețul: În toată vremea vieții noastre, frate Ioane, dar mai cu seamă în vremea sfîrșitului nostru, atunci obișnuiesc dracii să ne atace cu nălucirea înșelătoarelor vedenii. Acest adevăr nu-l arată mulți din Sfinți și dumnezeieștii Părinți, dintre care este și Cuviosul Nicodim Aghioritul, care spune așa: „Dacă vrăjmașul nostru cel viclean și tare la socoteală nu se ostenește cîndva să ne ispitească pe noi, însă în vremea morții vine cu mincinoase arătări, cu vederi și prefaceri în îngeri de lumină” (Răzb. Nev., cap. 13).

Fratele: Dar în ce fel, Prea Cuvioase Părinte, poate scăpa omul de înșelăciunea vedeniilor drăcești, care năvălesc asupra lui în vremea morții?

Starețul: Frate Ioane, cea dintîi armă pe care trebuie s-o avem împotriva vedeniilor pe care ni le aduc dracii, mai ales în vremea morții, este smerenia și cunoașterea „de sine”. Căci cine își va avea mîntea și inima smerite, prin cunoașterea de sine cea adevărată, acela, cugetînd pururea la neputințele și la păcatele sale, precum și la adîncul cel fără de fund al nimicniciei sale, niciodată nu se va socoti vrednic să vadă îngeri, sfinți sau alte vedenii. Și chiar de va vedea unele ca acestea, le respinge cu toată puterea și împotrivirea, socotindu-se cu totul nevrednic de ele, nedorind altceva decît să-și cîștige în ceasul cel din urmă al vieții, mîla și îndurarea Prea Milostivului Dumnezeu, precum și ajutorul cel grabnic al rugăciunilor Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu.

Despre aceasta ne încredințează același Sfînt Părinte Nicodim Aghioritul, zicînd: „Cînd vicleanul diavol, în vremea morții tale, va năvăli asupra ta cu nălucirile sale, ca să scape de el și de nălucirile cele înșelătoare, zi către dînsul așa: «Schimbă-te, ticalosule, în întunericul tău, că mie nu-mi trebuie vedenii, nici nu am trebuință de altceva decît de milostivirea Iisusului meu și de rugăciunile și de mijlocirile Prea Curatei Fecioare Maria și ale tuturor sfinților Lui». Pe lîngă acestea, să stai tare în socoteala pe care o ai despre nimicnicia și netrebnicia ta” (Răzb. Nev., cap. 13).

Așadar, frate Ioane, ține mîntea că pentru a nu cădea prada nălucirilor și vedeniilor drăcești care năvălesc asupra noastră în viață și mai ales în ceasul morții, este mare nevoie de smerenie, de cunoștința păcatelor și de mînia cea sfîntă împotriva dracilor și de a dori și de a cere din toată inima mîla și ajutorul Bunului Dumnezeu cît și mijlocirea Prea Curatei Maicii Sale și a tuturor sfinților lui Dumnezeu.

Fratele: V-aș mai întreba ceva, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Nu mai este vreme, frate Ioane, fiindcă iată, au venit niște credincioși de departe, care mă așteaptă, și au și ei necazurile lor, și trebuie să-mi fac vreme și pentru ei. Rămînem doar cu cele ce am vorbit pînă acum și pentru celelalte mai vino aici cînd mă vezi mai puțin ocupat.

Fratele: Va mulțumesc cu toată smerenia și recunoștința, Cuvioase Părinte, pentru osteneala ce ați depus-o spre a mă sfătui și lămuri pe mine păcătosul, în toate cele ce v-am întrebat. Mă rog să mă iertați și să mă blagosloviți.

Va spun drept că și de data aceasta plec cu mare bucurie în suflet de la Prea Cuvioșia Voastră.

Starețul: Dumnezeu să te ierte și să te blagoslovească, frate Ioane, mergi în pace!

CONVORBIREA A ȘASEA

DESPRE SFÎNTA LITURGHIE ȘI DESPRE SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE

*Instituirea Sfintei Euharistii • Împărtășirea în primele vearuri
• Introducerea linguritei la Împărtășire • Împărtășirea zilnică •
Canoanele Apostolice și Sobornicești despre Împărtășire, Împăr-
tășirea duhovnicească, Pregătirea pentru Împărtășire • Canonul 9
Apostolic • Împărtășirea Duminicală • Împărtășirea rară.*

*„Să se cerceteze însă omul pe sine și așa
să mănince din Pîine și să bea din Pahar.
Căci cel ce mănincă și bea cu nevrednicie,
osîndă lui își mănincă și bea, nesocotînd
Trupul și Sîngele Domnului” (1 Cor. 11, 28)*

Starețul: Cu ce treburî mai vii pe la mine, frate Ioane?

Fratele: Vă rog să mă iertați, Prea Cuvioase Părinte, că iarăși îndrăznesc să vin și să vă răpesc vremea, fiindcă știu că aveți destule treburî și griji. Mi-am adus însă aminte că data trecută mi-ați spus că ori de cîte ori voi avea vreo nevoie sau vreo nedumerire, să mai trec pe la Cuviosia Voastră și de aceea am venit.

Starețul: Nu te teme de supărare, frate Ioane, eu chiar te așteptam de multă vreme și acum, văzîndu-te că vii, m-am bucurat. Așa că aștept cu plăcere să vedem ce-mi spui.

Fratele: De data aceasta, Prea Cuvioase Părinte, aș dori să vă întreb mai multe lucruri în legătură cu Sfînta Împărtășanie.

Starețul: Și cam ce ai dori frăția ta să știi în legătură cu această Sfîntă Taină?

Fratele: În primul rînd, Prea Cuvioase Părinte, aș dori să știu cum a luat ființă această Sfîntă și dumnezeiască Taină?

Starețul: Frate Ioane, Mintuitorul nostru Iisus Hristos, voînd să înființeze această Sfîntă și dumnezeiască Taină, mai înainte a pregătît mințile oamenilor cu Sfînta Sa învățătură, pentru ca aceștia să o poată înțelege și primi.

În acest scop, Mintuitorul nostru Iisus Hristos a săturat mulțime de noroade în chip minunat, și apoi le-a ținut o cuvîntare despre Pîinea cea Cerească, arătînd luminat despre nevoia cea mare pe care o au oamenii de a se împărtăși cu Trupul și Sîngele Său, pentru a putea dobîndi viața cea veșnică. Și le-a zis lor: „Eu sînt Pîinea Vieții, cine vine la Mine, nu va flămînzî, și cine crede în Mine, nu va înseta niciodată! Amin, amin grăiesc vouă: cel ce crede în Mine, are viață veșnică. Eu sînt Pîinea Vieții. Părinții voștri au mîncat mană în pustie și au murit. Pîinea ce se pogoară din cer este aceea din care, dacă mănîncă cineva, nu mai moare!”

[...] Eu sînt Pîinea cea vie care s-a pogorît din cer. Cine mănîncă din Pîinea aceasta, va fi viu în veci. Iar Pîinea pe care Eu o voi da, este Trupul Meu, pe care îl voi da pentru viața lumii. Amin, amin grăiesc vouă, de nu veți mîncă Trupul Fiului Omului și de nu veți bea Sîngele Lui, nu veți avea viață întru voi. Cel ce mănîncă Trupul Meu și bea Sîngele Meu, are viață veșnică, și Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi. Căci Trupul Meu este adevărata mîncare și Sîngele Meu este adevărata băutură. Cel ce mănîncă Trupul Meu și bea Sîngele Meu, rămîne întru Mine și Eu întru el” (In. 6, 35-56).

Iată, frate Ioane, acestea sînt cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, prin care El a binevoit să vestească oamenilor întemeierea Tainei Sfînte a Împărtășaniei. Prin aceste lumina-
te cuvinte, El ne-a descoperit că este Pîinea Vieții, care s-a

pogorit din cer, că Trupul Său este adevărată mîncare și Singele Său este adevărată băutură, că cel ce mîncă Trupul Său are viață veșnică și că El îl va învia în ziua cea de apoi.

Mîntuitorul nostru a descoperit aceste mari taine oamenilor, pentru că ei să-și poată da seama cit de mare este această Taină prin care omul se unește cu Dumnezeu și Dumnezeu Se unește cu omul.

Fratele: V-aș ruga, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneiți cum s-a făcut instituirea acestei Sfinte și dumnezeiești Taine?

Starețul: Instituirea acestei Sfinte Taine, frate Ioane, a făcut-o Mîntuitorul nostru la Cina cea de Taină, cu o zi mai înainte de Paștile iudeilor și înaintea Sfintelor Sale Patimi. Despre această însuțire, Evangheliștii sinoptici vorbesc așa: „Iar pe cînd mincau ucenicii, Iisus luînd pîinea, a binecuvîntat-o, a frînt-o și dînd ucenicilor, a zis: Luați, mîncăți, acesta este Trupul Meu, și luînd paharul și mulțumind, le-a dat, zicînd: beți dintru acesta toți, acesta este Singele Meu, al Legii celei Noi, care pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor” (Mt. 26, 26-28; Mc. 14, 22-24; Lc. 22, 17-20).

Iar Sfîntul Apostol Pavel spune Corintenilor, zicînd: „De la Domnul am primit ceea ce v-am dat vouă: Domnul Iisus, în noaptea în care a fost prins, a luat pîine, și după ce a mulțumit, a frînt și a zis: Acesta este Trupul Meu, care se frînge pentru voi: Asemenea și paharul pentru Cină, zicînd: Acest Pahar este Legea cea Nouă, întru Singele Meu. Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea. Pentru că ori de cîte ori mîncăți această Pîine și beți acest Pahar, moartea Domnului vestiți, pînă la venirea Lui” (I Cor. 11, 23-26).

Așadar, frate Ioane, după cum vezi, atît dumnezeieștii Evangheliști, cit și marele Apostol Pavel, au arătat că Sfînta Euharistie a fost instituită pentru totdeauna spre a se săvîrși întru pomenirea Domnului nostru Iisus Hristos și spre iertarea păcatelor, pînă la A Doua Venire a Lui.

Această instituire este atît de limpede și de precisă, încît și protestanții, care au lepădat aproape toate Tainele, s-au

văzut nevoiți să recunoască Sfînta Euharistie ca Taină așezată de Însuși Domnul Iisus Hristos.

Fratele: Aș dori să știu, Prea Cuvioase Părinte, cum a fost săvîrșită această Sfîntă Taină în Biserica lui Hristos, după instituirea ei?

Starețul: Chipul prăznuirii Paștelui de către Mîntuitorul nostru Iisus Hristos întărește temeiul dogmatic al practicii ecumenice Ortodoxe, de a sluji la dumnezeiasca Liturghie, cu pîine dospită, nu cu azimă, cum fac romano-catolicii.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, eu am auzit că romano-catolicii susțin că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, la Cina cea de Taină, ar fi sărbătorit Paștile iudeilor și deci azimă ar fi întrebuintat și nu pîine dospită.

Starețul: Nu este adevărat, frate Ioane; Mîntuitorul nostru, Domnul Iisus Hristos nu a sărbătorit Paștele iudaic la Cina pentru că încă nu era vremea lui, ci El a făcut un Paști deosebit, la care a mîncat pîine și nu azimă.

Romano-catolicii își sprijină părerea și practica lor pe Evangheliile sinoptice, după care s-ar părea că Mîntuitorul, la Cina de Taină, ar fi sărbătorit Paștele iudaic.

Evanghelistul Ioan, însă, spune precis că Iisus Hristos a fost judecat și răstignit înainte de Paștele iudaic. Contrazicerea dintre sinoptici și Ioan este numai aparentă și ea dispare printr-o atență luare-aminte (Exod 12, 5; Lev. 22, 5; Num. 9, 1; Deut. 16, 1); serbarea Paștelui, adică junghierea mielului pascal se făcea în seara zilei de 14 Nisan și ținea 7 zile, adică pînă la 21 Nisan.

Evangheliștii sinoptici (Mt. 26, 17-19; Mc. 14, 12-26; Lc. 22, 7-13), numără cu totul opt zile de azimă, socotind printre acestea și ziua de 14 Nisan, în seara căreia se prăznuia Paștile.

Deci Evangheliștii sinoptici pun Paștile în primă zi a azimelor. După ei, ziua de 14 Nisan, fiind zi de azimă (iar după obiceiul iudaic, începînd cu seara zilei din ajun, adică din seara zilei de 13 Nisan) înseamnă că Paștile care se serba în seara zilei de 14 Nisan nu era începutul zilelor azimelor, ci se afla în cursul lor.

Astfel, întâia zi de azime în care, cum spun Evangheliștii sinoptici, a avut loc Cina cea de Taină și instituirea Euharistiei, nu era ziua de Paști, ci înaintea Paștilor, exact ceea ce arată Sfântul Evanghelist Ioan, când pune Cina cea de Taină cu o zi înainte de Paști (In. 13, 1).

Așadar, Mintuitorul nu a serbat Paștile iudaice și nu a mâncat azime la Cină. Iată că istorisirea Evangheliștilor sinoptici se armonizează întru totul cu aceea a Evanghelistului Ioan, care spune limpede, ca și a doua zi după ce a fost prins Iisus, a fost adus dis-de-dimineață la Pilat, iar iudeii nu au intrat în pretoriu, care era loc păginesc, ca să nu se spurce, căci trebuiau să mănânce paștile (In. 13, 28).

Deci, după cum vezi, frate Ioane, a doua zi după Cina cea de Taină, iudeii încă nu mîncașeră paștile, deci nu sosise sârbătoarea la care se mănîncă azime.

Tot Sfântul și Evanghelistul Ioan ne spune că: „Judecata lui Iisus a avut loc în vinerea Paștilor, la ceasul al șaselea (la amiază)”.

Deci, părua contradicție dintre sinoptici și Evanghelistul Ioan este din nebagare de seamă, pentru că cei dinții vorbesc despre zilele azimelor, iar cel din urmă vorbește despre Paști, al cărui început nu corespunde cu începutul zilelor de azime.

De altfel, dacă Mintuitorul ar fi serbat la Cină cea de Taină Paștile iudaice, masa aceasta ar fi trebuit să fie numită Paști, iar nu Cină, la care s-a mîncat pîine dospită și nu azime (In. 13, 28).

Frînte: Prea Cuvioase Părinte, dar după Înălțarea Domnului la cer și în vremea Sfinților Apostoli, cum se săvîrșea această Taină?

Starțul: Frate Ioane, după Înălțarea Mintuitorului la cer, Sfinții și dumnezeieștii Săi ucenici și Apostoli au urmat neschimbat practica dumnezeieștii Euharistii, după Predania cea sfîntă pe care o moșteniseră de la Învățătorul lor, Iisus Hristos, folosind la această Sfîntă Taină pîine și vin, și nu azimă!

Aceasta se vede limpede din cartea Faptelor Apostolilor, unde citim așa: „Și erau neobosiți în ascultarea învățaturii Apostolilor și în frîngerea pîinii și în rugăciuni” (Fapte 2, 43). Și puțin mai jos zice: „În fiecare zi, cercetînd cu rîvnă Biserica, iar în casă frîngînd pîinea, primeau împreună hrana cu inima curată și veselă” (Fapte 2, 46).

Tot așa și marele Apostol Pavel, cînd vorbește Corintenilor despre Cuminecatură, numește Pîinea Euharistică – ARTOS – pîine dospită, și nu azimă (I Cor. 9, 16).

Aflăm și din istoriile cele vechi, că în Biserica primară, pentru săvîrșirea Sfintei Euharistii, se folosea pîine dospită adusă de creștini ca prinos la biserică și care era pîine obisnuită în casele lor, adică pîine de grîu dospită, și nu azimă.

Să știi și aceasta, frate Ioane, că Sfînta Euharistie are un caracter dublu: de Taină și de Jertfă.

Din această cauză a stat totdeauna în legătură cu Sfînta Liturghie. Iar dacă vrei să știi mai pe larg cum se petreceau lucrurile în vremea Sfinților Apostoli, cu slujba Sfintei Liturghii și cu Jertfa Euharistică, precum și cu practica împărțirii creștinilor cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos, apoi ascultă cele ce urmează.

Cînd se adunau creștinii în casele lor la rugăciune, pentru a săvîrși Sfînta Liturghie, mai întîi înălțau rugăciuni, pentru a săvîrși Sfînta Liturghie, iar acestea erau imnuri și psalmi; apoi se făceau citiri din Vechiul Testament, iar mai apoi din Epistolele Sfinților Apostoli, precum și din Evanghelii, așa după cum arată lămurit despre aceasta istoricul Eusebiu. După Evanghelie se citea o rugăciune pentru toți oamenii, pentru împărați, pentru cei din dregătorii, ca să petreacă viața lor lină și cu odihnă în toată evlavia și curăția (I Tim. 2, 2-3), pe urmă se făcea sîrutară pîcii, simbolul frăției (Rom. 16, 16), apoi se aduceau darurile prinoaselor (I Cor. 10, 22), care constau în pîine, vin, poame și alte roade ale pămîntului. La aceasta se adăuga predica, precum vedem la Sfîntul Apostol Pavel, care fiind în Troada, unde erau adunați ucenicii ca să

frîgă piinea, a prelungit cuvîntul pînă la miezul nopții (Fapte 20, 7).

După toate acestea, venea la rînd actul cel mai însemnat, adică plînirea Jertfei Euharistice, care în Sfînta Scriptură este numită Frîngerea Pîinii (Fapte 2, 42).

Aceasta se făcea după pilda Mintuitorului: se rostea o rugăciune de mulțumire, la care poporul răspundea Amin (I Cor. 10, 16).

Urmau pomenirile celor vii și celor morți (Evr. 13, 7), se rostea Rugăciunea Domnească și apoi se făcea împărțirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos și după mulțumirea și rugăciunea de la sfîrșit se elibera poporul să meargă în pace la casele lor" (Fapte 2, 42).

Iată dar, frate Ioane, cum se făcea slujba Sfîntei Liturghii și împărțirea cu Prea Curatele lui Hristos Taine după înălțarea la cer a Domnului, adică pe vremea Sfinților Apostoli (Tez. Lit., tom. III, pp. 61-62).

Fratele: Dar unde se săvîrșeau, Prea Cuvioase Părinte, toate aceste slujbe, fiindcă pe atunci nu cred că erau biserici așa de mari ca în zilele noastre?

Starețul: Este adevărat, frate Ioane, că în Biserica primară nu se aflau biserici atît de mari ca în zilele noastre, deoarece nu fusese vreme să se construiască biserici, căci Biserica era prigonită și nențărită; ci în acea vreme slujba dumnezeiască a Sfîntei Liturghii și alte slujbe religioase se săvîrșeau prin casele creștinilor mai evlavioși. Despre acest lucru ne încredințează pe noi Sfintele Evanghelii și Faptele Apostolilor. Astfel, în Sfînta Evanghelie de la Ioan, aflăm că Apostolii se adunau la rugăciune și stăteau cu ușile încuiate de frica iudeilor (In. 20, 19), și că una din casele creștinilor în care se adunau Apostolii pentru Frîngerea Pîinii era casa Mariei, mama Sfîntului Apostol și Evanghelist Marcu (Fapte 12, 12). La fel era și casa lui Simon Cureauul din orașul Iopi (Iafa de azi), pe malul Mării Mediterane, unde se ascundea de frica iudeilor marele Apostol Petru (Fapte 10, 6). Astfel de case se

găseau în afara Palestinei, prin multe orașe: în Filipi era casa negătătoarei Lidia, cea catehizată de marele Apostol Pavel (Fapte 16, 14); în Tesalonic era casa lui Just, pe care era s-o dărîme iudeii, din cauza urii (Fapte 18, 17); în Efes casa lui Acvila și Priscila (I Cor. 16, 19); în Laodicea, casa lui Nimfas (Col. 4, 15).

În aceste case și în altele asemenea se făcea în acele vremuri Sfînta Liturghie și Frîngerea Pîinii, pe un Altar care nu era altceva decît o singură masă (Tez. Lit. tom. II p. 58).

Și marele Apostol Pavel ne arată destul de lămurit că în vremea sa bisericile creștinilor se aflau în casele lor, ale bunilor creștini: „Închina-se voua – zice – bisericile Asiei, închină-se vouă cu toată inima în Domnul, Acvila și Priscila, împreună cu biserica cea din casa lor" (I Cor. 16, 19). Și iarasi: „Salutați pe frații cei din Laodicea și pe Nimfas și biserica cea din casa lui" (Col. 4, 5).

Din cele arătate pînă aici, frate Ioane, se poate limpede înțelege că, pe vremea Sfinților Apostoli, atît locul de adunare al creștinilor spre sfătuire, cît și locul de rugăciune pentru slujba Sfîntei Liturghii (Jertfa Euharistică sau Frîngerea Pîinii), era prin casele bunilor creștini.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare cum era evlavia creștinilor, cînd se adunau ei prin aceste case, ca să asculte dumnezeiasca Liturghie, învățăturile Sfinților Apostoli și la Frîngerea Pîinii, adică la Sfînta Împărțanie?

Starețul: Despre evlavia și cucernicia cu care se adunau creștinii și se împărțeau cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos – Dumnezeu, vorbește marele Dascal al lumii, dumnezeiescul Părinte Ioan Gura de Aur, cu multă admirație, astfel:

„Oare ce făceau Apostolii cînd mîncau Cina cea Sfîntă – Euharistia? Oare nu o mîncau în rugăciuni și în cîntări? Nu într-o învățătură îndelungată și multă înțelepciune?" (Omil. 26, 1 către Cor.). Și Tertulian arată că: „Afit în vremea Sfinților Apostoli, cît și în vremea marilor prigoane, Sfînta Împăr-

tașanie se făcea înainte de masă, cu mare pregătire sufletească, cu post, cu înfrinare, cu trezvie și cu rugăciune, cu toată curăția și evlavie”.

Iată, pe scurt, frate Ioane, cum se practica Sfânta Liturghie și Sfânta împărtășanie pe vremea Sfinților Apostoli. Din acestea se poate ușor înțelege că de la instituirea acestei Sfinte Taine și pînă în zilele noastre, binecredincioșii creștini totdeauna au avut mare evlavie către Sfânta și dumnezeiască Taină a Euharistiei, și cu multă pregătire sufletească se apropiiau către împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos.

Fratele: Dar pe vremea marilor prigoane, Prea Cuvioase Părinte, cum mai puteau creștinii face slujbe religioase și care era rînduiala Sfintei Liturghii și practica Sfintei împărtășanii cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos?

Starețul: Frate Ioane, încă din vremea Sfinților Apostoli și a urmașilor lor, credința creștinească, prin darul și puterea Domnului nostru Iisus Hristos, Dumnezeu și Mîntuitorul nostru, întemeietorul ei, a început a crește și a se răspîndi în chip uimitor în toate părțile lumii.

Acest lucru a pus pe gînduri pe spurcății împărați păgîni, pe slujitorii zeilor și chiar pe închinătorii de idoli, deoarece toți vedeau bine că prin mărturisirea lui Iisus le vine defăimarea și stingerea religiei lor strămoșești și păgîne. De aceea cu toții s-au pornit cu mare prigoană împotriva mărturisitorilor lui Hristos Iisus.

Așa de crîncene au fost acele prigoane, încît nici istoricii din acele vremi, cu toată iscusința lor de a scrie cele ce se petreceau, nu au putut să arate întru totul cele neînchipuite de mînte munci pe care le sufereau nevinovații creștini pentru mărturisirea lui Iisus Hristos și pentru propovăduirea adevărului în lume (Eusebiu, *Ist. Bis.*, cap. 8, 9).

Bieții creștini și povățuitorii lor, Episcopii și preoții care mai scăpau de mînia ucigașă a păgînilor, se ascundeau prin locuri pustii și prin casele cele tînuite ale creștinilor, unde

își făceau cu mare grijă, dar și cu multă evlavie și cu mare fierbințeală de credință slujbele lor religioase pentru Frîngerea Pîinii, adică dumnezeiască Liturghie (Euharistie).

Tot în acele vremuri de mare încercare și de lămurire a sfintei credințe, creștinii se mai adunau prin catacombele dimprejurul Romei. Mărturie asemănătoare găsim în scrierile lui Lucian din Samosata, pe la anul 200, care povestește că: „întîmplător a intrat într-o casă necunoscută, în care, afind o scară lungă cu trepte, s-a suit într-o cameră superioară, împodobită cu ornamente aurite ca și casa lui Menelaus descrisă de Homer, și aici a găsit oameni stînd în genunchi și avîndu-și fețele palide”.

Iar Sfîntul Clement Alexandrinul, pe la finele secolului al II-lea, zice în *Stromatele* sale că: „Acum se numește peste tot locul în care se adună cei aleși” (*Strom. VIII*). Și istoricul Eusebiu, care trăiește în vremea marilor prigoane, zice: „Pe cîmpii, în singurătate, în corăbii, pe apă, în grajduri, în temnițe și pretutindenea era biserica lor” (*Ist. Bis.*, cap. 7, p. 22).

Fratele: Va mulțumesc cu toată smerenia, Prea Cuvioase Părinte, că ați binevoit a-mi face cunoscute aceste lucruri. Dar nu vă supărați, dacă vă mai întreb și alte lucruri?

Starețul: Întreabă, frate Ioane!

Fratele: Din cele ce mi-ați spus, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles clar, că în vremea Sfinților Apostoli și a marilor prigoane, Sfînta Liturghie și Sfînta împărtășanie se făcea prin casele credincioșilor, prin catacombe, prin grajduri, prin corăbii și ori pe unde se putea. Însă eu am auzit de la cineva că pe vremea marilor prigoane, Episcopii și preoții dădeau voie creștinilor să aibă Sfintele Taine prin casele lor și chiar să se împărtășească singuri cu ele la vreme de nevoie! Oare așa sa fi fost?

Starețul: Nu numai în vremea prigoanelor a fost acest obicei, frate Ioane, ci și mai pe urmă. Despre acest lucru vorbește afit Istoria Bisericii, cit și unui Părinte bisericesc, precum sînt Tertulian Istoricul și Sfîntul Ciprian, precum și Sfîntul

Clement al Alexandriei. Iar Sfântul Vasile cel Mare, în scrisoarea sa către patriciana Cesaria, vorbind despre acest lucru, zice așa: „Iar dacă în vreme de persecuție cineva este silit să ia Sfânta Împărtășanie cu mîna sa, cînd lipsește preotul sau diaconul, este de prisos a se lămuri și nu este lucru grav, pentru faptul că aceasta se află adevărit ca o obicei îndelungat, prin însăși starea lucrurilor. Căci toți monahii viețuitori în pustietăți unde nu se află preoți, pastrînd la ei Împărtășania se pricestuie ei singuri. Iar în Alexandria și în Egipt, chiar fiecare dintre credincioșii mireni au, de cele mai multe ori Sfânta Împărtășanie la ei acasă și cînd vor se împărtășesc singuri”. Găsim de asemenea în Istoria Bisericii că Tertulian, la ceremonii în care posteau pînă seara și nu voiau să întrerupă ajunarea, le recomanda să ia Sfânta Împărtășanie acasă, spre a se împărtăși, după ora la care vor înceta ajunarea.

Încă și marele Grigorie Teologul, în cuvîntul de la îngroparea surorii sale, Gorgonia, povestește că fiind ea odată bolnavă și deznădăjduită, a alergat cu lacrimi la Sfîntul Altar și uindîndu-l cu ele – cu lacrimile ei – precum picioarele lui Hristos și împărtășindu-se: „Minune! S-a întors sănătoasă! Iar de ar fi rămas în mîna o farîmătură din Trupul Domnului, cu lacrimi aceea o mesteacă”.

Iar Eusebiu, în a sa Istorie a Bisericii scrie așa: „Un preot, neputîndu-se duce să se împărtășească un bolnav (poate de frica prigoanelor care erau pe vremea aceea), a trimis noaptea pe un copil cu Prea Curatele Taine ale lui Hristos Iisus, ca să împărtășească pe bolnav. Copilul, ajungînd la casa bolnavului, a înmăuit Sfînta Euharistie în apă și apoi a dat-o bolnavului” (Eusebiu, Ist. Bis., cap. 6, 44).

Dar vedem că pînă în vremea Sfîntului Ambrozie, Episcopul Mediolanului (anul 397), mai era obiceiul de a purta la ei creștinii Sfîntele Taine, mai ales în vreme de primejdii. Aceasta o arată clar acest Sfînt Ambrozie, cînd sfătuiește pe fratele său Satiric, care urma să facă o călătorie pe mare, să ia cu sine o farîmătură din Sfînta Împărtășanie, spre a-i fi de

apărare în primejdii, zicînd așa: „Farîmătura de Euharistie să spînzure de grumazul tău și te vei mîntui de viforul mării”.

Pe lîngă mărturiile de pînă acum, mai adaug și o istorie cu minunea Sfîntei Euharistii ce o făcea un creștin acasă la el. Aceasta minunată istorie o povestește Episcopul Teodosie al Antiohiei lui Dionisie, Episcopul Seleuciei, zicînd așa: „S-a întîmplat fericitului Dionisie, Episcopul dinaintea mea al acestui oraș, una ca aceasta. Era aici un neguțător foarte evlavios și bogat, care era însă eretic, împărtășindu-se de invățăturile eretice ale lui Sevir. Acest neguțător avea un om de încredere care făcea parte din Sfînta și Sobornicească Biserica Ortodoxă, după obiceiul țării. Acest om de încredere a luat Sfînta Împărtășanie în Sfînta și Marea Joie. S-a întîmplat ca după Sfîntele Paști să fie trimis în Constantinopol pentru afaceri, uitînd Sfînta Împărtășanie în dulap, după ce dăduse cheia de la dulap stăpînului său. Într-o zi, stăpînul a deschis dulapul și a găsit Sfînta Împărtășanie într-o batistă. Lucrul acesta l-a întristat pe stăpînul, și nu știa ce să facă cu ea, pentru că era săvîrșită de Biserica Sobornicească, iar el era eretic de-al lui Sevir. Atunci el a lăsat-o în dulap, cu gîndul că are să se împărtășească cu ea omul său, la întoarcerea din călătorie.

Cînd a sosit Sfînta și Marea Joie și încă nu se întorsese omul său de încredere, negustorul se gîndise să ardă Sfîntele Taine din batistă, ca să nu rămîna iar și peste alt an. Deschizînd dulapul, vede că toate Sfîntele Particule au dat în spic! Cuprins de multă frică și cutremur, din pricina privelistii noi și neobișnuite, a luat Sfîntele Particule și împreună cu toată casa lui a alergat la Sfînta Biserică, la cel între Sfîntii Părințele Dionisie, strigînd: «Doamne miluiește!».

Această minune mare și înfricoșată, care depășește orice cuvînt și e mai presus de mînte și de cugetare nu a fost văzută de doi sau trei, nici de puțini oameni ușor de numărat, ci a fost văzută de întreaga biserică, de orașeni, de săteni, de băștinași și de străini, de toți cîți merg pe uscat și călătoresc pe mare, bărbați și femei, tineri și bătrîni, înțelepți și proști, clerici

și monahi, pustnici, văduve și căsătorii, stăpînitori și puternici. Unii strigau: „Doamne miluiește”, alții laudau pe Dumnezeu în alt chip. Cu toții însă mulțumeau lui Dumnezeu, pentru minunile Lui cele nepovestite și neobișnuite.

Mulți au crezut din pricina acelei minuni și au venit la Sfînta Sobornicească și Apostolică Biserică Ortodoxă (Limoniariu, cap. 79).

Așadar, frate Ioane, din toate mărturiile aduse mai sus – și mai sînt și altele care mai pot fi aduse în sprijinul lor – din toate, zic, se poate înțelege destul de luminat că în vechime a fost și acest obicei în Biserică, de a se da voie bunilor creștini să aibă Prea Curatele Taine ale lui Hristos prin casele lor obișnuite, și chiar să se împărtășească ei singuri cu ele, la nevoie.

Fratele: Dar cîtă vreme, Prea Cuvioase Părinte, a ținut acest obicei în Eșiseră, de a avea voie creștinii să țină Sfintele Taine prin casele lor și să se împărtășească ei singuri cu ele, la vreme de nevoie?

Starețul: Acest obicei, frate Ioane, s-a ținut în Biserică cu economie (pogorămînt), mai ales în vremea marilor prigoane, adică din anul 54 după Hristos, după terminarea stăpînirii tiranului Dioclețian. Obiceiul a continuat și mai tîrziu, după încetarea prigoanelor, adică pînă la vremea Marelui Sfinț Vasile, anul 379, și chiar pînă în vremea Sfințului Ambrozio al Mediolanului la anul 397, după cum am arătat mai sus, dar nu în toată Biserică, ci numai pe alocuri, în Egipt, Alexandria și în alte părți. Dar și în aceste locuri, obiceiul se îngăduia după economie și scumpătate, și numai după ce s-au întemeiat mai bine rînduiriile canonice ale Bisericii sub împărații creștini, care au urmat marelui împărat Constantin.

Iar după ce în Biserică a stăpînit scumpătatea canoanelor apostolești, sobornicești și ale Părinților, Biserică a oprit obiceiul care îngăduia creștinilor să aibă Sfintele Taine pe la casele lor și să se poată împărtăși singuri cu ele. Mai ales că s-a

aflat că unii dintre creștini profanau Sfintele Taine, întrebuințându-le la vrăjitorii și la alte lucruri superstițioase.

Și în alte scrieri citim așa: „Iar obiceiurile din primele veacuri de a păstra creștinii Sfînta Împărtășanie ca să se poată împărtăși în cazul amenințării cu moartea de către persecutori, a încetat odată cu persecuțiile”.

Fratele: Dar nu știi, Prea Cuvioase Părinte, în ce vreme a oprit Biserica acest obicei?

Starețul: Anul exact, frate Ioane, n-as putea să ți-l spun. În orice caz, acest obicei nu a ajuns pînă în veacul al VII-lea, deoarece vedem că Sfîntul al 6-lea Sobor Ecumenic, care s-a ținut la anul 680, în canonul 58 pedepsește cu afuriserie, timp de o săptămînă pe creștinul mirean care ar îndrăzni să se împărtășească singur, atîta vreme cît Biserica are Episcopi, preoți și diaconi, care au puterea și datoria de a împărtăși pe mireni.

Fiindcă după Zonora, tîlcuitorul acestui canon, creștinul care îndrăznește să se împărtășească singur din Sfintele și Prea Curatele Taine, are mîndrie și își însușește singur cu nelegiuire dragătoria preotească. Căci numai preoții, nu și mireni, se pot împărtăși singuri.

Așadar, frate Ioane, dacă vom socoti anii cîți au trecut de la al 6-lea Sobor, de cînd în Biserică nu mai era acest obicei de a se împărtăși creștinii singuri, vedem că au trecut mai bine de 1200 de ani.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar oare mai sînt și alte obiceiuri, în privința practicării din vechime, la Sfînta Împărtășanie cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos, și care azi nu mai sînt?

Starețul: Un alt obicei vechi, frate Ioane, în privința practicării Sfîntei Împărtășanii, a fost acesta: în primele veacuri creștinii, cînd se împărtășeau, primeau Sfîntul și Prea Curatul Trup al lui Hristos în palme, așa cum primim noi azi Sfînta Anaforă.

În această privință, citim următoarele: „Să se știe că în vremile cel mai dinainte Sfântul Trup se dădea în mâinile creștinilor, atât bărbaților cât și femeilor, și acest obicei se ținea și în părțile Răsăritului și ale Apusului”. Li se da atunci Sfânta Împărtășanie în ce chip se da acum anafora, precum scrie despre aceasta Sfântul Vasile cel Mare, în anul 379, în scrisoarea 93 către patriciana Cesaria și fericitul Teodoret, Episcopul Tirului, în Istoria Bisericească, unde pomeneste de cuvîntul Sfîntului Ambrozie către împăratul Teodosie: „Cum vei primi în acest fel în mâini Sfîntul Trup al Stăpînului și cum vei duce la gură Prea Curatul Înger?”. Încă și Sfîntul Ioan Gură de Aur, în filiciura Psalmului 49, în cuvîntul 26 la Serafim și în cuvîntul 21 la Adriandis și Sfîntul Metafrastul în viața acestuia.

Iar Sfîntul al 6-lea Sobor Ecumenic, în canonul 101, afurisește pe preotul care va da și pe mireanul care va primi Prea Curatul Trup al Domnului nostru Iisus Hristos în oarecare vâscioară de aur sau de altă materie, și nu în mîini, în chipul crucii, pîndu-le precum cei ce cîntesc mai mult materia cea neînsuflită decît chipul Domnului nostru Iisus Hristos.

Deoarece un bogat din acea vreme, cu chip de evlavie și cînte de dumnezeieștile Daruri, făcînd oarecare vâscioară de aur sau din alt material scump, în acelea primea Prea Curatul Trup al Domnului Iisus Hristos, iar nu în mîini.

Tot așa învață și Sfîntul Chiril al Ierusalimului în cuvîntul 5 și Sfîntul Ioan Damaschinul.

Iar în Biserica Apusului, femeile nu primeau Sfîntul Trup cu mîinile goale, ci aveau niște băsmăluțe albe, curate, pe care le întindeau în mîinile lor, și așa primeau Prea Curatul Trup. Despre acest lucru pomeneste Sfîntul Augustin în cuvîntul 252 și Soborul ce s-a adunat în cetatea Antisodora, care în canonul 31 hotărăște, zicînd: „Fiecare femeie, cînd se împărtășește, trebuie să aibă domnicăla sa, iar aceea ce nu o are să rămîna fără de Împărtășanie pînă la duminică următoare”. Iar domnicăla se numea acea băsmăluță albă, ceea ce pe

românește înseamnă „de duminică”, pentru că duminica se foloseau la biserică, ca să primească în ele Trupul Domnului.

Fratele: Dar cît a ținut acest obicei, Prea Cuvioase Părinte, de a da Sfînta Împărtășanie în mîinile credincioșilor?

Starețul: După unele mărturii, Frate Ioane, avem dreptul să credem că acest obicei a ținut în Biserica mai mult de 800 de ani, deoarece Sfîntul Ioan Damaschinul spune că: „Acest obicei a ținut cel puțin 400 de ani, după moartea Sfîntului Ioan Gură de Aur”, care a fost pe la anul 407.

Fratele: Dar folosirea linguriței la Împărtășirea cu Sfintele Taine, cînd s-a introdus, Cuvioase Părinte?

Starețul: Despre vremea cînd s-a introdus lingurița în darea sau Împărtășirea credincioșilor cu Sfintele Taine, frate Ioane, nu se unesc toți la aceeași părere. Unii susțin că lingurița la Împărtășire ar fi fost introdusă de Sfîntul Ioan Gură de Aur, alții, după dreptate, se împotrivesc, zicînd că după cel puțin 400 de ani de la moartea Sfîntului Ioan Gură de Aur s-ar fi introdus lingurița și aduc mărturie canonul 101 al Soborului al 6-lea Ecumenic care, ți-am mai spus, afurisește pe creștinii care nu primesc Sfîntul Trup al Domnului în palme. Deci, dacă ar fi introdus Sfîntul Ioan Gură de Aur lingurița, atunci Soborul al 6-lea, după aproape 300 de ani, nu ar fi afurisit pe cei ce nu primesc Împărtășania în mîini, după Predania cea veche care era în uz în acea vreme în Biserica.

Fratele: Dar care a fost pricina, Prea Cuvioase Părinte, pentru care Biserica a introdus lingurița la Împărtășirea cu Prea Curatele Taine?

Starețul: Pricina pentru care s-a introdus lingurița la Împărtășire, frate Ioane, nu este nevednicia mirenilor, ci credința cea dreaptă și frica de Dumnezeu (Sfîntul Ioan Damaschinul, Dogmatica, vol. IV). Deoarece, precum spune Eustatie Arghebitie, oarecari necredincioși, prefăcîndu-se că sînt creștini, s-au unit cu ereticii sau cu cei cu năravuri rele, luînd în mîini Sfîntul Trup sau îl aruncau sau îl ascundeau, sau îl foloseau la farmece și la alte răutăți. Iar prin folosirea lingu-

riței, dîndu-se Sfîntului Trup în gură, a încetat odată cu toată pricina unei defăimări ca aceasta (Sfîntul Ioan Damaschinul, Dogmatica, vol. IV).

Fratele: Mi-ai spus, Prea Cuvioase Părinte, că Soborul al 6-lea Ecumenic, prin canonul 58, pedepsește cu afuriserie pe cel ce va îndrăzni să se împărtășească singur, fiindcă cel ce face una ca aceasta arată că are mîndrie, însușindu-și lui dragătoarea preotească. Dar dacă se va găsi și vreun preot care ar da voie la mireni să poarte la ei Sfintele Taine și să se împărtășească singuri cu ele, ce pedeapsă canonică ar avea unul ca acesta?

Starețul: Frate Ioane, preotul care va îndrăzni să dezlege cu de la sine putere hotărîrea acestui canon cade sub aceeași pedeapsă a canonului. Deci, canonul 58 al Sinodului al 6-lea Ecumenic afurisește pe mireanul care se împărtășește cu Sfintele Taine singur. Acest lucru îl arată luminat canonul al 2-lea al Sinodului al 6-lea Ecumenic, zicînd: „Dacă cineva se va prinde să înnoiască vreun canon sau să răstoarne cele rînduite de dînsul, va fi vinovat să primească certarea, precum același canon învață și prin același în care greșește se va vindeca” (Pidalion de Neamț, p. 149).

Iar tălcuirea acestui canon este și mai limpede, căci zice: „Iar de s-ar afla cineva că să apuce să strice sau să surpe vreun canon, afurisește, caterisește sau anatema, acestea să le ia și cel ce strică sau surpă canonul” (Pidalion de Neamț, pp. 149-150).

Citim și în Pravila cea mare a Bisericii așa: „Preotul care va da Sfintele și Prea Curatele Taine să le poarte la sine citeful cel destoinic sau omul prost, să le poarte ei încoace și încolo, pentru oarecare treabă și nu cu frica lui Dumnezeu să le poarte, unii ca aceia să se pocăiască trei ani” (P. B. G., p. 100).

Fratele: Dar cu Sfînta și dumnezeiască Liturghie, Prea Cuvioase Părinte, cum au mai urmat lucrurile, după ce au încetat marile prigoane? Oare s-a mai făcut multă vreme după aceea prin casele creștinilor?

Starețul: După încetarea marilor prigoane, frate Ioane, Biserica a mai îngăduit, cu economie, în cazuri foarte rare,

de a se mai face Sfînta Liturghie prin casele bunilor creștini. Aceasta o înțelegem din viața Sfîntului Ambrozio care, aflîndu-se la Roma, a săvîrșit Sfînta Liturghie în casa unei evlavioase matroane, care locuia dincolo de Tibru.

De asemenea, și Sfîntul Chiril al Alexandriei arată că pe vremea lui, în anul 444, încă se mai aflau unii preoți care făceau Sfînta Liturghie pe la casele creștinilor (Epistola a 9-a).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar în ce vreme a oprit Biserica să se mai săvîrșască Sfînta Liturghie în casele creștinilor și ce Sfînte Canoane opresc acest lucru?

Starețul: Frate Ioane, în cele mai multe părți ale lumii creștine, atît Sfînta Liturghie cît și Sfîntul Botez au încetat a se mai face prin casele creștinilor, odată cu încetarea marilor prigoane.

Iar Sfintele Canoane, care opresc de a se mai săvîrși Sfînta Liturghie prin casele creștinilor, sînt acestea: canonul 58 al Sinodului din Laodiceea, anul 365, care zice: „Nu se cade prin case a se face producerea de Episcop sau de preot” (Pidalion, p. 300).

Din cuprinsul acestui canon vedem că nu multă vreme după încetarea prigoanelor, Sfîntii și dumnezeieștii Părinți au hotărît să nu se mai facă Sfînta Liturghie prin casele particulare ale creștinilor. Căci prigoanele au încetat o dată cu venirea împăratului Constantin pe la anii 303-305, iar Sinodul din Laodiceea s-a ținut cu 60 de ani mai tîrziu.

Sfîntul Ioan Gură de Aur, la începutul secolului al cincilea se arată foarte nemulțumit că încă se mai găsseau pe vremea lui preoți care îndrăzneau să facă Sfînta Liturghie prin casele oamenilor. Cu acest prilej, el ține o Omilie, în care arată diferența dintre rugăciunea obștească și cea din casă și oprește de a se mai săvîrși Sfînta Liturghie și Sfîntul Botez prin casele oamenilor, fără știrea Episcopului (Comentariu la Timotei).

La fel și Fericitul Augustin, care a trăit pe la anul 430, da o hotărîre pentru eparhia sa, astfel: „În casele creștinilor, afară de rugăciuni și de Psalmi, altfel de cult să nu se mai săvîrșască” (Epistola 121).

Iar Sfinții și dumnezeieștii Părinți de la Sinodul al 6-lea Ecumenic nu numai că opresc a se săvârși Sfânta Liturghie și Sfântul Botez prin casele oamenilor, ci și chiar pedepsesc cu caterisire pe clericul care ar îndrăzni să facă acest lucru.

„Clericii care fără voia Episcopului liturghisesc prin casele cele de rugăciune care se află prin casele oamenilor credincioși, hotărîm să se facă aceasta numai cu aprobarea Episcopului locului, iar dacă un preot nu va păzi această hotărîre, să se caterisească”. Canonul 31 și 59 al Sinodului al 2-lea, care s-a ținut la Constantinopol în anul 361, merge mai departe: Nu numai pe preoții care vor liturghisi prin casele creștinilor fără voia Episcopului caterisește, ci și pe înșiși creștinii mireni care se vor împărtăși de la acești preoți îi afurisește (Canonul 12-13-14).

De asemenea, Sinodul din Gangra, anul 430, prin cano-nul al 6-lea, dă anatema pe cei ce ar face slujbele bisericești afară din biserică, fără voia Episcopului.

Așadar, frate Ioane, după cum ai auzit, toți Sfinții Părinți de la Sinoadele pomenite mai sus, toți cu o gură, opresc cu caterisire pe clericii care ar îndrăzni să facă Sfânta Liturghie sau să boteze prin casele creștinilor, fără voia Episcopului locului, iar pe mireni care se vor împărtăși de acești preoți îi supune afurisirii.

Deci, ține bine minte aceste lucruri, că îți vor fi de folos în viață, spre a nu cădea în cursa celor ce fac neorînduială în Biserica lui Hristos.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, un preot mi-a spus cîndva că la începutul creștinismului creștinii se împărtășeau cu Sfin-tele Taine în fiecare zi. V-aș ruga să-mi spuneți cum a fost acel obicei în Biserica, de a se împărtăși creștinii zilnic cu Prea Sfin-tele Taine ale lui Iisus Hristos?

Starețul: Da, frate Ioane, în primele zile ale Bisericii Creș-tine era obiceiul de a se împărtăși creștinii în fiecare zi. Aceas-ta se vede din Faptele Apostolilor, unde citim așa: „În fiecare zi cercetau cu rivă Biserica, iar pe acasă frîngeau pîinea, primeau hrana cu inima curată și veselă. Și erau neobosiți în

ascultarea învățăturii Apostolilor, în Împărtășire, în Frîngerea Pîinii și în rugăciune” (Fapte 2, 42-46).

Fratele: Dar aici, Prea Cuvioase Părinte, este vorba de Frîngerea Pîinii, nu de Sfânta Împărtășanie. Sau prin Frîngerea Pîinii se înțelege Sfânta Împărtășanie cu Sfin-tele Taine?

Starețul: Să știi, frate Ioane, că în Biserica primară Sfînta Împărtășanie este adesea numită Frîngerea Pîinii (Fapte 2, 42-46), altelei i se mai zice „Masă” și „Cîna Domnului” (I Cor. 10, 21 și 11, 22); i se zice și „Pîine și Pahar binecuvîntat” (I Cor. 10, 16) sau „Mîncare și Băutură duhovnicească” (Tez. Lit. III, p. 61).

Deci, ori de cite ori vei înfilnă în dumnezeiasca Scriptură aceste denumiri, să știi că este vorba de Taina Sfînteii și dume-nezeistii Euharistii.

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, de aceste luminări și lămuriri, dar parcă tot mai am unele nelămuriri și îndoileli și v-aș ruga să-mi spuneți pe larg despre împăr-tășirea zilnică a primilor creștini.

Starețul: Eu socoteam, frate Ioane, că te-ai lămurit îndeajuns cu cele spuse. Dacă însă vrei să fii lămurit mai pe larg, ascultă. Împărtășirea zilnică cu Sfin-tele Taine ale lui Hristos din Biserica primară a durat și mai tîrziu prin unele locuri și, în cazuri izolate, s-a apropiat chiar și de zilele noastre.

Sfîntul Vasile cel Mare, marele Ierarh și Dascăl al lumii, scrie pe la anul 372 patricienei Cesaria următoarele: „Este bun și folositor lucru să te împărtășești în fiecare zi, primind Sfîn-tul Trup și Sfîntul Sînge al lui Iisus Hristos, deoarece El ne spune lămurit că: «Cel ce mîncîna Trupul Meu și bea Sîngele Meu, acela are viață veșnică» (În. 6, 55). Căci cine se îndoiește că a se împărtăși cineva neîntrerupt în viață nu este altceva decît a trăi în multe feluri?”

Prin părțile Galileei, Italiei și Spaniei și mai tîrziu pe vre-mea Sfîntului Vasile se practica împărtășirea zilnică de către unii creștini evlavioși. Sfîntul Ambrozie și alți Sfinți Părinți vorbesc în scrierile lor de obiceiul împărtășirii zilnice care se practica de către unii creștini în diferitele părți ale lumii.

Istoricul bisericesc Rufin, mort la anul 140, scrie că Aponionu, Starețul unei mănăstiri de 500 de calugări din apropierea orașului Hermopoli-Egipt, recomandă împărtășirea zilnică, cu scopul de a nu se înstrăina de Dumnezeu (Ist. Monahilor, cap. II).

Tot așa și Cuviosul Nil Sinaitul, mort la anul 430, sfătuiește, zicînd: „Ferește-te de orice stricăciune și împărtășește-te în fiecare zi, căci astfel Trupul lui Hristos se face al nostru!”

Iar Sfîntul Teodor Studitul, mort la anul 826, sfătuiește pe ucenicii săi, zicînd: „S-ar cuveni, desigur, ca noi, cei ce viețuim în mănăstiri, să ne împărtășim în fiecare zi și nu rar, numai la fiecare Sfîntă Liturghie”. Apoi adaugă: „Vă spun aceasta nu pentru că aș dori să vă apropiu pe voi de Sfînta Împărtășanie cu ușurință și neluare-aminte, căci este scris «Să se cerceteze omul pe sine»”. Cîtim de asemenea că împărtășirea zilnică s-a practicat printre monahii Sfîntului Munte al Athosului, prin secolul al XVIII-lea și începutul secolului al IX-lea, practica fiind susținută de Cuviosul Nicodim Aghioritul și de Atanasie de Paros. Cuviosul Nicodim învață că astfel de împărtășire „...este folositoare dacă se va face cu pregătirea cuvenită”. Iar Atanasie de Paros zice: „Noi nu ne împărtășim în fiecare zi și nici pe alții nu învățăm acest lucru, precum ne clevețesc unii... Iar de se va găsi cineva să se împărtășească zilnic, aceasta nu este o vină, dacă acela se va împărtăși cu cuget curat”.

Mai aproape de noi este Arhimandritul de la Mănăstirea Spask din Rusia, unul dintre ucenicii lui Paisie, despre care se spune că s-a împărtășit cu Sfintele Taine în toate cele 18 zile dinaintea morții sale la anul 1845, nemaiîntind în acest timp altă hrană, decît doar cîteva picături de apă.

Din toate aceste mărturii, frate Ioane, cred că te-ai lămurit îndeajuns că împărtășirea zilnică, deși nu a fost un obicei sobornicesc al Bisericii de totdeauna, de la începutul Bisericii și pînă în vremea noastră s-au găsit mereu monahi și creștini mai evlavioși și mai rinători care să se împărtășească zilnic

cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos.

Fratele: Asupra acestui lucru, Prea Cuvioase Părinte, m-am lămurit pe deplin, aș vrea însă să mai știu dacă Biserica Sobornicească și Apostolică a dat vreo poruncă, obligîndu-i pe creștini să se împărtășească în fiecare zi, și cum privește Biserica practica împărtășirii zilnice cu Sfintele Taine?

Starețul: Biserica Sobornicească, frate Ioane, nu a dat nici o poruncă prin care să oblige pe cineva la împărtășirea cu Sfintele Taine, deoarece acest obicei, adică împărtășirea cu Sfintele Taine, este un lucru de conștiință și Biserica a lăsat pe fiecare să urmeze propriei sale conștiințe. Iar față de obiceiul împărtășirii zilnice, Biserica a păstrat întotdeauna o rezervă și o oarecare îndoială.

Despre acest lucru avem mărturii de la scriitorii bisericești. Astfel, Fericitul Ieronim zice în această privință: „Știu că acesta este obiceiul la Roma, ca credincioșii să primească zilnic Trupul Domnului nostru Iisus Hristos, ceea ce eu nu blamez, dar nici nu laud” (Epistola 48, 15 și 71, 6).

Aproape la fel vorbește și Ghenadie de Marsilia, care zice: „Nici nu laud, nici nu critic împărtășirea cu Sfintele Taine în fiecare zi. Eu îndemn însă și sfătuiesc că se cuvine să ne împărtășim în toate duminicile dacă, bineînțeles, sufletul nu este tulburat de păcat” (Despre dogmele Bisericii, cap. III).

Deci, Biserica Sobornicească nici nu recomandă împărtășirea zilnică pentru toți, nici nu interzice obiceiul zilniciei împărtășiri. Ci toată vremea, față de acest obicei, a păstrat o rezervă și o oarecare îndoială.

Avînd în vedere că nu-i ușor unui suflet creștin să se afie gata de împărtășire în fiecare zi, deoarece, după Apostolul, care zice: „toți mulți gresim”, lesne alunecăm în multe greșale care ne pot tulbura pacea conștiinței și prin acestea ne îndepărtează de vrednicia apropierii și împărtășirii cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos. Căci, după mărturia Sfîntului Ioan Gură de Aur, „Cele Sfinte se dau celor sfinți”.

Fratele: Am înțeles, Prea Cuvioase Părinte, că Biserica Sobornicească nu a dat o regulă oficială pentru împărtășirea zilnică cu Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos. Dar preotul de care v-am pomenit mai înainte mi-a spus că Sinodul al 6-lea Ecumenic, prin canonul 66, a dat poruncă obligatorie, pentru toți creștinii, de a se împărtăși în fiecare zi. Vă rog să-mi spuneți dacă lucrurile stau așa.

Starețul: Nu este adevărat, frate Ioane, ce ți-a spus acel preot. Sinodul al 6-lea Ecumenic nu a dat nici o hotărâre obligatorie pentru împărtășirea zilnică a creștinilor cu Prea Curatele Taine, ci pentru a se da o mai mare însemnătate sărbătorilor Pastelui, prin canonul 66, acest Sinod a făcut o dezlegare excepțională, îngăduind tuturor creștinilor care vor merge la biserică din ziua de Paști pînă la Duminica Tomei să se poată împărtăși cu Sfintele Taine în fiecare zi a Săptămîinii celei Luminate, această săptămîină fiind socotită ca o prelungire a Învierii, ca un continuu Paști.

Tilcuirea acestui canon spune așa: „Fiindcă toată Săptămîina Luminate se socotește ca o zi numită cu numele Domnului, de aceea acest canon rînduiește ca toți creștinii în săptămîina aceasta să stea în biserică, veselindu-se și prăznuind învierea Domnului... împărtășindu-se cu Sfintele Taine” (Pidalion, p. 189).

Fratele: Tot acest preot, Prea Cuvioase Părinte, mi-a spus că atît canonul 9 al Sfinților Apostoli, precum și canonul 2 al Soborului din Antiohia, anul 341, afurisește pe creștinii care nu se vor împărtăși cu Sfintele Taine în fiecare zi.

Starețul: Nici acest lucru nu-i adevărat, frate Ioane, canonul 9 al Sfinților Apostoli, canonul 2 al Soborului din Antiohia, precum și canonul 3 al Sfințului Timotei al Alexandriei vorbesc despre împărtășirea deasă care se practică în vechea Biserică Creștină, ceea ce se arată în tilcuirea acestor canoane. Dar pentru deasă împărtășire, nici unul din aceste canoane nu vorbește și nici nu afurisește pe creștinii care nu s-ar împărtăși în fiecare zi.

Iar ca să ne orientăm mai bine, să citim mai bine canonul 9 al Sfinților Apostoli, care zice așa: „Toți credincioșii care intră în biserică și aud Scripturile, dar nu îngăduie la rugăciune și la Sfînta Împărtășanie, să se afurisească ca unii ce fac neorînduială în Biserică”.

Fratele: După cîte înțeleg eu, Prea Cuvioase Părinte, canonul spune clar că trebuie să se afurisească creștinii care intră în biserică și nu se împărtășesc. Poate nu se afuriseau cei ce mergeau atunci la biserică în ziua în care nu se făcea Sfînta Liturghie. Iar dacă se făcea atunci, negreșit cei ce veneau la biserică și nu se împărtășeau în fiecare zi trebuiau să se afurisească. Dar oare, Prea Cuvioase Părinte, în acea vreme se făcea Liturghie în fiecare zi?

Starețul: Frate Ioane, Sfînta Liturghie, ca și în vremea noastră, în unele locuri se făcea zilnic, iar în cele mai multe numai sîmbăta și duminica.

Scriitorii bisericești Origen, Tertulian, Eusebiu al Cezareii și Sfințul Ciprian vorbesc despre slujirea Sfintei Liturghii numai sîmbăta și duminica. Găsim și la alți scriitori bisericești că Sfînta Liturghie se făcea și mai des și mai rar.

Fratele: Dar dacă Sfînta Liturghie se săvîrșea zilnic, Prea Cuvioase Părinte, apoi eu cred că și împărtășirea se făcea zilnic.

Starețul: Nu-i deloc așa cum crezi frăția ta, frate Ioane. Și Sfințul Ambrozio al Mediolanului, în anul 307, arată că pe vremea sa Sfînta Liturghie se făcea în fiecare zi (Epistola 90), dar tot el ne spune că creștinii din vremea sa se împărtășeau o dată pe an abia: „Dumnezeu, zice el, ne-a dat această Plîne pentru toate zilele, iar noi o luăm numai o dată pe an” (Pidalion, p. 11).

Iar dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur arată că pe vremea sa, în Constantinopol, Sfînta Liturghie se făcea zilnic, dar atît creștinii cît și monahii se împărtășeau cu Sfintele Taine foarte rar, căci zice: „Mulți cu Tainele acestea o dată pe an se împărtășesc, iar alții de două ori... iar calugării cei

de prin pustii tot o dată pe an se împărtășeau, iar de multe ori și la doi ani" (Imp. de griu, p. 53).

Deci, frate Ioane, nu este adevărat ceea ce crezi frăția ta, că dacă undeva se face Sfânta Liturghie zilnic, apoi și împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine se face zilnic. Eu ți-am spus și mai înainte că obiceiul împărtășirii zilnice nu era general, nu s-a practicat niciodată în Biserica Creștină și nici în toate timpurile, ci a avut un caracter de practică locală și individuală.

Cu toate că Sfânta Liturghie nu a încetat a se face prin unele locuri zilnic, precum vedem că se face în mănăstiri și pe la Episcopii, totuși împărtășirea cu Sfintele Taine nu s-a mai făcut zilnic, deoarece evlavia creștinilor față de această Sfântă și dumnezeiască Taină nu a mai fost așa de aprinsă ca la primii creștini.

Despre aceasta ne încredințează și Fericitul Augustin, mort la anul 430, care zice așa: „În părțile Răsăritului, cei mai mulți dintre creștini nu se împărtășesc în fiecare zi din Cina Domnului" (Pidalion, p. 2).

Poate că tocmai aceste mărturii să le fi avut în vedere și Teodor Balsamon, unul din filcitorii canoanelor care a trăit pe la sfârșitul secolului al XII-lea, când zice: „Cu neputință este creștinilor a se împărtăși în fiecare zi" (Pidalion, p. 10).

Fratele: Aceste lucruri le-am înțeles, Prea Cuvioase Părinte, însă vă rog să mă lămurii cum stau lucrurile cu cele două canoane: canonul 9 al Sfinților Apostoli și canonul 2 al Soborului din Antiohia care, după părerea mea, afurisește pe creștinii care vin la biserică și nu se împărtășesc la fiecare Sfântă Liturghie, deoarece canonul spune lămurit că: „Toți credincioșii care intră în biserică și aud Sfintele Scripturi, dar nu îngăduie la rugăciuni și la Sfânta Împărtășanie, să se afurisească".

Starețul: Numai ți se pare, frate Ioane, căci adevărul nu este acesta. Aceste dumnezeiești canoane s-au dat de către Sfinții Apostoli și de dumnezeieștii Părinți pentru a trezi

conștiințele adormite și rivna credincioșilor spre rinduirea desei împărtășiri, care fusese la început în Biserică, precum ți-am mai spus; dar nici canonul 9 al Sfinților Apostoli, nici canonul 2 al Soborului din Antiohia nu afurisesc pe creștinii care nu se împărtășesc cu Sfintele Taine la fiecare Sfântă Liturghie.

Bineînțeles, dacă aceștia vor avea motive întemeiate de a nu se împărtăși. Adică dacă ei au fost opriți de la Împărtășirea de către Episcopii sau duhovnicii lor, sau dacă li s-a întimplat ceva în ajun, precum ar fi: dacă au băut apă sau au vărsat, sau altceva ar fi pățimit (vezi P. M. B., canonul 2 Antiohia).

Deci, cele două canoane de mai sus afurisesc numai pe acei creștini care intră în biserică și aud Sfintele Scripturi, dar nu îngăduiesc la rugăciune și la Împărtășania cea în duh și cuvântătoare. Adică nu au răbdare să stea în biserică și să asculte toate rugăciunile și toată slujba Sfintei Liturghii pînă la capăt, ci ies din biserică mai înainte de vreme și prin aceasta ei tulbură liniștea celorlalți creștini care se împărtășesc de împărtășirea cea duhovnicească de care se fac părtași toți ceilalți credincioși care participă la Sfânta și dumnezeiască Liturghie.

Frntele: Dar cum, Prea Cuvioase Părinte, în vremea Sfintei Liturghii, se pot împărtăși în două feluri credincioșii creștini care vin la biserică?

Starețul: Da, frate Ioane, două sînt Împărtășirile, fiindcă și omul este îndoit: una este Împărtășania cea tainică a fetei-felnicului, prin care credincioșii se împărtășesc în chip simțit cu Trupul și Sîngele Domnului, iar a doua Împărtășanie este cea duhovnicească, prin care credincioșii se împărtășesc în chip duhovnicesc și gînditor din dumnezeiască și Sfânta Liturghie (Razb. Nev., Cuvînt înainte).

Deci, și participarea în duh la Sfânta Liturghie dă credincioșilor chip de împărtășanie și de unire a lor cu Dumnezeu.

Această unire se săvîrșește prin cunoaștere, înțelegere și iubire, fiindcă prin prezența la Sfânta Liturghie credincioșii

se găsesc sub raza duhovnicească a Cinei celei de Taină, și au puterea de a fi părtași la ea cu gândul și cu mintea și cu inima, numai de vor urmări cu toată atenția slujba Sfintei Liturghii. Printr-o astfel de participare ei pot câștiga sfințenia în chip moral.

Această împărtășanie se împărtășește prin miridele (părțile) scoase pentru numele fiecăruia. Prin această părțică ei se împărtășesc de sfințenie, precum despre aceasta arată Sfântul Simeon Tesalonicianul: „Căci prin atingerea acestor părțicele de Trupul euharistic al Domnului nostru Iisus Hristos, Sfântul Har se comunică și sufletelor care au fost scoase de la Proscomidie. Și dacă omul este dintre cei evlavioși sau dintre cei ce au greșit, dar s-au pocăit, atunci, nevăzut, el se împărtășește Harului, primind în multe cazuri și folos trușesc”.

Iar Starețul Paisie zice: „În toată vremea și în tot locul, fiecare dintre credincioși poate să se împărtășească cu duhul, avind foloase destul de mari. În acest fel se împărtășește omul și se hrănește în chip nevăzut cu Domnul nostru Iisus Hristos, ori de câte ori se gîndește cu evlavie la taina întrupării și pămîturii Sale se umple de iubire către El” (Paisie de la Neamț, p. 334).

Așadar, frate Ioane, ține minte că sînt două chipurile împărtășirii, precum ți-am spus: aceasta de-a doua, adică împărtășania duhovnicească sau gînditoare, deși nu este desăvîrșită ca cea tainică a Jertfelnicului, uneori ea este atît de plăcută lui Dumnezeu, încît poate nu sînt alte împărtășiri tainice pentru lipsa celor ce le primesc (Răzb. Nev., p. 201).

Deci, frate Ioane, cînd canonul 9 al Sfinților Apostoli afurisește pe creștinii (cei ce intră în biserică, dar nu îngăduie la împărtășire și la rugăciune), sau mai clar, cum zice canonul 2 al Soborului din Antiohia: „Iar nu se împărtășesc de rugăciune împreună cu poporul sau se întorc de la împărtășirea Sfintei Euharistii, după oarece neorînduiești” (Pidalion, p. 276).

Se înțelege că, pe lîngă cei ce nu voiesc să se împărtășească cu Sfintele Taine, nefiind opriți de la aceasta de către Episcopii sau duhovnicii lor, se afurisesc și acei creștini ce intră

în biserică și ascultă citirea Sfintei Scripturi, dar nu îngăduie să stea la rugăciuni și la duhovnicească împărtășire, adică nu vor să stea pînă la urmă și să asculte cu toată evlavie și atenția slujba dumnezeieștii Liturghii.

Fratele: Din toate cite mi-ai spus pînă aici, Prea Cuvioase Părinte, eu am înțeles că sînt două feluri de împărtășiri: una simțită și alta gîndită; că atît canonul 9 cit și canonul 2 al Soborului din Antiohia nu afurisesc pe creștinii care nu se împărtășesc cu Sfintele Taine și la fiecare Sfîntă Liturghie, după cum îmi spusese acel preot, ci aceste canoane afurisesc pe acești creștini ce se întorc de la împărtășirea Sfintei Euharistii, fără a avea pricina binecuvîntată sau oprită de la duhovnicii lor, precum și creștinii care nu îngăduie la împărtășirea cea duhovnicească, adică nu vor să stea pînă la urmă și să asculte cu evlavie slujba Sfintei și dumnezeieștii Liturghii.

Starețul: Ai înțeles, frate Ioane, sau mai ai și altceva de întrebare?

Fratele: Da, Prea Cuvioase Părinte, ziceați că prin cuvîntul „împărtășire” canoanele de mai sus nu se referă numai la împărtășirea cu Sfintele Taine, ci și la împărtășirea cea gîndită, de asemenea ziceați că și Sfînta Liturghie se cheamă împărtășire. Oare este scris undeva că Sfînta Liturghie se mai numește și împărtășire?

Starețul: Dacă vrei să te încredințezi de acest lucru, frate Ioane, citește subînsemnarea canonului 9 Apostolic, unde se vede scris chiar așa: „Apoi canonul nu zice în fiecare zi, ci afurisește pe cei ce nu îngăduie la Sfînta împărtășanie, adică atunci cînd se săvîrșește Sfînta Liturghie” (Pidalion, p. 11).

Fratele: Dar canonul 9 al Sfinților Apostoli, Prea Cuvioase Părinte, aminteste și de rugăciune, zicînd: „Dar nu îngăduie la rugăciune și la Sfînta împărtășanie”, apoi oare și prin cuvîntul rugăciune, tot slujba dumnezeieștii Liturghii o arată?

Starețul: Adevărat, frate Ioane, amîndouă acestea le înțelege canonul prin rugăciune și împărtășirea cu Sfintele Taine, și că să fii încredințat de acest lucru, apoi ascultă pe Mitro-

politul Gavriil al Philadelphiai care, în tălcuirea celor șapte Taine ale Bisericii de Răsărit, arătând diferitele numiri ale dumnezeieștii Liturghii, zice: „De sînge și de aducere și slujba cuvîntătoare și Euharistie” și „Dar cinstit și Rugăciune și Împărtășire”.

Fratele: Dar în ce fel, Prea Cuvioase Părinte, dumnezeiasca Liturghie se numește și Rugăciune și Împărtășire?

Starețul: Dacă vrei să cunoști și acest lucru, frate Ioane, apoi ascultă mai departe pe acel tălcuitor, care zice: „Sfînta Liturghie se numește și Rugăciunea ce pururea se săvîrșește de noi, pentru pravoslavnicii cei vii și pentru cei adormiți întru Hristos” (id. pp. 33-34).

Iar că Sfînta Liturghie se mai numește și Împărtășanie, același tălcuitor arată, zicînd: „Se numește și Împărtășire și Liturghie și este cu adevărat după dumnezeiescul Damaschinul și pentru că ne împărtășim cu Hristos prin ea și ne facem părtași Trupului Dumnezeirii și pentru că ne împărtășim și ne unim unii cu alții. Că de vreme ce dintr-o piine ne împărtășim cu toții, un Trup al lui Hristos și un Sînge și unul altuia mădulare ne facem” (ibid.).

După cum vezi din această tălcuire, frate Ioane, Sfînta Liturghie se numește și Împărtășire și Rugăciune. Iar acei care ies din biserică mai înainte de vreme și nu voiesc a lua parte la această gînditoare și duhovnicească împărtășire, adică nu voiesc a asculta cu evlavie slujba Sfîntei Liturghii pînă la capăt, se afurîesc de mai sus amintitele canoane ca și acei credincioși care se întorc de la împărtășirea Sfîntei Euharistii fără motive binecuvîntate.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, mai sînt și alte mărturii care să conglăsuiească cu mărturia pe care mi-ai dat-o?

Starețul: Dacă mai vrei și alte mărturii, frate Ioane, ascultă pe Alexie Arstî, unul dintre tălcuitorii Sfîntelor Canoane, care în mono-canonul său privitor la cele de mai sus zice așa: „Cine nu așteaptă la biserică, încă nefîind săvîrșită slujba Sfîntei Liturghii, ca și cum ar face netocmire Bisericii, acela să se afurisească” (P. M. B., p. 312).

Fratele: Acum am înțeles clar, Prea Cuvioase Părinte, că toate cele arătate pînă acum de Prea Cuvioșia Voastră în privința canonului 9 Apostolic și canonului 2 de la Soborul din Antiohia sînt adevărate și în pas cu înțelesul sobornicesc al Bisericii. Deci, acum sînt convins pe deplin că nu are dreptate acel preot care mi-a spus că aceste două canoane afurîesc pe toți creștinii care nu se împărtășesc cu Sfintele și Prea Curatele Taine în fiecare zi.

Starețul: Bine că ai înțeles măcar acum, frate Ioane, cele ce a trebuit să le înțelegi.

Fratele: Vă rog să nu vă supărați, Prea Cuvioase Părinte, dacă vă mai întreb ceva.

Starețul: Întrebă, frate Ioane, că nu mă supăr.

Fratele: Tot aceluși preot mi-a spus, Prea Cuvioase Părinte, că Sfîntul Ioan Gură de Aur scotea afară din biserică pe creștinii care nu se împărtășeau cu Sfintele Taine în fiecare zi și nu-i lăsa nici măcar să se roage împreună cu cei ce erau vrednici a se împărtăși în fiecare zi cu Sfintele Taine. De aceea, tare v-aș ruga să-mi spuneți dacă este adevărat ce mi-a spus mie acel Părinte.

Starețul: Nici acest lucru nu este adevărat, frate Ioane; Sfîntul Ioan Gură de Aur nu scotea din biserică pe creștinii care nu se împărtășeau cu Sfintele Taine în fiecare zi, ci el scotea din biserică pe creștinii ce se aflau sub canonul pocăinței și care după canonul 10 al Sfîntilor Apostoli și după rînduiala celor patru trepte de canonisire ce erau pe acea vreme în Biserică nu aveau voie să stea împreună cu credincioșii, nici a se ruga sau a se împărtăși împreună cu ei.

Ascultă însă și cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur, ca să te lămurești deplin asupra acestui lucru: „Nu ești vrednic – zice – să te împărtășești, nu ești vrednic nici împreună a te ruga cu cei vrednici a se împărtăși. Auzi pe diacon că strigă: «Cîți sînteți întru pocăință ieșiți, cîți nu se împărtășesc sînt întru pocăință». Pentru ce, cînd auzi pe diacon că zice: «Cîți nu puteți a vă ruga, ieșiți», tu stai cu obrăznicie și nu ieși?” (Cuv. III către Efeseni).

Deci, după cum vezi, frate Ioane, nici nu pomeniște dumnezeiescul Hristostom de împărțășirea zilnică, ci el scoate afară din biserică pe cei ce erau pe treapta a treia a canonicilor și care cu obraznicie rămăneau în biserică, împreună cu cei ce aveau stare de credincioșie, deși în acea vreme nu le era îngăduit să rămână, ci trebuia să iasă afară din biserică atunci când diaconul zicea cuvintele: „Cei ce sînteți întru pocăință, ieșiți”. Căci după ce ieșeau aceștia trebuia să înceapă Sfînta Liturghie a credincioșilor (Tez. Lit., p. 71).

Fratele: Ați pomenit, Prea Cuvioase Părinte, de patru trepte de canonisire care erau în acea vreme în Biserică. Apoi tare aș dori să știu ce-i cu aceste trepte și ce rol aveau ele, ca să înțeleg și mai bine cele spuse de Sfîntul Ioan Gură de Aur și totodată să știu cum era practica canonisirii pentru cei ce voiau să se împărțășească cu Prea Curatele lui Hristos Taine.

Starețul: Cele patru trepte de canonisire care erau în vremea Sfîntului Ioan Gură de Aur sînt: plîngerea, ascultarea, căderea și starea cu credincioșii, iar deosebirea dintre ele este aceasta:

Plîngerea era starea celor păcătoși care erau opriți să intre în biserică și stăteau afară și de curtea bisericii și trebuiau să iasă înaintea tuturor celor ce veneau la biserică și să-i roage cu lacrimi ca să se roage pentru dîșii, ca unii ce erau lepădați afară de tînda bisericii. Și așa trebuiau să se pocăiască atîta vreme cît le era poruncit.

Ascultarea era starea celor păcătoși care trebuiau să asculte dumnezeiasca Scriptură stînd la ușa bisericii, în tindă, iar în biserică nu le era iertat să intre pînă ce nu se împlineau anii rînduiți.

Căderea era starea celor ce aveau voie să intre în biserică pînă la ușa amvonului și puteau să stea în biserică pînă după Sfînta Evanghelie, cînd diaconul zice: „Cei chemați ieșiți”, și atunci ieșeau și stăteau afară pînă la terminarea Sfîntei Liturghii.

Starea cu credincioșii era starea celor ce puteau sta cu credincioșii în biserică pînă la sfîrșitul Sfîntei Liturghii, dar cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos nu se împărțășeau, pînă ce nu se împlinea vremea cea hotărîtă pentru dîșii. Numai atunci se învredniceau cu împărțășirea cu Sfintele Taine ale Prea Curatului Trup și ale Prea Curatului Singe al Domnului nostru Iisus Hristos. Cu acestea se împlinește toată pocăința.

Episcopii și preoții duhovnici trebuiau să ia aminte în toată vremea și așa să canonisească pe cei ce voiau să se curețe de păcate și să se pocăiască (P. M. B., Sfîntul Vasile cel Mare, canon 59).

Fratele: Foarte m-am minunat, Prea Cuvioase Părinte, auzind aceste lucruri.

Starețul: Dar de ce te-ai minunat, frate Ioane?

Fratele: Iată de ce m-am minunat, Prea Cuvioase Părinte: am crezut că dacă în vechime era obiceiul de a se împărțăși creștinii așa de des, apoi nu era așa de mare strictețea și oprirea de la Sfînta Împărțășanie, ca în zilele noastre. Dar după cite văd eu, disciplina Bisericii față de cei ce păcătuiu era mult mai aspră ca acum și îngrădită cu mare scumpătate împărțășirea cu Sfintele Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos. Eu cred, Prea Cuvioase Părinte, că dacă s-ar pune în zilele noastre această rînduială a canonisirii, apoi nimeni nu s-ar mai împărțăși cu Prea Curatele Taine. Căci cine din credincioșii de azi ar mai avea atîta smerenie și răbdare să stea cu anii în curtea bisericii, în pridvor sau la ușa bisericii sau împreună cu cei credincioși, dar fără să se poată împărțăși? Cine din credincioșii de azi ar mai avea atîta smerenie și evlavie să stea la poarta bisericii și să ceară iertare de la toți cei ce intră în ogradă bisericii și în biserică?

Starețul: Mă bucur, frate Ioane, că te-ai gîndit la acest lucru. Într-adevăr, disciplina Bisericii în vechime a fost foarte aspră și cu mare sfințenie s-au păstrat învățăturile și tradițiile

Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și ale Sfinților Apostoli față de Sfînta și dumnezeiasca Taină a Euharistiei, care este cu adevărat Trupul și Sîngele Domnului. Deci față de o visterie atît de sfîntă, cită curăție și umilință ne trebuie nouă dacă dorim să o primim?

La acest lucru, frate Ioane, ar trebui mereu să cugete preoții care fac prea mare pogorămînt și dau voie creștinilor fără de nici o pregătire cuvințioasă să dea năvală la Sfînta Împărtășanie cu Prea Curatele și Sfîntele Taine. Se cade ca ei să arate credincioșilor nu numai obiceiul cel bun pe care-l aveau creștinii pe vremurile cele mai dinainte, de a se împărtăși mai des cu Sfintele Taine, ci și această sfîntă și aspră disciplină a Bisericii din acea vreme și scumpătatea mare care era în Biserica față de Neprefăuțiile Taine ale lui Hristos.

Fratele: Mai am o nedumerire, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Ce nedumerire mai ai, frate Ioane?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, din cele ce mi-ai spus despre treptele canonisirii am înțeles că cei de pe treapta canonisirii a patra puteau sta în biserică cu credincioșii pînă la sfîrșitul Sfintei Liturghii, dar nu se învredniceau de Sfînta Împărtășanie. Dar mie mi se pare că Sfîntul Ioan Gură de Aur nici pe atunci nu-i lăsa să stea în biserică, pentru că erau sub canonul pocăinței și deoarece nu se puteau împărtăși cu Sfintele Taine, nici la rugăciunea cu cei credincioși nu aveau voie să stea. Aceasta se vede din cuvîntul Sfîntului, care zice: „Nu ești vrednic să te împărtășești? Nu ești vrednic nici împreună a te ruga cu cei vrednici de împărtășire” (Cuv. III către Efeseni).

Deci, după cum vedeți, Sfîntul Ioan Gură de Aur permite să rămîna în biserică pînă după terminarea Sfintei Liturghii numai credincioșii ce erau vrednici să se împărtășească cu Sfintele Taine, iar canonul 9 al Sfinților Apostoli din contră, afurisește pe creștinii care nu vor să stea în biserică pînă la terminarea Sfintei Liturghii. Tot așa și canoanele 22 și 59 ale Marelui Vasile și canonul 4 al Sfîntului Grigorie de Nyssa și altele, care hotărîsc ca cei de pe treapta a patra a canonisirilor

să stea împreună cu credincioșii pînă la sfîrșitul Sfintei Liturghii. Sau poate pe vremea Sfinților Apostoli a fost o rînduială în Biserică în privința celor ce se împărtășeau și altă rînduială pe vremea Sfîntului Vasile cel Mare și a Sfîntului Ioan Gură de Aur, sau poate este vreo nepotrivire aici între hotărîrea pe care o da Sfîntul Ioan Gură de Aur și canoanele arătate mai sus?

Eu, fiind nedumerit în această privință, nu știu ce să cred. De aceea vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți și să-mi lămurii cele de mai sus.

Starețul: Această nedumerire a frației tale, frate Ioane, o dezleagă canonul 8 al Sfinților Apostoli, care spune clar: „Dacă vreun Episcop sau preot sau diacon sau oricine altcineva din catalogul preotesc, făcîndu-se aducere aminte, nu se va împărtăși și spune pricina, să aibă iertare, iar dacă nu o va spune, să se afurisească, ca unul ce s-a făcut pricinuior de vătămarea norodului, ca și cum un sănătos a adus”. Iar în tilcuirea acestui canon citim așa: „Canonul acesta vrea ca toți, și mai ales cei hirotoniți, să fie înainte gătiiți și vrednici a se împărtăși cu Sfintele Taine, cînd se face atunci, adică înainte de Sfînta Slujbă a Trupului Domnului, iar dacă cineva din ei nu se va împărtăși, fiind de față la dumnezeiasca Liturghie, să spuie pricina pentru care nu s-a împărtășit, iar de va fi dreaptă și binecuvîntată să ia iertare. Iar de nu voiește să spună, să se afurisească, fiindcă se face pricina de vătămarea norodului, fiindcă da prilej să bănuiască norodul că preotul ce a liturghisit este nevrednic și pentru aceasta nu are voie a se împărtăși”; iar în subînsemnarea acestui canon se spune așa: „Din canonul acesta se dezleagă pâruta împotrivire ce se naște din următorul canon 9 apostolic și întru Hrisostom și între celelalte canoane ale Soboarelor și ale Părinților”.

Ca apostolicescul canon 9 rînduiește să se afurisească toți creștinii aceia care intră în biserică la Sfînta Liturghie și aud Sfintele Scripturi, dar nu îngăduie la rugăciune și la împărtășire. Iar Hrisostom zice ca să iasă din biserică și să nu se roage împreună cu cei credincioși, cei ce nu sînt gătiiți a se

împărtăși. Iar Sfintele Canoane ale Soboarelor și ale Părinților, în multe locuri rânduiesc împotriva, adică să stea împreună în vremea Sfintei Liturghii.

Mulți dintre cei ce se pocăiesc însă, să nu se împărtășească... Deci, această părută împotrivire este dezlegată și învoită de canonul al 8-lea al Sfinților Apostoli, ce poruncește celor ce împreună se roaga cu cei credincioși și nu se împărtășesc, să spună pricina pentru care sînt opriți a se împărtăși. Pentru că în chipul acesta se împreună se roagă și sîfîrșit și nici nu se împărtășesc, dar nici nu se afurisc, că poate să se fi întîmplat ceva omenesc, ori apă să fi băut, ori să fi vărsat, ori altceva să fi făcut" (Pidalion, p. 10-11). Așadar, frate Ioane, cred că din cuprinsul acestui canon, ca și din înțelegerea și din subînsemnarea lui, te-ai lămurit că pe vremea Sfîntului Ioan Gură de Aur acesta li scotea din biserică pe creștinii aceia care erau pe treapta a treia de pocăință și de canonisire și care nu puteau sta la rugăciune cu cei credincioși și nu scotea pe cei de pe treapta a patra de canonisire, care puteau să rămîna în biserică și să se roage împreună cu cei credincioși pînă la sfîrșitul Sfintei Liturghii, și care pentru motive binecuvîntate nu puteau a se împărtăși.

Noi știm că Sfîntul Ioan Gură de Aur a trăit în secolul al IV-lea pînă la începutul secolului al V-lea (*407). Și trebuie să credem că el cunoaște mai bine ca noi canonul 9 al Sinodului apostolic (Pidalion, p. 12), precum și hotărîrea canoanelor 22 și 59 ale Sfîntului Vasile cel Mare și canonul 4 al Sfîntului Grigorie de Nyssa, care erau scrise aproape de vremea lui și care dădeau voie să stea în biserică pînă la sfîrșitul Sfintei Liturghii, dar să nu se împărtășească (Pidalion, p. 403).

Fratele: Încă o nedumerire mai am, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Care nedumerire, frate Ioane?

Fratele: Iată care, Prea Cuvioase Părinte: canonul 8 al Sfinților Apostoli vorbește numai de Episcopi, de preoți și de diaconi, dar de creștini și de mireni nimic nu pomeniște. Adică nu arată că dacă ei vor avea vreo pricină binecuvîntată

ca să nu se împărtășească, să aibă și ei iertare spre a putea sta împreună cu credincioșii în biserică pînă la sfîrșitul Sfintei Liturghii. Va rog să mă lămuriiți și în această privință.

Starețul: Este drept, frate Ioane, că numai despre Episcopi și preoți și ceilalți din ceata clericilor vorbește canonul 8 al Sfinților Apostoli, dar frația ta vezi că în înțelegerea canonului zice așa: „Canonul acesta vrea ca toți...” și prin acest „toți” înțelucitorul a înțeles și pe clerici și pe creștinii mireni. Dar nu numai înțelucitorul a înțeles așa înțelega, ci și mai mulți Sfinți Părinți de la Sfintele Soboare Ecumenice și locale, precum și Sfinții Părinți care au scris canoanele în parte, au înțeles la fel acest lucru.

Acest adevăr se poate cunoaște din cele scrise. Iar Sfintele Canoane ale Soboarelor și ale Părinților la multe părți rânduiesc împotriva, adică să stea creștinii ce nu se pot împărtăși împreună cu cei credincioși și să se roage împreună în vremea Sfintei Liturghii pînă la sfîrșit, dar pînă la urmă să nu se împărtășească. La fel se arată și în înțelegerea canonului 10 al Sfinților Apostoli (Pidalion, p. 12).

Altă mărturie în această privință găsim în Pravila Bisericească de la Govora, unde citim așa: „Fieștecine intră în biserică să asculte Sfînta Liturghie și Sfînta Scriptură și nu vrea să se pricească cu toții cu Prea Curatele și Sfintele Taine ale lui Iisus Hristos, unul ca acela să se întreb de unde este lui această învățătură; deci de va fi de la duhovnicul lui, însăși din voința sa sau de se va teme de păcate; unii ca aceștia să se teamă și să întreb pe Părinți, oare cum va fi. Au doară i-au dat lui duhovnicul învățătură, iar de nu, se va pleca și va petrece așa într-o lui minte deșartă, și se despartă. Iar de va fi Episcop sau popă sau diacon, și acela așijderea să se întreb și să-l certe și la arătare înaintea Mitropolitului și să-i pună lui înainte unica aceea de toată cercarea și de toate întrebările” (P. B. G., p. 107).

Această învățătură se vede scrisă pe Pravila Mare a Bisericii (P. M. B., p. 331).

Deci, după cum vezi, frate Ioane, aici se arată destul de deslușit că dacă cineva are învățătură de la duhovnicul său, adică dacă este oprit de a se împărtăși, unul ca acela, fie cleric, fie mirean, poate sta în biserică să asculte împreună cu toți necredincioșii slujba Sfintei Liturghii, dar numai să nu se împărtășească cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos. Adică așa cum este practica de azi a Sfintei și Sobornicești Biserici de Răsărit. Așadar, cred că măcar acum, frate Ioane, te-ai lămurit asupra nedumeririi care te chinuia.

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, acum îmi dau seama că atît canonul 8 al Sfinților Apostoli, cit și cel de-al 9-lea, precum și canoanele 22 și 59 ale Sfîntului Vasile cel Mare și cel al Sfîntului Grigorie de Nyssa, precum și alte canoane ale soboarelor și ale Părinților și ale dumnezeieștilor Pravile ale Bisericii rînduiesc ca toți creștinii care sînt întru pocăință și au canon de la Episcop sau de la duhovnicul lor de a nu se împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine, dacă vor spune pricina pentru care nu se pot împărtăși, au voie să intre în biserică și să se roage cu cei binecredincioși, să asculte Sfînta Liturghie pînă la sfîrșit, dar nu mai au voie să se împărtășească cu cei vrednici de împărtășire, pînă își vor face canonul rînduit de duhovnicul lor și vor primi dezlegare de la ei pentru a se împărtăși.

Acum sînt pe deplin lămurit și cred că nu a avut dreptate acel preot care mi-a spus că Sfîntul Ioan Gură de Aur scoate afară din biserică pe toți creștinii care nu se împărtășeau cu Sfintele Taine în fiecare zi.

Starețul: Bine, frate Ioane, căci cu ajutorul bunului Dumnezeu am ajuns să ne înțelegem și în această privință.

Fratele: Din cele ce mi-ai spus, Prea Cuvioase Părinte, m-am lămurit pe deplin că obiceiul de a se împărtăși în fiecare zi a fost numai în primele zile ale Bisericii Creștine, iar mai pe urmă acest obicei a rămas numai pe alocuri și s-a practicat numai de creștinii cei mai evlavioși și de monahi; și că acest obicei a fost privit de Biserică cu suspiciune și cu rezervă, deoarece uneori a întrecut măsura bunei cuvințe.

Îmi aduc aminte, Prea Cuvioase Părinte, ce mi-ai spus mai înainte despre canoanele 8-9-10 ale Sfinților Apostoli, canonul 2 al Soborului din Antiohia și canonul 6 al Soborului 6 Ecumenic că au fost date Bisericii de Sfinții Apostoli și de dumnezeieștii Părinți, pentru a trezi conștiința și rîvna credincioșilor, pentru deasa împărtășire, care a fost de la început în Biserică și că aceste canoane au dar de a se înțelege și arată lumînat despre obiceiul deseî împărtășiri pe acele vremuri. Deci vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți dacă afară de aceste canoane mai sînt și alte mărturii despre deasa împărtășire, care se practica în Biserică cea veche.

Starețul: Frate Ioane, despre obiceiul deseî împărtășiri, care a fost în Biserică veche, nu vorbesc numai aceste canoane, ci și istoricii Bisericii și mulți dintre Sfinți și dumnezeieștii Părinți. Unul dintre acești Sfinți Părinți este și Sfîntul Ioan Gură de Aur, care vorbește în mai multe locuri despre deasa împărtășanie, precum în cuvîntul dinaintea al filicirii Epistolei către Romani – Cuv. 8 către Evrei –, în Cuvîntul 18 la Faptele Apostolilor, în Cuvîntul al 5-lea al Epistolei către Timotei, în Cuvîntul al 17-lea al Epistolei către Evrei, în cuvîntul către cei ce postesc Paștile cel dintîi, în Cuvîntul al 5-lea către Efeseni, în cuvîntul către cei ce se lipsesc de dumnezeieștile adunări, în Cuvîntul al 22-lea către Corintenii, în Cuvîntul către Ferichit Filogonie și Cuvîntul pentru post.

În toate acestea se nevoiește aca limbă frumoasă ca să îndemne pe creștinii să se împărtășească adesea, dar și cu vrednicie (Pidalion, p. 11).

Fratele: Cu adevărat, Prea Cuvioase Părinte, din mărturiile de mai sus am înțeles limpede și m-am învrednicit a ști despre obiceiul care a fost la începutul creștinătății de a se împărtăși creștinii mai des cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

Însă aș dori să știu cit de des se împărtășeau creștinii pe acele vremuri și de cite ori pe săptămîină și care a fost motivul acesteî deseî împărtășiri.

Starețul: Fiindcă dorești să știi și acest lucru, frate Ioane, apoi să știi că disciplina cu privire la deasa împărtășire nu a

fost întotdeauna nici în lumea creștină la fel. Aceasta ne-o spune Fericitul Augustin care, vorbind despre obiceiul deseia împărtășiri de pe vremea sa, zice: „Unii se împărtășesc zilnic, iar alții numai în anumite zile; în unele părți nu rămâne nici o zi fără de Sfânta Liturghie, în timp ce în altele se săvârșește Sfânta Liturghie numai sîmbătă și duminică”.

După cum se vede, frate Ioane, din această mărturie aflăm că nu era o regulă peste tot, nici cu slujirea Sfintei Liturghii, nici cu practica Împărtășirii pe acea vreme.

Din altă mărturie, însă, aflăm că în acea vreme în Asia Mică credincioșii se împărtășeau de patru ori pe săptămînă: miercuri, vinerea, sîmbătă și duminică (Sfîntul Vasile cel Mare, Epistola 93).

În alte părți, creștinii se împărtășeau cu Sfintele Taine miercuri și vinerea și în alte zile ale săptămînii (Eusebiu Arhentie, p. 284).

Și fiindcă frația ta ai întrebat și care a fost motivul acestei practici de a se împărtăși creștinii de mai multe ori pe săptămînă, să știi că în veacul al III-lea Sfînta Liturghie a început să se săvârșească în afară de duminică și vinerea, ca la Ierusalim, în bisericile din Antiohia, Africa de Nord, sau sîmbăta ca la Roma, Asia Mică, Siria etc.

Deci, o dată cu înmulțirea zilelor de Liturghie, în unele părți s-au înmulțit și zilele de Împărtășanie la creștinii din acea vreme.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar cîtă vreme a ținut acest obicei de a se împărtăși creștinii de mai multe ori pe săptămînă?

Starețul: Nici acest obicei nu a ținut mult, deoarece aflăm de la unii Sfinți Părinți că regula din epoca clasică a monahismului egiptean era ca atît Sfînta Liturghie cît și împărtășirea cu Sfintele Taine să se facă sîmbăta și duminică, pentru toți monahii din aceste părți. Iar pentru călugărițe și pentru unii călugări, împărtășirea să fie numai în zi de duminică, cu toate că în acele vremuri se găseau unii care nu se împărtășeau decît o dată pe an (Cuviosul Casian, Reguli monahale, cap. III).

Încă o mărturie despre împărtășirea de sîmbătă și duminică o găsim în viața Cuviosului Sava cel Sfințit, care a trăit în secolul al V-lea. El în fiecare an, în vremea Postului Mare se retrăgea în pustia Palestinei, luîndu-și cu sine Prea Curatele lui Hristos Taine spre a se împărtăși în fiecare sîmbătă și duminică (Gherasim Timus, Dicționar hagiografic, p. 783).

Însă la fel ca și obiceiul mai sus arătat, și acest obicei al monahilor și creștinilor de a se împărtăși în toate sîmbetele și duminicile nu a ținut prea multă vreme, deoarece aflăm din mărturiile istoricilor bisericești că împărtășirea cu Prea Curatele Taine ale lui Hristos, începînd de pe vremea Sfinților Apostoli și de pe vremea marilor prigoane, precum și mai tîrziu, se făcea în cele mai multe locuri o dată pe săptămînă și anume duminică.

Această zi a fost aleasă încă din cele mai vechi timpuri de către creștini și i s-a dat o deosebită înțietate și cinste pentru că în ea a înviat Domnul nostru Iisus Hristos.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar unde se pot găsi aceste mărturii dovedind că ziua de duminică, în vechime, a avut o deosebită cinste la creștini și mai ales că în acea zi se împărtășeau creștinii cu Sfintele și Prea Curatele Taine?

Starețul: Prima mărturie o găsim în istoria cea sfîntă a Faptelor Sfinților Apostoli, unde citim așa: „Iar în ziua întâi a săptămînii, adunîndu-se ucenicii pentru Frîngerea Plinii, Pavel, vîind a pleca a doua zi, a vorbit cu ei și a lungit cuvîntul pînă la miezul nopții” (Fapte 20, 7).

O mărturie tot așa de grăitoare o aflăm în scrisoarea lui Pliniu cel Tânăr, Proconsulul Bitiniei, trimisă pe la anul 104 împăratului Traian și care, printre altele, îi spunea împăratului: „Creștinii se adunau într-o zi de duminică, în zorii zilei, unde cîntau cîntece de laudă lui Hristos ca lui Dumnezeu și se leagă prin jurămînt ca să nu facă nici un rău”.

Tot la începutul secolului al III-lea, auzim pe Sfîntul Ignatie Teoforul zicînd magnezienilor: „Nicidecum să nu sărbătorii sîmbăta, ci viețuiți după ziua Domnului”, iar Sfîntul

Iustin Martirul, tot în secolul al III-lea, zice așa: „În ziua soarelui, duminică, toți se adună într-un loc pentru Frângerea Pîinii” (Apologia I). Iar în a doua sa Apologie spune așa: „Și în așa-zisa zi a soarelui Dumnezeu ne adună la un loc pe toți cei ce petrecem prin orașe și prin sate și citim pînă cînd iartă timpul memoriile Apostolilor și cărțile Proorocilor. După ce a sfîrșit citirea, ține proistosul o cuvîntare în care îndeamnă și cheamă la urmarea acestor învățături bune. Apoi ne sculam împreună cu toții și, săvîrșindu-se rugăciunea, se aduce pîine, vin și apă și proistosul înalță rugăciuni, asemenea și mulțumiri cît îi este cu putință. Iar poporul îi răspunde zicînd: «Amin, amin».

Și după aceasta se dă fiecăruia a se împărtași de cele binecuvîntate și celor ce nu sînt de față li se trimite prin diaconi”.

Același apologet, Iustin Martirul, arătînd că pe vremea sa ziua duminicii se sărbătorea cu deosebită cinste, zice așa: „Iar ziua soarelui – Duminică, în care ne adunăm cu toții, este aleasă pentru că aceasta este ziua în care Dumnezeu a făcut totul și Iisus Hristos a înviat din morți, căci în ziua mai înainte de sîmbătă, care este ziua soarelui – Duminică, S-a arătat Apostolilor, și i-a învățat acestea pe care vi le-am arătat” (Apologia II).

Și în epistola lui Varnava scrie așa: „De aceea ne adunăm în ziua a opta – Duminică – în care Iisus a înviat din morți” (Tez. Lit., III, p. 67).

Iar în secolul al III-lea, respectul deosebit pe care îl aveau creștinii pentru ziua duminicii, îl arată Clement Alexandrinul (Stromata VII). Tot așa și istoricul Tertulian (Apologeticum cap. XVII), arată că se săvîrșea sărbătorește și cu mare cinste și evlavie Sfînta Liturghie în ziua de duminică, și că în aceea zi se făceau fapte bune creștinești.

Și apoi, vorbind cu admirație, zice: „În ce chip ne vom aduna la rugăciune, în ce chip vom sărbători mai bine duminica!”.

În secolul al IV-lea, vedem că primul împărat al creștinilor, Constantin cel Mare, acordă o mare cinste și o deosebită

atenție zilei de duminică. Fiindcă la cererea Bisericii, el a oprit să se facă judecăți în acea zi, a dat ordin ca ostașii să meargă la biserică în această zi, a dat ordin să se oprească lucrul cîmpului în ziua de duminică (Eusebiu al Cezareei – Viața lui Constantin cel Mare, cap. IV, 18-19).

Iar împărații Teodosie cel bătrîn și cel tînăr, au oprit în această zi strîngerea dărilor, adică a birurilor de la creștini (cetățeni), și totodată au oprit și negoul (Cod. Teodos, cartea 15). Au oprit apoi și spectacolele publice: teatrele, jocurile, circurile, paiațele, mimii, precum și tot felul de petreceri de felul acesta. Și chiar dacă ziua împăratului ar fi căzut duminică, sărbătoarea ei se făcea în altă zi (Cod. Teodos, cartea 15).

Iar Sfîntul Sobor al 6-lea Ecumenic în canonul 9 poruncește: „Proistosii Bisericii în toate zilele, dar mai ales în ziua duminicii, să învețe pe credincioși cuvintele evlaviei”, iar în canonul 80 hotărăște: „Episcopul, preotul sau diaconul și mireanul, de vor lipsi de la biserică trei duminici la rînd fără de nici o mare nevoie, de va fi cleric să se afurisească, iar de va fi mirean, să se oprească de la Sfînta Împărăsanie!”.

Și marele Grigorie al Tesalonicului, în decalogul său cel după Hristos, hotărăște: „Creștinii să se cuminice în orice duminică și în fiecare Mare Praznic” (Filocalia).

Asemenea zice și Sfîntul Simeon al Tesalonicului: „Să nu se lase creștinii 40 de zile, ci pe cît le este cu putință și mai curînd și în fiecare duminică, de este chip, și mai ales bătrînii și bolnavii” (Sim. Tes., cap. 360). Iar Episcopul Ghenadie de Marsilia zice: „Eu îndemn și sfătuiesc că se cuvine să ne împărtaşim în toate duminicile, dacă bineînțeles, sufletul este netulburat de păcat” (Despre Dogmele Bisericești, cap. III).

Pe vremea Sfîntului Teodor Studitul, monahii de la mănăstirea Studion din Constantinopol se împărtaşeau cu Prea Curatele Taine numai duminică (Cateheze). Canonul 3 al Sfîntului Timotei al Alexandriei îngăduie și celui îndrăcît, dacă nu hulește să se poată împărtași cu Sfintele Taine în ziua duminică (Pidalion).

Vedem de asemenea că și în veacul al V-lea, Sfânta Liturghie se săvârșea numai duminică și la sărbătorile mari, când avea loc și împărtășirea creștinilor cu Sfintele și Prea Cuvatele Taine ale lui Hristos.

Fratele: Într-adevăr, Prea Cuvioase Părinte, din multe mărturii ce mi-ai arătat, eu am înțeles clar că, într-adevăr, ziua de duminică a fost o zi aleasă și în deosebită cinste la toți creștinii, pentru învierea Domnului, care a avut loc în această zi. Și totodată am înțeles că obiceiul de a se împărtăși creștinii cu Sfintele și Prea Cuvatele Taine ale lui Hristos în ziua duminicii a fost pe vremuri cel mai răspândit obicei în toată lumea creștină. Aș mai vrea să mai știu, Prea Cuvioase Părinte, dacă sînt mărturii și despre împărtășirea mai rară cu Sfintele și dumnezeieștile Taine în ziua duminicii?

Starețul: Frate Ioane, sînt destule mărturii care arată și despre împărtășirea mai rară decît cea o dată pe săptămîină, care se face în ziua duminicii. De pildă, a fost o vreme cînd creștinii erau sfătuiți de către păstorii lor suflatești să se împărtășească măcar o dată la trei-patru săptămîni.

Mărturisirea Ortodoxă învață așa: „Creștinii cei ce sînt înaintați cu cuviosie și cucernicie să se mărturisească în fiecare lună și să se împărtășească cu Sfintele și Prea Cuvatele Taine măcar o dată la 40 de zile” (Mărturisirea Ortodoxă, p. 360).

În Biserica Apuseană, împărtășirea cu Sfintele Taine, pe vremuri, era obligatoriu să se facă măcar de trei ori pe an. Astfel, Sinodul ținut la Agde în anul 506 în Galia hotărâște ca să nu mai fie creștini cei care nu se vor împărtăși cu Sfintele Taine măcar la Crăciun, la Paști și la Cincizecime. În Biserica Angliei, precum arată Beda Venerabilul, împărtășirea cu Sfintele Taine în veacul al VIII-lea se făcea de obicei la Crăciun la Epifanie (Botezul Domnului) și la Paști. Această măsură a împărtășirii cu Sfintele Taine de trei ori pe an s-a repetat mai tîrziu și de Sinodul ținut la Pours, în anul 813. Dar cu mult înainte de aceste Sinoade, Sfîntul Patriciu (anii 450 - 452), în Irlanda, hotărâște să fie cercetată situația

acelora care nu se împărtășesc cel puțin o dată pe an, în ziua Sfîntelor Paști.

Dar și în Răsărit, ca și în Apus, pe acele vremuri unui monahi, ca și unui dintre mireni, se împărtășeau cu Sfintele Taine de două ori pe an. Despre acest lucru ne încredințează marele Dascal și dumnezeiesc Părinte Sfîntul Ioan Gură de Aur, care zice așa: „Mulți cu Tainele acestea, o dată într-un an se împărtășesc, iar alții de două ori, iar alții de mai multe ori” (Împ. de griu, pp. 449-450).

Apoi, arătînd că acest obicei de a se împărtăși rar nu îl aveau în acea vreme numai unii dintre creștini, ci și chiar monahii de prin pustie, zice așa: „Deci către toți ne este nouă cuvîntul, nu numai către cei de aici (adică mireni), ci și pentru cei ce sed în pustie (călugării pustnici) și că aceia o dată pe an se împărtășesc, iar de multe ori și la doi ani” (Împ. de griu, pp. 449-450).

Iar Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă dă o regulă oficială cu privire la spovedanie și împărtășire și, potrivit poruncii a patra a Bisericii, această mărturisire învață că creștinii sînt datori să se mărturisească și să se împărtășească de patru ori pe an, în cele patru posturi, sau cel puțin o dată pe an, în Sfînta Patruzecime.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, din mărturiile arătate mai sus m-am convins că într-adevăr, în lumea creștină, atît în Biserica de Răsărit cît și în cea de Apus, în anumite vremuri și locuri a fost obiceiul de a se practica Sfînta Spovedanie și Sfînta Împărtășanie, mult mai rar decît obiceiul care a ținut o vreme, cînd se împărtășeau în fiecare duminică.

Deoarece, precum ai arătat, în anumite locuri și vremi împărtășirea cu Sfintele Taine se făcea și la cîteva săptămîni și o dată pe lună, și la patruzeci de zile, și de trei ori pe an, și chiar o dată la doi ani. Iar ca regula oficială s-a rînduit să se facă de patru ori pe an, sau cel puțin o dată pe an, în Postul cel Mare. Dar, Prea Cuvioase Părinte, aș avea și multe alte întrebări în privința Sfîntei Împărtășiri, numai dacă nu vă fac supărare cu întrebările mele cele multe.

Starețul: Frate Ioane, supărare nu-mi faci, precum vezi și frăția ta, însă ne-a apucat noaptea de când vorbim și acum trebuie să ne liniștim, că și eu sint obosit, și frăția ta. Și apoi trebuie să ne odihnim câteva ceasuri, ca să nu pierdem utrenia de la miezul nopții, căci eu cu vorba noastră am pierdut și masa de seară. Deci mergi și te liniștește, ca să poți veni la utrenie, iar cele ce mai aveai de gând să mă întrebi, însemnează-le pe o hîrtie și cînd vei socoti vreme potrivită mai vino pe aici.

Fratele: Vă rog din tot sufletul să mă iertați, Prea Cuvioase Părinte Stareț, că eu, păcătosul, cu întrebările mele și cu nedumeririle mele v-am făcut atîta osteneală. Vă mulțumesc cu toată smerenia și cu toată recunoștința pentru toate lămuririle și sfaturile pe care mi le-ați dat astăzi, vreme de atîtea ceasuri.

Starețul: Dumnezeu să te ierte și să te blagoslovească, frate Ioane, mergi în pace și nu uita cele ce ai auzit, că îți vor fi de folos în viață.

CONVORBIREA A ȘAPTEA

DESPRE ÎMPĂRTĂȘIREA CU VREDNICIE SAU CU NEVREDNICIE

Împărtășirea cu nevrednicie • Pedepșa celor nevrednici • Sfînta Liturghie prin casele oamenilor • Sfîntele Taine pe la casele oamenilor • Împărtășirea duhovnicească • Anafora și rostul ei • Îndreptar pentru împărtășire pentru zilele noastre • Împărtășirea la Romano-Catolici și la Protestanți.

„Cei ce au cugetat nevinovat, inima curajoasă și viața neprihanită, totdeauna să se apropie (la Sfînta Împărtășanie); iar cei ce nu sint astfel, să nu se apropie niciodată. Pentru ce? Pentru că își iau judecata, osînda și chin” (Sf. Ioan Gură de Aur, Omil. a patra, Epistola către Evrei).

Fratele: Blagoslovește, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Domnul să te blagoslovească, frate Ioane, care ai venit să continuăm cele rămase de la convorbirea de data trecută?

Fratele: Cu adevărat așa este, Prea Cuvioase Părinte, și vă rog să mă iertați că așa de tirziu am venit. Am încercat de mai multe ori să vin dar v-am văzut ocupat cu multe treburi și nu am îndrăznit, astăzi însă mi s-a părut că sînteți mai liber

și am socotit că-i potrivit să vin, dacă nu am greșit în părerea mea.

Starețul: N-ai greșit, frate Ioane, pentru că în adevăr sînt mai liber și putem reîncepe cu ajutorul lui Dumnezeu discuția noastră de rîndul trecut. Ei, acum ce mai ai de întrebare?

Fratele: Ținînd seama, Prea Cuvioase Părinte, din cele ce mi-ai spus am înțeles că obiceiul împărtășirii cu Sfintele Taine nu s-a practicat la fel nici în toată vremea și nici în toate părțile din lumea creștină. De aceea, acum aș vrea un sfat și o părere. Cum ar fi bine să se împărtășească cineva cu Sfintele Taine: mai des sau mai rar, și ce condiții trebuie să îndeplinească cel ce voiește să se împărtășească?

Starețul: Frate Ioane, ori des ori rar de se va împărtăși cineva cu Sfintele Taine, dacă el nu se va sili să se împărtășească cu vrednicie și pregătirea cea cuviincioasă și cu îndeplinirea condițiilor cerute față de această Taină, unul ca acesta este osîndit, adică spre osîndă se împărtășește și nu spre folos.

Așa că dacă va avea creștinul viața curată și neprihănită, încît să nu aibă nici o pată pe conștiință sa, „lucru care nu este prea ușor”, unul ca acesta se poate împărtăși și mai des – și chiar zilnic – și mare folos poate avea din această împărtășire; iar dacă nu va avea viața curată și știința gîndului său curat, unul ca acesta, chiar de se va împărtăși cît de rar, tot spre osîndă se împărtășește. Sfîntul Ioan Gură de Aur nu laudă pe cei ce se împărtășesc des, înșă cei ce se împărtășesc rar, ci laudă pe cei ce se împărtășesc cu cuget nevinovat, cu inimă curată și cu viață neprihănită. El zice așa: „Cei ce sînt astfel să se apropie întotdeauna, înșă cei ce nu sînt astfel, să nu vină niciodată. Pentru ce? Pentru că își iau judecată, osîndă și chin”. Ba el are și cuvinte de măsurare față de acei care își închipuie că vrednicia sau nevrednicia cuiva pentru primirea Sfintelor și Prea Curatelor Taine, ar fi legată de distanța mai mare sau mai mică dintre împărtășiri.

Auzi ce zice: „Este ciudat că tu hotărăști vrednicia apropiării de Sfintele Taine, nu după curăția cugetului, ci după intervalul de timp și socotești că aceasta este evlavie, să nu

te împărtășești adeseori, nedîndu-ți seama că împărtășirea cu nevrednicie te pătează, chiar dacă ai face aceasta o singură dată, pe cînd cea în stare de vrednicie te mintuiește, chiar dacă se va face adeseori.

Îndrăzneala nu este împărtășirea de multe ori, ci cea cu nevrednicie, chiar dacă cineva s-ar împărtăși o singură dată în toată viața lui” (Omul. III la I Timotei).

Acest Sfînt Partenie și mare Dascăl al Bisericii și în alt loc muștră pe cei ce au obiceiul de a se împărtăși cu Sfintele Taine numai la Bobotează (Botezul Domnului), în Postul Mare, socotind ei că aceasta ar fi vremea cea potrivită pentru împărtășirea cu Sfintele Taine; arătînd el că această părere este greșită le zice: „Nici Epifania, nici Păresimile nu fac vrednici să se apropie de Sfintele Taine, ci numai curăția și nevinovăția sufletului. Cu acestea zice: Apropie-te neîncetat, fără de acestea, înșă, niciodată” (Omul. III la Efeseni).

Și Patriarhul Atanasie al Antiochiei (sec. VI), urmînd învățăturile dumnezeiescului Hrisostom, a fost întrebare: cum este mai bine a se împărtăși, mai des sau mai rar? Și luînd ca mărturie textul din Epistola I către Corinteni (11, 27-29), le arată celor ce-l întrebaseră: „Este prea lămurit, că mai întîi este nevoie să ne curățim și să ne eliberăm de toată fapta vrăjmașă și așa să ne apropiem de dumnezeiasca Slujbă Tainică, ca nu cumva să ne fie spre pieirea sufletului și a trupului” (Milaș, canonul 2, p. 2637).

Iar Patriarhul Ecumenic Teodosie, care a fost nevoit să intervină spre împăcarea călugărilor din Sfîntul Munte al Athosului, care se certau între ei, pentru deasa împărtășire, în anul 1772, a dat lămuriri asupra acestui lucru, zicînd: „În ce privește apropierea mai deasă sau mai rară de împărtășire cu Prea Curatele Taine, spun că nu s-a hotărît un timp anume. Dar este neapărată nevoie de pregătirea prin pocăință și mărturisire” (Ist. Athosului, cap. II, p. 390).

Și Patriarhul Ecumenic Gavril, fiind înștiințat oficial de o scrisoare din partea conducerii Sfîntului Munte despre neînțelegerile și tulburările ce se ivesc acolo unde practicanții

desei împărtășiri și cei ce susțineau împărtășirea mai rară și cu cuviincioasă pregătire, a dat un tomos sinodal, în aprilie 1785, prin care mai întâi le atrage atenția și le spune că: „În ceea ce privește timpul împărtășirii cu dumnezeieștile și Prea Curatele Taine, se recunoaște că împărtășirea mai deasă este de folos numai dacă se face cu vrednicie. Dar pentru a fi vrednicie, este neapărată nevoie de curățirea nepătată a inimii noastre. Căci timpul de împărtășire – zice marele Părinte și Dascal, Sfântul Ioan Gură de Aur – nu-l hotărăște sârbătoarea și praznicul, ci conștiința curată și viața fără de patimi”.

Și iarăși mai departe zice același dumnezeiesc Părinte: „Dacă cineva vrea să participe la această jertfă, trebuie să se curețe cu multe zile mai înainte prin pocăință, rugăciune, milostenie și prin cugetarea celor duhovnicești și să nu se mai întoarcă de la cele rele”.

Așa spune Sfântul Ioan Gură de Aur și după dumnezeiescul Apostol Pavel, să se cerceteze fiecare pe sine și așa să mănince din Pîine și să bea din Pahar.

Mai apoi a trebuit să se stăruiască într-o formă ceva mai dezvoltată prin tomosul sinodal din august 1807 al Patriarhului Grigorie, față de cele două direcții ce continuau să se încrucișeze printre acești monahi, dintre care unul ziceau că e mai bine a se împărtăși des și fără spovedanie, în timp ce ceilalți ziceau că e mai bine la termenul anumit, fără osîndă. Ambele părți au fost dezaprobată, însă, prin hotărârile Sinodului care, ca și mai înainte, subliniază că: „Împărtășirea cu Prea Curatele Taine, se cuvine să se facă neapărat prin cercetarea fiecărui credincios după dumnezeiescul Apostol, care spune: «Să se cerceteze fiecare pe sine...»”, dar cercetarea aceasta nu se poate face de el însuși, ci de către preoții duhovnici împuterniciți de Arhieri, cu gramate bisericești ce îi îndrumază cum trebuie să cerceteze și să ispitească adîncul inimilor celor ce se spovedesc, cugetele, faptele și obiceiurile și să le dea leacuri canonisindu-i după canoanele Sfinților și

purtătorilor de Dumnezeu Părinți, iar după îndreptare, să se dea celor vrednici voie a se împărtăși cu Sfințele și Prea Curatele Taine, precum învăță și dumnezeiescul Părinte al Bisericii cu vorbirea de aur.

Deci, fiecare credincios, conformîndu-se acestei reguli, să se cerceteze pe sine prin preotul său duhovnic, și așa să se apropie cu frică de Dumnezeu și cu dragoste de împărtășirea cu Prea Curatele și înfricoșatele Taine (Ist. Athosului, cap. III, pp. 123-124).

Iar față de cei ce întrețineau încă agitația spiritelor, spunînd că: „Este dogmă și hotărîre neschimbată de Biserica, Sfînta Împărtășirea la 40 de zile cu Prea Curatul și nestricăciosul Trup și Singe al Domnului Dumnezeu și Mintuitorul nostru Iisus Hristos și că este neîndreptățită cea care se face înainte sau după 40 de zile”, a intervenit tomosul sinodal din august 1810, al aceleiași Patriarh Grigorie, care zice: „Fiți încredințați și cunoașteți căci cu evlavie sint datori a se apropia și a se împărtăși cu Trupul Cel de Viață făcător, la fiecare Sfîntă Liturghie, pentru aceasta sint chemați de preot: «Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați», dar din pricina alunecării și a neputinței omului de a se împărtăși în fiecare zi, a hotărît Biserica ca atunci cînd, mărturisindu-se duhovnicului său, dacă este găsit vrednic de dumnezeiasca Împărtășanie primește dezlegarea pentru aceasta de la duhovnic.

Dacă este găsit vinovat, atunci este supus la canon, să-și facă cu pocăință și cu lacrimi mai întîi canonul ce i s-a dat și apoi din nou venind la duhovnic, să ia de la el dezlegare și așa să se învrednicească de dumnezeiasca Împărtășanie, pentru care nu există nici un termen fix de zi. Dar nici nu se cuvine să treacă mai întîi 40 de zile după ce s-a apropiat de cele duhovnicești, deoarece acest lucru este neoprit și neîmpiedicat, așa că celui care vrea și va lua fără învoire de la duhovnicul său, ca unul ce este fără de vină, îi este îngăduiat să se împărtășească și săptămînal”.

Cu privire la aceasta, nu este hotărâre, nici canon apostolic (Ist. Athosului, cap. III, pp. 153-154). La fel cu hotărârea de mai sus, glăsuiește și mărturisirea lui Mitrofan Criotopulos, care declară că: „Biserica nu împărtășește pe toți cu această dumnezeiască Taină, oricum și fără de cercetare, ci pe cei ce sînt gata și pregătiți pentru această împărtășanie”. Și Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă învață lămurit în cuvîntul său de la întrebarea 107 din cartea I, că: „La primirea Infricoșatelor Taine, trebuie să ne pregătim după rînduiala Bisericii noastre Ortodoxe, cu mărturisire curată, post, zdrobirea inimii, împăcarea deplină cu toți și altele asemenea”.

Iar Nicolae Cabasila, arătînd că de mare nevoie este celui ce vrea a se împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine, mai înainte să se pregătească cu pocăință sinceră, cu strădanie și cu plinirea canonului cel dat de duhovnic, zice așa: „Se cuvine ca întru sudoarea frunții să ne cîștigăm această Pîine (Sfînta Euharistie), ce pentru noi s-a frînt și numai pentru sfintele cuvîntătoare s-a rînduit. Căci a zis Domnul: „Să ne sîrguim pentru hrana ce rămîne” (Ioan 6, 27). S-a poruncit adică să ne apropiem de această Cină, nu fără nici o grijă și fără a face nimic, ci străduindu-ne” (Despre Viața în Hristos, cartea a IV-a, de N. Cabasila).

Iată deci, frate Ioane, că din cele de pînă aici ai auzit destul de deslușit destule mărturii în legătură cu deasa și rara împărtășire, precum și condițiile care se cer celui ce vrea să se împărtășească mai rar sau mai des cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

Deci, după cum vezi și învățătura Sfîntului Ioan Gură de Aur și toate celelalte învățături pe care le-ai auzit, arată clar că oricine ar dori să se împărtășească cu Sfintele și Prea Curatele Taine, fie mai des sau mai rar, are neapărată trebuință, mai înainte de toate să se pregătească cu pocăință curată, cu spovedanie și cu împlinirea canonului dat de duhovnic. Iar dacă cineva nu se va sili să îndeplinească mai întîi pregătirea cuviincioasă față de dumnezeiască Împărtășire, apoi ori mai

des, ori mai rar de se va împărtăși cu Sfintele Taine, tot spre osîndă și muncă se împărtășește, precum ți-am spus la început.

Iar dacă se poate vorbi și de oarecare termene sau distanțe de timp, mai mari sau mai mici între împărtășiri, pe aceste distanțe le poate orîndui numai Părintele duhovnic al fiecăruia, potrivit cu starea duhovnicească a fiecăruia, de la caz la caz, după îndrumările Sfîntelor Canoane, a Pravilelor Bisericești și după învățaturile Bisericii.

Fratele: Din toate cele spuse pînă aici și pînă acum, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles că ori rar, ori des de se va împărtăși cineva, dacă nu se va sili să facă înainte de Împărtășire pregătirea cea cuviincioasă, prin post, rugăciune, spovedanie, împlinirea canonului, și altele care se cer față de o Taină ca aceasta, apoi nu se va sili să facă osîndă se împărtășește. Încă am înțeles că pentru a se împărtăși cineva mai des sau mai rar, nu depinde de el, ci de Părintele său duhovnicesc, care are putere a rîndui acest lucru, după cum va găsi de cuviință. Dar, Prea Cuvioase Părinte, să nu vă supărați că vreau să vă mai întreb ceva.

Starețul: Întreabă, frate Ioane.

Fratele: Despre rara sau deasa Împărtășire cu Sfintele Taine, m-ai lămurit îndeajuns din învățăturile Sfîntului Ioan Gură de Aur și din toate cele arătate mai sus. Dar fiindcă puțin mai înainte ai amintit de Sfintele Canoane și de Pravilele Bisericești, precum și de învățăturile Sfîntei Biserici, apoi v-aș ruga să-mi spuneți ce rînduiesc Sfintele Canoane și Pravilele Bisericești în privința celui care vrea să se împărtășească și care este învățătura cea de obște a Bisericii privitoare la împărtășirea cu Sfintele Taine?

Starețul: Să fii incredîntat, frate Ioane, că și cele arătate mai sus fac parte din învățătura cea de obște a Bisericii privitoare la cei ce se împărtășesc cu Sfintele Taine. De aceea, precum zice Marele Vasile: „Toate Predările și învățăturile bărbaților sfinți au putere de lege” (Can. 87).

Iar dacă vrei să cunoști mai cu temei învățătura cea de obște a Bisericii, hotărârile Sfîntelor Canoane și Pravilele Bise-

ricești cu privire la cei ce se împărtășesc cu Sfintele și Prea Curatele Taine, ascultă ce rânduiesc acestea:

1. Fiecare cleric sau laic care vrea să se împărtășească, trebuie mai întâi să se spovedească la duhovnic de toate păcatele. Greșelile trebuie mai întâi să le scrie pe hirtie și să le citească în fața duhovnicului, care nu are voie să oprească hirtia. Virsta pentru spovedanie începe de la 6-7 ani (Mărt. Ort., cap. I, p. 101).

2. Să fie ajutat, lipsit de masă de seară, dacă este cu puțință, dar dacă nu, să fie ajutat de cel puțin 9 ore înainte de a primi Sfânta Împărtășanie, căci Sfintele celor sfinți se dau, iar sfințenia se capătă prin post și rugăciune (Sin. 4 Ecum., can. 29, art. 48).

3. După ce duhovnicul i-a dat voie, credinciosul este dator să-și citească Molitfele de Împărtășire, iar după împărtășire să-și citească mulțumirile.

4. Se cuvine ca preotul să împărtășească pe cel în pericol de moarte, chiar dacă a mâncat Sfântul Nichifor Mărturisitorul, can. 9; Sin. 1 Ecum., can. 13).

5. Dacă cineva, cu toată paza, spălându-se prin gură, a înghițit puțină apă, se poate împărtăși (can. 16, Sf. Timotei: numai dacă este absolută nevoie).

6. Dacă cineva este îndrăcit (epileptic), dar este credincios și nu hulește pe Dumnezeu și cele bisericești, să se împărtășească, nu în fiecare zi, pentru că este de ajuns numai dumnicile (Sf. Timotei, can. 3).

7. Iar dacă vor fi unii canonisiți ca să nu se cuminece și le va sosi ceasul morții, atunci să se pricestuiască neapărat, ca să nu se lipsească de o sfințenie ca aceasta. Iar de se vor tâmădui și se vor scula, atunci iarăși să fie întru poruncii ani să nu se cuminece (P. M. B., p. 320; R.B.O.R. art. 25-26).

8. Monahii pustnici se pot împărtăși (Sfântul Simeon Tesalonicul, cap. IX, 41).

Greșeli:

1. Nu este îngăduit să se dea din mirinde, în loc de

împărtășanie, căci însemnează a pune făptura în locul Făcătorului.

2. Preotul, când taie Sfântul Agneș și va cădea dintr-insul o firimitură, să facă 200 de metanii după ce a strins-o cu mare musturare de conștiință (cuget) (P. B. G.).

3. Cel ce a vomitat după dumnezeiască Împărtășanie, se oprește 40 zile de la dumnezeiască Împărtășanie, cîntînd în fiecare zi Psalmul 50 și făcînd 50 de metanii, oricum s-ar fi întimplat aceasta. Pentru că, deși s-ar socoti că nu el însuși a fost cauza, însă pentru alte oarecare greșeli i s-a întimplat aceasta (Sf. Ioan Pustnicul, can. 35).

4. Oricine va mânca ceva și după aceea se va pricestui, va primi pocăință un an; iar de va fi mâncat brînză sau ouă, după aceea nu se va pricestui doi ani, iar de va fi mâncat carne trei ani nu se va mai împărtăși și va face 66 de metanii (P. M. G., p. 110).

5. Oricine va lua certanie de la duhovnicul său să nu se pricestuiască, iar el se va pricestui fără de învățătura duhovnicului său, să se despartă de Biserica, ca un bațjocitor de Dumnezeu, timp de trei ani, nici prescură să nu primească preotul de la dînsul! Se cuvine însă să se cerceteze bine intenția și puterea de înțelegere a celui ce a făcut o astfel de greșală (P. M. G., p. 110).

6. Preotul de va da Sfînta Taină a lui Dumnezeu citețului celui destoinic sau omului simplu să o poarte încoace și încolo pentru oarecare trebuință și nu cu frica lui Dumnezeu să o poarte, unii ca aceia să se pocăiască timp de 3 ani (P. B. G., p. 110).

7. Nimenea nu are voie să dea Sfînta Cuminecătură trupurilor moarte, ca este scris: „Luați - mîncăți...” (Matei 22, 26), iar trupurile morților nu pot lua, nici mîncă (Soborul 6 Ecumenic, can. 83, art. 25).

8. Dacă cineva se îndrăznește cu adevărat (adică hulește cele Sfînte) nu se poate cumineca, pentru că întinericul cu lumina nu are nici o împărtășire (Sf. Nicolae, can. 4). Nu-i îngăduit bărbatului și femeii să se pricestuiască cu dumneze-

ieștile Taine în ziua în care se află truște, nici anaforă să ia, nici să sărute Sfintele Icoane (P. M. G., p. 170).

9. Clericul care este oprit de la împărtășire de Arhierei, nu se poate împărtăși pînă ce nu capătă dezlegare (art. 37).

Împărtășirea celor bolnavi. Pentru cazurile de boală, se pregătesc Sfintele Taine Uscate și se păstrează pe Sfînta Masă în Chivot:

1. Cel ce se pocăiește pe patul de moarte, dacă iubește mult și se va ierta mult. Acestora trebuie să le înlesnim pe orice cale spovedania.

2. Dacă nu poate răspunde la întrebările noastre, să-i încurajăm să se folosească de anumite semne, să dea din cap, sau să strîngă mîna, cînd sint adevărate cele întrebate de noi.

3. Pe cei căzuți în nesimțire și a căror stare duhovnicească nu o cunoaștem, nu putem să-i împărtășim. În general vorbind, noi nu putem fi mai mulțumitori cu el decît a fost el însuși. Dacă i-a fost milă de el însuși, atunci el s-a spovedit și s-a împărtășit la vremea cuvenită și acum nu mai este vreme să mai dibuim noi în nesiguranță, căci se poate să fie un nepocăit și pe patul morții.

Mintuitorul lui I-a fost milă de tilharul cel ce s-a pocăit, nu și de celălalt, care nu și-a recunoscut păcatele sale. Noi putem să iubim mai mult decît iubește însuși Dumnezeu?

4. Dacă nimeni nu ia în garanție starea sufletească a bolnavului, cum că este spovedit sau în agonie, și a descoperit celor din jurul lui păcatele care îi apăsau conștiința, ca să-i putem citi molitvele de dezlegare, noi nu putem să aruncăm „Mărgăritarele înaintea porcilor”, căci pe lingă ei ne pierdem și noi. Faptul că preotul l-a apucat în ultimele clipe ale agoniei sale, nu este un semn al milostivirii lui Dumnezeu, căci și Hristos a fost lingă tilharul cel hulitor, dar acesta nu l-a folosit cu nimic, din pricina inimii lui nepocăite.

5. Celui ce a păcătuit toată viața, fără a da dovezi de pocăință, dacă se spovedește sincer, cu mare durere în inimă, fiind amenințat cu moartea, putem să-i dăm Sfînta Împărtășanie. Pocăința aceasta o putem socoti asemenea cu a tilharului

celui bun de pe cruce (Lc. 23, 40-43). Dacă se însănătoșește va trebui să-și urmeze canonul după pravila.

6. Dacă cineva suflă numai puțin și nu a murit cu totul, dar este nesimțitor și nu poate să mănînce nimic sau scuipă ceea ce i se pune în gură, atunci preotul cu mare luare-amînte să însemne semnul crucii numai pe buzele și pe limba lui, cu atingerea Prea Curatelor Taine (toate aceste învățături sînt luate din Pravila Bisericească de către Ieromonah Sachelarie M., 1940, pp. 162-166).

Iată, frate Ioane, acestea sînt cele mai bune de obște învățături și rînduiri canonice ale Bisericii Ortodoxe, privitoare la împărtășirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

Fratele: Din toate acestea, Prea Cuvioase Părinte, am înțeles că atît dumnezeieștile canoane, cît și Pravilele Bisericești, precum și toate învățăturile Bisericii îngrădesc și apară cu toată tăria sfințenia Prea Curatelor lui Hristos Taine. Și numai în cazuri de mare nevoie sau în primejdie de moarte, Biserica face oarecare pogorămînt față de Taina Sfintei Împărtășanii, fără împlinirea tuturor condițiilor arătate mai sus. Iar dacă se cere atîta scumpătate, cîntse și evlavie față de dumnezeiasca Euharistie, apoi, ce pedeapsă vor avea de la Dumnezeu acei preoți și duhovnici care îndrăznesc să dea cu mare ușurință Sfintele și Prea Curatele Taine celor nevrednici și nepregătiti, fără să fie în preajmă de moarte?

Starețul: Bine ai făcut, frate Ioane, că te-ai gîndit să pui această întrebare.

Fiindcă, în adevăr, mare răspundere au în fața lui Dumnezeu acei preoți și duhovnici, care fără de multă ispitire și cercare, dau Sfintele și Prea Curatele Taine celor nevrednici.

Ca să înțelegem acest lucru, să-l ascultăm pe Sfîntul Ioan Gură de Aur, marele Dascal și luminător a toată lumea, care zice către preoții și diaconii Bisericii așa: „Nu mică muncă zace asupra voastră, dacă știind la cineva vreo răutate, îi veți îngădui să se împărtășească la masa aceasta. Singele lui Hristos din mîna voastră se va cere”.

Chiar dacă ar fi voievod, chiar Eparh, chiar cel încununat cu coroană, dacă se apropie cu nevrednicie, oprește-l: mai mare stăpînire ai tu decît acela... Apoi zice: „De ți s-ar încredința ție să păzești curat pentru turmă vreun izvor de apă, apoi dacă ai fi văzut vreo oaie avînd la bot mult noroi, oare ai fi lăsat-o să se plece jos, ca să tulbure curgerea?”

Iar acum nu izvor de apă, ci de Singe și de Duh încredințindu-ți se ție, și văzînd pe cel cu păcat mai cumplit decît noroiul că se apropie, nu te scribești? Nu îl oprești? Și ce iertare vei lua?”

Și iarăși zice: „Pentru aceasta v-a cinstit pe voi Dumnezeu cu această cinste, ca să alegeți și să deosebiți unele ca acestea.

Aceasta este dregătoria voastră, aceasta este întărirea, aceasta este toată cununa, cu haine albe și strălucite îmbrăcîndu-vă să vă înconjurați”.

Apoi, vorbind ca din partea celor ce vor a se îndreptăți, despre o vină ca aceasta mai zice așa: „Și de unde știu eu pe cutarele și pe cutarele?”, și adaugă: „Nu pentru cei neștiuți, ci pentru cei știuți grație”. Și arătînd că mai răi decît cei îndrăciți sînt acei care se împărtaşesc cu nevrednicii și cu neisprăvire, zice așa: „Nu este așa de rău a fi în lăuntru (la biserică), cei îndreptățiți, precum ar fi aceștia despre care zice Pavel că au călcat pe Hristos și au socotit Singele Legii a fi de obște și au ocărit Duhul Darului”. Adevărînd apoi că și adunarea creștinilor este Trupul lui Hristos, zice: „Trupul lui Hristos este și mulțimea aceasta. Vezi tu, diacone care slujești tainelor, să nu întăriți pe Stăpînul, necruțînd Trupul Acesta”; apoi arătînd că Sfînta Împărtașanie este pentru cei nevrednici ca o sabie spre pedepsire și nu o hrană spre viața veșnică, zice așa: „Nu da sabia în loc de hrană! Ci măcar din nebulie va veni acela să se împărtaşească, oprește-l, nu te teme. Teme-te de Dumnezeu, nu de om. Iar de te vei teme de om și de Dînsul vei rîde. Iar dacă te vei teme de Dumnezeu și de oamenii vei fi în cinste. Iar dacă tu nu îndrăznești, adă-l la mine și voi îngădui să fac aceasta. De suflet mă voi despărți mai înainte

de a da Singe Stăpînesc cu nevrednicie; și singele meu îl voi vărsa tot, mai înainte decît voi da Singe atît de înfricoșat celui ce nu se cuvine; iar dacă mult iscodind cineva, nu a știut pe cel rău, nu este întru vină” (Împ. de grîu, Cuv. 54).

Încă și în alt loc, acest Sfînt și dumnezeiesc Părinte al Bisericii lui Hristos, alege și deosebește pe creștinii vrednici de cei nevrednici de împărtașirea cu Sfintele Taine, zicînd așa: „Pentru aceasta și diaconul strîgă atunci, strîgînd pe sfinți și prin glasul acesta socotînd prihănirile tuturor, ca să nu se apropie cineva negătî. Ca precum la o turmă, multe oi sînt sănatoase și multe oi sînt pline de rîie, nevoite fiind să le deosebească, tot așa și în Biserică, fiindcă unele oi sînt sănatoase, iar altele bolnave, prin glasul acesta deosebește pe acestea de acelea, înconjurînd preotul pretutindenea prin strigarea cea înfricoșată aceasta și pe sfinți chemîndu-i. Ca de vreme ce nu este cu puțință, om fiind, să știe cele ale aproapelui, căci cine dintre oameni zice că știe cele ale aproapelui, fără numai duhul omului care este într-insul, și de aceea sloboade acel glas, după ce a săvîrșit toată jertfa, ca nimenea, simplu, ca și cum s-ar întîmpla să nu vie la izvorul cel duhovnicesc”.

Apoi, aducînd iarăși pilda cu turma oilor, zice: „Pe oile cele bolnave, trebuie să le închidem în lăuntru, și să le ținem la întuneric și altă hrană să nu le dăm, nici de aer împede, nici de pasune curată, nici de izvorul cel de afară lăsîndu-le să le împărtaşească” (Împ. de grîu, Cuv. 54).

Tot acest dumnezeiesc Părinte arată că cuvîntul acela înfricoșat, pe care-l rostește diaconul la sfîrșitul Sfintei Liturghii, cînd zice: „Sfintele Sfîntilor”, este o legătură care leagă cu o mînă nevăzută, care ține și oprește pe cei nevrednici de a se apropia de împărtașirea cu Prea Curatele Taine, și arătînd că cuvîntul pe care-l rostește preotul atunci are putere de a lega pe unii și dezlega pe alții, spre a veni să se împărtaşească, zice așa: „Nu poți să zici: «n-am știut, nu am socotit», că la acest lucru urmează primejdia, mai ales că și Pavel a mărturisit. Dar vei zice: «N-am citit!», nu este acesta cuvînt de îndrep-

tăture, ci vină. Însă, ca niciodată să nu mai pui pricină pentru aceasta, preotul, cu mare glas, cu înfricoșată strigare ca un propovăduitor ridică mîna la înălțime, stînd înalt, tuturor arătînd făcîndu-se și întru cea înfricoșată lovește tare, strigînd, pe unii îi cheamă, iar pe alții îi oprește. Preotul nu cu mîna făcînd aceasta, ci cu limba, mai curat și mai luminat decît cu mîna, că glasul acela cîzînd în auzul nostru, ca o mîna pe unii îi împinge și-i scoate afară, iar pe alții îi bagă înlauntru și îi arată" (Împ. de griu, Cuv. 54).

Iată, frate Ioane, că din însăși gura Sfîntului Ioan Gură de Aur ai auzit învățătura de pînă aici. Deci cum vrei să știi care este pedeapsa lui Dumnezeu asupra preoților și asupra duhovnicilor, care prea lesne și fără cuvenită încercare îngăduie pe cei nevrednici să se împărtășească, apoi îți ajunge să îți mînte învățătura de mai sus și să nu uiți cuvintele acestui mare luminător al lumii, deoarece l-ai auzit pe el spunînd că nu mică muncă zace asupra preotului și diaconului acelor care stînd pe cineva avînd vreun păcat opritor, vor îndrăzni să dea voie să se împărtășească. Și pentru ca să poți să-ți dai seama cît de mare este hotărîrea Sfîntului Ioan Gură de Aur de a nu se face vinovat de Trupul și Sîngele Domnului și de a nu da Prea Curatele Taine la cei nevrednici, îți ajunge să-ți aduci aminte că acest Sfînt și dumnezeiesc Părinte a zis că: de sufletul său se va despărți mai înainte de a da Sîngele Stăpînesc celor nevrednici, și iarăși că-și va vărsa tot sîngele său, decît să dea Sînge atît de înfricoșat celui ce nu se cuvine!

Fratele: Foarte luminat am înțeles, Prea Cuvioase Părinte, din învățăturile Sfîntului Ioan Gură de Aur, că mare și înfricoșată datorie au preoții și duhovnicii, de a nu da Cele Sfînte celor nevrednici, și mult m-am folosit de această lămurire. Dar aș dori, Prea Cuvioase Părinte, să-mi aduceți și unele mărturii despre oamenii aceia care, stîndu-se pe sine vinovați și nevrednici de împărtășirea cu Prea Curatele Taine, totuși îndrăznesc și se împărtășesc. Aș dori să știu și despre aceasta, în ce fel se află și care este munca lor?

Starețul: Frate Ioane, după cum ai auzit, datoria preotului este pînă acolo ca să-și dea silința să cerceteze cu toată atenția pe cei ce vin la spovedanie, dacă nu au vreun păcat opritor de la împărtășirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

Dacă duhovnicul a cercetat cu tot dinadinsul și nu a găsit la ei unele ca acestea, el nu are vină, ci toată greutatea pedepsei trece asupra celor care, știindu-se mustrați de conștiința lor pentru vreun păcat, nu voiesc să-l spovedească și îndrăznesc așa, cu obraznicie și cu necurăție de suflet, să se apropie de Sfînta și dumnezeiască Împărtășanie, spre a fi socotiți de oameni curați, cinstiți, asemenea cu aceia care în adevăr sînt vrednici și cinstiți. Pedeapsa unora ca aceștia mai întîi o arată Sfîntul și dumnezeiescul Apostol Pavel, cînd zice așa: „Să se cerceteze omul pe sine și apoi să mănînce din Pîine și să bea din Pahar. Că cel ce mănîncă și bea cu nevrednicie, acela mănîncă și bea lui osîndă, nesocotînd Trupul Domnului” (I Cor. 11, 28-29).

Și dumnezeiescul Părinte Ioan, cel cu gura, și cu cuvintele de aur, arătînd pedeapsa celor ce îndrăznesc să se împărtășească cu nevrednicie, zice așa: „Nu mică este munca care zace asupra celor ce se împărtășesc cu nevrednicie” (Împ. de griu, Cuv. 54).

Iar în alt loc zice: „Așa și Tainele se fac pricinuitoare de mai multă muncă la cei ce se împărtășesc cu nevrednicie” (Cuv. la Epistola I Cor.).

Altădată zice: „Te necăjești asupra vinzătorului? Asupra răstîgnurilor? Vezi dar, nu cumva și tu să fii vinovat de Trupul și Sîngele Domnului Iisus. Aceia au junghiat Prea Sfîntul Lui Trup, iar tu îl primești pe El cu suflet întînat, după atîtea faceri de bine. Pe împăratul nu vrei să-l sîruți de îți va puți gura ta, iar pe împăratul Cerului îl sîruți chiar cu suflet puturos?”. Și mai jos zice: „Cei ce au păcătuit și se apropie de Sfintele Taine, sînt mai rău decît cei îndrăciți. Că aceia, pentru că sînt îndrăciți nu se muncesc, iar aceștia, cînd se apropie de nevrednicie, se dau la munca veșnică!”.

Din aceste puține mărturii, frate Ioane, de la Apostolul Pavel și de la Sfântul Ioan Gură de Aur, cred că ai înțeles cum se află cei ce se împărtășesc cu nevreținie și care este osînda lor.

Fratele: Am înțeles destul de clar, Prea Cuvioase Părinte, că cei ce îndrăznesc să se împărtășească cu nevreținie cu Sfintele și Prea Curatele lui Hristos Taine, se aseamănă cu Iuda vinzătorul, cu cei ce au răstignit pe Domnul și sînt mai răi decît cei îndrăcîți, și că mare este munca ce zace asupra lor. Aș mai avea ceva de întrebat, Prea Cuvioase Părinte.

Starețul: Întreabă, frate Ioane.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, oare femeile care se află în rînduiala lunilor, au voie să intre în Biserică și să se împărtășească cu Sfintele Taine în acea vreme? Și ce rînduiesc Sfintele Canoane pentru unele ca acestea, care ar îndrăzni să intre în Biserică, sau chiar se vor împărtăși?

Starețul: În privința acestor întrebări, frate Ioane, Sfintele și dumnezeieștile Canoane hotărăsc așa: „Femeile cele cu curgere de sînge obișnuită lor, să nu se atingă de cele Sfinte, pînă în a șaptea zi” (Can. 2 al Sfîntului Dionisie al Alexandriei și Can. 7 al Sfîntului Timotei).

Aceasta o poruncește și Legea Veche, ba nici să se împreune cu bărbații lor, că se întîmplă din această cauză să se nască copii slabi și bolnavi cei zămislîți atunci.

De aceea și dumnezeiescul Moisi a ucis pe tatăl copilului celui leproș, deoarece din cauza neînfrînării lui nu a așteptat curățirea femeii. Iar aceea ce se va necinsti în vremea curățirii sale și se va atinge de dumnezeieștile Taine poruncește a fi neîmpărtășită 40 de zile (Ioan Pust. can. 17).

Dumnezeiasca Pravilă zice așa: Muieroa (femeia) care se află întru muieria (rînduiala) ei, după obiceiul firii femeiești, aceea nu se poate pricești cu Sfintele Taine pînă ce nu se va curăți și nici în biserică să nu intre pînă în a șaptea zi, nici a se împreuna cu bărbatul ei pînă ce nu se va curăți. Iar de se va afla în biserică și îi va veni a se slobozi firea sa și va pricepe

și va ieși afară în acel ceas, nu se canonisește. Iar de va pricepe (va simți) și îi va fi rușine și nu va ieși afară, atunci se canonisește șapte zile cu cite 10-20 de metanii (P. M. B., gl. 33).

Așadar, după cum vezi, frate Ioane, după rînduiala Sfîntelor și dumnezeieștilor Canoane, femeile nu pot intra în biserică timp de șapte zile în vremea necurățeniei lor. Iar de le va ajunge această neputință în timp ce se află în biserică și nu vor ieși repede afară, se canonisesc, precum s-a arătat mai sus. Nu mai zic de se vor împărtăși cu Sfintele Taine în acea vreme, căci nu cred să ajungă vreuna din femei la atîta nebulnie și nesimțire ca să îndrăznească la o fărâdelege ca aceasta.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, ziceți că nu credeți că vreuna din femei să fi putut ajunge la atîta nebulnie și nesimțire ca să îndrăznească a se împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine în vremea curgerii de sînge. Dar eu vă mărturisesc că am auzit din gura unei călugărițe că legile canonice care privesc rînduiala femeilor în curățire s-a pus de dumnezeieștii Părinți, numai pentru femeile cele măritate și pentru cele ce trăiesc cu bărbați, nu și pentru cele ce trăiesc în curăție (fecioare).

Tot acele călugărițe mi-au spus că ele au avut niște vedenii și că li s-a arătat Maica Domnului, care le-a spus și acest lucru: că ele pot intra în biserică orînd să asculte slujbele bisericii, fără să țină seama dacă sînt în vremea curățirii lor (necurățirii lor) și că le-a spus și aceasta: că se pot împărtăși cu Sfintele Taine în acea vreme, că ele sînt fecioare curate și nu sînt ca cele ce trăiesc cu bărbați în toată vremea.

De aceea vă rog, Prea Cuvioase Părinte, oare Maica Domnului să fi fost aceea care li s-a arătat lor și le-a dat dezlegare?

Starețul: Acela care li s-a arătat lor a fost dracul mîndriei, frate Ioane, și nu Maica Domnului, căci Prea Sfînta și Prea Curata Maica Domnului nu va învăța niciodată pe nimeni să defaime și să calce Legea lui Hristos, Fiul ei și Dumnezeuul ei și al nostru.

Prea Sfînta și Prea Curata Fecioară Maria, cit a fost pe pămînt în viața de aici a viețuit în mare și desăvîrsită supu-

nere față de toate poruncile lui Dumnezeu. Și chiar pentru această prea înaltă smerenie și ascultare a căutat spre ea Prea Milostivul Dumnezeu, și a ridicat pe ea la treapta cea mai înaltă de slavă și har, mai presus decât toate zidirile cele cuvântătoare ale îngerilor și ale oamenilor – și a cinstit-o cu așezarea, spre a fi laudată de toate cetele cele înțeleghătoare ale îngerilor și de toate neamurile cele de pe pământ. După cum și ea singură a proorocit prin Duhul Sfânt, zicînd: „Că a căutat spre smerenia, apoi ferici Sale și, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile” (Lc. 1, 48).

Deci, cum Maica Domnului, care a arătat atîta smerenie și ascultare față de toate poruncile lui Dumnezeu, ar fi învățat pe acele călugărițe să calce legile Bisericii lui Hristos cele așezate de către Duhul Sfânt prin dumnezeieștile canoane ale Sfinților și de Dumnezeu purtătorilor Părinți?

Deci să știi, frate Ioane, și bine să fii încredințat, că cel ce a învățat pe acele călugărițe să calce legile canonice ale Bisericii, nu a fost Maica Domnului, ci dracul cel înșelător, care înșeală pe cei ce cred în vedeniile și în visurile lor. Acel drac, văzîndu-le pe acele călugărițe că au minte slabă, le-a învățat aceste lucruri ca ele să se mîndrească și să defaimă nunta pe care Mîntuitorul a cinstit-o și a ridicat-o pe ea la cinstea de Taină, în Biserica Sa.

Și să știi și aceasta, frate Ioane, că acele călugărițe de care mi-ai spus, dacă nu se vor smeri cu mîntea, dacă nu vor înceta a crede în nălucirile cele drăcești și de nu se vor supune hotărîrilor Sfințelor Canoane, vor fi socotite ca niște femei eretice și vor cădea în anatema, care este cea mai grea pedeapsă a Bisericii (P. M. B., gl. 33).

Fratele: De așa mare pedeapsă să fie vinovate acele călugărițe, Prea Cuvioase Părinte, pentru că intră în biserică și se împărtășesc cu Sfintele Taine, în vremea neputinței lor firești a lunilor?

Starețul: Da, frate Ioane, fiindcă această mîndrie și îndrăzneala a lor este inovație în Biserica dreptmăritoare, și tot ce este inovație, duce la dezbinare și la eres.

Inovația și înșelarea acestor călugărițe este îndoită: mai întîi, că ele cred în nălucirile vedeniilor lor, apoi că defaimă legile canonice ale Bisericii, defăimînd nunta și pe femeile creștine, care sînt măritate după legea lui Hristos. Așa făceau prin secolul al IV-lea ereticii Eustațieni, din care pricina Biserica a fost nevoită să adune Sobor de mai mulți Sfinți și dumnezeiești Părinți, în Gangra Panlagoriei, la anul 340, și după ce au dat anatema pe Eustație, Episcopul Sevastiei și pe cei din Armenia, care erau capul acestor eretici, au reabilitat și pe călugării și pe călugărițele eretice care, urmînd învățăturile lui Eustație, defăimau pe femeile creștine căsătorite.

Iată ce hotărăște Sfîntul Sinod din Gangra: „Dacă cineva prihănește nunta și pe aceea ce se culcă cu bărbatul său, credincioasă și evlavioasă fiind și o uraște și o prihănește ca și cum n-ar putea intra în Împărăție, anatema să fie” (Gangra 1). Și iarăși zice: „Dacă cineva are feciorie și s-ar înfrina, îngreșîndu-se de nuntă și departîndu-se, și nu pentru binele și sfințenia fecioriei, anatema să fie” (Can. 9). Și iarăși: „Dacă cineva dintre cei ce fecioresc pentru Domnul s-ar înalta împotriva celor căsătoriti anatema să fie” (Can. 10).

Vezi, frate Ioane, cît de înfricoșată este pedeapsa celor ce duc viață de feciorie dacă se mîndresc și defăimă pe cei căsătoriti? Deci și acele călugărițe, de nu se vor smeri din inimă și vor recunoaște neputința și mîndria lor, iar pe femeile creștine cele măritate după Legea lui Hristos, le vor socoti spurcate și nevrednice, iar pe sine – pentru că duc viață feciorească – se vor socoti vrednice de a intra în biserică, chiar și la vremea necurăției lor, de vor ajunge la nebunia cea mai de pe urmă și vor îndrăzni să se împărtășească cu Sfintele Taine în acea vreme, pentru această mîndrie și defăimare ca și ereticii mai sus amintiți și împreună cu dișii de la Dumnezeu se vor despartii de moștenire, atunci fiii satanei se vor face (P. M. B., gl. 33).

Fratele: Acum îmi dau seama, Prea Cuvioase Părinte, că mare primejdie este pentru cineva dacă nu-și cunoaște neputința și cugetă ceva înalt despre sine. De aceea am înțeles bine

că nunta cea după lege este un lucru cinstit și că cine defaimă nunta cea cinstită de Biserica lui Hristos, este eretic.

Starețul: Da, frate Ioane, și marele luminător al lumii, dumnezeiescul Apostol Pavel, arătând acest lucru, zice: „Cinstită este nunta întru toate” (Evr. 13, 4).

Să știi și aceasta, frate Ioane, că bărbatul sau femeia, dacă au fost căsătorii după lege, de vor veni la viața monahicească, se numără cu ceata celor feciorelnici. Iar cei ce au feciorie dar nu au smerenie, sînt necurați în fața Dumnezeu, după mărturia dumnezeieștii Scripturi, care zice: „Necurat este înaintea Domnului tot cel cu inima înaltă” (Pilde 16, 6).

Și dracii sînt feciorelnici, căci nici nu se mărită, nici nu se însoară, dar fiindcă nu au smerenie, tot draci necurați sînt.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, mai aveam și alte lucruri de întrebat în legătură cu Sfînta Împărtășanie.

Starețul: Ce lucruri mai ai de întrebat, frate Ioane?

Fratele: Vă rog să-mi spuneți, Prea Cuvioase Părinte: în Biserica noastră Ortodoxă, cine are voie să usuce Sfintele Taine? Cînd se face această uscare și cum se face?

Starețul: Dar de ce vrei să știi exact acest lucru, frate Ioane?

Fratele: Iată de ce, Prea Cuvioase Părinte, pentru că am auzit de la niște oameni că un preot calugăr slujește Sfînta Liturghie prin casele oamenilor creștini credincioși și pe mulți bărbați și femei îi face calugări și calugarite și îi trimite prin lume, ca să propovăduiască oamenilor pocăința. Pe lingă aceasta, acel preot a sfîntit mari cantități de Sfinte pe care, după terminarea Sfîntei Liturghii, le-a împărțit pe la oameni, dîndu-le voie să usuce ei aceste Sfinte pe la casele lor și să se împărtășească cu ele ori de cîte ori vor socoti ei. Așa că femeile au uscat Sfintele Taine în cuptor, în tăvile în care au făcut plăcinte sau chiar au uscat miei pentru Paști. Astfel, mulți creștini au acum pe la casele lor mari cantități din Sfintele Taine uscate, și ei le dau și altora. Iar unii dintre creștini, socotind că aceste Sfinte Taine ar fi numai niște pîini blagoslovite ca și cele de la litie sau ca prinoasele aduse de ei de la

biserica, s-au apucat de au pus din aceste Sfinte Taine în tăritele pe care le dau la vaci, ca să fie vacile sănătoase și să aibă lapte. Iar unii dintre ei le-au pus și în hrana porcilor, ca să nu moară de vreo boală.

Auzind eu aceste lucruri, Prea Cuvioase Părinte, foarte m-am îngrozit de afla nelegiuire care nu s-a mai pomenit în istoria Bisericii noastre. De aceea, vă rog, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți: oare aceste pîini pe care le-au uscat creștinii să fie chiar o adevărată Sfîntă Taine? Și ce pedeapsă va avea de la Dumnezeu acel preot care a îngăduit creștinilor să facă asemenea nelegiuiri?

Starețul: Eu cred, frate Ioane, că acelea nu au fost cu adevărat Sfintele Taine, ci niște pîini blagoslovite, așa ca jertfa de la biserică. Iar dacă va fi fost și una ca aceasta, ca acele pîini să fi fost slujite în vremea Sfîntei Liturghii prin chemarea Prea Sfîntului Duh, și prin zicerea cuvintelor de la prefacerea Darurilor, apoi Doamne ferește!, și vai și amar va fi de sufletul celui preot care a îndrăznit să facă una ca aceasta, numai dacă a fost păgîn, nebun sau cine știe ce eretic.

Iar de va fi făcut vreo fărâdelege ca aceasta, cu voie și cu știință, pe lingă că a căzut sub osînda dumnezeieștilor canoane, apoi fără îndoială, nu va scăpa de minia cea sfîntă și dreaptă a lui Dumnezeu, nici în veacul de acum, nici în cel viitor. Că s-a făcut vinovat de afla irosire și risipire a Sfîntelor și Prea Curatelor Taine ale Domnului nostru Iisus Hristos.

Acestea zise de mine, le întărește și le adevărează și Sfînta și dumnezeiasca Scriptură, cînd zice: „Dacă cel ce se leapadă de Legea lui Moisi în urma mărturiei a doi sau trei martori, se pedepsește fără cruțare cu moartea, apoi socotiți, cu cît mai grea va fi pedeapsa la care se va supune acela care calcă și nu se supune Legii Fiului lui Dumnezeu și nu prețuiește sfințenia Singelui Testamentului prin care este sfîntit și jigneste Duhul Darului lui Dumnezeu” (Evr. 10, 28-29).

Și fiindcă frația ta ai mai întrebat cine are voie să usuce Sfintele Taine, cînd și cum, ascultă cele ce urmează: să știi

frăția ta, frate Ioane, că uscarea Sfintelor Taine, pentru vremea cea de nevoie este lucrul numai al preoților și se face mai ales în Joia cea Mare, sau de este nevoie și la altă vreme. Iar de vrei să știi și cum se face această uscare și pregătire a Prea Curatei Taine, ascultă: Cînd preotul are nevoie să-și pregătească Sfintele Taine uscate pentru tot timpul anului sau pentru o vreme, atunci la Proscomidia Sfintei Liturghii scoate și al doilea Agneț și face rînduială asupra lui ca la Liturghie, Darurilor celor mai înainte Sfințite. Iar după terminarea Sfintei Liturghii, a dat Sfîntul Trup cu Sfîntul Singe Cel de Viață făcător deasupra Sfîntului Potir, cite puținel cu lingurița, ca nu cumva fiind udat prea tare să pice ceva din prea multa umezire. Și Agnețul cel umezit pe Sfînta Masă, în acest fel se cade a fi uscat: mai întîi dezvelește Antimisul și luînd Agnețul din Chivot, îl pune pe disc și cădește împrejur. După ce face cuvenita închinăciune, îl sfărîmă cu toate evlavia cu sfînta Copie, în mici părțelce. Iar după sfărîmare, pune o lespede de piatră sau de cărămidă la marginea Antimisului și deasupra lespedei o oală mare de pămînt sau de fier sau de aramă curată, cu cărbuni aprinși, și închirîndu-se cum se cade cu Sfîntul Disc și cu dumnezeieștile Taine așa sfărîmate, cu mare luare-aminte le pune deasupra oalei cu jăratic, pîzînd bine ca dumnezeieștile Taine să se usuce cu încetul, întorcîndu-le mereu cu Sfînta Copie, ca nu cumva să se prăjească (ardă). Și cînd se va încălzi bine Sfîntul Disc, îl ia și îl pune pe Sfîntul Antimis sau pe acoperămint (procovă), ca nu cumva, înfierbîntîndu-se prea tare, să se ardă Sfintele Taine. Și dacă se va răci puțin, iarăși îl pune deasupra oalei, sau deasupra vasului gătit pentru aceasta. Și așa se face de mai multe ori, pînă ce se vor usca, și cele uscate, cu luare-aminte le pune în Sfîntul Chivot, și făcînd cuvenita închinăciune, strînge iarăși Sfîntul Antimis (Liturghierul din 1956, București, pp. 435-436).

Iată, frate Ioane, aceasta este rînduiala uscării și pregătirii Sfintelor și Prea Curatelor Taine, după învățătura și tradiția

Bisericii Ortodoxe. Precum vezi, numai preoții care au preoție lucrătoare pentru săvîrșirea acestei lucrări și rînduială și nu oriunde, ci numai la Sfîntul Altar, pe Sfînta Masă și pe Sfîntul Antimis, de care lucruri nu se poate atinge mîna nesfîntită.

Iar a usca mirenii pe la casele lor Prea Curatele și Sfintele Taine, aceasta este un eres și o fărâdelege care are mare și grea osîndă de la Dumnezeu și cei ce o fac, vor avea parte de munca cea veșnică în ziua Judecării: și creștinii care au îndrăznit aceasta, și acel preot nebun și eretic care a dat voie să se facă o fărâdelege și eresuri ca acestea.

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, că mi-ai spus aceste lucruri, că să pot să-mi dau seama de o astfel de primejdie.

Acum, Prea Cuvioase Părinte, aș vrea să vă mai întreb ceva: mi-am adus aminte că în convorbirea de rîndul trecut ai pomenit despre împărtășirea cea gînditoare. Și fiindcă atunci a fost vorba mai mult în treacă despre ea, vă rog să-mi spuneți acum, mai pe larg, despre această împărtășire, că mult aș dori să știu mai de aproape cum se face această împărtășire, cînd se poate face, și ce folos aduce ea celui ce o primește?

Starețul: Dacă vrei numaidecît, frate Ioane, să știi mai pe larg despre împărtășirea cea gîndită și duhovnicească, ascultă: Îți spuneam atunci că sînt două feluri de împărtășiri:

- Împărtășirea cea tainică a Jertfelnicului, adică Împărtășirea cea cu Trupul și Singele Domnului nostru Iisus Hristos;
- Împărtășirea cea duhovnicească și gînditoare.

Dacă cineva nu poate să se împărtășească cu cea dintîi, ori de cite ori dorește, apoi cu cea de a doua se poate în orice vreme și în orice loc, numai de va fi lucrător neobosit al poruncilor lui Iisus Hristos și stăruitor în Sfînta Rugăciune.

Să mai știi și aceasta, frate Ioane: cu Sfintele și Prea Curatele Taine, oricî de sfîntă viață ar avea cineva, numai o

singură dată pe zi se poate împărtăși, pe cînd cu împărtășirea cea duhovnicească și gînditoare se poate împărtăși de mai multe ori pe zi, numai să fie treaz cu mintea și cu inima.

Aceasta o spune și Cuviosul Părinte Nicodim Aghioritul, care zice așa: „Măcar că tainic nu putem primi pe Domnul nostru Iisus Hristos mai mult decît o dată pe zi, însă duhovnicește și gînditor, îl putem primi în tot ceasul și în fiecare minut, prin lucrarea poruncilor Lui, iar mai ales prin rugăciunea cea duhovnicească și gînditoare”.

Fiindcă și Domnul Se află ascuns în faptele cele bune și în Sfintele Lui Porunci.

Și cine lucrează o faptă bună sau o poruncă, acela primește îndată în sufletul lui și pe Domnul Cel ascuns între dinsele, Care a rînduit a locui împreună cu Tatăl Său întru cel ce a păzit poruncile Lui (Ioan 14, 23): „De mă iubește cineva pe Mine, acela va păzi cuvîntul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi pe el și la el va veni și locaș la el va face”. Și împărtășirea și unirea noastră nu se poate lua de la noi de vreo zidire, decît de lenevia noastră, și uneori această împărtășire este atît de plăcută lui Dumnezeu cît poate nu sînt alte multe tainice împărtășiri, pentru lipsa celor ce le primesc (Răzbd. Nev., cap. II, pp. 4-5).

Fratele: Din cele spuse de Părea Cuvioșia Voastră, eu am înțeles cît de mare folose este omului această Sfință și dumnezeiască Împărtășire, deoarece ea face pe el lăcaș și Biserică a Sfintei Treimi.

Încă am înțeles, că această împărtășire se poate căpăta în orice vreme și în orice loc, prin lucrarea poruncilor lui Hristos-Dumnezeu, prin Sfînta Rugăciune, și mai ales prin rugăciunea cea gînditoare a inimii. Dar, Părea Cuvioase Părinte, oare cum trebuie să se pregătească cineva pentru această duhovnicească și gînditoare împărtășire?

Starețul: Despre aceasta, frate Ioane, tot Sfîntul Nicodim Aghioritul grăiește așa: „Iar ca să te împărtășești de această gînditoare împărtășire, fă așa: întoarce-te cu inima la Dumnezeu și văzînd cu o scurtă vedere, de o parte păcatele tale,

iar pe de alta pe Dumnezeu, mîhneste-te pentru vătămarea ce l-ai făcut-o Lui, și atunci cu toată smerenia și credința, roagă-L să binevoiască a veni în sufletul tău cel sărac cu mare dor, ca să-l tîmăduiască pe el și să-l împuternicească împotriva vrăjmașilor lui”.

Iar cînd vrei să te silești și să lupți împotriva vreunei poftes ale tale sau să faci vreo lucrare de faptă bună sau ca să păzești vreo poruncă, fă acestea toate cu scopul ca să fie primit de către Dumnezeu, Care totdeauna ți le cere. După aceasta, întoarce-te la Dînsul, strigă-L cu multă dorire să vie cu darul Sau să te tîmăduiască și să te slobozească de vrăjmași, ca numai El singur să stăpînească în inima ta. Și aducîndu-ți aminte de rugăciunile cele mai înaintate zise la împărtășirea cea tainică, zi cu inima aprinsă: „Cînd, Doamne al meu, să Te primesc? Altădată? Cînd? Și celelalte...!”.

Și de vei voi ca să te împărtășești duhovnicește mai cu bun chip, îndreptează și pune din seara cea mai dinaintea, toate asprele petreceri și lucrările faptelor bune și tot lucrul bun ce ai a-l face, în scopul acesta, adică pentru a primi duhovnicește pe Domnul tău.

Și dis-de-dimineață, cum se face ziua, socotește ce e bine, cu bună norocire, ce fericire este întru acel suflet care cu credință se împărtășește tainic de Părea Sfînta Taină a Euharistiei. Fiindcă întru aceasta se cîștigă iarăși faptele cele bune, cele pierdute, și se întoarce sufletul iarăși la frumusețea cea mai dinaintea și se face părtaş de rodurile și plînatăile patimii Fiului lui Dumnezeu Însuși.

Și de la Taina Împărtășirii, treci la duhovnicească împărtășire, și socotind aceste bunătăți, aprinde în inima ta o mare dorire, ca să-L primești pe El duhovnicește și gînditor și după ce te vei aprinde de dînsa, întoarce-te către Domnul și zi-L Lui: „Fiindcă, Doamne al meu, nu pot să Te primesc întru această zi tainică, prin Părea Sfînta Taină a Euharistiei, fiindcă întru aceasta se cîștigă iarăși faptele bune cele pierdute și se întoarce sufletul iarăși la frumusețea cea mai dinaintea și se face

părtaș de rodurile și de plățile Patimii Fiului lui Dumnezeu însuși. A te primi pe Tine după vrednicie acum duhovnicește și în tot ceasul și în fiecare zi, pentru a-mi da o nouă putere asupra vrăjmașului meu și mai ales asupra acelei patimi și vrăjmaș căruia ca să-i plac și să-i fac voia lui, mă împotrivesc și fac război cu Tine" (Răzb. Nev.).

Deci, toți cei care doresc adeseori și nu pot lua tainica împărtășire, adică nu se pot cumineca cu Hristos însuși, Cel ce se află în Sfintele Taine, ci jertfelnic sau biserica nu a la îndemână, sau care se află în lume și sînt opriți de duhovnic nu pentru vreo greșală a lor, ci pentru răutatea ce îi stăpînește și obiceiul cel răzvrătit, aceștia zic, fiindcă au dorire și dragoste să se împărtășească tainic cu Domnul Iisus Hristos, pot primi pe Hristos întru sine duhovnicește și gînditor, precum zice și Nicolae Cabasila în „Îlucirea Sfintei Liturghii”: pentru că Hristos Cel ce se află în Taine gînditor și nearătat și nevăzut le dă lor sfințieria cea din Taine, după chipul care știe El (N. Cabasila, *Despre viața în Hristos*, cap. 42-43 și 45).

Iată, frate Ioane, mai pe larg, despre împărtășirea cea duhovnicească și gînditoare și cum trebuie să se pregătească cineva pentru primirea ei.

Fratele: Vă mărturisesc, Prea Cuvioase Părinte, că foarte m-am bucurat înțelegînd și acest lucru, că, adică, la mare nevoie, atît monahul cît și creștinul mirean, de nu vor avea la îndemînă biserică sau preot, sau cînd ei vor fi opriți de către duhovnicii lor de la tainica împărtășire cu Sfîntul Trup și dumnezeiescul Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos, totuși, de vor fi silitori la lucrarea tuturor faptelor celor bune și a poruncilor lui Hristos și mai ales la Sfînta Rugăciune cea gînditoare, aceștia se pot învrednici pe această cale să primească pe Hristos, prin împărtășirea cea duhovnicească și gînditoare. Însă m-am bucurat foarte, înțelegînd că prin această sfință și gînditoare împărtășire, noi putem primi pe Domnul, nu numai o dată pe zi, ca la împărtășirea cea tainică,

ci și în tot ceasul și chiar în fiecare minut, numai să fim silitori la lucrarea tuturor poruncilor lui Hristos! Și mai ales pururea zăbovind cu slavoslovii și în rugăciunea cea de gînd, erau pururea întăriți în chip nevăzut de această Sfință și dumnezeiască împărtășire gînditoare. Și păstrînd în inima lor mare evlavie către împărtășirea cea simțită, cu Sfîntul Trup și Sîngele Domnului, se împărtășeau mai rar, iar duhovnicește și gînditor primeau pe Hristos tot în inima lor în toată vremea și în tot ceasul și în fiecare minut.

Starețul: Bine că ai înțeles și acest lucru, frate Ioane, și eu păcătoșul zic: că fericiti și de trei ori fericiti, sînt acei monahi și acei creștini care pururea se silesc și pururea doresc să primească pe Mirele Hristos, în cămara cea tainică a inimii lor, fie prin tainica și Sfînta împărtășire, cea cu Sfîntul Trup și Sînge al Domnului Iisus Hristos, fie prin cea duhovnicească și gînditoare. Căci întru amîndouă aceste împărtășiri El a făgăduit să Se sălașluiască și să rămîna cu noi, zicînd: „Cel ce mîncă Trupul Meu și bea Sîngele Meu, acela rămîne întru Mine și Eu întru el” (Ioan 6, 56). Iar pentru duhovniceasca împărtășire, cea prin lucrarea poruncilor, iarăși zice: „De Mă iubește cineva pe Mine, pe acela îl va păzi cuvîntul Meu și chiar Tatăl Meu îl va iubi pe el și vom veni și locaș la dînsul vom face”.

Fratele: Dar Anafora, Prea Cuvioase Părinte, ce este ea și ce închipuiește ea? Oare are și ea putere de sfințire asupra credincioșilor?

Starețul: Anafora, frate Ioane, este prescura aceea din care preotul, la Sfînta Proskomidie, scoate Agnețul, care se jertfește și apoi se face Trupul Domnului (Simeon din Tesalonic, cap. 100). Această prescură închipuiește trupul Prea Sfinței Fecioare Maria, din care S-a născut Fiul și Cuvîntul lui Dumnezeu.

Anafora este un lucru sfințit. Ea se dă în locul Darului celui mare al Prea Curatelor și Prea Sfințelor Taine aceloră ce nu

sînt vrednici a se împărtași cu Trupul și cu Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos. De aceea, după cuviință, anafora se mai numește și Antidoron, adică în loc de dar.

Iar faptul că anafora are și putere de sfințire și este dăruitoare de Dar dumnezeiesc, o adevărește același Sfînt Simeon Tesalonicianul, zicînd: „Anafora este sfințită și datătoare de sfințenie și datătoare de dumnezeiesc Dar”. Și tot el zice în altă parte că: „La Sfînta Liturghie se dă anafora pentru sfințirea noastră” (cap. 30).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar prin ce mijloc anafora devine lucru sfînt și are putere sfințitoare?

Starețul: Sfîntenia anafori, frate Ioane, se trage în primul rînd din legătura și poziția ei față de Sfintele Taine.

Acest adevăr îl arată Sfîntul Teodor din Andida, care zice așa: „Căci Sfînta Pîine, euharistică, se frînge și se împarte ca împărtașire, cu nespusa binecuvîntare, celor ce se împărtașesc cu credință; iar anafora se dă înapoi plină de sfințenie de la Sfintele Taine, celor ce au adus-o și astfel, de la participarea la Trupul cel fără de prihană și la cîinstul Sînge al lui Hristos-Dumnezeul nostru, Cel ce S-a născut din Sfînta Fecioară Maria, sfințirea și binecuvîntarea ajunge la credincioși” (comentariu prescurtat).

Nicolae Cabasilas, arătînd mai clar că anafora primește putere de sfințire prin legătura ce o are ea cu Sfintele și Prea Curatele Taine, zice așa: „Fiind mai multe părțile, pîinea proscomidă, din care s-a scos Sfîntul Agnet, preotul o împărtașește credincioșilor ca pe una ce a devenit sfîntă, prin aceea că a fost afoșită și prezentată ca dar de jertfă lui Dumnezeu” (Explicarea Sfîntei Liturghii, cap. 53).

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, dar cam din ce vreme s-a introdus Sfînta Anafora în practica liturgică a Bisericii dreptmăritoare? Și care a fost pricina introducerii anaforei în Biserică?

Starețul: După unii, frate Ioane, începutul folosirii anaforei în practica liturgică, adică împărțirea anaforei la creștini după terminarea Sfîntei Liturghii, ar fi tocmai de prin secolul

al IV-lea, de pe la anii 345-381, pe vremea Sfîntului Sinod care s-a adunat la Laodicea; însă cea mai veche și mai sigură adevărire care se poate lua ca bază pentru intrarea anaforei în practica liturgică este cea de prin secolul al VII-lea, adică de pe la anii 638-659, cînd Sinodul cel ce s-a ținut la Nantes, prin canonul 9, a hotărît așa: „Preotul va pune într-un vas curat o cantitate îndestulătoare de părțile de pîine rămase din cele aduse de credincioși, pentru a le împărți după Sfînta Liturghie, în zilele de duminică și sârbători, celor care nu s-au împărtașit; preotul le va împărți după terminarea Sfîntei Liturghii”.

La început anafora se dădea numai credincioșilor care au ascultat Sfînta Liturghie, dar nu se împărtașiseră cu Sfintele Taine, fiind opriți de duhovnicul lor. Iar cum prin veacurile VII-VIII împărtașirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine devenise așa de rară, se poate socoti că: „încetaseră în primele două veacuri ale primului mileniu creștin” (Mitrofanovici, Liturgica, pp. 699-700), ajungînd să nu se împărtașească nimeni, chiar și în zilele de sârbători, afară de liturghisetori, s-a înrădăcinat obiceiul ca anafora să se împărtească credincioșilor prezenți la Sfînta Liturghie, dacă n-au gustat nimic mai înainte.

Acest lucru îl dovedește și îl adevărește Pravila Bisericească a lui Matei Basarab, care zice așa: „Anafora s-a făcut să se dea în acest chip pentru că mai înainte vreme se pricestuiau oamenii cu Făcătoarele de viață Taine, iar acum s-a depărtat Taina aceea Sfîntă și se pricestuesc o dată într-un an, și această socoteală și tocmeală s-a făcut de către Sfîntii Părinți, pentru mai mare cucernicie a sfințeniei, ca să se curățească oamenii în sfîntele zile ale Marelui Post cu spovedanie. Atunci să se pricestuiască cu Sfintele Taine pentru sfințenie și curățenie a păcatelor lor, pentru că se pricestuiau cu Sfintele Taine precum am zis, iar în ziua de astăzi, iau anafora din mîna preotului, întru sfințenie și blagoslovenie, ci de vreme ce iau creștinii în loc de dumnezeiască precistanie, pentru aceea se

cade într-o aceea să se depărteze de împreunarea trușească a femeilor lor”.

De aceea, atunci se ia anafora și se sărută Sfintele Icoane: iar de va fi în lucrul diavolului, să se afle cineva cu femeia lui în zilele de praznic, acela să nu ia anafora, nici icoana să o sărute, nici femeia lui. Că zice dumnezeiasca Scriptură: „Cele curate să se dea curăților și cele Sfinte, Sfinților” (gl. 166).

Așadar, frate Ioane, după cum vezi și din aceste mărturii, introducerea Anaforei în practica Sfintei Liturghii, s-a făcut ca un mijloc de sfințire și binecuvîntare a credincioșilor, care vin la Biserică și ascultă dumnezeiasca Liturghie pînă la capăt. Și totodată ca mîngiere duhovnicească și binecuvîntare a Bisericii pentru acei creștini, care pentru binecuvîntate pricină au fost opriți de către duhovnicii lor de la împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

Fratele: Vă mulțumesc, Prea Cuvioase Părinte, că din cele ce mi-ați spus, eu m-am lămurit pe deplin și în privința Anaforei. Am înțeles că Anafora se face din prescuna aceea din care preotul la Proskomidie scoate Sfîntul Agneț și care prescură închipuiește Trupul cel Fecioresc al Prea Curatei Fecioare Maria. Apoi am înțeles, că sfințenia Anaforei se trage de la legătura ce o are ea cu Sfintele și Prea Curatele Taine: că introducerea Anaforei în practica Liturghică a Bisericii drept măritoare ar fi tocmai de prin secolul al IV-lea, iar mai prîcis prin veacul al VII-lea. Și iarăși: că datina de a se împărți Sfînta Anafora credincioșilor după terminarea Sfintei Liturghii, s-a făcut din cauza rării împărtășirii creștinilor cu Prea Sfintele și Prea Curatele Taine, spre a fi ca un mijloc de sfințire și de binecuvîntare mai mică pentru cei care ascultă dumnezeiasca Liturghie și nu se pot împărți cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos. Aș mai avea însă, Prea Cuvioase Părinte, încă o rugăminte.

Starețul: Ce rugăminte ai, frate Ioane?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, printre alte multe învățături și sfaturi pe care mi le-ați dat în cele de pînă aici, mi-ați

spus că în Biserică, de la început, era obiceiul să se împărtășească zilnic creștinii cu Sfintele și Prea Curatele Taine. Apoi că a fost și obiceiul de a se împărți de cîteva ori pe săptămîna, apoi de două ori pe săptămîna, sîmbătă și duminică, pe urmă numai duminică. Apoi la două, trei săptămîni, o dată pe lună și o dată la 40 zile, de patru ori pe an, o dată pe an și chiar o dată la doi ani. Și toate acestea mi le-ați arătat, Prea Cuvioase Părinte, cu dovezi din istoria Bisericii, din Sfintele Canoane, din învățăturile Sfinților Părinți și din Mărturiirile de credință ale lui Mitrofan Critopulos, Petru Movilă și alții. Din toate acestea, tare v-aș ruga, Prea Cuvioase Părinte, să-mi spuneți și care ar fi părerea personală a Prea Cuvioasei Voastre, în legătura cu împărtășirea cu Prea Curatele Taine. Cum credeți că ar fi mai bine să se împărtășească monahii și creștinii mireni, la cîta vreme și în ce condiții?

Starețul: Frate Ioane, eu credeam și oarecum avem convingerea că frăția ta te-ai putut folosi îndeajuns din toate mărturiile de pînă acum. Iar dacă totuși dorești să afli numai-decît și proasta mea părere, în privința celor ce mă întrebi, apoi ascultă – după slăbă mea putere de înțelegere – eu cred că în vremea de acum, prin Sfintele noastre Mănăstiri, atît cele de monahi, cît și cele de monahii, ar fi bine ca schimonahii și schimonahiile, precum și monahii și monahiile cele bătrîne care pot lua parte la toată pravila Bisericii din fiecare zi și noapte, să se împărtășească cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Hristos o dată pe săptămîna și mai ales duminică. La fel și monahii, monahiile, frații și surorile care sînt bolanvi și nu pot veni la Biserică, să fie împărțiți la chile ca și cei de mai sus. Bineînțeles că acest lucru trebuie făcut numai cu pregătirea cuvincoasă după a lor putere față de această Sfîntă și dumnezeiască Taină, și dacă vor avea blagoslovenia și sfatul duhovnicului.

În ce privește monahii și monahiile, frații și surorile din soboarele Sfințelor Mănăstiri, care se ostenesec cu diferite ascultări spre folosul obștesc și spre mîntuirea sufletelor lor,

aceștia cred că ar fi bine măcar o dată pe lună să se mărturisască și să se împărtășească cu Sfintele și Prea Curatele Taine, pregătindu-se după putere: cu post, cu înfrinare, cu rugăciune și cu spovedanie, apoi cu pacea conștiinței lor față de Dumnezeu, față de aproapele și față de lucruri, și dacă nu vor avea oprit de la Părintele duhovnic.

În ce privește creștinii mireni care se silesc după puterea lor la lucrarea tuturor faptelor bune și la viața curată, aceștia cred că ar fi bine măcar o dată la 40 de zile să se spovedească și să se împărtășească cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos. Iar dacă nu vor arăta deosebită râvnă și nu se vor sili cu toată dragostea și evlavie, spre acest lucru de sfințire și de întărire a sufletelor lor, apoi măcar în cele patru posturi de peste an, negreșit să se spovedească și să se împărtășească de nu vor avea oprit de la duhovnicii lor.

Iată dar, frate Ioane, fiindcă mi-ai cerut mie păcătosului părere în privința împărtășirii cu Sfintele și Prea Curatele Taine, cele ce mi s-au părut bune, ți le-am spus, după a mea simplă înțelegere.

Fratele: Vă mărturisesc, Prea Cuvioase Părinte, că mult m-am bucurat văzînd și auzînd și părerea Prea Cuvioșiei Voastre în privința timpului de împărtășire cu Sfintele Taine și a condițiilor care trebuie îndeplinite de cei ce voiesc a se împărtăși. Încă vă mărturisesc că mie păcătosului mi se pare a fi calea de mijloc această părere a Prea Cuvioșiei Voastre, după neputințele noastre și nevoile de azi.

Dar, Prea Cuvioase Părinte, vă rog să nu vă supărați că încă mai am ceva a vă întreba.

Starețul: Ce mai ai de întrebat, frate Ioane?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, iată că eu tare aș dori să știu, măcar așa, cît de puțin: în ce fel este practica Sfintei Liturghii și a Sfintei Împărtășiri la creștinii catolici și la alte religii creștine?

Starețul: Dar de ce vrei să știi acest lucru, frate Ioane?

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, aș voi să știu acest lucru, că poate în viață am să fiu și eu întrebat de cineva și eu în

această privință nu cunosc nimic, și apoi mă voi face de rușine înaintea aceluia care mă vor întreba.

Starețul: Despre cele ce mă întrebi frăția ta, este prea mult de vorbit și nu cred că ar fi acum vreme să mai lungim vorba pînă la atita.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte, vă rog tare mult, măcar așa, citeva cuvinte să-mi spuneți în această privință, ca să nu rămîn neștiind întru totul.

Starețul: Frate Ioane, frăției tale îți era îndeajuns să știi cele din Biserica noastră în această privință, că doară n-ai să te faci teolog. Dar dacă vrei numai și numaidecît să știi ceva și în această privință, apoi eu, din cele ce mai știu despre acest lucru, îți voi spune măcar cît de cît despre unele deosebiri pe care le are Biserica cea de la Apus, față de practica Bisericii noastre Ortodoxe, atît în practica Sfintei Liturghii, cît și a Sfintei Împărtășiri cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos. Și iată ce am a-ți spune: Să știi, frate Ioane, că latinii – romano-catolicii – se deosebesc în Liturghia de Liturghiile Bisericii Ortodoxe, prin următoarele puncte:

1. La romano-catolici lipsește procomidia.

2. Romano-catolicii întrebuințează la Liturghia lor „azine” în loc de pîine dospită:

a. Aceasta este una din inovațiile lor, care nu are temei nici scripturistic, nici tradițional. Aceasta nu a fost în Biserica de Apus de la început, ci a fost introdusă mai târziu. Deoarece, aflăm că la anul 398, Papa Liriciu se lupta să desființeze datina veche de a se face Sfînta Liturghie cu pîine dospită. Totuși se vede că nu a reușit, deoarece aflăm prin veacul al cincilea, adică pe la anul 417, că Papa Inocențiu I poruncește să se facă Sfînta Liturghie cu pîine dospită și nu cu azime.

b. Abia prin veacul al VI-lea, vedem că în Spania s-a introdus la Liturghie azimele în loc de pîine dospită. Apoi, în veacul al VIII-lea, s-au introdus în Anglia, în al IX-lea în Germania, iar în toate Bisericile din Apus abia prin veacul al XI-lea.

c. Totuși mai târziu, pe vremea Sinodului unionist din Florența, iarăși s-a aprobat de către Biserica de Apus să se facă Sfânta Liturghie cu piine dospită și cu azime.

3. Al treilea punct prin care se deosebește Messa romano-catolică de Liturghia Ortodoxă, este că ei nu au Sfânta Epicleză, adică rugăciunea de chemare sau invocare a Sfântului Duh.

Ei susțin că sfințenia pîinii și a vinului, nu se face prin rugăciunea de invocare, ci prin cuvintele: „Luați mîncăți, acesta este Trupul Meu... Beți dintru acesta toți, acesta este Singele Meu...”.

4. Cuvintele prefacerii la ei sînt: „Acesta este Trupul Meu” și „Acesta este Singele Meu”, iar la ortodocși cuvintele prefacerii sînt acestea: „Și fă adică pîinea aceasta...” și „Iar ce este în Potirul acesta...”.

5. Liturghia romano-catolică se deosebește mult de cea ortodoxă, prin scurtimea ei în solemnitate, în rugăciuni și în cîntări.

6. Romano-catolicii, de la o vreme, în loc de prefacere întrebunțează în Liturghiile lor termenul de „Transsubstanțiatie” (Transsubstantiatio), prin care ei încearcă să explice modul prefacerii.

7. În Biserica Romano-Catolică preotul începe Liturghia credincioșilor prin producerea pîinii și punerea vinului și a apei în potir, chemarea Sfântului Spirit, cîntarea imnului: „Sfînt, Sfînt, Sfînt...”. Apoi urmează prefacerea elementelor euharistice, rugăciunile către sfinți, pomenirea morților și Rugăciunea Domnească (Tatăl nostru). Se împărtășesc preoții, poporul, și așa se termină la ei Liturghia.

Iată, frate Ioane, cam acestea ar fi punctele cele mai de seamă, prin care se deosebește Liturghia romano-catolică, de Liturghia Bisericii Ortodoxe. Iar cît privește practica împărtășirii cu Prea Curatele Taine, deosebirile ar fi acestea:

1. Ei se împărtășesc cu azime și nu cu piine dospită.

2. La romano-catolici, numai preoților liturghisitori li se

ingăduie a se împărtăși cu Trupul și Singele Domnului, iar laicii sînt împărtășiți numai cu Trupul.

Această inovație ei au introdus-o în Liturghiile lor prin veacul al XIII-lea.

3. La romano-catolici, copiii nu se împărtășesc cu Prea Curatele Taine. Și această inovație ei au introdus-o în Biserica lor abia prin veacul al XII-lea.

Și pentru că frăția ta ai întrebat nu numai despre deosebirile romano-catolice, ci și despre deosebirile celorlalte religii creștine, în această privință, apoi ascultă, frate Ioane: Protestanții sînt și mai mult despărțiți în Liturghia lor de practica Bisericii Ortodoxe și de litera și spiritul apostolic, și anume: Liturghia lor conține numai niște bucăți din Sfânta Scriptură și predica. Euharistia se face și la ei ca și la romano-catolici, cu azime.

Protestanții nu admit prefacerea Sfîntelor Daruri în însuși Trupul și Singele Domnului. Ei privesc Pîinea și Vinul euharistic ca pe niște simboluri ale Trupului și Singelui Domnului. Iar cît privește împărtășirea cu Prea Curatele Taine, protestanții au venit la practica veche a Bisericii și împărtășesc atît clerul cît și pe laici, sub ambele forme, adică cu Trupul și Singele Domnului. Totuși pe copii nu-i împărtășesc nici ei cu Sfintele Taine, ca și romano-catolicii.

Biserica Anglicană are Liturghia ei în acest fel: Se cîntă imnul triumfal: „Sfînt, Sfînt, Sfînt...”. Pastorul îngenunchie înaintea Sfîntei Mese, pe care s-a pus pîinea și vinul, el rostește o rugăciune pentru împărtășire, fără chemarea Sfîntului Spirit. Cuminecarea preotului și a credincioșilor se face cu piine și vin. După aceea se zice Rugăciunea Domnească, apoi slavă întru cei de sus și sfîrșitul.

Luteranii și Calvinii au numai o umbră de Liturghie, scurtă și deosebită. Referitor la împărtășirea cu Sfintele Taine, luteranii cred că în Sfînta Euharistie Iisus Hristos este prezent cu adevărat, însă nu prin prefacere, ci prin impanație (per impanationem), sau prin consubstanție. După ei, pîinea și

vinul rămân în Sfânta Euharistie ceea ce sînt: pîine și vin, dar în, cu și sub pîine (din pane e sub pane) sînt prezente real, însă invizibil, Trupul și Singele lui Hristos. Prezența Domnului Iisus Hristos în Sfânta Euharistie este așadar numai împreună petrecere cu elemente euharistice, care se păstrează mai departe neschimbate.

Iar Trupul Euharistic este numai spiritual și nu material.

Zwingliștii, care reprezintă practica protestantă cea mai stricată și ale căror idei sînt foarte puțin creștine, spun că Sfânta Euharistie nu este decît comemorarea Cinei celei de Taină, iar adevărul Trup al lui Hristos la ei este Biserica. La ei nu poate fi vorba despre o prezență reală sau despre mîncarea lui, nici chiar spirituală, ci după ei mîncarea Trupului lui Hristos ar însemna canibalism! De aceea cuvintele „Acesta este Trupul Meu” înseamnă „Acesta este simbolul Trupului Meu”. Sfînta Euharistie – zic ei – ne face să gîndim la jertfa Mîntuitorului și să ne reprezentăm roadele morții Sale; că este cuminecare, pentru că mărturisim o unitate cu cei mîntuiți; și Euharistie, pentru că prin ea mulțumim lui Dumnezeu.

Protestanții calvini țin calea de mijloc între luterani și zwingliști (după ei). La Sfînta Euharistie nu avem numai un simbol sau o icoană, ca la zwingliști, nici o prezență reală prin coexistență ca la Luther, ci o prezență virtuală, adică prezență prin putere sau dinamică a Mîntuitorului. Ei spun că în împărțirea Iisus Hristos Se coboară din cer în Euharistie și prin Duhul Sfînt comunică, dar numai celor aleși, puterea făcătoare de viață a Trupului Său Prea Mărit.

Cei reprobați, neavînd credință, nu primesc decît pîine și vin. Dar împotriva acestor învățături greșite și răzvrătite, Mărturisirea lui Dosoftei spune: „Credem că în această Lucrare Sfînjită (Taina Euharistiei) Domnul nostru Iisus Hristos este prezent, adevărat și real, încît după sfințirea pîinii și a vinului pîinea se schimbă, se transfințează (transsubstanțiază), se preface, se transformă în Insuși adevărat Trupul

Domnului, Care S-a născut în Bethlehem, din Pururea Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, S-a botezat în Iordan, a pătimit și S-a înmormîntat, a înviat și S-a înălțat și șade de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl! Și iarăși va veni pe norii cerului, iar vinul se preface și se transsubstanțiază în Insuși adevăratul Singe al Domnului, care a curs din Cel Răstignit pe Cruce – pentru viața lumii” (Ioan 6, 51).

Pîinea și vinul, după sfințire, se preface în Trupul și Singele Domnului, nu în mod simbolic (metaforic), nici într-un mod figurat, nici într-un mod spiritual, în înțelesul în care misterele Vechiului Testament se numesc spirituale, fiind numai figurate și ca niște umbre numindu-se, mistere mai ales, întrucît figurau Tainele Testamentului celui Nou, cele cu adevărat reale (căci ei, mîncînd mana și bînd din apa din piatra lovită, mîncau Trupul și beau Singele Domnului, dar în mod figurat), noi însă îl mîncăm și îl bem cu adevărat.

Și aceea mîncau, cele ce nu erau, dar aveau să fie, noi însă, adevărul, nici prin prisosința harului de care prisosesc celelalte mistere, nici prin împărțirea cu sau prezența dumnezeirii, numai Aceluia Uruia Născut, după cum au zis unii Părinți, după dumnezeiescul Botez, nici după prezența adevărată și sigură a Domnului nostru Iisus Hristos, pe care o aduce, adică numai credința singură, după cum o spune nelegiuirea creștină inovatoare. Fiindcă o astfel de prezență nu este adevărată și sigură, ci creație a fanteziei și plămăduirea minții, ca una ce nu este ființială și reală; nici prin împănățiune, astfel încît Trupul Domnului Cel ce există fără mîrginire, întîmplîndu-se să Se unească cu divinitatea Celui Uruia Născut, S-ar fi unit și cu pîinea cea adusă înainte la Euharistie și prin metonimie (figurat) pîinea ar fi Trupul și vinul Singele. Nici prin schimbare, cum vrea nebulna luterană, nici prefăcîndu-se un accident al Trupului și al Singelui lui Hristos, prin vreo schimbare sau prefăcere – ci pîinea devine cu adevărat, real și ființial, Insuși Trupul adevărat al Domnului, precum s-a zis mai sus (Dec. 17).

Iată, frate Ioane, că în cele de mai sus ți-am arătat așa, cât mai pe scurt, care sînt deosebirile liturgice și dogmatice ale romano-catolicilor și ale protestanților în practica Liturgiilor și a împărtășirii cu Sfintele Taine, față de Sfînta Liturghie și Sfînta Euharistie din Biserica cea dreptmăritoare a Răsăritului. Mai sînt încă și multe alte deosebiri, dar după cum ți-am spus, nu mai avem vreme acum de toate cu de-amanuntul a ți le spune. Ar mai fi nevoie să-ți spun despre practica aceasta liturgică a armenilor, a coptilor, a iacobitenilor și a altora. Dar pentru acumă rămînem cu atît.

Fratele: Prea Cuvioase Părinte Stareț, recunosc cu toată smerenia că aveți tot dreptul să-mi cereți acest lucru, deoarece știu bine că foarte v-ați ostenit cu mine, păcătosul, de atîtea ori, stînd cîte patru-cinci ceasuri și mai mult spre a mă asculta și a mă lămuri la toate cele ce v-am rugat. Veți ști că eu, păcătosul, nu am uitat cele ce ați amintit Prea Cuvioșia Voastră în urma primei sfătuiri.

Așa că, ori de cîte ori am venit la Prea Cuvioșia Voastră, după terminarea sfaturilor, mergeam la chilia mea și-mi însemnam ce fel de învățătură mi-a rămas în minte din fiecare convorbire aparte. Dar fiindcă sînt om păcătos și întunecat la minte de patimile și neputințele mele, nu am putut ține minte prea mult din cele auzite. Și nici nu știu dacă într-adevăr am putut a înțelege și a trage învățătura cea adevărată din toate cele ce m-ați sfătuit. Dar fiindcă acum îmi cereți această dare de seamă, eu, deși știu de la început că nu voi bucura cu nimic osteneala Prea Cuvioșiei Voastre, totuși nădăjduiam în mila și îndurarea Prea Milostivului Dumnezeu, la rugăciunile Prea Curatei Sale Maici și ale tuturor Sfîntilor; deci voi încerca după a mea slabă putere de înțelegere să îndrăznesc la lucrul mai presus de puterile mele, spre a împlini oarecum porunca alcătuirii Prea Cuvioșiei Voastre. Și iată ce am de zis la cele ce mă întrebați:

Prima învățătură care mi-a rămas mie, păcătosului, din cea dintîi sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre: mai întîi am înțe-

les că de mare nevoie și de mult folos duhovnicesc este pentru fiecare creștin și mai ales pentru fiecare monah de a se spovedi cît mai des și cît mai sincer, spunînd gîndurile sale la Părintele său duhovnicesc și de a cere sfat la toate nedumeririle sale, deoarece: „Cei ce nu se sfătuiesc cad ca frunzele, iar mîntuirea stă într-un mult sfat” (Pilde 11, 14).

Îmi aduc aminte de cele ce ați spus, Prea Cuvioase Părinte, că sufletul nostru se aseamănă cu o corabie care plutește pe valurile veacului de acum și precum dacă într-o corabie din întîmplare ar intra apă multă și nu s-ar grăbi cel cu corabia să o scoată la vreme, atunci corabia s-ar afunda, tot așa și sufletul nostru, dacă se vor înmulți în el păcatele noastre și nu le vom scoate repede prin spovedanie și prin pocăință, sufletul se va îngreui de povara păcatelor și, scufundîndu-se în adîncul răutăților sale, își va găsi veșnica sa pierzanie (Dialog 1).

A doua învățătură pe care am tras-o din prima sfătuire este că toate gîndurile sale care-i vin omului și-l fac să doască și să aibă vedenii cerești de la Dumnezeu, acestea sînt gînduri aduse de diavol în inima lui, spre a-l da pe el în păcatul cel mare al mîndriei, prin care diavolul a căzut din cer. Și iarăși am înțeles că de acest păcat mare al mîndriei nimeni nu poate scăpa, decît numai prin fapta cea bună și minunată a smeritei cugetări. Iar la adevărata smerenie omul poate ajunge prin cunoștința cea cu de-amanuntul a neputințelor sale, prin ascultarea de povătuitorul lui cel duhovnicesc, apoi prin frica și prin dragostea lui Dumnezeu.

Iată, am înțeles din cele ce mi-ați spus că foloasele smereniei sînt cu neputință a se număra, deoarece ea singură și fără de nici o faptă bună poate să mîntuiască pe om (Dialog 1).

Încă am înțeles că toți sfinții de la începutul lumii și pînă astăzi au avut smerenie, iar Prea Curata și Prea Sfînta Fecioară Maria mai mare smerenie decît toți sfinții a avut. De aceea și Prea Bunul Dumnezeu la mai mare slavă și dar decît toți sfinții pe ea a înălțat-o. Iar smerenia Domnului Dumnezeuului

și Mintuitorului nostru Iisus Hristos, pe care a arătat-o pentru noi și pentru a noastră mîntuire, a fost nemăsurată și neasemănată (Dialog 1).

O a treia învățătură ce mi-a rămas în minte din cea dinții sfățuie a fost și aceasta: că Dumnezeu face să vină asupra celor mîndri ispite mult mai mari și mai multe decît la cei smeriți cugetători (Dialog 1). Și apoi am înțeles că alt lucru este smerenia și altul este cunoștința de sine. Și că smerenia cea adevărată o are acel om care are dinții păcătoși, zice așa: „Hristos Iisus a venit în lume ca să mîntuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dinții sînt eu” (I Tim. 1, 15).

Sau ca fericitul Patriarh Avraam, care a fost așa de plăcut lui Dumnezeu, dar el se socotea pe sine a fi „praf și cenușă” (Gen. 18, 27). Iar cunoștința are acel om care se smerește pe sine întru aducere aminte de păcatele sale, ca vameșul din pilda Evangheliei (Lc. 18, 13). Sau ca alți oameni păcătoși care și-au cunoscut clar păcatele și s-au pocăit.

Așadar eu, păcătosul, înțelegind aceste lucruri, m-am văzut pe mine că sînt așa departe de cei ce au avut adevărata smerenie, ca cerul de la pămînt, iar de cei ce au avut adevărata cunoștință de sine, încă prea departe fiind, nici întru dreptate cu marele Pavel, nu am cu ce mă smeri. Și plin fiind cu tot felul de păcate și neputințe, întru nesimțire petrec și de cunoștința de sine a vameșului cea vrednică de laudă, cu totul sînt străin.

Din a doua sfățuie a Prea Cuvioșiei Voastre, prima învățătură a fost că orice gînd care va veni monahului sau fratelui să lase sfînta ascultare din mînaștire și să se ducă prin lume spre a propovădui mirenilor cuvîntul lui Dumnezeu, care să se pocăiască, apoi este de la dracul slavei celei deșarte și al iubirii de arătate.

Apoi am înțeles că ațita este de rău și păcatul slavei celei deșarte, încît dacă ar încerca cineva să-l descrie cu amănun-

tul, ar însemna ca acela care încearcă să măsoare greutatea vîntului. Și apoi, că semnele acestui păcat se fac cunoscute că au stăpînit pe om în viață, chiar și după moartea lui. Deoarece un om ca acesta lasă testament ca înmormîntarea lui să se facă cu mare pompă și cu mare cheltuială și ca mormîntul și sicriul lui să fie cu mare meșteșug lucrate și împodobite.

Iarăși am înțeles că, pentru a scăpa cineva din prăpastia cea mare a slavei deșarte, are nevoie de aceste fapte bune:

- deasa rugăminți;
- să lucreze fapta bună în ascuns;
- să puie toate isprăvile faptelor sale cele bune numai pe seama lui Dumnezeu și, orice faptă bună va lucra, să o facă pe ea numai cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu și de a fi spre slava Lui, după cum ne arată despre aceasta marele și dumnezeiescul Apostol Pavel (Dialog 2).

Încă am înțeles că slava deșartă se deosebește de mîndrie numai cît se deosebeste grîul de pîine și cită deosebire are copilul de bărbatul desăvîrșit. Aceasta înțelegînd, m-am mîngîiat și m-am gîndit că nu mică grijă și veghere îi trebuie cuiva spre a nu lăsa să crească și să se întărească în inima sa tirania slavei deșarte, care este pierzarea desăvîrșită a toată fapta bună și care face pe om de la un rău mare, la vîrfurile răutăților să ajungă (Scara, Cuv. 22 și Dialog 2).

Încă am înțeles că slava deșartă se deosebește de mîndrie numai cît se deosebeste grîul de pîine și cită deosebire are copilul de bărbatul desăvîrșit. Aceasta înțelegînd, m-am mîngîiat și m-am gîndit că nu mică grijă și veghere îi trebuie cuiva spre a nu lăsa să crească și să se întărească în inima sa tirania slavei deșarte, care este pierzarea desăvîrșită a toată fapta bună și care face pe om de la un rău mare, la vîrfurile răutăților să ajungă (Scara, Cuv. 22 și Dialog 2).

A doua învățătură care mi-a rămas din a doua sfățuie a fost aceea că eu trebuie să mă păzesc în viață de rînduiala de sine. Adică de a nu face ceva fără blagoslovenia povătuitorului meu duhovnicesc. Fiindcă această rînduială de sine, adică a lucra cineva după capul său și a nu asculta de altul este pierzarea lui (Scara, Cuv. 26, 237, p. 270 în M. N. I. conf. și Cuv. 27, Cuv. 62). Și iarăși mi-a rămas în memorie că de la calugării cei săraci și cei ce petrec în supunere și ascultare, precum și de la cei ce se liniștesc prin pustii, Dumnezeu nu cere milostire sau primire de străini sau sprijinire de bolnavi sau de a cerceta pe cei ce sînt în temniță... Căci aceste bunătăți mai cu osebie le cere Dumnezeu de la oamenii cei mireni. Iar nouă, monahilor, mai mult ni se cere de la Dumnezeu să

facem milostenia cea sufletească, adică să ne rugăm pentru toți oamenii, să iertăm pe toți cei ce ne greșesc, să sfătuim bine pe cei care ne cer sfatul, să răbdăm necazuri din partea altora și să purtăm în toată vremea în minte și inimă deopotrivă dragostea față de toți.

Iar dacă noi vom lăsa liniștea noastră sau viața cea de supunere și de ascultare și ne vom duce prin lume la propovăduire, fără ca noi să fim desăvârșiți în fapta cea bună și fără a fi trimiși de Starețul nostru la Episcopul locului, atunci știm cu adevărat că sintem înșelați de către draci și greșiți până la urmă, atunci vom ajunge bațjocura lor. Fiindcă oricine se va încrede în sine și va avea îndrăzneală să plece din Sfânta Mănaștire spre a propovădui altora să se pocăiască, fără a fi trimis și mai înainte de a se vindeca pe sine, unul ca acela va cădea cadere jalnică, după cum scrie Sfânta Scriptură (Dialog 2).

A treia învățătură ce mi-a rămas din a doua sfătuire a fost că am înțeles că mirenii, cei din lume, chiar dacă ar face minuni cu faptele lor cele bune și chiar de ar fi vrednici să vadă îngeri, tot nu vor putea să ajungă vreodată la măsura călugărilor celor săraci și care petrec în supunere și ascultare, precum nici la măsura celor ce se liniștesc în pustie.

Încă am înțeles că au fost mulți dintre călugări care, crezându-se în puterile lor, au plecat la propovăduire prin lume spre a aduce pe alții la calea mântuirii. Iar fiindcă nu au fost vindecați de neputința lor, au căzut cadere jalnică și așa, prin căderea lor, pe cei ce se ispiteau să-i aducă la calea mântuirii, smintindu-i foarte, la pierzare i-au dus și pe sine s-au pierdut.

Iarăși am înțeles că numai acei călugări pot a se duce prin lume la propovăduirea cuvintului lui Dumnezeu, care vor fi aleși pentru viața lor sfântă și vor fi trimiși de Starețul lor, din porunca Episcopului locului și care va voi să-i trimită pe ei spre folosul de obște al Bisericii (Dialog 2).

Din cea de a treia sfătuire, prima învățătură pe care am tras-o a fost că din cauza minții mele celei slabe eu am fost înșelat prin visuri de către dracii mândriei și ai slavei deșarte

și că toată nevoința mea pe care am făcut-o vreme de trei ani fără de sfatul și blagoslovenia duhovnicului meu, cu scopul de a avea vedenii cerești a fost o nevoință făcută dintr-o rivnă nebură și plină de mândrie și că nevoința făcută în felul acesta pe mulți i-a dus la pierzare (Dialog 3).

A doua învățătură din a treia sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre a fost aceea că mare fericire este pentru om de a ajunge la cunoștința de sine. Și că nimic nu este mai de folos decât de va ajunge cineva să-și cunoască neputința sa și necunoștința sa și că nici un rău nu e mai mare decât dacă nu le va cunoaște cineva pe acestea. Fiindcă cine se va învrednici să-și câștige adevărata cunoștință de sine, unul ca acela a ajuns la unul din capetele înțelepciunii, adică la frica și la dragostea lui Dumnezeu.

Iarăși am înțeles că pricinile care ajută pe om să ajungă la cunoștința de sine ar fi acestea: „Mai întâi omul să își aducă aminte de nemernicia sa cea mai dinainte de a se naște el în lume. Apoi, că Dumnezeu din nimic l-a făcut pe el și că întru fărădelege a fost zămislit și întru păcate l-a născut maica sa și că, în viața de aici de pe pământ, nenumărate sînt patimile și neputințele cele ce îl stăpînesc și nici o clipă nu îl lasă pe el de a se afla fără de păcate înaintea lui Dumnezeu. Și că este un nemernic pe acest pământ, pînă ce moare! Iar după moarte putrezește, se face praf, cenușă și apoi iarăși o nimica toată ajunge a fi”.

A treia învățătură din cea de a treia sfătuire, aceasta o țin minte: omul este dator a se defăima pe sine, în tot locul și în toată vremea și nu este bine ca cineva să îndrăznească a se ruga lui Dumnezeu spre a-i da lui darul de a face minuni sau de a învia morții cu rugăciunea sa, căci cine îndrăznește să ceară de la Dumnezeu aceste lucruri, acela e foarte înșelat de către draci.

Am înțeles iarăși că datoria noastră, a tuturor, este de a ne ruga lui Dumnezeu să ne ajute să scoatem din noi dracii, care sînt patimile și păcatele noastre cele prea mult-țe și prea felurite.

Încă am înțeles că cea mai puternică armă și cea mai înfricoșată cu care noi putem a scoate și a izgoni dracii din noi este Numele cel Prea Sfânt și Prea Înfricoșat al Domnului Dumnezeu și Mintuitorului nostru Iisus Hristos pe Care, de-L vom chema des și din toată inima, pe lângă scoaterea și duhurilor rele și a patimilor din noi, El ne va aduce nouă și învierea cea tainică a celui mort prin păcat și ne va da nouă viața cea veșnică întru Împărăția Sa cea cerească, dacă ne vom sili și la lucrarea faptelor bune și tuturor poruncilor Sale (Dialog III).

Din a patra sfătuire pe care mi-ați dat-o Prea Cuvioșia Voastră, prima învățătură a fost că am înțeles că visurile nu sînt altceva decît niște mișcări ale minții noastre cînd sîntem în somn complet sau sîntem adormiți abia pe jumătate. Apoi am înțeles că și nălucirile nu sînt altceva decît o amăgire a ochilor noștri, cînd doarme mintea.

Încă mi-a mai rămas în minte cîte ceva despre cei ce au darul străvederii și al menirii și altora asemenea. Iar cît privește despre deosebirea sufletelor, ațît mai fin minte, cît un vis care este adevărat și vine de la Dumnezeu, acela se apropie de suflet cu mare blîndețe și-l umple pe el de bucurie duhovnicească și că din această cauză omul care are un asemenea vis, după ce se trezește caută cu mult dor de a i se mai prelunge bucuria aceluia vis. Iar visele cele de la draci schimbă repede înfățișările de la una la alta și aduc sufletului tulburare, frică, deznădejde.

A două învățătură din a patra sfătuire, aceasta mi-a rămas în minte: dacă omul va fi cu luare-aminte, poate să-și cunoască așezarea sufletului său din visurile care se mișcă prin mintea lui în vremea somnului. Încă îmi aduc aminte de cele ce mi-ați spus: căci crește în om pofta, mintea lui își nălucește materiile plăcerilor în vremea somnului și-i arată lui visuri pricinuitoare de dezmierdare și curvie. Iar cînd sufletul va fi tulburat de creșterea miniei, atunci omul vede în vremea somnului visuri pricinuitoare de frică.

Încă îmi aduc aminte că dracii slavei deșarte, pe oamenii cei slabi de minte, în vedenii și în vise îi fac prooroci și că pe omul care a început să-și simtă sănătatea sufletului său toate nălucirile cele din visuri nu-l mai pot tulbura, deoarece unul ca acesta pe toate nălucirile cele de prin visuri le privește ca pe niște lucruri deșarte. Și iarăși omul care s-a învrednicit să cîștige cele două virtuți – dragostea și înfrînarea – acela scăpat cu totul de nălucirile cele din visuri.

Încă îmi aduc aminte că ați spus și aceste lucruri: că visurile care ne vestesc nouă judecată și muncă sînt de la Dumnezeu, iar dacă și acelea ne duc la deznădejde, atunci și acelea sînt tot de la draci. Și omul cel ce crede în vise este asemenea cu cel ce aleargă după umbra sa și vrea să prindă vîntul, iar cel ce crede visurilor este cu totul neiscusit. Cel ce tuturor nu crede este filosof. De aceea Sfintele Canoane hotărăsc că o biserică, chiar de s-ar ridica în baza unui vis, aceea biserică să fie dărimată! Încă îmi aduc aminte de cele ce a spus Sfîntul Diadoh: „Că pentru sporirea noastră în cele duhovnicești nu este bine a da crezare nici unui vis” (Dialog 4).

A treia învățătură ce mi-a rămas în minte din a patra sfătuire a fost aceasta: Am înțeles că mintea omului în vremea vedeniilor celor adevărate care sînt de la Dumnezeu este răpită de Duhul Sfînt și nu mai poate lucra nimic din cele ale firii sale. Ci ea se supune în aceeași vreme numai Duhului Sfînt. Și unde voiește Duhul Sfînt, acolo o conduce pe ea.

Iarăși am înțeles că, precum ceara se topește în foc și se prefăce și ea cu totul și cu căldura asemenea focului, tot așa și mintea omului se înfierbîntă și se luminează de focul dumnezeirii și de Duhul Sfînt se apropie și se topește de dumnezeieștile valori cerești. Și că omul, în vederea răpirii minții sale, nu mai știe de este în trup sau în afară de trup, după cum despre aceasta ne-a învățat pe noi dumnezeiescul Apostol Pavel, vasul alegerii. Am înțeles însă că semnele Darului lui Dumnezeu, în vremea răpirii minții sînt acestea: mai întîi că Darul Sfîntului Duh, cînd se apropie de om, tot pe atîta im-

blânzește sufletul lui și îl mângâie pe el prin Sfintele Patimi ale Mîntuitorului. Și prin nemărginita Sa iubire de oameni și prin alte gânduri dumnezeiești.

Iar despre semnele înșelăciunii din vremea vedeniilor celor de la draci, acestea le țîn mînte, că Sfîntul Macarie cel Mare este cel care zice: „În ce chip gustul deosebește mîncarea cea amară de marurile cele dulci, așa și tulburarea sau pacea inimii sînt acelea care deosebesc și osebesc pe arătarea rătăcirii de ale darului. Și că duhul cel rău cînd se apropie de suflet spre a-l înșela pe el cu vreo vedenie drăcească, îi tulbură mîntea omului și îl sîlbătește pe el și îi face inima lui aspră și întunecată. Îi pricinuieste frică, temere și trufie. Îi slăbește ochii, îi tulbură creierii, îi înfioarează tot trupul și îi arată cu nălucire în ochii lui lumină nu strălucitoare și curată, ci roșie și asemenea cu focul cel simțit, și îi face mîntea lui uimită și diavolească și îl îndeamnă să zică cu gura lui cuvinte necuvîncioase și hulitoare ce-l umple pe el de mînie, trufie și smerenia nu o știe”.

Încă și despre semnele adevăratelor descoperiri dumnezeiești țîn mînte că ați spus că ele după trei semne se pot cunoaște:

1. după înălțimea învățăturilor descoperite;
2. după curăția lor cea dumnezeiască;

3. după puterea lor de a schimba în bine pe oameni. Și că atît vedeniile cele cerești cit și descoperirile cele de la Dumnezeu se arată și se descoperă mai ales la oamenii cei sfinți și care sînt smeriți în darul smeritei cugetări.

Dar ele se arată uneori și oamenilor celor obișnuiți. Ba, uneori Dumnezeu își arată tainele Sale chiar și celor necredincioși, cînd ei sînt sinceri în necredința lor și că uneori Dumnezeu chiar și de animale sau și de alte lucruri neînsuflețite se folosește în planul dumnezeistului Sau Providențe spre folosul de obște al mîntuirii oamenilor.

Iarși am înțeles că nu întotdeauna cel ce are vreo vedenie sau vreo descoperire de la Dumnezeu poate și singur a o

înțelege și a o țilcui. Ci are nevoie de altul mai iscusit, care să-i țilcuiască vedenia sau descoperirea lui.

Încă îmi aduc aminte și de cele spuse: că altele sînt însușirile visurilor și altele ale vedeniilor și altele ale descoperirilor. Și mulți din cauza neîncusînței lor amestecă ușor înțelegerea despre cunoașterea acestor deosebiri ale însușirilor. Și așa se rătăcesc de la adevăr, luînd visele lor cele simple ca niște vedenii sau vedeniile ca pe niște descoperiri de la Dumnezeu (Dialog 4).

Din cea de a cincea sfătuire, prima învățătură pe care am tras-o, aceasta a fost: că atît dumnezeiasca Scriptură cea Veche cit și cea Nouă arată prin multe locuri că mulți oameni sfinți și aleși ai lui Dumnezeu au avut de multe ori vedenii și descoperiri de la Dumnezeu. Ca de exemplu: Avraam, Isaac, Iacov și Prooroci Moisi, Isaia, Ieremia, Daniil și alții.

Dar în Legea Darului: Sfîntii Apostoli Pavel și Petru, Ioan Evanghelistul, Sfîntul Arhidiacon Ștefan și alți mulți dintre Sfinți.

Încă tot îmi aduc aminte de cele ce mi-ați spus: Că atît dumnezeiasca Scriptură cea Veche cit și cea Nouă, arată prin multe lucruri despre vedeniile înșelătoare ale minciñoșilor prooroci, prin care diavolul a depărtat pe mulți de la dreapta credință cea în Dumnezeu. Și iarși îmi aduc aminte de cele spuse: că dracii în vremea vedeniilor celor aduse de ei, se prefac în chipul lui Hristos, al Maicii Domnului, al sfinților și al îngerilor celor luminați ai lui Dumnezeu (Dialog 5).

A doua învățătură din cea de a cincea sfătuire, aceasta mi-a rămas: că dracii au obiceiul prin vedeniile și visele cele aduse de ei, să învețe pe oameni să facă fapte bune, adică îi îndeamnă la post și milostenie, la priveghere, la rugăciune și altele asemenea. Și această viclenie și răutate, ei o folosesc spre a nu fi cunoscute de oameni uneltrile lor, ca prin cele pătate bune, pe cele bune să le dărmie.

Încă am înțeles că Sfinții și dumnezeieștii Părinți nu credeau lesne în orice visuri sau vedenii, chiar dacă ei ar fi avut

și unele semne că acele vise sau vedenii sînt adevărate. Și aceasta o făceau spre a nu fi înșelați de dracii cei prea vicleni.

Îmi amintesc încă și de cele zise, că Dumnezeu nu se supără pe cineva dacă el de frică, spre a nu fi înșelat de draci, ar respinge vreo vedenie chiar dacă ar fi adevărată și trimisă de la Dumnezeu (Dialog 5).

A treia învățătură din a dinca sfătuire, aceasta o țin mințile: că și oamenii cei răi și necurați pot să vadă îngeri și sfinți. Dar că alta este puterea cea vazătoare a minții oamenilor celor curați și sfinți și alta a celor necurați și răi.

Deoarece cei răi, numai cu ochii cei trupești pot vedea pe sfinți și pe îngeri, iar cei curați și sfinți, pe lângă vederea cea simțită, și cu ochii cei duhovnicești ai minții pot vedea pe sfinți și pe îngeri.

Iarăși îmi amintesc din cele spuse, că dracii, fiind căzuți din Darul lui Dumnezeu unii pe alții se pot vedea, dar nu mai mult, deoarece ei sînt lipsiți de toată vederea cea duhovnicească, fiindcă mintea celor sfinți și curați are putere de a vedea tainele Duhului, după măsura curăției ei, iar dracii fiind cu totul necurați la minte, nici o putere nu au de a vedea tainele duhovnicești.

Iarăși am înțeles că sufletele oamenilor au putere de a se vedea unele pe altele, încă în trup fiind. După cum marele Antonie povestește că a văzut mergînd la cer sufletul Fericitului Amona de la Nitria, fiind el departe de acel loc, cale de 13 zile.

Încă și aceasta am înțeles-o, că prezența fiilor celor nematerialnice, firea omenească prin trei chipuri poate a o primi, și anume: prin simțirea trupului, precum a fost cazul Patriarhului Avraam la Stejarul Mamvri, pe a celor trei ipostasuri mai presus de ființă și apoi ospătați de Lot la Gomora.

Al doilea chip, prin vederea sufletului, precum Isaia Proorocul a văzut pe Cel ce ședea pe Scaun Prea Înalt și Prea Înălțat și pe cei cu cîte șase aripi împrejurul Tronului.

Iar al treilea chip, este puterea minții, adică prin puterea cea gînditoare și cugetătoare a minții, a acelor desăvîrșiți întru toată fapta cea bună (Dialog 5).

Încă îmi aduc aminte, că dracii numai prin chipul cel dinții și cel de al doilea se pot apropia de om spre a-l înșela pe el. Dar prin al treilea, adică prin puterea cea gînditoare și cea cugetătoare a minții, nu pot, deoarece ei nu au nici o putere spre a porți în noi gîndurile cele firește în minte, căci cu neputință este firilor puterilor a se apropia de lumină, iar Sfinții Îngeri pot acestea: și a mișca și a lumina.

Iarăși țin minte că din cele trei chipuri de simțire și primire a vederilor celor fără de trupuri, numai cele două chipuri, adică cel prin vederea sufletului și cel prin puterea minții sînt întru stăpînirea omului, iar cel dinții nu este întru puterea omului, deoarece prin bunăvoința lui Dumnezeu se săvîrșesc vedeniile cele cu simțirea.

N-am uitat și cele ce mi-ai spus, că dracii mai ales ca oricînd în viață, au obiceiul de a lupta pe om cu nălcirile vedeniilor celor înșelătoare în vremea mai de pe urmă, adică în ceasul morții. Și de aceea trebuie să ținem minte cu toată tăria acest lucru și în vremea sfîrșitului nostru, că de ni se va arăta vreo vedenie în orice chip să nu o primim pe ea nicidecum, ci cu toată puterea noastră să o respingem de la noi și să ne întoarcem de la ea, chiar dacă am cunoaște chiar bine că este adevărată și de la Dumnezeu, ca nu cumva, tocmai la urmă să fim înșelați, primind lupul în loc de păstor, și așa să mergem la pierzare (Dialog 5).

Din a șasea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre, prima învățătură pe care am primit-o și reținut-o: că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a binevoit mai înainte de a înființa Taina Sînteii Euharistii, să pregătească pe oameni spre a o primi și cuvintele de învățătură în privința înființării acestei Sînteii și dumnezeiești Taine, se găsesc în Evanghelia cea de la Ioan în capitolul 6, unde Mîntuitorul zice: „Eu sînt Pîinea Vieții”, și cele ce urmează acolo, pînă la stihul 59.

Iarăși din această sfătuire am înțeles că instituirea acestei Sfinte Taine s-a făcut de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos cu o zi mai înainte de începutul Sfințelor Sale Pațimi la Cina cea de Taină din Joia cea Mare, seara.

La instituirea acestei Sfinte și dumnezeiești Taine, Mântuitorul a întrebuințat pîine dospită și vin, nu azime, cum fac azi catolicii. Și ca tot pîine dospită și vin de viță de vie au folosit și ucenicii Mântuitorului, dumnezeieștii Apostoli în practica Sfintei Euharistii.

Știm aceasta, deoarece vedem că în faptele lor se vede scris despre Frîngerea Pîinii și nu despre frîngerea azimelor.

Iarăși am înțeles, că Sfinții și dumnezeieștii Apostoli făceau Plîngerea Pîinii (Sfînta Liturghie), prin casele bunilor creștini din cauza marilor prigoane ce erau asupra Bisericii, din partea iudeilor și a păgînilor. Apoi am înțeles că și pe vremea marilor prigoane care au urmat după Sfinții Apostoli, la fel Jertfa Euharistiei și Sfînta Liturghie, precum și împărțirea cu Sfintele Taine se făceau tot prin casele obișnuite ale credincioșilor.

Mi-aduc aminte, că pe vremea marilor prigoane, care au ținut peste tot, mai ales pînă la venirea pe tron a Sfîntului și Marelui Constantin, Episcopii și preoții dădeau voie creștinilor să aibă pe la casele lor Sfintele Taine, chiar să le și poarte la ei și să se poată împărțasi singuri cu ele în vreme de mare nevoie și mai ales cînd vor fi fost amenințați cu moartea.

Încă și aceasta o țin minte: că acest obicei a ținut în Biserică pe la unele locuri chiar și după înțetarea marilor prigoane, pînă aproape de vremea Sfîntului Sobor al 6-lea Ecumenic, adică mai bine de 200 de ani și apoi au încetat a se mai face.

Încă țin minte că a fost și acest obicei în practica Sfintei Împărțasiri, că Sfîntul Trup al Domnului se dădea creștinilor în palme, atît bărbaților cît și femeilor, precum se dă azi Sfînta Anaforă și că acest obicei a ținut în Biserică mai bine de 800 de ani pînă ce s-a introdus lingurița în practica Liturghiei pentru darea Sfințelor Taine, iar pricina introducerii lingu-

riței la darea Sfințelor Taine s-a făcut din cauza unor oameni vicleni și necredincioși, care veneau la biserică și la Sfînta Liturghie și, prefăcîndu-se a se împărțasi, luau Sfîntul Agneț (Trup al Domnului) și duceau pe la casele lor, întrebuințîndu-l la farmece, descîntece și multe alte felurite răutăți.

Iarăși mai țin minte că Sfîntul al 6-lea Sobor a toată lumea, prin canonul 58, a hotărît să se afurisească acel creștin care ar îndrăzni să se mai împărțasească singur, fiindcă prin această îndrăzneală eî arată că are mare mîndrie și cu nelegiuire îndrăznește să-și ia asupra sa dregătoria preoției, deoarece numai preoților și diaconilor li se acorda acest drept de a se împărțasi singuri.

Din acest canon se poate înțelege destul de clar că obiceiul de a se împărțasi creștinii singuri cu Prea Curatele Taine, în vremea acestui Sfînt Sobor nu mai era în Biserică.

Încă am înțeles că de se va găsi vreun preot să dezlege hotărîrea acestui canon și să dea voie vreunui creștin să se împărțasească singur cu Sfintele Taine, apoi un preot ca acela va cădea și el sub pedeapsa afurisaniei, deoarece după hotărîrea canonului al doilea al Sfîntului Sobor al 6-lea Ecumenic, oricine se va apuca să înnoiască sau să răstoarne hotărîrea unui canon, va cădea sub pedeapsa canonului care rînduiește același canon.

Încă îmi amintesc și despre cele ce mi-ați spus, că atît Sfînta Liturghie cît și Sfîntul Botez s-au oprit de a se mai face prin casele creștinilor tocmai de la anul 364, de pe vremea Sfîntului Sobor din Laodiceea și numai în cazuri mai rare se mai făceau în anumite locuri după economia pogorămîntului Bisericii (Dialog 6).

A doua învățătură pe care am luat-o din a șasea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre a fost aceea că la începutul creștinismului a existat în Biserică obiceiul ca creștinii să se împărțasească în fiecare zi cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos, dar că acest obicei nu a ținut mult și nici nu a devenit ca o regulă sobornicească pentru toată creștinătatea.

Iarăși, din lămuririle ce mi-ați dat Prea Cuvioșia Voastră, am înțeles că ați citit canonicul 9 al Sfinților Apostoli, citiți și canonicul 2 al Sfințului Sobor din Antiohia afurisească pe acei creștini, care neavînd nici o oprire de la duhovnicii lor de a se împărtăși, ei singuri din păruța lor evlavie se vor opri singuri de la împărtășirea cu Sfintele și Prea Curatele Taine.

Încă am înțeles că aceste canoane afurisească pe acei creștini care fac neorînduială și ies din biserică mai înainte de vreme și nu voiesc să stea ascultînd Sfința Liturghie pînă la capăt. Adică nu voiesc să stea în biserică, să ia parte la împărtășania cea gînditoare și duhovnicească de care se învrednicesc cei ce iau parte cu credința la ascultarea și înțelegerea Sfinței și dumnezeieștii Liturghii, prin participarea în spirit la ea (Dialog 6).

O a treia învățătură ce mi-a rămas în minte din sfătuirea a șasea a Prea Cuvioșiei Voastre a fost aceasta: am înțeles că Sfințul Ioan Gură de Aur nu scotea din biserică pe acei creștini care nu se împărtășeau cu Sfintele Taine în fiecare zi, după cum susținea acel preot despre care v-am spus, ci Sfințul Ioan Gură de Aur nu scotea din biserică numai pe acei creștini care erau sub canonicul pocăinței, după rînduiala canonicisirii a acelor patru trepte de canonizare care erau pe atunci în biserică, nu aveau voie să rămîie în biserică după ce diaconul zicea: „Citiți sînteți chemați ieșiți”; iar că Sfințul Ioan Gură de Aur nu scotea din biserică pe toți creștinii ce nu se puteau împărtăși, aceasta o arată canonicul 8 al Sfinților Apostoli. Apostoli care hotărăsc că cel ce nu se poate împărtăși cu Sfintele Taine din oarecare motive binecuvîntate, să spună pricina pentru care nu se poate împărtăși, adică să arate că este oprit de duhovnicul său, că i s-a întîmplat altceva, și atunci el poate rămîie în biserică pînă la terminarea Sfinței Liturghii fără să se împărtășească cu Sfintele Taine.

Încă am înțeles și acest lucru, că obiceiul care se ținea la început în Biserică de a se împărtăși creștinii cu Sfintele Taine în fiecare zi a tot început a se rări. Și așa cu vremea, această

practică a ajuns ca prin unele locuri să se împărtășească creștinii numai de patru ori pe săptămîna, apoi sîmbăta și duminică. Și mai pe urmă s-au obișnuit că se făcea împărtășirea numai o dată pe săptămîna, în ziua de duminică.

Și că obiceiul acesta de a se împărtăși creștinii în ziua de duminică a devenit aproape sobornicesc și a finit multă vreme în Biserică. Dar după o vreme și acest obicei s-a părăsit de către creștini; din cauza lenevirii lor și din cauza lipsei de evlavie către cele Prea Sfințe și Prea Curate Taine ale Trupului și Singelui Domnului (Dialog 6).

Încă am înțeles că mai tirziu s-a rărit cu Sfința împărtășanie și că unii creștini au început a se împărtăși la 2-3 săptămîni, apoi la o lună, pe urmă la 40 de zile, de patru ori pe an, o dată pe an, iar unii dintre pustnici, de prin pustie, se împărtășeau chiar o dată la doi ani. Iar în vremurile mai de pe urmă în Mănăstirea Ortodoxă a lui Petru Movilă, potrivit poruncii a patra a Bisericii, s-a dat o regulă oficială în privința spovedirii și a împărtășirii cu Sfintele Taine, ca creștinii să fie obligați a se spovedi și a se împărtăși de patru ori pe an, sau de nu vor putea, măcar o dată pe an, în Postul Mare – Postul Paștilor – dar negreșit să se împărtășească cu toții, creștinii aceia care nu vor avea vreo oprire de la duhovnicii lor.

Din a șaptea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre, prima învățătură pe care o țin minte este aceea că oricît de des se va împărtăși cineva sau oricît de rar cu Sfintele Taine, dacă el nu se va sili a se împărtăși cu pregătirea cea cuviincioasă, adică cu împlinirea tuturor condițiilor cerute față de această Sfință Taină, apoi tot spre osîndă el se împărtășește și nu se folosește.

Iarăși am înțeles că cele mai de seamă condiții pentru cel ce voiește a se împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine ale lui Iisus Hristos Domnul, acestea ar fi:

Mai întîi, fie că sînt clerici sau mireni, să fie spovediți de toate păcatele lor la duhovnicii lor.

A doua condiție este să fi ajunat cel puțin nouă ore înainte de a se împărtăși cu Sfintele Taine.

A treia condiție sau regulă este să aibă blagoslovenie de la duhovnicul său și să-și citească molitfele cele rânduie după Ceaslov. Iar după Împărtășanie să-și citească mulțumirile.

A patra condiție sau regulă este să aibă blagoslovenie de la duhovnicul său de a se împărtăși, să nu aibă nici un gând rău sau de minie asupra cuiva. Iar mai cuprinzător, după cum ne învață Sfântul Ioan Gură de Aur, să aibă viață neprihănită și știința gândului său curată.

Tot din această sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre, am înțeles că nu mică este munca și pedeapsa de la Dumnezeu a preoților, a acelor care vor da Sfînta Împărtășanie la cei nevrednici, mai înainte de a se cerceta cu mare băgare de seamă dacă ei au ceva opritor de la Sfînta Împărtășanie.

Iar dacă preoții își vor face datoria cu toată silința și vor iscodi viața fiecăruia și nu vor afla pricinile ce le opresc, atunci ei au scăpat de osîndă și greutatea rămîne pe capul celui care, știindu-se pe sine nevrednic, îndrăznește cu obraznicie a se apropia de Sfintele și Prea Curatele Taine și nu vrea să se mărturisă de păcatele sale, fie din cauza slavei deșarte, ca să nu-l afle oamenii că nu se poate împărtăși, fie de frică să nu fie canonisit de duhovnicul său (Dialog 7).

A doua învățătură care mi-a rămas din a șaptea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre aceasta a fost: am înțeles că femeile care se află în rînduiala lunilor nu au voie să intre în biserică timp de șapte zile și nici cu soții lor nu au voie a fi împreună, nici de a se împărtăși cu Sfintele Taine.

Iarăși am înțeles că unele călugărițe, care bizuindu-se pe niște vedenii de ale lor, au îndrăznit a intra în biserică în vremea scurgerii de sînge a lor și mai ales au ajuns la atîta nebulie de s-au împărtășit cu Sfintele Taine în acea vreme, pentru această mîndrie și nebulie a lor, mare osîndă și muncă vor avea de la Dumnezeu, atît ele cît și acei preoți care au îndrăznit să le dea voie să facă acest lucru.

Încă am înțeles că și mai mare osîndă decît acestea va avea acel preot nebun care a făcut Sfînta Liturghie prin casele unor

creștini și a îndrăznit de a da Sfintele și Prea Curatele Taine pe mîna mirenilor, spre a le usca ei pe la casele lor și a se împărtăși singuri cu ele, oricînd ar voi. Deoarece această lucrare sfințită de a se usca Sfintele și Prea Curatele Taine nu se poate face în alt loc, fără numai în Sfîntul Altar și numai pe Sfînta Masă și numai a preoților fiind această lucrare și nu a celor nesfințiți mireni.

Alt lucru care mi-a mai rămas în minte din această sfătuire a fost și acesta: că în Biserica Ortodoxă, pe lingă împărtășirea cu Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos, mai este și altă împărtășire care se zice gînditoare, duhovnicească și cu această Sfîntă Împărtășanie de va fi cineva sîrguitor la toată lucrarea poruncilor lui Hristos și mai ales la Sfînta Rugăciune cea gînditoare a inimii se poate împărtăși nu numai o dată pe zi, ci de mai multe ori și chiar în tot ceasul și minutul.

Încă îmi aduc aminte de cele spuse, că Anafora este un lucru sfînt și că ea a fost adusă în practica Sfintei Liturghii ca un mijloc de sfințire a credincioșilor, a acelor care nu se pot împărtăși cu Sfintele Taine, în loc de Darul cel Prea Sfînt al Sfîntelor și Prea Curatelor Taine.

De aceea Anafora, încă din cele mai vechi timpuri, a dobîndit în Biserica numele de „Antidorom” (adică în loc de dar) (Dialog 7).

A treia învățătură din a șaptea sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre, aceasta o țin minte: că după părerea Prea Cuvioșiei Voastre ar fi bine ca toți monahii, schimonahii și schimonahiile, precum și monahiile mai în vîrstă care au putere de a lua parte la toată Pravila Bisericii de zi și de noapte, să se poată împărtăși cu Sfintele și Prea Curatele Taine o dată în fiecare săptămîină și mai ales în ziua de duminică, iar ceilalți Părinți și frați, maici și surori care se ostenesec în diferite ascultări ale mănăstirii și nu pot lua parte regulat la slujbele Bisericii să se împărtășească cu Sfintele Taine măcar o dată pe lună, bineînțeles dacă vor avea blagoslovenie de la duhovnicii lor. Iar creștinii și mireni care duc viață curată și se silesc la toată

lucrarea poruncilor lui Hristos, măcar o dată la 40 de zile să se împărtășească. Iar de nu, măcar în cele patru posturi de peste an.

Tot din această sfătuire a Prea Cuvioșiei Voastre mi-a rămas în memorie și acest lucru: că deosebirea Bisericii Romano-Catolice de Biserica noastră în ce privește practica Sfintei Liturghii și a Sfintei Împărtășiri ar consta în cele ce urmează:

1. Romano-Catolicii nu au Sfânta Proscomidie;
 2. Ei la Sfânta Liturghie întrebuițează azime în loc de pîine dospită;
 3. Nu iau Sfânta Epicleză;
 4. Cuvintele de la prefacerea darurilor, la ei, sînt altele;
 5. Liturghiile lor sînt mai scurte decît ale noastre;
 6. Ei, de la o vreme, întrebuițează la Sfânta Liturghie termenul de „transsubstanțiație”, prin care ei încearcă să explice și modul prefacerii Darurilor;
 7. Preoții catolici încep Sfânta Liturghie a credincioșilor prin producerea și punerea vinului în Potir, prin chemarea Sfîntului Spirit și cîntarea imnului „Sfînt, Sfînt, Sfînt...”.
- Iar în ce privește împărtășirea cu Sfintele Taine, ei întrebuițează la împărtășire azime în loc de pîine dospită. La ei, numai preoții liturghisitori se împărtășesc cu Trupul și Sîngele Domnului. Iar la mirean i se dă spre împărtășire numai Trupul. Ei nu împărtășesc cu Sfintele Taine pe copii.

Iar am înțeles că protestanții sînt și mai mult depărtați în liturghiile lor de Sfînta Liturghie a Bisericii Ortodoxe. Ei priresc pîinea și vinul numai ca pe niște simboluri ale Trupului și Sîngelui Domnului nostru Iisus Hristos.

Iar luteranii și calvinii au numai o umbră de Liturghie, foarte scurtă și deosebită. Iar practica cea mai stricată la Sfînta Liturghie, la protestanți, o au zwingliști, care prea puține idei creștinești mai au în dogmele lor (Dialog 7).

Iată, Prea Cuvioase Părinte Stareț, în cele de pînă aici, după slaba mea putere de înțelegere și după neputincioasa țineră de minte pe care o am, atît de puține am putut să vă

spun în toată mulțimea sfaturilor pe care le-am auzit de la Prea Cuvioșia Voastră.

Poate că nici una la mie n-am spus din cîte am auzit și din cîte lămuriri am primit și de aceea vă rog cu toată smerenia, Prea Cuvioșia Voastră, să mă iertați că sînt destul de convins că nu v-am putut bucura cu nimic la cele ce ați așteptat să auziți de la mine, păcătosul, cel cu mintea slabă și întunecată de patimi.

Starețul: Frate Ioane, acum că am ajuns cu ajutorul lui Dumnezeu la sfîrșitul acestor convorbiri, iată că mai adaug cîteva sfaturi în încheiere: ia aminte, frate Ioane, cu toată frica de Dumnezeu la viața și petrecerea frăției tale în mănăstire. Să fii cu toată înțelegerea, în toată vremea și cu toată luarea aminte, păzește-ți mintea și inima de gîndurile cele rele. Și oricînd vezi că apare un gînd pătimăș în mintea frăției tale, cheamă îndată cu suspinul inimii pe Domnul nostru Iisus Hristos, iar dacă vezi că un gînd a apucat a intra și îți dă razboi dinăuntru și te luptă mai multă vreme, aleargă la părintele tău duhovnicesc și-i descoperă prin mărturisire sinceră toate gîndurile care te chinuiesc și te robesc.

La toată nedumerirea pe care o ai în viață, mai întîi aleargă la rugăciune, cu lacrimi către Prea Bunul Dumnezeu, iar după ce te vei lumina cu rugăciunea prea curată, du-te și cere sfatul duhovnicului frăției tale sau, în lipsa lui, a altor Părinți pe care îi ai la evlavie.

Pentru apropierea lor cea întru Hristos și care crezi că ar putea să te zidească, să te folosească în cele spre mîntuire.

Fii cu mare grijă, să nu primești în minte gînduri care te sfătuesc să ai vedenii cerești. Și niciodată în viață să nu dai atenție visurilor și vedeniilor, ori în ce fel vor fi, dacă vrei să scapi de cursele dracilor și să nu fii înșelat de ei. Ai auzit Scriptura care zice: „Cel ce crede în vise este ca cel ce vrea să prindă umbrele și care aleargă după vînt” (Is. Sirah 34, 2). Ai auzit pe Sfîntul Ioan Scărarul, care zice: „Cine crede în vise, acela e cu totul neiscusit, iar cine nu le dă nici o crezare, acela

este filosof" (Scara III, 24). Ai auzit pe Sfântul Diadoh al Foticeii zicînd: „Ajunge pentru sporirea noastră la cît mai multă virtute să nu ne încredem nicidecum, la nici o nălucire, căci visele, de cele mai multe ori, nu sînt altceva decît chipuri ale gîndurilor sau, precum am zis, batjociriri ale dracilor" (Filoc., vol. I, p. 349).

Ai auzit pe Cuviosul Părinte și Marele Nicodim Aghioritul, care zice: „Dumnezeu nu Se supără pe noi dacă nu ne vom întoarce înspire vreo vedenie, măcar de ar fi ea și adevărată, deoarece Cel ce dă har celor smeriți nu ia de la ei pentru cele ce fac ei din smerenie, adică pentru că se întorc dinspre a primi vreo vedenie, socotindu-se nevrednici de ea sau pentru a nu fi înșelați de draci" (Răzb. nev., p. 148).

Iarăși te sfătuiesc, frate Ioane, să fii cu mare luare-amînte să nu mai primești în inima frației tale sfatul cel viclean, care te îndeamnă să lași ascultarea și să calci supunerea mănăstirească, să ieși prin lume spre a umbla de capul frației tale ca să propovăduiești altora pocăința.

Aceasta este marea înșelăciune dărească și pe mulți i-a înșelat și, ducîndu-i priri lume, i-a prăbușit în prăpastia tuturor relexor. Silește-te cu toată puterea și cu toată osîrdia sufletului ca în toate lucrurile să te defaimi pe tine din inimă și să fii cel mai smerit dintre toți căci, după învățăturile dumnezeieștilor Părinți, cel ce fuge de cînteca oamenilor, de Dumnezeu se va umple (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 21).

Și cel ce urăște slava oamenilor va fi slăvit de Dumnezeu și în veacul cel de acum și în cel viitor (Sfîntul Isaac Sirul, Cuv. 21).

De vrei să propovăduiești cele bune spre zidirea altora, apoi silește-te cu toată silința să fii om întreg în lucrarea poruncilor lui Hristos, după a sa putere și așa vei fi cel mai mare predicator cu pilda vieții tale. Și atunci, tu vei tăcea și vor vorbi lucrurile tale, precum a zis unul dintre Sfînți: „De vrei să muștri nedreptățile altora, muștră prin puterea lucrării, nu prin multă vorbire". Un alt Sfînt Părinte a zis despre aceasta: „Muștră și ceartă prin puterea lucrării și nu prin prea multă

vorbire" (Sfîntul Isaac Sirul), căci, precum este cel ce zugrăvește pe pereți apa dar prin ea nu se poate răcori pe sine, așa este cuvîntul fără de lucrare. Silește-te pe cît poți la lucrarea poruncilor lui Iisus Hristos și mai ales la Sfînta Rugăciune cea gînditoare a inimii, oriunde vei fi și în toată vremea. Nu dori numai să știi multe, căci cunoștința fără lucrare umflă pe om!

Despre neorînduiele canonice de care ai auzit că le fac acei călugări și acei preoți, nu te tulbura, că nu frăția ta ai să dai seamă pentru aceste lucruri, în ziua cea mare a Judecării de Apoi.

Cît privește împărțirea cu Sfintele Taine ale lui Iisus Hristos, frăția ta urmează după sfatul duhovnicului și după știința gîndului (conștiinței). Silește-te să fii în pace cu toți și, cu toată dragostea și smerenia, fă ascultările care ti se dau în Sfînta Mănăstire, socotind că nu slujești oamenilor, ci lui Hristos.

Adu-ți aminte de ceea ce zic Sfînții Părinți, că: „Cel ce face ascultare cu dragoste, Liturghie săvîrșește" (Sfîntul Teodor Studitul).

Citește cît mai mult și cu cît mai multă atenție dumnezeiasca Scriptură și învățăturile Sfînților Părinți.

Oricînd ai citi în vreo carte sfîntă, mai întîi stai puțin și te roagă Prea Milostivului Dumnezeu să-ți deschidă ochii minții și ai inimii, ca să poți înțelege minunile din Legea Lui, să le ții minte și să lucrezi după putere cele ce înțelegi. Și în toată vremea să te afli lucrînd la temelia sufletului, cum ți-am mai spus, adică la rugăciunea cea gînditoare a inimii. Cheamă de-a pururea Numele cel Sfînt al Domnului nostru Iisus Hristos și te vei mîntui. Căci după mărturisirile dumnezeieștilor Scripturi zice: „Nu este un alt nume sub cer, dat oamenilor, întru care trebuie să ne mîntuim" (Fapte 4, 12). Și iarăși zice că: „Oricine va chema numele Domnului se va mîntui" (Fapte 2, 21).

Tine minte, frate Ioane, că cine nu vrea să zăbovească pururea în rugăciune, acela nu vrea să fie cu Dumnezeu, iar

fără Dumnezeu nimica bun nu putem lucra, precum este scris: „Fără de Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5).

Iată, frate Ioane, că aceste prea puține și de pe urmă cuvinte fac sfîrșit și eu, păcătosul, tuturor celor ce ți-am spus pînă acum. Fie ca mila Prea Îndurătorului nostru Mîntuitor să trimită Darul Său să lumineze mințile frației tale și să-ți ajute să înțelegi și să lucrezi după putere toate cele ce le înțelegi prin mîntuirea cea veșnică a sufletului frației tale.

CUPRINS

CUVÎNT ÎNAINTE	5
CONVORBIREA ÎNȚII	
Despre mîndrie și despre smerenie	10
CONVORBIREA A DOUA	
Despre slava deșartă	43
CONVORBIREA A TREIA	
Despre visuri	75
CONVORBIREA A PATRA	
Despre vise mai pe larg	119
CONVORBIREA A CINCEA	
Despre vise și vedenii	144
CONVORBIREA A ȘASEA	
Despre Sfînta Liturghie și despre Sfînta Împărtășanie	166
CONVORBIREA A ȘAPTEA	
Despre împărtășirea cu vrednicie sau cu nevrednicie	211

„Noi aflăm din dumnezeieștile Scripturi , din istoriile bisericești și din învățăturile Sfinților Părinți, că Biserica lui Hristos , de-a lungul veacurilor , a fost aproape întotdeauna luptată și încercată de prigoane și de eretici , care au amestecat neghina ereziilor lor cu grîul cel curat , a învățăturilor celor sfinte și dreptmăritoare. Dar acest lucru nu s-a întîmplat în vremurile cele de demult , deoarece vedem destul de clar că și în vremurile noastre lupii cei îmbrăcați în piei de oi intră și dau năvală în staulul lui Hristos , ca să rupă și să sfărîme turma cea cuvîntătoare.

Și în zilele noastre vedem că teologii și filosofii întinericului , răstălmăcesc Sfintele și dumnezeieștile Scripturi , și prin înțelegeri părăute înalte și duhovnicești , pe sine și pe mulți rătăcesc de la adevăr , și îi duc la pierzare. Acești lucrători vicleni și dascăli ai minciunii (I Tim. 4,2;II Petru 2,1),ca și însuși satana , căruia ei îi slujesc , se prefac - prin graiul apostolesc - în îngeri ai luminii (II Cor . 11, 14).

Unii din ei postesc mult și se roagă la arătare , ca fariseii cei de pe vremea Mîntuitorului ; alții umblă desculți și îmbrăcați în haine vechi și rupte ca ereticii eustației (Pidalion) ; se fățarnicesc pe sine că au ajuns la adevărata lepădare de sine , se arată a fi foarte milostivi și nefiind trimiși de conducerea Bisericii , predică prin sate și prin orașe spre a duce pe oameni la pocăință , dar de ascultarea și supunerea ierarhică cea canonică a Bisericii nimic nu pomenesc.”

